P. OVIDII NASONIS HEROIDVM EPISTOLAE.

Amorum, libri III
De arte amandi, libri III
De remedio amoris, libri II

Aliaque huius generis, quæ sequens pagella indicabit.

Omnia ex accuratiſſ. Andreæ Nauigerij castigatione.

GVIDONIS MORILLONI *Argumenta in Epistolas.*

LONDINI,
Ex typographia Societatis Stationariorum
1631.

Hic nomen pono quia ~~nam~~ librum [illegible]

Inuenit et quis fur si mihi seruat eum

Quisquis in hunc librum sua lumina uerterit unquam

Nomen subscriptum perlegat ille meum

~~[illegible]~~ Thomas Stedman

Thomas Stedman

~~[illegible]~~

Possessor libri scripsit duo carmina dextra

nomen si tuxias hec duo ~~[illegible]~~ uerba legas

~~[illegible]~~

Thomas Stedman

Accesserunt huic tertio tomo reliqua, ab eodem, vt videtur, ante exilium confecta.

De medicamine faciei.

Nux.

Somnium.

Epigrammata.

Pulex & Philomela: quæ cùm aliquando vnà cum alijs, Ouidij nomen circumtulerint: hodie ne docto quidem viro, immo ne viro quidem digna esse omnes vident, adiunximus, ne quid desideraret.

A. Sabini Epistolæ iij. quibus, ad Ouidij Epistolas totidem respondet.

Carmen ad Pisonem vetus auctor Lucanus iampridem sibi vendicauit.

Doctissimæ autem illæ annotationes, quibus is, qui Aldinæ editioni præfuit, complexus est tum paucula illa, quæ nullo suffragante, exemplari, vt sibi visum erat, immutauerat: tum multa, quæ cum ipsi vbi prius subterfugissent, postea demum veteribus libris inspectis inuenit, tum denique eas lectiones quæ ita quandoque diuersæ reperiuntur, vt omnes tamen probari possint: hæ inquam annotationes nos, quoad eius fieri potuit, fecimus vt libri nostri marginem occuparent, loco earum, quæ, quò magis sunt leues, & indignæ quæ legantur, hoc lubentius, si Dijs placet, & auidius hodie à vulgo librariorum studioso lectori obtrudantur.

REVERENDISSIMO D. D. *Bernardo Dinitio S. Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, Andreas Asulanus S.*

MVltas ob causas magnum mihi dolorem attulit Aldi generi mei mors. Primò non solum generum (quod ipsum tamen per se graue solet accidere) sed eum generum, qui & doctissimus & optimus omnium vir esset, amittebam. Deinde cum is viduam mihi filiam & quatuor orbos nepotes relinqueret, neque ego illos maximè ope mea indigentes deserere vllo pacto aut deberem, aut vellem: magno id mihi oneri futurum esse videbam. Accedebat ad hæc, atque id maximè dolorem meum augebat, quod magnam mihi, & Latinæ & Græcæ literæ huius morte iacturam facere videbantur, omnes enim eò ille cogitationes suas defixerat, omnes neruos eò contenderat: vti veterum scriptorum libros fœda quadam proximorum sæculorum barbarie pollutos castigaret: ac bonas literas propè iam collabentes restitueret. In quo cum multùm studio ac diligentia quadam singulari profeciisset: neque tamen quod optabat, alieniissimo tempore ereptus perficere potuisset: id quasi in me onus eo defuncto, residere videbatur. Hoc verò eò mihi generi iacturam in me erat, vt modestè ferrem, priuatis opibus & filiam, & nepotes tueri poteram: hoc neque quo pacto ferre possem, neque quo pacto recusarem, videbam. Si id, cui se ille ipse omnium doctissimus vix parem arbitrabatur, ego, qui vix

hæc

hæc scribo, qui literis paululum admodum institutus sum, subitem, non solùm, ne opprimerer, timebam, sed multo magis ne impudentissimus iudicarer: quicquam verò oneris, quod ab illo mihi impositum ac relictum esset, recusare, neque amori, quo illum semper prosecutus sum: neque fidei, quam ille de me semper maximam habuit, conuenire existimabam. Suscepi igitur præsenti animo, & impudens potius haberi, quàm officio deesse volui. Ne mihi tamen aliquando, aut quòd semel suscepissem, abijcere, aut succumbere necesse esset, rectè mihi consulturus visus sum, si quod meis viribus non possem, alienis sustinerem. Itaque Aldum ipsum qua in re potui imitatus sum: & quod ipse, quamuis omnium bonarum artium peritissimus, sibi agendum tamen ducebat, id egi. Nunquam ille suo tantum iudicio credendum censuit, vt aliorum repudiaret, quoties libros aliquos editurus erat. Si quos nouerat, qui in illis elaborassent, eos adhibebat: atque eorum opera in his castigandis maxime vtebatur: idem mihi ego, & eo etiam magis faciendum existimaui, quo minus per me quicquam in hoc fine aliorum auxilio præstare possum. Atque id à me, cùm in alijs multis, tum Latinis, tum Græcis libris, quos post illius mortem edidi, tum nuper in Ouidio factum est, qui nunc ex officina nostra is prodit, vt qui prius multis in locis corruptissimus, circumferebatur, in eo pauca admodum desiderari posse videantur. Id adeò Andreæ Nauigerio referre acceptum debemus: qui, cum illum ex veteribus per multis exemplaribus diligentissimè castigasset: labores suos impertiri omnibus voluit: ac mihi imprimendum dedit. Tibi verò hos Ouidij libros non ob id solum dedicamus, quòd cùm literarum omnium & peritissimus sis, & fautor maximus, omnia quæ ad literas attinent, quasi tui iuris esse videantur: sed ob id præcipuè, quòd ita his libris delectaris, vt nihil legas

libentius: & quód maximi poeta ingenij tibi qui maximo es ingenio potissimùm videtur conuenire. Quod eò tamen in te præstantius existimari debet: quo longe est maius, atque vniuerso humano generi conducibilius, ad orbem moderandum, quod tu fecisti, quàm, quod ille, ad carmina, nihil aliud quàm voluptatem quandam auribus afferentia, id conferre. Qua in re non id solum in te præcipuè elucet: sed virtutes animi tui singulares, quæ in nullo vnquam plures fuerunt? ita homines admirantur: vt, cùm omnes in te summas esse facillimum sit cognoscere: difficillimum tamen sit in qua maximè excellas, iudicare. Non immeritò igitur te Leo Pontifex Maximus tanti facit: vt omne cœli onus, quod illi incumbit, in te nonunquam tranferat: ac tanquam Atlas suppositò Hercule, conquiescat. Sed neque loci huius est, neque mearum virium te laudare. Scribentur ab alijs fortasse laudes tuæ, quorum scripta & diuturniora esse possunt, & tibi gratiora. Mihi satis sit tibi offerre, quæ possum. Ac tibi nos quidem nunc Ouidium mittimus: Tu non illum solum ea fronte, qua illos, quos amas, soles, excipe, sed & me, & ea omnia, quæ aut edita à me hactenus sunt, aut posthac edentur, in patrocinium tuum recipe: & qui non minus literis quam virtutibus omnibus es ornatissimus, literas ad te confugientes tuo præsidio tueare. Sic demũ, & ego tuo auxilio fretus in eas iuuandas totus incumbam: & alij fortasse ita multi ad idem agendum excitabuntur: vt quæ iam propè exarescere incipiebant, plurium diligentia exultæ reflorescere, atque in antiquum illum nitorem restitui posse videantur.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS EPISTOLARVM HEROIDVM Liber.

In Primam Epistolam

Argumentum.

Græcis ad Troiam cum maximo bellorum apparatu ob Helenæ raptum proficiscentibus, Vlysses, Laertis & Anciliæ filius Penelopes nouæ vxoris detentus amore, insaniam simulans, comitatum negat. Verùm tandem fraude viri à Palamede detecta, cum cæteris in Troianam expeditionẽ ire coactus est: vbi quantum & fraude, & virtute valeret, ostendit. Tandem pluribus peractis certaminibus, post decenium Troia euersa, cùm in patriam rediturus cum reliquis Græcorum principibus naues conscenderet, ob læsæ Mineruæ indignationem, vastissimis procellis omnes agitati sunt: inter quos Vlysses acerbæ tempestatis impulsu in longissimam, vtpote decennem peregrinationem agitatus est. Cùm igitur Penelope, Icarij, & Polycastes filia hactenus casta, huiusce tam longæ moræ causam ignoraret: ad illum hanc Epistolam scripsit: in qua illum multis rationibus in patriam reducere nititur, sic inquiens.

Penelope Vlyssi.

Hanc, tua Penelope lento tibi mittit Vlysse:
Nil mihi rescribas: attamen ipse veni.
Troia iacet certè Danais inimica puellis:
Vix Priamus tanti, totaque gens fuit.
O vtinam tunc, cum Lacedæmona classe petebas:
Obrutus insanis esset adulter aquis.
Non ego deserta iacuissem frigida lecto:
Nec quereres tardos ire relicta dies.

Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem,
Lassaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui grauiora periçula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros,
Nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Sine quis Antilochum narrabat ab Hectore victum
Antilochus nostri causa timoris erat.
Sine Menœtiaden falsis cecidisse sub armis:
Flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam:
Tlepolemi letho cura nouata mea est.
Deniq; quisquis erat castris iugulatus Achiuis:
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori:
Versa est in cineres sospite Troia viro.
Argolici redière duces, altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda deos:
Grata ferunt nympha pro salvis dona maritis:
Illi victâ suis Troia fata canunt.
Mirantur iustiq; senes, trepidæq; puellæ:
Narrantis coniux pendet ab ore viri.
Atque aliquis, posita monstrat fera prælia mensa,
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Symois, hic est Sigeia tellus.
Hic steterat Priami regia celsa senis.
Illic Æacides, illic tendebat Vlysses:
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quærere misso
Rettulerat nato Nestoriat ille mihi.
Rettulit & ferro Rhesumq; Dolonáque cæsos:
Vtque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es ô nimiumque oblite tuorum
Thracia nocturno tangere castra dolo.
Totq; simul mactare viros adiutus ab vno:
At benè cautus eras, & memor ante mei.
Vsque metu micuêre sinus, dum tutior amicum
Dictus es Ismarijs isse per agmen equis.

Sed

Sed mihi quid prodeſt veſtris diſiecta lacertis
Ilios: & murus quod fuit ante ſolum?
Si maneo qualis Troia durante manebam:
Virq; mihi dempto ſine carendus abeſt?
Diruta ſunt alijs, vni mihi Pergama reſtant:
Incola captiuo quæ boue victor arat:
Iam ſeges eſt vbi Troia fuit: reſecandaque falce:
Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.
Semiſepulta virûm curuis feriuntur aratris
Oſſa: ruinoſas occulit herba domos.
Victor abes, nec ſcire mihi quæ cauſa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe licet.
Quiſquis adhæc vertit peregrinam littora puppim:
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamq; tibi reddat, ſi te modò viderit vſquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleia Neſtoris arma,
Miſimus: incerta eſt fama remiſſa Pylo.
Miſimus & Sparten: Sparte quoque neſcia veri,
Quas habitas terras, aut vbi lentus abes.
Vtilius ſtarent etiam nunc mœnia Phœbi:
Iraſcor votis heu leuis ipſa meis.
Scirem vbi pugnares, & tantùm bella timerem:
Et mea cum multis iuncta querela foret.
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens
Et palet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus
Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.
Hæc ego dum ſtultè medior, quæ veſtra libido eſt:
Eſſe peregrino captus amore potes.
Forſian & narres quàm ſit tibi ruſtica coniux:
Quæ tantùm lanas non ſinat eſſe rudes.
Fallor & hoc crimen tenues vaneſcat in auras:
Nec uoreuertendi liber abeſſe velis.
Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit: & immenſas increpat vſque moras.
Increpet vſque licet: tua ſim, tua dicar, oportet
Penelope coniux ſemper Vlyſſis ero:

Ille

Ille tamen pietate mea, precibusque pudicis
Frangitur: & vires temperat ipse suas.
Dulichij, Samÿque, & quos tulit alta Zachynthos,
Turbarunt in me luxuriosa proci.
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
Viscera nostra, tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Pisandrum, Polybumq́, Medontaque dirum,
Eurimachique auidas, Antinoique manus,
Atque alios referam quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.
Irus egens pecoris que Melanchius actor edendi
Vltimus accedunt in tua damna pudor:
Tres sumus imbelles numero, sine viribus vxor,
Laertesque senex, Telemachusque puer.
Ille per insidias penè est mihi nuper ademptus:
Dum parat inuitis omnibus ire Pylon.
Dÿ precor hoc iubeant, vt euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt custosque boum, longæuáque nutrix.
Tertius, immundæ cura fidelis harę.
Sed neque Laertes vt qui sit inutilis annis,
Hostibus in medÿs regna tenere potest.
Telemacho veniet, viuat modò fortior ætas:
Nunc erat auxilÿs illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires, inimicos pellere tectis:
Tu citius venias portus, & aura tuis.
Est tibi, sitque precor, natus: qui mollibus annis
In patrias artes eruediendus erat.
Respice Laerten: vt iam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego quæ fueram te dicendente puella;
Protinus vt redeas facta videbor anus.

In Epistolam Secundam

Argumentum.

Demophoon, Thesei & Phædræ filius, à bello Troiano in patriam rediens, maris tempestatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi, & Crustumenæ filia, quæ tunc Thraciæ imperabat, & hospitio & lecto benignè susceptus est: & cùm aliquandiu secum fuisset, audita morte Mnasthei,

Mnæsthei, qui post eiectum ex vrbe Athenarum patrem Thesea, imperium occupauerat, regni cupidine captus, Phyllidi fide data, se intra mensem rediturum fingens se ad res suas componendas ire, refarcitis nauibus, Athenas petijt, neque de reditu curauit. Quatuor itaque exactis mensibus, Phyllis epistolam hanc scripsit, in qua suadet, vt beneficiorum memor, seruatis sponsionibus, in fide persistat, quòd si negligat, violatum pudorem crudeli morte compensare minatur.

Phyllis Demophoonti.

Hospita Demophoon tua te Rhodopeia Phillis
Vltra promissum tempus abesse queror,
Cornua cum lunæ pleno semel orbe coissent:
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit, toto quater orbe recreuit:
Nec vehit Actæas Sithonis vnda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante suam nostra querela diem.
Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita læduntur,
Credimus: inuita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putaui
Alba procellosos vela referre Notos.
Theseadenoui, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe Deos supplex, vt tu scelerate valeres,
Sum prece thuricremis deuenerata focis.
Sæpè videns ventos cœlo, pelagoque sauentes,
Ipsa mihi dixi si valet ille venit.
Deniq; fidus amor, quicquid properantibus obstat
Finxit: & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te iurata reducunt
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba, & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amaui?
Crimine te potuit demeruisse meo.
Num in me scelus est quod te scelerate recepi?
Sed scelus hoc meriti pondus, & instar habet.

Iura,

Iura, fides, vbi nunc? commissaque dextera dextræ,
Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus socios vbi nunc Hymenæus in annos?
Qui mihi coniugij sponsor, & obses erat.
Per mare, quod totum ventis agitatur, & vndis:
Per quod sæpe ieras: per quod iturus eras:
Perque tuum mihi iurasti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, auum.
Per Venerem nimiumque mihi facientia tela:
Altera tela arcus, altera tela faces.
Junonemque toris quæ præsidet alma maritis:
Et per lædifera mystica sacra Deæ.
Si de tot læsis sua numina quisque deorum
Vindicet in pœnas non satis vnus erit.
Ah lacerас etiam puppes furiosa refeci:
Vt, qua, desererer, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires,
Heu patior telis vulnera facta meis.
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis,
Credidimus generi, numinibusque tuis.
Credidimus lachrymis: an & hæ simulare docentur
Hæ quoque habent artes, quæque iubentur, eunt.
Dijs quoque credidimus: quid iam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moueor quòd te iuni portúq; locoq;:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
Pœnitet: & lateri conseruisse latus
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nex mihi: dum potui Phyllis honesta mori.
Speraui melius, quia te meruisse putaui
Quæcunque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria: simplicitas digna fauore fuit.
Sum decepta tuis & amans & fœmina verbis:
Dij faciunt laudis summa sit ista tuæ.
Inter & Ægidas media statuaris in vrbe:
Magnificus titulis stet pater ante suis.

Cum fuerit lectus Scyron turuusque Procrustes,
Et Scinis, & tauri mistaque forma viri,
Et domitæ bello Thæbæ, fusique Bimembres,
Et pulsata nigri regia cœca dei.
Hoc tua post illos titulo signetur imago:
Hic est cuius amans hospita capta dolo est.
De tanta rerum turba, factisque parentis,
Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
Quod solum excusat: solum miraris in illo
Hæredem patriæ perfide fraudis agis.
Illa (nec inuideo) fruitur meliore marito:
Inque capistratis tygribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces:
Quòd feror externum præposuisse meis.
Atq; aliquis, iam nunc doctas eat, inquit, Athenas
Armiferum Thracem, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo.
Iam mihi iam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului: nec te mea regia tangit:
Fessaque Bistonia membra lauabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret:
Cùm premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti: colloque infusus amantis
Oscula per longas iungere pressa moras.
Cumque tuis lachrymis, lachrymas confundere nostras
Quodque foret velis aura secunda queri;
Et mihi discedens suprema dicere voce:
Phylli face expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
[illegible] expecto, redeas modò serus amanti:
[illegible] sit solo tempore lapsa fides.
[illegible] precor infœlix? iam te tenet altera coniux?
[illegible], & nobis qui malè fauit amor.
[illegible] tibi excidimus: nullam puto Phyllida nosti,
[illegible] mihi, si quæ sim Phyllis, & vnde rogas:

Quæ

Quæ tibi Demophoon, longis erroribus acto
Threicios partus, hospitiumq; dedi.
Cuius opes, auxere meæ: cui diues egenti
Munera multa dedi: multa datura fui:
Quæ tibi subiecti latissima regna Lycurgi,
Nomine fœmineo vix satis apta regi.
Quà patet vmbrosum Rodophe glacialis ad Æmum:
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas auibus libata sinistris:
Castaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone Thalamis vlulauit in illis:
Et cecinit mœstum deuia carmen auis.
Affuit Alecto breuibus torquata colubris:
Suntque sepulchrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos, fruticosaq; littora calco:
Quaque patent oculis æquora lata meis.
Siue die laxatur humus: seu frigida lucent
Sydera prospicio * quis mare ventus agat.
Et, quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse deos,
In freta procurro, vix me retinentibus vndis:
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt: minus & minus vtilis asto:
Linquor & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modicè falcatus in arcus:
Vltima prærupta cornua mole rigent.
Hic mihi suppositas immittere corpus in vndas
Mens fuit & quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus proiectam littora portent:
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum vt superes, adamantaque teque:
Non tibi, sic dices, Phylli, sequendus eram.
Sæpè venenorum sitis est mihi: sæpè cruenta
Traiactam gladio morte perire iuuat.
Colla quoque, infidis quæ senectenda lacertis
Præbuerant, laqueis implicuisse iuuat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem:
In necis electu parua futura mora est.

Inscribêre meo causa inuidiosa sepulchro:
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon letho dedit, hospes amantem:
Ille necis causam præbuit, ipsa manum.

In Tertiam Epistolam

Argumentum.

Postquam Græci Phrygiam appulerunt, vrbes Troiæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo insulæ erant oppositæ, hostili more, cœperunt depopulari: inter quos Achilles Pelei & Thetidis filius, vtramque Ciliciam, & Thebanam atque Lyrnesiam inuasit. Expugnato itaque Chrysæo oppido, duas insignes secum virgines abduxit: Astynomen Chrysæ sacerdotis Smynthei Appollinis filiam, & Hyppodomiam Brisæ natam, quæ deinde à paternis nominibus fuerũt cognominatæ. Chrysen autem Agamemnoni Græcorum Principi concessit, & Briseida sibi reseruauit. Sed cùm iam Deorum iussu cogeretur Agamemnon Chrysen patri restituere, Briseida Achilli surripuit. Quamobrem indignatus Achilles, diu bello abstinuit, nec illius suasione vel precibus ad arma aduersus Troianos sumenda animari potuit: nec postea Briseida accipere curauit, quamuis illi Agamemnon cum maximis muneribus vltrò misisset. Quare Briseis ad eum hanc epistolam mittit, in qua conqueritur de eius nimia ira, rogatque vt sumat arma aduersus Troianos, dummodo iam prius ab Agamemnone vltro ablatam recipiat.

Briseis Achilli.

QVam legis, à rapta Briscide littera venit:
Vix benè barbarica, Graca notata manus
Quascunque aspicies, lachrymæ fecêre liturας.
Sed tamen hæ lachrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te, deq[ue] viróque
Fas est: de domino pauca, viroque querar.
Non, ego poscenti quòd sum citò tradita regi,
Culpa tua est: quamuis hæc quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me, Thalthibyusque, vocarunt
Eurybati data sum Thalthibyoq; comes:
Ter in alterius iactantes lumina vultus,
Quærebant taciti, noster vbi esset amor.
Differri potui pœnæ mora grata fuisset.
Hei mihi discedens oscula nulla dedi.

At lachrymas sine fine dedi rupique capillos?
Infœlix iterum sum mihi visa rapi.
Sæpe ego decepto volui custode reuerti:
Sed me, qui timidam prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperer ne nocte timebam,
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sum, quia danda fui: tot noctibus adsum:
Nec repetor: cessas: iraq; lenta tua est.
Ipse Menœtiades, tunc cùm tradebar, in aurem,
Quid fles? hic paruo tempore, dixit eris.
Non repetisse parum est: pugnas, ne reddar Achilli
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone, & Amyntore nati,
Ille gradu propior sanguinis, ille comes.
Laerteq; satus: per quos comitata redirem:
Auxerunt blanda grandia dona prece:
Viginti fuluos operoso ex ære lebetas,
Et tripodas septem pondere, & arte pares.
Addita sunt illis auribus quinque talenta:
Bis sex assueti vincere semper equi.
Quodque superuacuum est, forma præstante puellæ
Lerbides euersa corpora capto domo
Cumq; tot his (sed non opus est tibi coniuge) coniux
Ex Agamemnonijs vna puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas!
Qua merui culpa fieri tibi vitis Achille?
Quàd leuis à nobis tam citò fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter vrget?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vide:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generisque necisque,
Tres tecidisse: tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta,
Pectora tractantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis, te compensauimus vnum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras:

Tu mihi iuratus per numina matris aquoſæ
Vtile, dicebas ipſe, fuiſſe capi,
Scilicet, vt quamuis veniam dotata, repellar:
Et mecum, fugias, quæ tibi dantur opes.
*Quin etiam fama eſt, cùm craſtina fulſerit * Eos,*
*Te dare nubiferis * linea vela Notis.*
Quod ſcelus vt pauidas miſeræ mihi contigit aures:
Sanguinis, atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ô miſeram cui me violente relinques?
Quis mihi deſertæ tempe leuamen erit?
Deuorer antè precor ſubito telluris hiatu:
Aut rutilo miſſi fulminis igne cremer:
Quàm ſine me Phthÿis canescant æquora remis:
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi iam reditúſque placent, patrÿq; penates:
Non ego ſum claſſi ſarcina magna tuæ.
Victorem captiua ſequar, non nupta maritum:
Eſt mihi, quæ lanas mollíat, apta manus.
Inter Achæiadas longè pulcherrima matres
In thalamos coniux ibit, eatq; tuos.
Digna nurus ſocero, Ioue Ægineq; nepote,
Cuique ſenex Nereus proſocer eſſe velit.
Nos humiles, famulæq; tuæ, data penſa trahemus
Et minuent plenas ſtamina noſtra colos.
Exagitet ne me tantùm tua deprecor vxor,
Quæ mihi neſcio quo non erit æqua modo.
Néue meos coram ſcindi patiare capillos:
Et leuiter dicas, hæc quoque noſtra fuit.
Vel patiare licèt, dum ne contemptar, linquar:
Hic mihi væ miſeræ concutit oſſa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et iacet ante tuos Græcia mœſta pedes.
Vince animos, iramq; tuam, qui cetera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Æacide: ſed me tamen antè recepta:
Et preme turbatos, Marte fauente, viros.
Propter me mota eſt: propter me deſinat ira:
Simq; ego triſtitiæ cauſa modúſque tuæ.

* Hora.
* Linteplena.

Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
Coniugis Oenides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi: fratribus orba
Denouit natis spemq; caputq; parens.
Bello erat ille ferox: positis secessit ab armis:
Et patriæ rigida mente negauit opem.
Sola virum flexit coniux: felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro coniuge gessi,
Sæpius in domini serua vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiua vocabat:
Seruitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen ossa viri subito malè tecta sepulchro,
Semper iudicijs ossa verenda meis.
Perq; trium forteis animas, mea numina, fratrum,
Qui benè pro patria, cum patriaq; iacent:
Perque tuum, nostrumq; caput, quod iunximus vnà:
Perque tuos enses, cognita tela meis:
Nulla Mycenæum sociâsse cubilia mecum
Iuro: fallentem deseriisse velis.
Si tibi nunc dicam, fortissime, tu quoque iura,
Nulla tibi sine me gaudia facta: neges.
At Danai mœrere putant: tibi plectra mouentur:
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses:
Pugna nocet: citharæ, noxq;, venusque iuuant.
Tutius est iacuisse toro: tenuisse puellam:
Threïciam digitis increpuisse lyram:
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant:
Partáque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumque mea patria laus tua victa iacet?
Dij melius: validoque precor vibrata lacerto
Transeat Hectoreum, Pelias hasta latus.
Mittite me, Danai: dominum legata rogabo:
Missáque mandatis oscula multa feram.

Pha-

Plus ego quàm Phœnix plus quàm facundus Vlysses,
Plus ego, quàm Teucri (credite) frater, agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis:
Præsentesque oculos admouisse sinu.
Sis licet immitis, mātrisque ferocior vndis.
Vt taceam, lacrymis comminuēre meis,
Nunc quoque (sic omneis Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspicijs Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseïda fortis Achille:
Nec miseram lenta ferreus vre mora.
At si versus amor tuus est in tædia nostri:
Quam sine te cogis viuere, coge mori.
Vtq; facis, coges: abijt corpúsque, colórque:
Sustinet hoc animæ, spes tamen vna tui.
Qua si destituar, repetam fratresque, virumque:
Nec tibi magnificum, fœmina iussa mori.
Cur autem iubeas? stricto pete corpora ferro,
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potius serues nostram, tua munera vitam:
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama: materiam cædis ab hoste pete.
Me modò siue paras impellere remige classem,
Siue manes, domini more venire iube.

In quartam Epistolam.

Argumentum.

Theseus Ægei filius interempto Minotauro, Ariadnem Minois & Pasiphaes filiam, quam ob opem sibi præstitam, vxorem acceptarum promiserat, simul cum Phædra eius sorore naui imposita, secum adduxit. Verùm Bacchi admonitione in Naxo, siue, vt alij volunt, in Chio insula Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde absente Theseo in Hippolyti priuigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarsit. Qui cùm cœlibem ducens vitam, sese venando exerceret, nec posset vti illius colloquio, hac Epistola amorem suum indicauit. In qua illum callidis suasionibus ad sui amorem flectere conatur. Et cū turpe sit,

fit, priuignum à nouerca de stupro interpellari, principium ex insinuatione sumpsit in hunc modum.

Phædra Hippolyto.

QVa, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod iuvet, esse potest.
His arcana notis terra, pelagóque feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui: ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.
Quà licet, & sequitur, pudor est miscendus amori:
Dicere quæ puduit, scribere iussit amor.
Quicquid amor iussit, non est contemnere tutum:
Regnat, & in * superos ius habet ille deos.
Ille mihi primò dubitanti scribere, dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adsit: & ut nostras auido fouet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia socialia fœdera rumpam:
Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit amor grauius, quo serius: vrimur intus:
Vrimur: & secum pectora vulnus habent.
Scilicet, vt teneros lædunt iuga prima iuvencos;
Frenáque vix patitur de grege captus equus:
Sic male, vixque subit primos rude pectus amores:
Sarcináque hæc animo non sedet apta meo.
Ars sit, vbi à teneris crimen condiscitur annis:
Quæ venit exacto tempore, peius amat.
Tu noua seruatæ carpes libamina famæ,
Et pariter nostrum fiet vterque nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere vngue rosam.
Si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
Candor ab insolita labe notandus erat.
At bene succesſit, digno quòd adurimur igne:
Peius adulterio turpis adulter obest.

* dominos.

Si

Si mihi concedat Iunofratrémque, virumq́:
Hippolytum videor præpositura Ioui.
Iam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sæuas impetus ire feras.
Jam mihi prima dea est, arcu præsignis adunco
Deliaiudicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet: pressisque in retia ceruis,
Hortari celeres per iuga summa canes:
Aut tremulum excusso iaculum vibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe iuvat versare leues in puluere currus,
Torquentem frænis ora fugacis equi.
Nunc feror, vt Bacchi furys Eleleïdes actæ,*
Quæque sub Idæo tympana colle mouent.
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuêre suo.
Namq́ mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia: me tacitam conscius vrit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Jupiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro,
Enixa est vtero crimen onusque suo.
Perfidus Ægides ducentia fila secutus,
Curua meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, ne fortè parum Minoïa credar,
In socias leges vltima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus vna duabus:
Me tua forma capit: capta parente soror.
Theseïdes, Theseúsque duas rapuêre sorores:
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusis:
Gnosia mẽ vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipuè, nec non tamen antè placebas;
Acer in extremis ossibushæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flaua verecundus inxerat ora rubor.

* Bacchæ dicuntur, ab Eleleo, quĩ Bacchus est

Quemq́ vocant aliæ vultum rigidúmque, truculmque,
Pro rigido, Phædra iudice, fortis erat.
Sint procul à nobis iuvenes, vt fœmina, compti:
Fine coli mod coforma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
Et leuis egregio pulvis in ore decet.
Sine ferocis equi luctantia colla recurvas,
Exiguo flexos mirorbe pedes:
Seu lentum valido torques hastile lacerto,
Ora ferox in se versa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
Denique nostra iuvat lumina, quicquid agis.
Tu modò duritiem syluis depone iugosis:
Non sum materia digna perire tua.
Quid iuvat incinctæ studia exercere Dianæ,
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est:
Hæc reparat vires fessaq́ membra levat.
Arcus & arma tuæ tibi sint imitanda Dianæ:
Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus syluis: multæq́ per herbas
Conciderant illo percutiente ferę.
Nec tamen Auroræ malè sepræbebat amandum:
Ibat ad hunc sapiens à sene diua viro
Sæpe sub ilicibus Venerem, Cinyráque creatum,
Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit & Oenides in Mænalia Atalanta:
Illa ferę spolium pignus amoris habet.
Nos quoque iam primùm turba numeremur in ista,
Si Venerem tollas, rustica syluа tua est.
Ipsa comes veniam: nec me salebrosa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bima suis oppugnant fluctibus Isthmon:
Et tenuis tellus audit vtrumque mare.
Hic tecum Trœzena colam, Pittheia regna:
Iam nunc & patria carior illa mea est.
Tempore abest, aberítque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora sui.

Præ-

Præposuit Thesçus (nisi nos manifesta negamus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoúmque tibi,
Nec sola hæc ad nos iniuria venit ab illo:
In magnis læsi rebus vterq; sumus.
Ossa mei fratris claua perfracta trinodi
Sparsit humi: soror est præda relicta feris.
Prima securi geras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna fauore parens.
Si quaras, vbi sit? Theseus latus ense peregit:
Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædâque accepta iugali:
Cur? nisi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O vtinam nocitura tibi pulcherrima rerum,
In medio nixu viscera rupta forent.
I nunc, & meriti lectum reuerere parentis:
Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec, quia priuigno videar coitura nouerca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, æuo moritura futuro,
Rustica, Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit: perierunt & sua iura:
Sub Ioue nunc mundus: iussa sequare Iouis.
Iupiter esse pium statuit quodcunque iuuaret:
Et fas omne facit fratre marita soror:
Illa coït firma generis iunctura catena,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est celare: licet: pete munus ab illa:
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo:
Dicar priuigno fida nouerca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Ianua, nec custos decipiendus erit:
Vt tenuit domus vna duos, domus vna tenebit:
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudémque merebere culpa,
Tu licet in lecto conspiciare meo.

Tolle moras tantum, properataq; fœdera iunge:
Qui mihi nunc fœuit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex, humiliq; precari:
Heus, vbi nunc fastus, altaq; verba iacent?
Et pugnare diu, nec me summittere culpæ
Certa fui: certi si quid haberet amor.
Victa precor, geniq; tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt vllus amans.
Depuduit, profugitq; pudor sua signa reliquit:
Da veniam fassæ, duraq; corda doma.
Quòd mihi sit genitor, qui possidet æquora, Minos:
Quòd veniant proaui fulmina torta manu:
Quòd sit auus radijs frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui mouet axe diem.
Nobilitas sub amore iacet: miserere priorum:
Et mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus Iouis insula Crete,
Seruiat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos, potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro fœuior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quæ plurima mecum est:
Sic, nunquam quæ te spernere possit, ames.
Sit tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
Syluaque per dendas præbeat alta feras.
Sic faueant Satyri, montanaque numina Panes,
Sic cadat aduersa cuspide fossus aper,
Sic tibi dent Nymphæ, quamuis odisse puellas
Diceris, arentem quæ leuet vnda sitim.
Addimus his precibus lacrymas quoq;: verba precantis
Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

In quintam Epistolam.

Argumentum.

Cùm Hecuba Cissei filia, & Priami vxor grauida esset, ardentem facem totam Troiam combutentem se parere somniauit: territus itaque Priamus oraculum consuluit: à quo cùm accepisset oriturum filium, qui patriæ esset exitio, quamprimùm partus ederetur, iussit interfici. Hecuba

cuba verò cùm puerum; qui posteà Paris dictus est, peperisset, materna pietate mota, pastoribus regis clam alendum mandauit. Is autem cum iam adolescceret, Oenonem nympham adamauit, atque, vt aliquibus placet, in vxorem duxit. Sed cum Iuno, Pallas & Venus de pulchritudine contenderent propter aureum pomum, in quo scriptum erat, Detur pulchriori, à Ioue ad Paridis arbitrium remissæ sunt: cui cùm Iuno regnum, Pallas sapientiam, Venus voluptatem & mulierum pulcherrimam promisisset, pro Venere sententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam susceptus, Spartam nauigans, Helenam Menelai vxorem rapuit, eamque Troiam abduxit: Quod cũ Oenone resciuisset, hac Epistola de eius perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi, & se recipi suadet.

Oenone Paridi.

Nympha suo Paridi, quamuis suus esse recuset,
Mittit ab Idæis verba legenda iugis.
Perlegis? an coniux prohibet nouæ? perlege: non est
Ista Mycenæa littera scripta manu.
Pegasis Oenone Phrygijs celebérrima syluis,
Læsa queror de te (si sinis ipse) meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Nec tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fuit.
Qui nunc Priamides (absit reuerentia vero)
Seruus eras: seruo nubere Nympha tuli.
Sæpè greges inter requieuimus arbore tecti:
Mixtaque cum folijs præbuit herba torum:
Sæpè super stramen, fœnoque iacentibus alto,
Depressa est humili cana pruina casa.
Quis tibi monstrabit saltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi:
Sæpè citos egi per iuga summa canes.
Incisæ seruant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantùm trunci, tantùm mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite rite meos.

* Nescio cur hoc reijcendum, & cur substituant alij ex vet. lib. Defensa, quod nusquam legi,

Populus

Populus est (memini) fluuiali consita ripæ:
Est in qua nostri littera scripta mœmor.
Populæ viue precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Quum Paris Oenone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi versa recurrit aqua.
Xanthe retrò propera, versæq; recurrite lymphæ:
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit: ab illa
Pessima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus & Juno, sumptis pecentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerua tuum.
Attoniti micuêre sinus, gelidusq; cucurrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neq; enim modicè terrebar) anusq;
Longæuosq; senes, constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæq; trabes, & classe parata,
Cærula ceratas accipit vnda rates.
Flesti discedens: hoc saltem parce negare:
Præterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti, & nostros vidisti flentis ocellos:
Miscuimus lacrymas mœstus vterque suas.
Non sic appositis vincitur vitibus vlmus:
Vt tua sunt collo brachia nexa meo.
Ab quoties, cùm te vento quererêre teneri,
Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti?
Quàm vix sustinuit dicere lingua, Vale!
Aura leuis gelido pendentia lintea malo
Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela:
Quà licet, & lacrymis humet arena meis.
Vtq; celer venias virides Nereïdas oro:
Scilicet vt venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alij redituræ redisti:
Hen mihi pro dira pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles natiua profundum:
Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis.

Hinc

Hinc ego vela tuæ cognoui prima carinæ,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasq; cita ratis attigit aura:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa moraḃar?
Hærebat gremio turpis amica tuo.
** Tunc verò rupiq; sinus, & pectora planxi,* * Alias tunc fleui.
Et secui madidas vngue rigente genas:
Implenique sacram querulis vlulatibus Idam:
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertáque coniuge ploret,
*Quæque prior nobis intulit, * illa ferat.* * Alias ipsa.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquora, legitimos deſtituuntque viros.
At cum pauper eras, armentaque pastor agebas,
Nulla, nisi Oenone pauperis vxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar vt vna nurus:
Non tamen vt Priamus nymphæ socer esse recusset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quòd tecum fronde iacebam,
Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique tutus amor meus est: tibi nulla parantur
Bella, nec vltrices aduehit vnda rates.
Tyndaris infestis fugitiua reposcitur armis:
Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid grauis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum est, patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est: iusta vir arma mouet.
Nec tibi, si cupias, fidam promitto Lacænam,
Quæ sit in amplexus iam citò versa tuos.

Vt

Vt minor Vtrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læsus amore dolet:
Tu quoque clamabis nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui: sic & Menelaon amauit:
Nunc iacet in viduo credulus ille toro.
Fœlix Andromache certo bene nupta marito:
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu leuior foliis, tunc cùm sine pondere succi
*Mobilibus ventis arida facta * cadunt.* * Volans.
Et minus est in te, quom in summa pondus arista,
Quæ leuis assiduis solibus vsta riget.
Hæc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis litora bobus aras.
Graia iuuenca venit, quæ te, patriamque, domùmque
Perdit: iò prohibe, Graia iuuenca venit.
*Dum licet, obscœnam ponto * demergite puppim:* * Quidam dimergite.
Heu quantum Phrygij sanguinis illa vehit!
Dixerat: incursu famulæ rapuêre furentem.
At mihi flauentes diriguêre comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet en saltus illa iuuenca meos.
Sit facie quamuis insignis, adultera certè est:
Deseruit patrios hospite capta deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio, quis Theseus abstulit arte sua.
A iuuenes, & cupido, credatur reddita virgo?
Vnde hæc compererim tam bene, quærtis? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles:
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (syluis ego tecta latebam)
Quæ sierant rapido turba proterua pede.
Cornigerumque caput pinu præcinctus acuta
Faunus in immensis, qua iuuat Ida, iugis.

Me

Me fide conſpicuus Troiæ munitor amauit:
Illa meæ ſpolium virginitatis habet:
Id quoque luctando rupi tamen vngue capillos,
Oraque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec pretium ſtupri gemmas, aurumq; poposci:
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe ratus dignam, medicas mihi tradidit arteis;
Admiſitq; meas ad ſua dona manus.
Quæcunq; herba potens ad opem, radixq; medendi
Vtilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miseram, quòd amor non eſt medicabilis herbis!
Deſtituor prudens artis ab arte mea.
Ipſe repertor opis vaccas pauiſſe Pheræas
** Fertur, & à noſtro ſaucius igne fuit.*
Quod neq; graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & meriti: dignæ miſerere puellæ:
Non ego cum Danais arma cruenta fero.
Sed tua ſum, tecumq; fui puerilibus annis:
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

* Dicitur & noſtr.

In ſextam Epiſtolam.

Argumentum.

Monitus erat oraculo Pelias Neptuni filius, tunc illi propinquam fore mortem, cùm patri ſacrificanti aliquis pede nudo ſibi ſuperueniret. Itaque cùm annua ſacra peragenti, Iaſon Æſonis filius, eiuſque nepos, dimiſſo in limo A nauti fluuij calceamento, ad ſacra properans, altero pede exuto occurriſſet; Pelias oraculi memor Iaſoni ſuaſit, vt Colchos iret, aureum vellus quæſiturus, ſperans illic eum periturum, quòd audiſſet opus eſſe humanis viribus inſuperabile, Iaſon autem veluti magnanimus, expeditionem libenter aſſumens, ac multis Græciæ nobilibus conuocatis, Argo nauem ex Pegaſo Theſſaliæ ſinu ſoluens, in Lemnon inſulam delatus eſt: vbi cum mulieres viros omneis communi conſilio vna nocte interemiſſent, Hypſipyle Thoantis filia, quem ſub falſo mortis ſimulatione ſaluauerat, tunc imperium occupabat quæ Iaſonem & hoſpitio & lecto liberaliſſimè excepit. Verùm iam duobus annis peractis, orantibus ſocijs, & exigente tempore, vt prædictam expeditionem perficeret, Hypſipylen prægnantem reliquens, Colchos nauigauit. Vbi arte Medeæ draconе ſopito, tauriſque ſuperatis, aureum illud vellus adeptus,

adeptus, ipsam secum abduxit. Quare Hypsipyle Medeam sibi prælatam dolens, hac epistola Iasoni de prospero reditu congratulando, in contemptum, eius crudelitatē atque incantationes execrans, vertere nititur postremò in Iasonem & Medeam imprecatur.

Hypsipyle Iasoni.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carinæ
Diceris, auratæ vellere dives ouis.
Gratulor incolumi, quantum sinis: hoc tamen, ipso
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cùm cuperes, ventos non habuisse potes.
Quamlibet aduerso signetur epistola vento:
Hypsipyle missa digna salute tui.
Cur mihi fama prior, quàm nuncia littera venit?
Isse sacros Martis iuga panda boues:
Seminibus iactis segetes adolesse virorum:
Inq; necem dextra non egnisse tua:
Peruigilem spolium pecudis seruâsse draconem:
Rapta tamen forti vellera sulua manu.
Hæc ego si possem, timidè credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere: quanta forem!
Quid queror officium lenti cessâsse mariti?
Obsequium, manco si tua, grande tuli.
Barbara narrantur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte futura tori.
Credula res amor est: vtinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulasse virum.
Nuper ab Hæmonijs hospes mihi Thessalus oris
Venerat, & tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæsit in oppositā lumina fixus humo.
Protinus exilijt: tunicisque à pectore raptis,
Viuit, an, exclamo? me quoque fata trahunt.
Viuit, ait: timidumque mihi iurare coëgit:
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Vtque animus redijt; tua facta requirere cœpi:
**Rettulit, aripedes Martis arâsse boues:*

* Narret & ætipides.

Vipereos

Vipereos dentes in humum pro semine iactos,
Et subitò natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos ciuili Marte peremptos:
Implêsse ætatis fata diurna suæ:
Deuicto serpente: iterùm, si viuat Iason.
Quærimus: alternant spesq; timorq; fidem.
Singula dum narrat: cursu studioque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu vbi pacta fides? vbi connubialia iura?
Faxque sub arsuros dignior ire rogos?
Nonego sum furtim tibi cognita: pronuba Iuno
Adfuit; & iertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Iuno, nec Hymen. sed tristis Erinnys
Pertulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria nauita Tiphy mea.
Non erat hic aries villo spectabilis aureo.
Non senis Æetæ regia: Lemnos erat.
Certa fui primò (sed me mea fata trahebam)
Hospita fœminea pellere castra manu.
Lemniadesque viros nimium quoque vincere norunt:
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Vrbe virum vidi tectoque animoque recepi:
Hîc tibi bisq; æstas, bisq; cucurrit hyems,
Tertia messis erat: cùm tu dare vela coactus,
Implesti lacrymis talia verba tuis:
Abstrahor Hypsipyle: si dent modò fata recursum.
Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis grauida celatur in aluo,
Viuat: &, eiusdem simus vterque parens.
Hactenus: & lacrymis in falsa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuisse loqui.
Vltimus è socijs sacram conscendis in Argon:
Illa volat: ventus concaua vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur vnda carinæ:
Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit vndas:
Huc feror: & lacrymis os, q; sinusque madent.

Per

Per lacrymas ſpecto: cupidæque fauentia menti
Longus aſſueto lumina noſtra vident.
Adde preces caſtas, immixtaq; vota timori
Nunc quoque te ſaluo perſoluenda mihi:
Vota ego perſoluam? votis Medea fruetur?
Cor dolet: atque ira mixtus abundat amor.
Dona feram templis? viuum quòd Iaſona perdam,
Hoſtia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem ſecura fui: ſemperque verebar,
Ne pater Argolica ſumeret vrbe nurum.
Argolicas timui: nocuit mihi barbara pellex:
Non expectato vulnus ab hoſte tuli.
Nec facie meritiſque placet: ſed carmine mouit:
Diraque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curſu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
Illa refrænat aquas, obliquaque flumina ſiſtit:
Illa loco ſyluas, viuaque ſaxa mouet.
Per tumulos errat ſparſis diſcincta capillis,
Certaque de tepidis colligit oſſa rogis.
Deuouet abſenteis, ſimulacraque cerea fingit,
Et miſerum tenueis in iecur vrget acus.
Et quæ neſcierim melius. Malè quæritur herbis,
Moribus & forma conciliandus amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in vno,
Impauidus ſomno nocte ſilente frui?
Scilicet vt tauros, ita te iuga ferre coëgit:
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quòd aſcribi factis procerumque, tuiſque
Se facit, & titulo coniugis vxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus, acta veneris
Imputat, & populum, qui ſibi credat, habet.
Non hac Æſonides, ſed filia Phaſidis Actæ
Aurea Phyxeæ terga reuulſit ouis.
Non probat Alcimede mater tua: conſule matrem:
Non pater, à gelido cui venit axe nurus.
Illa ſibi à Tanais, Scythicæq; paludibus vndæ
Quærat, & à patria Phaſidis vſque virum.

Mobilis Æsonide, vernáque incertior aura,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ierat, cur non meus inde rediisti?
Sim reducis coniux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas, generosáque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus auus, Bacchi coniux redimita corona,
Præradiat stellis signa minora suis.
Dos mihi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti:
Me quoque iam taleis inter habere potes.
Nunc etiam peperi: gratare ambobus Iason:
Dulce mihi grauidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum: prolémque gemellam,
Pignora Lucina bina fauente dedi.
Si quæras, cui sint similes: cognoscere illis:
Fallere non norunt: cetera patris habent.
Legatos quos pene dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit captas sæua nouerca vias.
Medeam timui: plus est Medea nouercâ:
Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchisque ablate venenis,
Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognouit adultera virgo:
Me tibi, teque mihi tæda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta:
Deseruit Colchon: me mea Lemnos habet.
Quid referam? scelerata piam si vincit, & ipso
Crimine dotata est, emeruítque virum.
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iason:
Quælibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis, vt oportuit, actus iniquis
Intrasses portus tuq; comésque meos:
Obuiáque exissem fœtu comitata gemello:
Hiscere nonne tibi terra roganda foret?
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
Perfide quo precio, qua nece dignus eras?

Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine vultus;
Quósque veneficys abstulit illa suis.
Meuea Medeaforem, quòd si quis ab alto.
Iustus adest precibus Iuppiter ipse meis:
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque succuba nostri
Mœreat: & leges sentiat ipsa suas.
Vsque ego destituor coniux, matérque duorum:
A totidem natis verba sit, atque viro.
Nec malè parta diu teneat: peiúsque relinquat:
Exulet: & toto quærat in orbe fugam.
Quàm fratri germana fuit, miseróque parenti
Filia: tam natis, tam sit acerba viro.
Cùm mare, cùm terras consumpserit: aëra tentet:
Erret ineps, expes, cæde cruenta sua.
Hæc ego coniugio fraudata Thoantias oro:
Viuite deuoto nuptaque virque toro.

In septimam Epistolam

Argumentum.

Troia à Græcis euersa, Æneas Anchisæ & Veneris filius, raptis ex incendio secum Penatibus, viginti nauibus mare conscendit, Qui tempestate vexatus, magna parte maris perertata, in Libyam quidem delatus est: vbi tunc Dido, vt Virgilius finxit, Beli filia, & Sichæi Herculis sacerdotis vxor, Tyro vrbe profecta, fratris Pygmalionis, qui incautum maritum ob eius diuitias interemerat, & sæuitiam, & auaritiam fugiens, vrbem nouam Carthaginem condebat: à qua Æneas cùm socijs liberalissimè susceptus, & amatus, cum ea concubuit. Verum, cum Mercurij monitu in Italiam sibi ab oraculo promissam nauigare cogeretur: Dido præsentiens (veluti quæ ardentissimo amoris flagrabat incendio) illum à nauigandi proposito reuocare, aut saltem differre abitum persuadere tentans, post multas tandem frustrà effusas preces ad eum moribunda scripsit, quem nouerat mortis causam præbuisse.

Dido Æneæ.

Sicubi fata vocant, vdis abiectus in herbis
Ad vada Mæandri concinit albus olor:

Nec, quia te nostra sperem prece posse moueri,
Alloquor: aduerso mouimus ista Deo.
Sed meriti famam, corpusq; animumque pudicum
Cùm male perdiderim, perdere verba leue est.
Certus es ire tamen: miseramque relinquere Didô:
Atque iidem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Æneа, cum fœdere soluere naues:
Quæque vbi sint nescis Itala regna sequi.
Nec noua Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia: nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis: facienda petis: quærenda per orbem
Altera: quæsita est altera terra tibi.
Vt terram inuenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arua tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, vt condas instar Carthaginis vrbem?
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia si veniant, nec te tua vota morentur:
Vnde tibi, quæ te sic amet, vxor erit?
Vror, vt inducto ceratæ sulphure tedæ:
Vt pia fumosis addita thura rogis.
Æneaque oculis semper vigilantibus hæret,
Æneasque animo noxque diesque refert.
Ille quidem malè gratus, & ad mea munera surdus,
Et quo, si non sim stulta, carere velim.
Non tamen Æneam, quamuis malè cogitet, odi:
Sed queror infidum: questaque, peius amo.
Parce Venus nurui: durumque amplectere fratrem:
Frater amor, castris militet ille tuis.
Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare,
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor: & ipsa mihi falso iactatur imago:
Matris ab ingenio dissidet illa suæ.
Telapis, & montes, innataque rupibus altis
Robora, te sæuæ progenuere feræ.
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quo tamen aduersis fluctibus ire paras.

Quò fugis? obstat hyems: hyemis mihi gratia prosit:
Aspice, vt cuersas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, sine me debere procellis:
Iustior est animo ventus & vnda tuo.
Non ego sum tanti, quod non mediteris iniquè,
Vt pereas, dum me per freta longa fugis.
Exercet pretiosa odia, & constantia magno:
Si, dum me fugias, est tibi vile mori.
Iam venti ponent, strataque æqualiter vnda,
Cærulæis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis vtinam mutabilis esses:
Et, nisi duritia robora vincis, eris.
Quid? si nescires insana quid æquora possent,
Expertæ toties, tam malè credis aquæ?
Vt pelago suadente etiam retinacula solues,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem tentantibus æquora prodest:
Perfidiæ pœnas exigit ille locus:
Præcipuè cum læsus amor: quia mater amorum
Nuda Cytheriaeis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceámue nocenti:
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas:
Viue, precor: sic te melius, quam funere, perdam:
Tu potius leti causa ferêre mei.
Finge agè te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ periuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Coniugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite, dices,
Quæq; cadent, in te fulmina missa, putes.
Da breue sæuitiæ spacium pelagíque, tuæq;
Grande moræ pretium, tuta futura via est.
Nec mihi tu parcas: puero parcatur Iülo:
Te satis est, titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid dÿ meruêre Penates?
Ignibus ereptos obruet vnda Deos.

Sed

Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi perfide iactas,
Pressérunt humeros sacra, patérque tuos.
Omnia mentiris: neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis: primáque plector ego.
Si quæras, vbi sit formosi mater Iüli:
Occidit à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrabas: at me mouêre merentem.
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent:
Per mare, per terras septima iactat hyems.
Fluctibus eiectum tuta statione recepi:
Vixque benè audito nomine regna dedi:
His tamen officijs vtinam contenta fuissem:
Et mihi concubitus fama sepulta foret.
Illa dies nocuit, qua nos decliue sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram voces: Nymphas vlulasse putaui:
Eumenides fatis signa dedêre meis.
Exige læsæ pudor pœnas violatæ Sichæo,
Ad quem, me miseram, plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus:
Oppositæ frondes, velleráque alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari:
Ipse sono tenui dixit, Elisa, veni.
Nulla mora est: venio quondam tibi debita coniux:
Sum tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ: decepit idoneus auctor:
Inuidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diua parens, senióque pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri ritè dedêre viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Adde fidem: nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæq; nouissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit antè, tenor.
Occidit in terras coniux mactatus ad aras,
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exulagor, cineréque viri, patriámque relinquo:
Et feror in duras hoste sequente vias.

Applicor ignotis fratríque elapſa, fretóque,
Quod tibi donaui perfide, littus, emo.
Vrbem conſtitui, latéque patentia fixi
Mœnia, finitimis inuidioſa locis.
Bella tument: bellis peregrina & fœmina tentor:
Víxque rudes portas vrbis, & arma paro.
Mille procis placui qui in me certêre, querentes
Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.
Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iarbæ?
Præbuerim ſceleri brachia noſtra tuo.
Eſt etiam frater, cuius manus impia poſcit
Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo ſacra profanas:
Non bene cœleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus:
Pœnitet elapſos ignibus eſſe Deos.
Forſitan & grauidam Didô, ſcelerate, relinquis:
Pâſque tui latitat corpore clauſa meo.
Accedet fatis matris miſerabilis infans.
Et nondum nati funeris auctor eris.
Cúmque parente ſua frater morietur Iüli:
Pœnaq; connexos auferet vna duos.
Sed iubet ire Deus: vellem vetuiſſet adire:
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce nempe Deo, ventis agitaris iniquis:
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore:
Hectore ſi viuo, quanta fuêre, forent.
Non patrium Simoënta petis, ſed Tybridis vndas.
Nempe vt peruenias quò cupis, hoſpes eris.
Vſque latet, refugitque tuas obſtruſa carinas,
Vix tibi continget terra petita ſeni.
Hos populos potius in dotem, ambage remiſſa,
Accipe, & aduectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam tranſfer fœlicius vrbem:
Inque loco regis, ſceptraque ſacra tene.
Si tibi mens auida eſt belli, ſi quærit Iulus
Vnde ſuo partus Marte triumphus eat:

Que m

Quem superet, nequid desit, præbebimus hostem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò per patrem, fraternaque tela sagittas,
Perque fugæ comites, Dardana sacra, Deos:
Sic superent quoscunque tua de gente reportas,
Mars ferus, & damni sit modus ille tui:
Ascaniusque suos fœliciter impleat annos:
Et senis Anchisæ molliter ossa cubent:
Parce precor domui, quæ se tibi tradit habendam,
*Quod crimen dicis præter * amasse meum?*
Non ego sum Phthia, magnisque oriunda Mycenis:
Nec steterant in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
*Nota mihi freta sunt Afrum * tangentia littus:*
Temporibus certis dant que negantque viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbasa ventis:
Nunc leuis electam continet alga ratem.
Tempus ut obseruem, manda mihi: certius ibis:
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socij requiem poscunt: laniataque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & si qua tibi debebimus vltrà:
Pro spe coniugij tempora parua peto.
Dum freta miteſcunt, & amor dum temperat vſum,
Fortiter ediſcam triſtia poſſe pati.
Sin minus, eſt animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes eſſe diu.
Aſpicias vtinam, quæ ſit ſcribentis imago:
Scribimus, & gremio Troïcus enſis adeſt.
Perq; genas lacrymæ ſtrictum labuntur in enſem,
Qui iam pro lacrymis ſanguine tinctus erit.
Quàm bene conueniunt fato tua munera noſtro!
Inſtruis impenſa noſtra ſepulcra breui
Nec mea nunc primùm feriuntur pectora telo:
Ille locus ſæui vulnus amoris habet.
Anna ſoror, ſoror Anna, meæ malè conſcia culpæ,
Jam dabis in cineres vltima dona meos.

* Quidam amare.

* Quidam ſi tangentia.

Nec consumpta rogis inscribar Elisa Sichæi:
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa suo Dido concidit usa manu.

In octauam Epistolam.

Argumentum.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro auo materno, cui domum commendârat Menelaus, dum iret ad Troiã, Oresti Agamemnonis & Clytẽestræ filio desponsata est. Quam eandem Menelaus huiusce rei insçius, Pyrrho Achillis filio ante Troiam promisit: qui tandem reuersus Hermionem rapuit. Sed cum Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clàm pernuncium monuit, facile se posse à Pyrrhi vinculis liberari. Quod quidem est assecuta. Nam Orestes post Ægisthi matrisque cædem furore purgatus, Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recepit.

Hermione Oresti.

ALloquor Hermione nuper fratremq; virumque,
Nunc fratrem: nomen coniugis alter habet.
Pyrrhus Achillei des, animosus imagine patris,
Inclusam contra iusque piumque tenet.
Quod potui, renui, ne non inuita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuêre manus:
Quid facis Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino est Pyrrhe puella suo.
Surdior ille fleto clamantem nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid grauius capta Lacedæmone seruatulissem,
Si raparet Graius barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexauit Achæa victrix,
Cùm Danaus Phrygias vreret ignis opes,
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Iuuenem non timidas in tua iura manus.
An si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma fera? rapta coniuge, lentus eris?
Sit socer exemplo nuptæ repetitor ademptæ:
Cui pia militiæ clausa puella fuit.
Si socer ignauus vacuas sedisset in aulas,
Nupta foret Paridi mater, vt antè fuit.

Non

Non tu mille rates, sinuosaq; vela parabis,
Nec numerum Danci militis: ipse veni.
Sic quoq;, eram repetenda tamen: nec turpe marito est
Aspera pro caro bella tulisse toro.
Quid? quòd auus nobis idem Pelopeius Atreus?
Et si non esses vir mihi, frater eras.
Vir precor vxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus vita grauis auctor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat auus.
At pater Æacidæ promiserat inscius acti:
Plus quoque qui prior est ordine, possit auus:
Quum tibi nubebam, nulli mea teda nocebat:
Si iungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero concedet amorem:
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim,
Dardanius partes aduena, Pyrrhus agit.
Ille licèt patrijs sine fine superbia factis:
Et tu, quæ referas, facta parentis habes.
Tantalides omneis, ipsumque regebat Achillem:
Hic pars militiæ: dux erat ille ducum.
Tu quoque habes proauum Pelopem, Pelopisq; parentē:
Si melius numeres, à Ioue quintus eris.
Nec virtute cares: arma inuidiosa tulisti:
Sed tu quid faceres? induit illa patrem.
Materia vellem sortis meliore fuisses:
Non lecta est operi, sed data causa, tuo.
Hanc tamen impleſti: iugulóque Ægisthus aperto,
Tecta cruentauit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit:
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor: & ora mihi pariter cum mente tumescunt:
Pectoráque inclusis ignibus vsta dolent.
Hermione coram quisquamne obiecit Oresti?
Nec mihi sunt vires: nec ferus ensis adest.

* Cupidinis alati.

Flere

Flere licet: certè flendo diffundimus iram:
Perq; sinus lacrymæ fluminis instar eunt.
Has semper solas habeo: sempérque profundo:
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum, quod nostros errat in annos:
Tantalides matres apta rapina sumus.
Non ego flumineis referam mendacia cygni:
Nec querar in plumis delituisse Iouem.
Quà duo porrectus longè freta distinet Isthmos,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci,
Reddita Mopsopia Tyndaris vrbe soror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen: omnia luctus,
Omnia solliciti plena timoris erant.
Flebat auus, flebátque soror, fratréque gemelli:
Orabat superos Leda, suúmque Iouem:
Ipsa ego non longos etiam tunc scissa capillos,
Clamabam, Sine me, me sine mater abis?
Nam coniux aberat ne non Pelopeïa credar,
Ecce Neoptolamo præda parata fui.
Pelides vtinam vitasset Apollinis arcus:
Damnaret nati facta proterua parens.
Nec quondam placuit: nec nunc placuisset Achilli:
Abducta viduum coniuge flere virum.
Qua mea cœlestes iniuria fecit iniquos?
Quodue mihi miseræ sidus obesse querar?
Parua mea sine matre fui: pater arma gerebat:
Et, duo cùm viuant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis mea mater in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captaui brevibus tua colla lacertis,
Non sedi gremio sarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei: nec pacta marito
Intraui thalamos matre parente nouos.
Obuia prodieram reduci tibi: (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.

Te tamen esse Helenam, quòd eras pulcherrima, sensi:
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
Pars hæc una mihi coniux benè cessit Oresles:
Hic quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam, reduce & victore parente:
Munus & hoc nobis diruta Troia dedit.
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infœlix liberiore malo.
Nox vbi me thalamis vlulantem, & acerba gementem
Condidit, in mœsto procubuique toro:
Pro somno, lacrymis oculi funguntur obortis:
Quaque licet fugio, sicut ab hoste, viro.
Sæpe malis stupeo: verumque oblita, locique
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Vtq; nefas sensi, malè corpora tacta relinquo:
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Oresti
Exit, & errorem vocis, vt omen, amo.
Per genus infelix oro, genetríque parentem,
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit:
Per patris ossa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quòd se sub tumulo fortiter vltæ iacent:
Aut ego præmoriar, primóque extinguar in ævo:
Aut ego Tantalidæ Tantalis vxor ero.

In nonam Epistolam
Argumentum.

Herculem Iupiter ex Alcmena, sub forma Amphitryonis mariti oppressa, tribus noctibus in vnam iunctis, genuit: quem Eurystheus rex Mycenarum, Iunonis astutia, vt sic ille periret, ad arduos labores incitauit. Sed cùm robore corporeo atquè ingenio valeret, semper victor euasit. Inter quos Acheloüm, Ætoliæ fluuium, in varias sese vertentem figuras, ob Deianiræ coniugium, in taurum tandem conuersum debellauit. Et profecto, quamuis reliqua monstra viriliter superauerit, amori muliebri succubuit. Nam cum Eurytus rex Oechaliæ Iolen filiam illi promissam denegasset, vrbe capta, & Eurytoo caesso, Iolen obtinuit: cuius amore ita cæcatus est, vt ea iubente, leonis spolium & clauam deposuerit: &, quod turpius est, inter Ioles pedissequas cultu fœmineo indutus,

tus, nere non erubuerit: Et denique quicquid prius sub Omphale Lydiæ regina, ex qua genuerat Lamum, tolerauerat, ea lub Iole perpessus est. Cum igitur Deianira Oenei regis Calydoniæ filia, eius vxor, illum tam illecebri amore captum resciuisset, ex voluntate aduersariorum factum vituperans, ad eum scripsit. Ponit autem illi ante oculos egregia illa ipsius priora facinora: vt comparatione infamiam apertiorem faciat. Sed cum inter scribendum accepisset nuncium de Herculis calamitate, ob vestem Nessi Centauri sanguine intoxicatam à se missam, in qua vim reuocandi ab alienis amoribus inesse credebat (id enim Nessus illi in traiectu Eueni fluuij suaserat, cum ab Hercule sagitta Lernæo veneno infecta confossus esset) grauissimo dolore compressa, facinus suum purgando, vt non vltrò sed vt illum in sui amore retineret, feciſſe videatur, de suspendio deliberat.

Deianira Herculi.

Mittor ad Alciden à coniuge, conscia mentis
Littera, si coniux Deianira tua est.
Gratulor Oechaliam titulis accedere nostris:
Victorem victæ succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subitò peruenit in vrbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem nunquam Iuno, seriesque immensa laborum
Fregerit, huic Iolen imposuisse iugum.
Hoc velit Eurystheus: velit hoc germana Tonantis:
Lætáque sit vitæ labe nouerca tuæ.
At non ille tuis cui nox (si creditur) vna
Non tanti, vt tantus concipereve, fuit.
Plus tibi, quam Iuno, nocuit Venus: illa premendo
Sustulit, hæc humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quà latam Nereus cærulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi se tota æquora debent:
Impleſti meritis Solis vtrámque domum.
Quod te laturum est, cœlum prius ipse tulisti:
Hercule suppositio sidera fulsit Atlas.
Quid, nisi notitia est misero quæsita pudori,
Si tu mulas stupri facta priora nota?

Tene

Tène ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
Cum tener in curis iam Ioue dignus eras?
Cœpisti melius, quàm desinis: vltima primis
Cedunt: dissimiles, hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Sthenelcius hostis,
Non potuit Iuno vincere, vicit amor.
At benè nupta feror, quia nominor Herculis vxor:
Sitq; socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quàm malè inæquales veniunt ad aratra iuuenci:
Tam premitur magno coniuge nupta minor.
Non honor est, sed onus, species læsura ferentes:
Si qua velis aptè nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest, & coniuge notior hospes,
Monstráque, terribiles persequiturque feras.
Ipsa, domo vidua, votis operata pudicis
Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprósque, auidósque leones
Iactor: & hæsuros cerno per ossa canes.
Me secudum fibræ, simulacraque inania somni,
Ominaque arcana nocte petita mouent.
Aucupor infœlix incertæ murmura famæ:
Spéque timor dubia, sæpéque timore cadit.
Mater abest: queritúrque Deo placuisse potenti:
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystbnes iræ Iunonis iniquæ
Sentitur nobis: iraque longa Deæ est.
Hæc mihi ferre parum est: peregrinos addis amores:
Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Parthenys temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus Ormeni nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores,
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Vna recens crimen defertur adultera nobis,
Vnde ego sum Lydo facta nouerca Lamo.
Mæander, toties qui terris errat in ysdem,
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo:
Illo, cui cœlum sarcina parua fuit.

Non

Non puduit forteis auro cohibere lacertos:
Et solidis gemmas apposuisse toris,
Nempe sub his animam pestis Nemeæa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina læuus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mæoniæ lasciuæ more puellæ
Incingi zona dedecuisse pudet.
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dape pauit equos.
Si te vidisset cultu Busiris iniſto:
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Anæus duro redimicula collo:
Ne pigeat molli succubuisse viro.
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Diceris, & dominæ pertimuisse minas.
Non pudet Alcide victricem mille laborum,
Rasilibus calathis imposuisse manum.
Crassaq; robusto deducis pollice fila:
Æquáque formosæ pensa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
Prenalidæ fusos comminuêre manus!
Diceris infœlix scuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximÿs pompis præconia summa triumphi.
Factáque narrabas dissimulanda tibi.
Scilicet immanes elisos faucibus hydros
Infantem & caudis inuoluisse manum.
Vt Tegeæus aper cupressifero Erymantho
Incubat, & vasto pondere lædit humum.
Non tibi Threicÿs affixa penatibus æra,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ.
Prodigiúmque triplex, armenti diues Iberi
Geryones: quamuis in tribus vnus erat.
Inq; canes totidem trunco digestus ab vno
Cerberus, implicitis angue minante comis.
Quæq; redundabat fœcundo vulnere serpens
Fertilis, & damnis ditior ipsa suis.

Quodque

Quodque inter læuúmque latus, dextrúmq́, lacertum,
Prægraue compressa fauce pependit onus.
Et, malè consisum pedibus formáque bimembri,
Pulsum Thessalicis agmen equestre iugis.
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Se quoq́, nympha tuis ornauit Iordanis armis:
Et tulit è capto nota trophæa viro.
I nunc, tolle animos & fortia facta recense.
Quòd tu non esses iure, vir illa fuit:
Qua tantò minor es, quantò te, maxime rerum,
Quàm quos vicisti, vincere maius erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum:
Cede bonis; hæres laudis amica tuæ est.
O pudor! hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris; & nescis: non sunt spolia ista Leonis:
Sed tua: tuq́, feræ victor es, illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre grauem lana vix satis apta colum.
Instruxítque manum clava domitrice ferarum:
Vidit & in speculo coniugis arma sui.
Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ.
En venit ad sensus mellis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur aduena pellex:
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non finis auerti: mediam captiua per vrbem
Inuitis oculis aspicienda venit.
Non venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegendo suos.
Ingreditur latè multo spectabilis auro,
Qualiter in Phygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublimis, vt Hercule victo.
Oechaliam viuo stare parente putes.
Forsitan expulsa Ætolidæ Dianira,
Nomine deposito pellicis, vxor erit.
Eurytidósque Iôles, atque insani Alcidæ
Turpia famosus corpora iungit Hymen.

Mens

Mens fugit admonitu : frigúſque perambulat artus :
Et iacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine amáſti :
Ne pigeat, pugnæ bis tibi cauſa fui.
Cornua flens legit rapidis Achelous in vndis,
Truncaque limoſá tempora merſit aqua.
Semiuir occubuit vi, Lerniferóque veneno
Neſſus, & infecit ſanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero ? ſcribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi ! quid feci ? quo me furor egit amantem ?
Impia quid dubitas Deianira mori ?
An tuus in media coniux lacerabitur Oeta ?
Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris ?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis vxor
Credar ? coniugij mors mea pignus erit.
Tu quoque cognoſces in me, Meleagre, ſororem :
Impia quid dubitas Deianira mori ?
*Heu deuota domus ! ſolio ſedet * Agrius alto :*
Oenea deſertum nuda ſenecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris :
Alter fatali viuus in igne fuit.
Exegit ferrum ſua per præcordia mater :
Impia quid dubitas Deianira mori ?
Deprecor hoc vnum periura ſacerrima lecti,
Ne videar thalamis inſidiata tuis.
Neſſus, vt eſt auidum percuſſus arundine pectus,
Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
Illita Neſſæo miſi tibi texta veneno :
Impia quid dubitas Deianira mori ?
Iámque vale ſenióque pater, germanáque Gorge,
Et patria, & patriæ frater adempte meæ.
Et tu lux oculis hodierna nouiſſima noſtris,
Virq; (ſed ô poſſis) & puer Hylle vale.

* alacrior. Agrius, qui poſt diſperſam Oenei domum, Ætoliæ regnũ occupauit. Micyl.

In decimam Epiſtolam

Argumentum.

Minos Iouis & Europæ filius, Cretenſis rex, ob Androgeum

geum filium ab Athenienſibus doloſè occiſum, illos tandem poſt acria bella coegit, vt ſibi pœnas penderent, quotannis pueros ſeptem, & totidem virgines mittere, vt Minotauro, quem arte Dædali Paſiphaë exitauro genuerat, dum eius maritus Minos cum Atheniensibus bellum gereret, deuorandi traderentur. Cum verò ſors Theſeo contigiſſet, ab Ariadne edoctus eſt, quonam pacto interfecto Minotauro ex labyrintheis ambagibus egrederetur, Errabunda regens tenui veſtigia filo, vt ait Catullus. Theſeus autem Creta cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt, vbi à Baccho monitus eſt, vt Ariadnen relinqueret, qui Dei timore perculſus, dum altiſſimo ſomno preſſam animaduerteret puellam dimiſit. Quamprimùm igitur expergefacta eſt, hanc Epiſtolam ſcripſit, in qua de crudelitate & duritia Theſei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eum poſt multas lamentationes & querelas rogando, vt nauem ad eam flectat.

Ariadne Theſeo.

ILla relicta feris etiam nunc, improbe Theſeu,
Viuit, & hæc æqua mente tuliſſe velis.
Mitius inueni, quàm te, genus omne ferarum:
Credita non vlli, quàm tibi, peius eram.
Quæ legis, ex illo, Theſeu, tibi littore mitto:
Vnde tuam ſine me vela tulêre ratem.
In quo me ſomnúſque meus malè prodidit, & tu,
Prô facinus! ſomnis inſidiate meis.
Tempus erat, vitrea quo primùm terra pruina
Spargitur: & tectæ fronde queruntur aues.
Incertum vigilans, an ſomno languida, moui
Theſea prenſuras ſemiſepulta manus,*
Nullus erat: referóque manus, iterúmque retento,
Perque torum moueo brachia: nullus erat.
Excuſsêre metus ſomnum: conterrita ſurgo:
Membráque ſunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis:
Vtq́ erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.
Luna fuit: ſpecto, ſi quid, niſi littora cernam:
Quod videant oculi, nil niſi littus habent.

*Semiſopita

Nunc huc, nunc illuc, & vtróque, ſine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theſeu,
Reddebant nomen cauaa ſaxa tuum.
Et quoties ego te, totiés locus ipſe vocabat:
Ille locus miſeræ ferre volebat opem.
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari:
Nunc ſcopulos raucis pendet adeſus aquis.
Aſcendo: vires animus dabat: atque ita latè
Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque ſum crudelibus vſa)
Vidi præcipiti carbaſa tenſa Noto.
Aut vidi: aut certè cùm me vidiſſe putarem,
Frigidior glacie, ſemianimísque fui.
Nec langueré diu patitur dolor: excitor illo:
Excitor, & ſummâ Theſea voce voco.
Quò fugis? exclamo: ſcelerate reuertere Theſcu:
Flecte ratem: numerum non habet illa ſuum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam.
Verbera cum verbis mixta fuêre meis.
Si non audires, vt ſaltem cernere poſſes,
Iactatæ latè ſigna dedêre manus.
Candidáque impoſui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Iamq; oculis ereptus eras: tunc denique fleui:
Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potius facerent, quàm me mea lumina flerent,
Poſtquam deſerant vela videre tua?
Aut ego diffuſis erraui ſola capillis;
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo.
Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi:
Quamq; lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ poſſum, pro te veſtigia tango:
Stratáque, quæ membris intepuêre tuis.
Incumbo: lacrymíſque toro manante profuſis,
Preſſimus, exclamo, te duo, redde duos.

Vt

Venimus huc ambo cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lecticule maior vbi est?
Quid faciant? quò sola ferar? vacat insula cultu:
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare: nauita nusquam est:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitésque mihi, ventósque, ratemq;
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Vt rate fœlici pacata per æquora labar;
Temperet & ventos Æolus: exul ero.
Non ego te Crete centum digesta per vrbes
Aspiciam, puero cognita terra Ioui.
Nam pater, & tellus iusto regnata parente,
Prodita sunt facto nomina cara meo.
Cùm tibi, ne victus tecto morerêre recuruo,
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi.
Cùm mihi dicebas, Per ego ipsa pericula iuro,
Te fore, dum nostrûm viuet vterque, meam.
Viuimus: & non sum Theseu, tua: si modò viuit
Fœmina periuri fraude sepulta viri.
* Me quoque, qua fratrem, nactasses improbe claua: * sc. vtinam.
Esset, quam dederas, morte * sepulta fides. * al. Soluta.
Nunc ego non tantùm, quæ sunt passura, recordor:
Sed quæcunque potest vlla relicta pati.
Occurrunt animo percundi mille figuræ:
Morsq; minus pœna, quàm mora mortis, habet.
Iam iam venturos aut hâc, aut suspicor illâc,
Qui lanient auido viscera dente, lupos.
Forsitan & fuluos tellus alit ista leones:
Quis scit, an hæc sæuas insula tygres habet?
Et freta dicuntur magnos expellere phocas.
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantùm ne religer dura captiua catena,
Néue trahar serica grandia pensa manu:
Cui pater est Minos: cui mater filia Phœbi:
Quodq; magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectáque littora vidi:
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.

Cœlum restabat : timeo simulacra Deorum.
Destituor rapidis præda cibúsque feris.
Siue colunt, habitántque viri, diffidimus illis :
Externos didici læsa timere viros.
Viueret Androgeus vtinam, nec fata luissent,
Impia funeribus Cecropis terra tuis.
Nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,
Ardua parte virum dextera, parte bouem.
Nec tibi, quæ reditus monstrarent, fila dedissem :
Fila per adductas sæpe recepta manus.
Non equidem miror, si stat victoria tecum :
Stratáque Cretæam bellua strauit humum.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu :
Vt te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu silices, illuc adamanta tulisti :
Illic, qui silices Thesea vincat, habes.
Crudeles somni, quid me tenuistis inertem ?
At semel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiumq; parati :
Flaminaque in lacrymas officiosa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremque necauit :
Et data poscenti nomen inane fides
In me iurârunt somnus, ventúsque, fidésque.
Prodita sum causis vna puella tribus.
Ergo ego nec lacrymas matris moritura videbo :
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit.
Spiritus infœlix peregrinas ibit in auras :
Nec positos artus vnget amica manus.
Ossa superstabunt volucres inhumata marinæ,
Hæc sunt officijs digna sepulcra meis.
Ibis Cecropios partus : patriáq; receptus,
Cùm steteris turbæ celsus honore tuæ :
Et bene narraris letum taurique virique,
Sectaq; per dubias saxea tecta vias :
Me quoque narrato solam tellure relictam :
Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Ægeus : nec tu Pittheidos Æthræ
Filius : auctores, saxa fretúmque, tui.

* Al. Facta tulisse.

* Minotaurum.

* Minotauri.

Dÿ facerent, vt me ſumma de puppe videres:
Mouiſſet vultus mœſta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, ſed qua potes, aſpice mente
Hærentem ſcopulo, quem vaga pulſat aqua.
Aſpice demiſſos lugentis more capillos:
Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre, graueis.
Corpus, vt impulſæ ſegetes Aquilonibus, horret:
*Litteraq́ * articulo preſſa tremente labat.* * Digitis trementibus: Synecdoche.
Non te per meritum, quoniam malè ceſſit, adoro:
Debita ſit facto gratia nulla meo.
Sed nec pœna quidem, ſi non ego cauſa ſalutis:
Non tamen eſt, cur tu ſis mihi cauſa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora laſſas,
Infœlix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui ſuperant, oſtendo mœſta capillos:
Per lacrymas oro, quas, tua facta mouent:
Flecte ratem Theſeu: verſóque relabere vento:
Si priùs occidero, tu tamen oſſa feres.

In vndecimam Epiſtolam.

Argumentum.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filij, cùm turpiter ſe amarent, & conſanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent. Canace filium peperit: quem dum clam è regia per nutricem emitteret, vt aleretur, infœlix infans ſuo vagitu ſe auo prodidit: qui filiorum incenſus ſcelere, innocuum infantem iuſſit canibus exponi: & per ſatellitem Canacæ gladium miſit, quo illa pro meritis vteretur: quo ſe interfeciſſe creditur. Sed priùs quàm moreretur, Macareo, qui iam in templum Apollinis Delphici aufugerat, hac Epiſtola caſum ſuum narrauit, illum precando, vt expoſiti infantis oſſa legat, & vnà cum ſuis vrna componat.

Canace Macareo.

Æolis Æolidæ, quam non habet ipſa ſalutem
Mittit, & armata verba notata manu.
Si qua tamen cæcis errabunt ſcripta lituris,
*Oblitus à dominæ cæde * libellus erit.* * Epiſtola.

Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum:
Et iacet in gremio charta notata meo.
Hæc est Æolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri.
Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset,
Auctorisque oculis exigeretur opus.
Vt ferus est, multóque suis truculentior Euris,
Spectasset siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sævis viuere ventis:
Ingenio populi conuenit ille sui.
Ille Noto, Zephyróque, & Sithonio Aquilone
Imperat, & pennis, Eure proterue, tuis.
Imperat heu ventis, tumidæ non imperat iræ:
Possidet & vitijs regna minora suis.
a Cognatam cœlestibus. *Quid iuvat * admotam per auorum nomina cœlo,*
Inter cognatos posse referre Iouem?
Num minus infestum funebria munera ferrum,
Fœminea teneo, non mea tela, manu?
O vtinam Macareu, quæ nos coniunxit in vnum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur vnquam plus me frater, quam frater, amásti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualémque audire solebam,
b Cupidinem significat. *Nescio quem sensi cor de tepente * Deum.*
Fugerat ore color, macies obduxerat artus;
Sumebant minimos ora coacta cibos.
c Anni instar. *Nec somni faciles, & nox erat * annua nobis:*
Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec, cur hoc facerem, poteram mihi reddere causam:
Nec nóram, quid amans esset, at illud eram.
Prima malum nutrix animo, præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremióque pudor deiecit ocellos:
Hæc satis in tacita signa fatentis erant.
Iamq; tumescebant vitiati pondera ventris:
Ægráque furtivum membra grauabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit! audaci suppositúsque manu!

Vt

Vt penitus noſtris (hoc te celauimus vnum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus.
* *Ah nimium vinax admotis reſtitit infans* * At nim
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Iam nouies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi:
*Denáque luciferos Luna * vehebat equos:* * Prémebat
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus, & noua miles eram.
Nec tenui vocem: quid (ait) tua crimina prodis?
Oráque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infœlix? gemitus dolor edere cogit:
Sed timor, & nutrix, & pudor ipſe vetant.
Continuò gemitus, elapſáque verba reprendo:
Et cogor lacrymas combibere ipſa meas.
Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat:
Et graue, ſi morerer, mors quoque crimen erat:
Quum ſuper incumbens ſciſſa tunicáque, comáque,
Preſſa refouiſti pectora noſtra tuis.
Et mihi, viuo ſoror, ſoror ô chariſſima, dixti,
Viue: nec vnius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es:
*Illius, de quo mater * es, vxor eris,* * Et.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba reuixi:
Et poſitum eſt vteri crimen, onúſque mei.
Quid tibi grataris? media ſedet Æolus aula:
Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frondibus infantem, ramíſque albentis oliuæ,
Et lenibus vittis ſedula celat anus:
Fiſtláque ſacra facit, dicítque precantia verba:
Dat populus ſacrus, dat pater ipſe viam.
Iam propè limen erat: patrias vagitus ad aures
Venit & indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem, mentitáque ſacra reuelat
Æolus: inſana regia voce ſonat.
Vt mare ſit tremulum, tenui cùm ſtringitur aura:
Vt quatitur tepido fraxina virga Noto:
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.

Irruit, & nostrum vulgat clamore pudorem :
Et vix á misero continet ore manus.
Ipsa nihil, præter lacrymas pudibunda profudi :
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamq; dari paruum canibúsque auibúsque nepotem.
Iusserat, in solis deslituíque locis.
Vagitus dedit ille miser : sensisse putares :
Quáque suum poterat voce, rogabat auum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse?
(Nam potes ex animo colligere ipse tuo)
Cùm mea me coram sylnas inimicus in altas
Viscera montanis ferret edenda lupis.
Exierat thalamo : tunc demum pectora planxi :
Contigit inque meas vnguibus ire genas.
Interea patrius vultu mœrente satelles
Venit : & indignos edidit ore sonos :
Æolus hunc ensem mittit tibi, tradidit ensem)
*Et iubet * ex merito scire, quid iste velit.*
Scimus, & vtemur violento fortiter ense :
*Pectoribus condam * dona paterna meis.*
His mea muneribus genitor connubia donas?
Hac tua dote pater filia diues erit?
Tolle procul decepte faces Hymenæe maritas ;
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
*Ferte faces in me, quas fertis, * Erinnyes atræ :*
Vt meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite fœlices Parca meliore sorores :
Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit tam paucis editus horis?
Quo læsit facto vix bene natus auum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur :
Ah miser admisso plectitur ille meo!
Nate dolor matris rapidarum præda ferarum,
Hei mihi natali dilacerate tuo.
Nate parum fausti miserabile pignus amoris :
Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere iustis,
In tua nec tensas ferre sepulcra comas.

* Ex admisso tuo.
* Gladium à parente traditum.
* Furiæ.

Non ſuper incubui: non oſcula frigida carpſi:
Diripiunt auidæ viſcera noſtra feræ,
Ipſa quoque infantis cum vulnere perſequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô fruſtra miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa precor nati colligе membra tui:
Et refer ad matrem, ſociò que impone ſepulcro:
Vrnáque nos habeat quamlibet arcta duos.
Viue memor noſtri: lacrymáſque in funere funde:
Neue reformida corpus amantis amans.
*Tu (rogo) * proiectæ nimium mandata ſororis*
Perfer: mandatis perfruar ipſa patris.

* Abiectæ et contemptæ. Metaph.

In duodecimam Epiſtolam.

Argumentum.

Cùm florida iuuentute & formoſitate valeret Iaſon, quam primùm Colchon attigit, à Medea Æëtæ Colchorum regis & Hecates filia receptus eſt, & amatus: quæ accepta coniugii ſponſione, illum edocuit, quonam pacto in optatam deueniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clam cum Medea fugam arripuit. Quos cùm inſequeretur Æëta, illa Abſyrti fratris, quem ſecum ducebat, membra diſperſit: vt ita patrem oſſa filij legentem remoraretur: & ſic incolumes in Theſſaliam tandem deuenerunt. Vbi Æſonem Iaſonis patrem annis iam decrepitum, in robuſtiorem ætatem reduxit. Medea præterea in Peliæ mortem filias ipſius armauit: fingens enim eiiuuentutem reſtituere velle, quemadmodum Æſoni fecerat, filiabus perſuaſit, vt omnem ſanguinem frigidum atque veterem cultris exhaurirent, vt nouum atque floridum poſſet infundere. Quod cum feciſſent puellæ, ſtatim expirauit Pelias. Iaſon verò, ſeu criminis enormitate, ſeu ex alia cauſa Medeam repudiauit: & Creuſam Creontis regis Corinthiorum filiam in vxorem aſſumpſit. Furibunda igitur Medea ad Iaſonem ſcripſit, ingratitudinem in eo expoſtulando, præſentemq; ultionem, niſi recipiatur minitando.

Medea Iaſoni.

EXul, inops, contempto noua Medea marito
Dirit, & an regni tempora nulla vacant?
At tibi Colchorum (memini) regina vacaui:
Ars mea, cùm peteres, vt tibi ferret opem:

Tunc,

Tunc, quæ dispensant mortalia fata sorores,
Debuerant fusos euolüisse suos.
Tunc potui Medea mori bene: quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit,
Hei mihi, cur vnquam iuuenilibus acta lacertis
Phyxæam petijt Pelias arbor ouem?
Cur vnquam Colchi Magnetida vidimus Argo?
Turbáque Phasiacam Graia biuistis aquam?
Cur mihi plus æquo flaui placuêre capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
Aut saltem (in nostras quoniam noua puppis arenas
Venerat, audaces attuleratq; viros)
Isset anhelatos non [a] *præmeditatus in ignes:*
Immemor Æsonides, oráque aduncа boum.
Semina iecisset, totidem sumpsisset & hostes:
Vt caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerata, perisset!
Dempta forent capiti quàm mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hac fruar: hæc de te gaudia sola feram.
Iussus inexpertam Colchos aduertere puppim,
Intrâsti patriæ regna beata meæ.
Hoc [b] *ille Medea fui, noua nupta quod hic est:*
Quàm pater est illi, tam mihi diues erat.
Hic [c] *Ephyren bimarem, Scythia tenus ille niuosa,*
Omne tenet, Ponti quà plaga læua iacet.
Excipit hospitio iuuenes Æeta Pelasgos:
Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi scire, quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Vt vidi, vt perij, nec notis ignibus arsi:
Ardet vt ad magnos pinea teda deos.
Et formosus eras & me mea fata trahebant:
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
Eniteſ indicio prodita flamma suo.
Dixerat interea tibi [d] *rex, vt dura ferorum*
Insolito premeres vomere colla boum.

[a] al. præmeditatus.
[b] al. illic.
[c] Corinthum
[d] Æetes pater meus.

Martis

Martia erant tauri plus quàm per cornua sæui:
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Ærei pedes solidi: prætentáque naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea populos genitura iuuentæ
Spargere deuota ltaa per arua manu.
Qui peterent natis secum tua corpora telis:
Illa erat agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno,
Vltimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Æëtes: mœsti consurgitis omnes:
Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quàm tibi nunc longè regnum dotale Creüsæ,
Et socer, & magni nata Creontis erat!
Tristis abis: oculis abeuntem prosequor vdis:
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Vt positum tetigi thalamo malè sæuia lectum.
Acta est per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique meos, segetesque nefandæ:
Anta meos oculos peruigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est: ipsum timor auget amorem.
Manè erat, & thalamo cara recepta soror.
Dissectámque comas, auersáque in ora iacentem
Inuenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis: petit altera: & alter habebit:
Æsonio iuueni, quod rogat illa, dauus.
Est nemus, & piceis, & frondibus ilicis atrum,
Vix illuc radijs Solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certè) delubra Dianæ:
Aurea barbarica stat Dea facta manu.
Nescio an exciderint mecum loca: venimus illuc:
Ausus es infido sic prior ore loqui:
Ius tibi & arbitrium nostræ fortuna salutis
Tradidit: ínque tua est vitáque mórsque manu.
Perdere posse satis est, si quem iuuat ista potestas:
Sed tibi seruatus gloria maior ero.
Pe mala nostra precor, quorum potes esse leuamen:
Per genius, & numen cuncta videntis ani.

Per

Per tripliceis vultus, arcanáque sacra Dianæ:
Et si fortè * alios gens habet ista Deos: * al. aliquos,
O virgo miserere mei: miserere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si fortè virum non dedignare Pelasgum,
(Sed mihi tam faciles unde * Deósque meos?) * al. medíq; Deos.
Spiritus antè meus tenuis vanescat in auras,
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Iuno sacris præfecta maritis,
Et Dea, marmorea cuius in æde sumus.
Hæc animum, & quota pars, etiam mouere puellæ
Simplicis, & dextræ dextera iuncta meæ.
Vidi etiam lacrymas: an & est pars fraudis in illis?
Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes in adusto corpore tauros:
Et solidam iusso vomere findis humum.
Arua venenatis prosemine dentibus imples:
Nascitur & gladios scutáque miles habens.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cùm vidi subitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
Inse conflictas conseruêre manus.
Peruigil ecce draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.
Dotis opes vbi erant? vbi erat tua regia coniux?
Quique tuis gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi culpa nocens.
Flammea subduxi medicato lumina somno:
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor, regnum patriámque reliqui.
Munus in exilio quodlibet esse tuli.
Virginitas facta est peregrini præda latronis:
Optima cùm cara matre relicta soror.
At te non fugiens sine me, germane, reliqui:
Deficit hoc vno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere, dextra.
Sic ego, sic tecum, dilaceranda fui.

Nec

Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago fœmina iámque nocens.
Numen vbi est? ubi Dij? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compressos vtinam Symplegades elisissent:
Nostráque adhærerent ossibus ossa tuis.
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos.
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
** Quæq; vomit totidem fluctus, totidemque resorbet,* * Charybdis.
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ.
Sospes ad Æmonias, victórque reuerteris vrbes:
*Ponitur ad patrios * aurea lana Deos.* * vellus aureum.
Quid referam Pelia natas pietate nocentes?
Cæsáque virgineá membra paterna manu?
Vt culpent alij, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens,
Ausus es ô (iusto desunt sua verba dolori)
Ausus es, Æsonia, dicere, cede domo.
Iussa domo cessi, natis comitata duobus,
Et, quì me sequitur semper, amore tui.
At subitò nostras vt Hymen cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant:
Tibiáque effudit socialia carmina vobis,
At mihi funesta flebiliora tubæ:
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruit: & Hymen clamant, Hymenæe frequentant:
Quo propior vox est, hoc mihi peius erat.
Diuersi flebant serui, lacrymásque tegebant.
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quicquid erat, potius nescire iuuabat.
Sed, tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cùm minor è pueris iussus, studióque videndi
Constitit ad geminæ limina prima, foris.
Hinc, mihi, mater abi, pompam pater, inquit, Iäson
Ducit, & adiunctos aureus vrget equos,
Protinus abscissa planxi mea pectora veste:
Tuta nec adigitis ora fuêre meis.

Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ,
Raptaque compoſitis demere ſerta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, meus eſt, injiceremq; manus.
Læſe pater gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deſeror amiſſis, regno, patriáque, domóque,
Coniuge qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, taurósque furentes,
Vnum non potui perdomuiſſe virum.
Quæque feros repuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipſa meas.
Ipſi me cantus, artéſque herbæq; relinquunt:
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt.
Non mihi grata dies, noctes vigilantur amarę:
Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire dracónem:
Vtilior cuiuis, quam mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſeruaui, pellex amplectitur artus:
Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan & ſtultæ dum te iactare maritæ
Quæris, & iniuſtis auribus apta loqui:
Inſaciem moréſque meos noua crimina fingis,
Rideat, & vitijs læta ſit illa meis.
Rideat, & Tyrioi aceat ſublimis in oſtro:
Flebit, & ardores vincet * aduſta meos.
Dum ferrum flammæq; aderunt, ſuccúſque veneni:
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd ſi fortè preces præcordia ferrea tangunt.
Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi ſum ſupplex, quod tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis: communeis reſpice natos:
Sæuiet in partus dira nouerca meos.
Et nimium ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor:
Et quoties video, lumina noſtra madent.
Per ſuperos oro, per auitæ * lumina flammæ,
Per meritum, & natos pignora noſtra * duos.

a Medèa enim Creuſa cum patre & domo exuſſit.

b Per radios aui mei Solis. al. numina.

c al. tuos.

Red

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui:
Adde fidem dictis, auxiliumq́, refer:
Non ego te imploro contra tauros q́, viros q́:
Vtq; tua serpens victa quiescat ope.
Te peto, quem merui: quem nobis i, se di dixti:
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos vbi sit, quæris? campo numerauimus illo:
Qui tibi laturo vellus, arandus erat.* *ablaturo.
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
Dos mea: quam, dicam si tibi, redde, neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea Graia iuuentus:
I nunc, Sisyphias improbe confer opes.
Quòd viuis, quòd habes nuptam socerumq́, potentem,
Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem actutùm, sed quid prædicere pœnam* *Confestim. statim. sc. vlciscar. Apostopesis.
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò ferat ira, sequar: facti fortasse pigebit:
Et piget infido consuluisse viro.
Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat:
Nescio quid certè mens mea maius agit.

In decimam tertiam Epistolam.

Argumentum.

Protesilaus Iphicli filius ad Troiam quadraginta nauibus, vt ait Homerus, nauigans, cum cæteris Græcis Aulide portu Bœotiæ ob tempestatem clausus est Quod dum intellexisset Laodameia Acasti ex Laodathea filia, atque eius vxor sincere maritum amans, multis somnijs solicitata, hanc epistolam ad eum scripsit: qua suadet, vt oraculi memor, à belli periculis abstineat. Datum enim Græcis fuerat responsum, eum qui primus ex classe in terram Troianorum descendisset, periturum. At Protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

Laodameia Protesilao.

Mittit, & optat amans, quò mittitur, ire salutem,
Hæmonis Hæmonio Laodameia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari,
Ah, me cùm fugeres, hic vbi ventus erat!
Tunc freta debuerant vestris obsistere remis:
Illud erat sæuis vtile tempus aquis.

Oscula

Osculaplura viro, mandataq́ plura dedissem:
Et sunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps: & qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti,
Soluor ab amplexu Protesilaë tuo.
*Linguaq́ * mandantis verba imperfecta reliquit:*
Vix illud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas: arreptáque vela tetendit:
Iámque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare iuuabat:
Súmque tuos oculos vsque secuta meis.
Vt te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuêre meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat:
Lux quoque tecum abÿt: tenebrisque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandæuus Acastus,
Vix mater gelida mœsta refecit aqua.
Officium fecêre pium, sed inutile nobis:
Indignor miseræ non licuisse mori.
Vtque animus redÿt, pariter rediêre dolores:
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
Nec libet aurata corpora veste tegi.
*Vt quas pampinea tetigisse * bicorniger hasta*
Creditur, huc illuc, quà furor egit, eo.
*Conueniunt matres * Phylaceïdes, & mihi clamant,*
Indue regales Laodameia sinus.
Scilicet ipsa feram saturatas murice vestes?
Bella, sub Iliacis mœnibus ille geret?
Ipsa comas pectam? galea caput ille premetur
Ipsa nouas vestes, dura vir arma feret?
Quo possum squalore tuos imitata labores:
Dicar: & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.

*Mandatis.

* Bacchus cornibus effigiatur, ob elationem quam feruor vini inducit.

* Ex Phylace vrbe.

Aus

Aut te *Tænariæ faciem culpasse maritæ,
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelae laboras,
Heu mihi quam multis flebilis vltor eris!
Dij, precor, a nobis *omen remouete siniſtrum:
Et sua det reduci vir meus arma Ioui.
Sed timeo & quoties subijt miserabile bellum,
More niuis lacrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoisq;, & Xanthus, & Ide,
Nomina sunt ipso pæne timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires nouerat ille suas:
Venerat, vt fama est, multo spectabilis auro:
Quique suo Phrygias corpore ferret opes:
Classe viriſque potens: per quæ fera bella geruntur:
Et sequitur regni pars quota quemque sui.
His ego te victam consors Ledæa gemellis
Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit,
Ferrea sanguinea bello mouere manu.
Hectora, quisquis is est, si tum tibi cara, cauto:
Signatum hoc memori pectore nomen habe.
Hunc vbi vitaris, alios vitare memento:
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito, vt dicas, quoties pugnare parabis:
Parcere me iussit Laodamei a sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Troiam,
Te quoque non vllum vlnus habente cadat.
Pugnet & aduersos tendat Menelaus in hostes,
Vt rapiat Paridi, quam Paris antè sibi.
Irruat: & causa quem vincit, vincat & armis.
Hostibus è medijs nupta petenda viro est.
Causa tibi est dispar: tu tantùm viuere pugna,
Inq; pios domin.e posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot, precor, hostibus vni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sæuaq; in oppositos pectora ferre viros.

*Laconicæ, à Tænaro Lac in promontorio.

*Quod Protesilaus pede in limine offenso omen dederat.

Fortius ille potest * multo qui pugnat amore:
Bella gerant alij, Protesilaus amet.
Hunc, fateor, volui reuocare, animusq; ferebat:
Substitit auspicij lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Troiam exire paternis,
* Pes tuus offenso limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui: tacitoq; in pectore dixi,
Signa reuersuri sint, precor ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoq; nescio quem fato designat iniquo;
Qui primus Danaûm ? roada tanget humum.
Infœlix, quæ prima virum lugebat ademptum.
Dij faciant, ne tu strenuus esse velis.
Inter mille rates tua sit millessima puppis:
Iamq; fatigatas vltima verset aquas.
Hoc quoq; præmoneo, de naue nouissimus exi:
Non est: quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoq; move, veloq; carinam,
Inq; tuo celerem littore siste gradum.
Siue latet Phœbus, seu terris altior extat,
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.
Nocte tamen quàm luce magis: nox grata puellis,
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces * cœlibe somnos:
Dum careo veris, gaudia falsa iuuant.
Sed tua cur nobis pallens occurret imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno simulacraq; noctis adoro:
Nulla caret sumo Thessalis ara meo.
Thura damus, lacrymasq; super: quæ * sparsa relucent,
Vt solet à fuso surgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia soluar ab ipsa mea?
Quando erit, vt lecto mecum bene iunctus in vno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quamuis audire iuuabit,
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.

Semper

* Menelaus, qui bellum gerit pro erepta coniuge.
* Pedum offensiones semper infausti ominis fuerunt. vide Alex. lib. 2. genial. cap. 26.
* Oraculum.
* Viduo.
* Sc. lacrymis.

Semper in his aptè narrantis verba resistunt:
*Promptior est dulci lingua * referre mora.*
Sed cùm Troia subit, subeunt ventiq; fretumq;:
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoq;, quod venti prohibent exire carinas,
Me mouet: inuitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reuerti?
A patria Pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad vrbem:
Quò ruitis? vestras quisq; redite domos.
Quò ruitis Danai? ventos audite vetantes.
Non subiti casus, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego hæc reuoco? omen reuocantis abesto:
Blandaq; compositas aura secundet aquas.
*Troadas * inuideo, quæ sic lachrymosa suorum*
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti noua nupta marito
Imponet galeam, barbaráque arma dabit.
Arma dabit: dumque arma dabit, simul oscula sumet:
Hoc genus officij dulce duobus erit.
Producétque virum: dabit & mendata reuerti:
Et dicet, Referas arma fac ista Ioui.
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit cautè, respiciétque domum.
Exuet & reduci galeam, clypeúmque resoluet,
Excipiétque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare, timor.
*Dum tamen armigeris * diuersa miles in orbe:*
*Quæ referat vultus, est mihi * cera, tuos.*
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus est, quàm quod videatur, imago:
Adde sonum ceræ, Protesilaus erit.
Hanc specto, teneóque sinu pro coniuge vero:
Et, tanquam possit verba referre, queror.

* Lingua recreata hac osculorum inter capedi ne promptior est ad narrandum.

* Inuideo cum accusatiuo.

* Asiam significat, quæ ab Europa diuersa est.

* Imago cerea.

Per reditus corpusque tuum, mea numina, iuro:
Perque, pares animi, coniugiique faces.
Perque quod vt videam canis albere capillis,
Quod tecum possis ipse referre, caput:
Me tibi venturam comitem, quocunque vocaris:
Siue, quod heu timeo: siue superstes eris.
Vltima mandato claudatur epistola paruo:
Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.

* Vtinam: sicut ὡς apud Græc.

In decimamquartam Epistolam.

Argumentum.

Danaus Beli prisci filius, ex pluribus coniugibus quinquaginta filias suscepit: quas dum Ægyptus eius frater, cui totidem, erant filij, postulasset in nurus, Danaus cum ex oraculi responso cognouisset, se manibus generi moriturum, volens periculum euitare, conscensis nauibus Argos venit. Indignatus autem Ægyptus eò quod spretus esset, filios cum exercitu ad illum oppugnandum misit, hac lege, vt non, nisi interempto Danao, ad se redirent, aut filiarum connubia iniissent, Ille autem obsidione coactus, filias se daturum spospondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, vt iussum erat, prima nocte cum vino lætitiaque calentes iuuenes in profundissimum soporem descendissent, vnaquæque suum iugulauit, sola Hypermnestra excepta, quæ Lino, quem Eusebius Lynceum appellat, marito suo miserta pepercit, suasitque, vt ad patrem Ægyptum detecto facinore quamprimum fugeret. Sed cum pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexisset, præterquam ab Hypermnestra, eam crudelissimè vinctam in carcere seruandam tradidit. Quarè Linum patruelem eundemque maritum, quem seruauerat, hac epistola rogat, vt vel opem ferat, captiuitatéque liberet: vel, si mori contingat, vt sepulturæ honore non careat. A Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

Hypermnestra Lino.

Mittit Hypermnestra de tot modò fratribus vni:
Cætera nuptarum crimine turba iacet.
Clausa domo teneor, grauibúsque coercita vinclis:
Est mihi supplicij causa fuisse piam.

Quòd

Quòd manus extimuit iugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quàm si placuisse parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater * igne licet, quem non violauimus, vrat:
Quæq; adrant * sacris, tendat in ora faces: * Quem in limine positum vna cum aqua sponsus & sponsa tangebant.
Aut illo iugulet, quem non bene tradidit, ense:
Vt, qua non cecidit vir nece, nupta cadam.
Non tamen, vt dicant morientia, pœnitet, ora,
Efficiet: non est, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sæuásque sorores: * Nuptialibus scil.
Hic solet euentus facta nefanda sequi.
Corpauet admonitu temeratæ sanguine noctis
Et subitus dextræ præpedit ossa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modò facta crepuscula terris,
Vltima pars lucis, primaq; noctis erat:
Ducimur Inachides sub magni tecta Pelasgi,
Et socer armatas accipit ipse nurus.
Vndiq; collucent præcinctæ lampades auro:
Dantur in inuitos impia thura focos.
Vnlgus Hymen Hymenæe vocant: fugit ille vocantes: * Argis, vbi Iunonem natam scribit Strabo.
Ipsa Iouis coniux cessit ab * vrbe sua.
Ecce mero dubij comitum clamore frequentes,
Flore nouo madidas impediente comas.
In thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur:
Strataq; corporibus funere digna premunt.
Iamq; cibo vinoq; graues, somnoq; iacebant:
Securumq; quies alta per Argos erat.
Circùm me gemitus morientum audire videbar:
Et tamen audieram, quodq; verebar, erat.
Sanguis abit: mentemq; calor corpusq; reliquit:
Inq; nouo iacui frigida facta toro.
Vtq; leui Zephyro graciles vibrantur aristæ:
Frigida populeas vt quatit aura comas: * al. dederant.
Aut sic, aut etiam tremui magis ipse iacebas:
Quæq; tibi * dederam vina, * soporis erant. * Soporifera.

Excussêre metum violenti iussa parentis:
Erigor: & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor: ter acutum sustulit ensem,
Ter malè sublato decidit ense manus.
At rursus monitis iussuq; coacta parentis,
Admouui iugulo tela paterna tuo.*

*Ensem à patre traditum.

Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaq; mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono:
Saeuus Hypermnestra pater est tibi: iussa parentis
Effice: germanis sit comes iste suis.
Fœmina sum, & virgo, natura mitis & annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age dumque licet forteis imitare sorores:
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus haec aliquam posset committere cædem,
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quid meruêre necem patruelia regna tenendo?
Quæ tamen externis danda forent generis.
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso, non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colúsque meis,
Haec ego: dumq; queror, lacrymæ sua verba sequuntur:
Déque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitáque brachia iactas,
Panè manus telo sausia facta tua est.
Dumque patrem, famulosque patris, lucemq; timebam:
Expulerant somnos haec mea verba tuos.
Surge age, Belide, de tot modò fratribus vnus:
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia somni:
Aspicis in timida fortia tela manu.
Quærenti caussam, Dum nox finit, effuge, dixi:
Dum nox atra finit, tu fugis: ipsa moror.
Manè erat: & Danaus generos ex cæde iacentes
Dinumerat summæ criminis vnus abes.*

*Numero cædis generorum quinquaginta.

Fert

Fert malè cognatæ iacturam mortis in vno:
Et queritur factum sanguinis esse parùm:
Abstrahor à patrijs manibus: raptámque capillis
(Hæc meruit pietas præmia?) carcer habet.
Scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
Quo * bos ex homine est, ex boue facta Dea.
Ah satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
Nec modò formosam posse placere Ioui.
Astitit in ripa * liquidi noua vacca parentis.
Cornuáque in patrijs non sua vidit aquis.
Et conata loqui, mugitus edidit ore:
Territáque est forma, territa voce sua.
Quid fugis infœlix? quid te miraris in vnda?
Quid numeras factos ad noua membra pedes?
Ipsa Iouis magni pellex metuenda sorori
Fornde leuas niniam cespitibúsque famem.
Fronte bibis. spectáque tuam stupe factafigvram:
Et, te ne feriant, que geris arma times.
Quæq; modò, vt posses etiam Ioue digna videri,
Dines eras, nuda nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognatáque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid Io fretalonga pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi quò properas? eadem sequerísque fugísque:
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bouis.
Vltima quid referam, quorum mihi cana senectus
Auctor? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella pater, patruúsque gerunt: regnóque domóque
Pellimur: iectas vltimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptrísque potitur:
Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrem turba pars exiguissima restat:
Quique dati leto, quæq; dedêre fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periêre sorores:
Accipiat lacrymas vtraque turba meas.

* Io Inachi F. lib. 1. Metam.

* Inachi amnis.

En ego, quòd viuis, pœnæ cruciandæ reseruor?
Quid fiet sonti, cùm rea laudis agar.
Et consanguineæ quondam centesima turbæ,
Infœlix, vno fratre manente, cadam,
At tu, si quæ piæ Line est tibi cura sororis,
*Quæq; tibi tribui * munera, dignus habes:*
Vel ser opem: vel dede neci: defunctáque vita
*Corpora * furtiuis insuper adde rogis.*
Et sepeli lacrymis perfusa fidelibus ossa:
Sculptáque sint titulo nostra sepulcra breui:
Exul Hypermnestra, precium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet sed pondere lassa catenæ
Est manus: & vires subtrahit ipse timor.

* Vitam. scil.

* Rogo clàm injice.

In decimamquintam Epistolam.

Argumentum.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus est, ob Helenam sibi à Venere promissam, Lacedæmona nauigans, à Menelao honorificentissimè susceptus est, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuisset Menelãum, omneisque Minois pronepotes ad diuidendas Atrei opes Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandauit, vt non minorem hospitis, quàm suijpsius, curam gereret. Verum Paris, dum datam sibi oportunitatem videret. Helenam in amorem sui, quantum potuit, solicitare conatus est. Hac autem artificiosa epistola detegit, quanto amoris æstu ardeat, se ab omnibus commendando, quibus amatores laudari solent. Et quia nouerat muliebrem sexum esse fragilem, & gloriæ, & laudis à forma atque genere, cupidissimum, omnia affert Paris, quæ sibi Helenes animum conciliare possint, & quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam itaque suadet, quam Troianis viribus se tueri posse asserit.

Paris Helenæ.

HAnc tibi Priamides mitto, Ledæa, salutem:
Quæ tribui, sola te mihi dante, potest.
Eloquar? an flammæ non est opus indice notæ?
Et plus, quàm vellem, iam meus extat amor?
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.

Sed

Sed malè dissimulo : quis enim celauerit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo ?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus vt addam :
Vror : habes animi nuncia verba mei.
Parce precor fasso : nec duro cætera vultu
Perlege, sed formæ conuenientc tuæ.
Iamdudum gratum est, quòd epistola nostra recepta est.
Spem facit hoc recipi me quoque posse modo.
Quæ rata sit : nec te frustrà promiserit, opto
Hoc mihi quæ suasit mater amoris iter.
Namque ego diuino monitu, ne nescia pecces,
Aduehor, & cœpto non leue numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita posco :
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigæo dubias à littore feci
Longa *Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventósque secundos :
In mare, nil mirum, ius habet orta mari.
Perstet : &, vt pelagi, sic pectoris adiuvet æstus :
Deferat in portus & mea vota suos :
Attulimus flammas : non hîc inuenimus illas :
Hæ mihi tam longæ causa fuêre viæ.
Nam nec tristis hyems, nec nos huc appulit error :
*Tænaris est classi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere : quas habeo, dij tueantur opes.
Nec venio Graias veluti spectator ad vrbes :
Oppida sunt regni diuitiora mei.
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro :
Te prius optaui, quàm mihi nota fores.
Antè tuos animo vidi, quàm lumine, vultus :
Prima fuit vultus nuntia fama tui.
Nec tamen est mirum, si sicut oporteat, arcu.
Missilibus telis eminùs ictus, amo.
Sic placuit fatis : quæ ne conuellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc vtero partu remorante, tenebar :
Iam grauidus iusto pondere venter erat.

* Fabricata à Phereclo.

* Laconiam intelligit à Tznaro promontorio.

Illa

Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit: metuendaq; noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille refert,
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, vt nunc est, fax fuit illa mei.
Forma, vigórque animi, quamuis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erat.
Est locus in mediæ nemerosis vallibus Idæ
Deuius, & piceis, ilicibúsque frequens.
Qui nec ouis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore boues.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsaq; tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moueri:
Vera loquar: vero vix habitura fidem,
Constitit ante oculos actus velocibus alis,
*Atlantis magni *Pleïonésque nepos*
Fas vidisse fuit: fas sit mihi visa referre:
Inque Dei digitis aurea virga fuit,
Tréque simul duæ, Venus, & cum Pallade Juno,
Graminibus teneros imposuére pedes.
Obstupui: gelidusq; comas erexerat horror:
Cùm mihi, Pone metum, nuncius ales ait:
Arbiter es formæ: certamina siste Dearum,
Vincere quæ forma digna sit vna duas.
Néue recusarem, verbis Jouis imperat: & se
Protinus ætherea tollit in astra via.
Mens mea connaluit: subitóque audacia venit:
Nec timui vultu, quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: iudexque verebar
Non omneis causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis iam tunc magis vna placebat:
Hanc esse vt scires, vnde mouetur amor.
Tantáque vincendi cura est: ingentibus ardent
Iudicium donis sollicitare meum.
Regna Iouis coniux, virtutem Filia iactat:
Ipse potens, dubito, fortis an esse velim.

* Mercurius Maiæ F. Atlantis & Pleiones N.

*Venerem.

*Dulce

Dulce Venus risit: ne te, Pari, munera tangant, * Suauiter.
Vtráque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus pulchrior illa tuos.
Dixit: &, ex æquo donis formáque probata,
** Victorem cœlo rettulit illa pedem.* * Ipsa victrix in cœlum redijt.
Interea (credo versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto:
Addit & ad festos hunc quoque Troia diem.
Vtque ego te cupio, sic me cupiêre puellæ:
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petiêre ducúmque:
*Sed * nymphis etiam curáque amórque fui.* * Oenone.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Coniugij spes est Tyndari facta tui.
Te vigilans oculis; animo te nocte videbam,
Lumina cùm placido victa sopore iacent.
Quid faciés præsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam, quamuis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
** Cærulea peterem quin mea vota via.* * Per mare.
Troïa cæduntur Phrygia pineta securi:
Quæque erat æquoreis vtilis arbor aquis.
Ardua proceris spoliantur Gargara syluis:
Innumeráque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naues:
Texitur & costis panda carina suis.
Addimus antennas: & vela sequentia malos:
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine paruo,
Sponsor coniugij stat Dea picta sui.
Imposita est factæ postquam manus vltima classi,
Protinus Ægæis ire iubebar aquis.
Et pater & genitrix inhibent mea vota regando:
Propositúmque viæ voce morantur iter:
Et soror effusis, vt erat, Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ iam dare vela rates:

Què

Quòrnis? exclamat: referes incendia tecum:
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos inuenimus ignes:
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior: ventísque ferentibus vsus,
*Applicor in terras * Oebali nympha tuas.*
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio numinibúsque Deûm.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone tota
Ostendi dignum, conspicuúmque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Vt vidi, obstupui: præcordiáque intima sensi
Attonitus curis intonuisse nouis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
Venit in arbitrium cùm Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud,
In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullâque de facie nescia terra tua est.
Nec tibi par vsquam Phrygiæ, nec Solis ab ortu,
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hæc nobis? minor est tua gloria vero:
Famáque de forma pænè maligna tua est.
Plus hîc inuenio, quàm quod promiserat illa:
Et tua materia gloria victa sua est.
Ergo arsit meritò, qui nouerat omnia, Theseus:
Et visa est tanto digna rapina viro.
More tuæ gentis nitida dum nuda palæstra,
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris.
Quod rapuit, laudo: miror, quòd reddidit vnquam:
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Antè recessisset caput hoc ceruice cruenta,
Quàm tu de thalamis abstraherêre meis.
Téne maxus vnquam nostræ dimittere vellent?
Téne meo paterer viuus abire sinu?
*Si reddenda fores, * aliquid tamen antè tulissem:*
Nec Venus ex toto nostra fuisset ineis.

* ἀναστροφὴ ad Helenam Oebali nepotem, patris Tyndari.

* Non te intactam dimisissem.

Vel tua virginitas esset libata: vel illud,
Quod poterat salua virginitate rapi.
Da modò te Paridi, quæ sit constantia nosces:
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sorórque Iouis.
Dúmque tuo possem circundare brachia collo,
Contempta est virtus, Pallade dante, mihi:
Cùm Venus, & Iuno, Pallásque in montibus Idæ
Corpora iudicio supposuére meo.
Nec piget: haud vnquam stultè elegisse videbor:
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modò ne nostram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti!
Non ego coniugium generosæ degener opto:
Nec mea, crede mihi, turpiter vxor eris.
Pulchra, si quæras, in nostra gente, Iouémque
Inuenies: medios vt taceamus auos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora est,
Finibus immensis vix obeunda tenet.
Innumeras vrbes atque aurea tecta videbis:
Quæq; suos dicas templa decere Deos.
Ilion aspicies, firmatáque turribus altis
Mœnia Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeróque virorum?
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troiade sagmine matres:
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quoties dices, quàm pauper Achaïa nostra est!
Vna domus quæuis vrbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram:
In qua tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte: tu cultu diuite digna:
Ad talem formam non facit ille locus.
*Hanc faciem largis sine fine *paratibus vti,* * Ornatu cultu.
Delicijsq; decet luxuriare nouis.
Cùm videas cultus nostra de gente virorum,
Qualeis Dardanias credis habere nurus?

Da modò te facilem: nec dedignare maritum,
Rure * Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat, & noſtro genitus de ſanguine: * qui nunc
Cum Dys pocando nectare miſcet aquas.
Phryx erat * Auroræ coniux: tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter:
Phryx etiam Anchiſes, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe iugis.
Nec puto collatis forma Menelaus & * armis,
Iudice te nobis ante ferendus erit.
Non dabimus certè * ſocerum tibi clara fugantem
Lumina, qui trepidos à dape vertat equos.
Nec pater eſt Priamo * ſoceri de cæde cruentus,
Et qui Myrtoas crimine ſignet aquas.
Nec * proauo Stygia noſtro captantur in vnda
Poma: nec in medijs quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? ſi te tenet ortus ab illis:
Cogitur huic domui Inppiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille.
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conſpiceris poſita vix denique menſa:
Multáque quæ lædant, hoc quoque tempus habet:
Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero:
Pœnitet hoſpitij, cùm me ſpectante lacertos
Imponit collo ruſticus ille tuo.
Rumpor: & inuideo (quid nunc tamen omnia narrem?)
Membra ſuperiecta cùm tua veſte fouet.
Oſcula cùm verò coram non dura daretis,
Ante oculos poſui pocula ſumpta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctius ille,
Creſcit & inuito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus, & te, laſciua, notaui
In gemitu riſum non tenuiſſe meo.
Sæpe meam volui flammam compeſcere: at illa
Creuit: & ebrietas ignis in igne fuit.
Multáque ne videam, verſa ceruice recumbo:
Sed reuocas oculos protinus ipſa meos.

* Therapnæ Laconiæ oppidum.
* Ganymedes.
* Tithonus Laomedontis frater & Memnonis pater.
* Annis.
* Atreum.
* Pelops.
* Tantalum innuit Pelopis patrem, proauum Menelai.

Quid

Quid faciam dubito : dolor eſt meus iſta videre :
Sed dolor à facie maior abeſſe tua eſt.
Quâ licet, & poſſim, nitor celare furorem :
Sed tamen apparet diſſimulatus amor :
Nec tibi verba damus : ſentis mea vulnera, ſentis :
Atque vtinam ſoli ſint ea nota tibi.
Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi,
Ne cauſam fletus quæreret * ille mei!
Ah quoties aliquem narraui potius amorem,
Ad vultus referens ſingula verba tuos!
Indiciumque mei ficto ſub nomine feci :
Ille ego, ſi neſcis, verus amator eram.
Quin etiam vt poſſem verbis petulantius vti,
Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.
Prodita ſunt, memini, tunica tua pectora laxa,
Atque oculis aditum nuda dedére meis :
Pectora vel niuibus puris, vel lacte, tuáque
Complexo matrem * candidiora Ioue.
Dum ſtupeo viſis (nam pocula fortè tenebam)
Tortilis à digitis excidit anſa meis.
Oſcula ſi natæ dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres reſupinus amores :
Et modò per nutum ſigna tegenda dabam.
Et comitum primas, Clymenemq;, Æthráq; tuarum,
Auſus ſum blandis nuper * adire ſonis.
Quæ mihi non aliud, quàm formidare, locutæ,
Orantis medias deſeruêre preces.
Dij facerent pretium magni certaminis eſſes :
Téque ſuo poſſet victor habere toro.
Vt tulit Hippomenes * Schœneïda præmia curſus,
Quæ propero curſu vicerat antè procos :
Sic & tu Phrygias venies regina per vrbes,
Venit vt in * Phrygios Hippodamia ſinus :
Vt ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus Deïanira tuos.
Noſtra per has leges audacia fortiter iſſet :
Teq; mei ſcires eſſe laboris opus.

* Menelaus:

* Aliud ad cygnum in quem Iupiter verſus cum Leda concubuit.

* Compellare.

* Atalantam Schœnei filiam. Metamorph. 10.

* Pelopis.

Nunc mihi nil supereſt, niſi te formoſa precari:
Amplectíque tuos, ſi patiare, pedes.
O decus, ó præſens gemmorum gloria fratrum!
O Ioue digna viro, ni Ioue nata fores!
Aut ego Sigæos repetam te coniuge portus:
Aut hîc Tænaria contegar exul humo.
* Laconica.
Non mea ſunt ſumma leuiter diſtricta ſagitta
Pectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
Hoc mihi (nam recolo) fore vt à *cœleſte ſagitta
* Pro cœleſti. antiq.
Figar, erat verax vaticinata ſoror.
Parce datum fatis Helenæ contemnere amorem:
Sic habeas facileis in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt: ſed coram vt plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
An pudet? & metuis Venerem temerare maritam?
Caſtáque legitimi fallere iura tori?
Ah nimium ſimplex, Helenæ, ne ruſtica dicam,
Hanc faciem culpa poſſe carere putas?
Aut faciem mutes, aut ſis non dura neceſſe eſt:
Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
Iuppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Iouem.
Vix fieri, ſi ſint vires in ſemine amorum,
Et Iouis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tunc ſis, cùm te mea Troia tenebit:
Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora iugalis:
Si modò promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet, rebus, non voce, maritus:
Néne ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
Non habuit tempus, quo Creſſi regna videret,
Aptius: ó mira calliditate virum!
Ille abit: Idæi mando tibi, dixit, iturus,
Curam pro nobis hoſpitis, vxor, agas.
Negligis abſentis (teſtor) mandata mariti:
Cura tibi non eſt hoſpitis vlla tui.
Hunccine tu ſperas hominem ſine pectore, dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, poſſe tuæ?

Falleris: ignorat: nec, si bona magna putaret,
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Vt te nec mea vox, nec te meus incidet ardor,
Cogimur ipsius commoditate frui,
Aut erimus stulti, sic, vt superemus & ipsum:
Si tam securum tempus abibit iners.
Pænè suis manibus ad te deduxit amantem:
Vtere mandantis simplicitate viri.
Sola iaces viduo tam longa nocte cubili:
In viduo iaceo solus & ipse toro.
Te mihi, méque tibi communia gaudia iungant:
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego iurabo quæuis tibi numina: méque
Astringam verbis in sacra iura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
Efficiam præsens vt mea regna petas.
Si pudet: aut metuis, ne me videare secuta:
Ipse reus, sine te, criminis huius ero.
Nam sequar Ægidæ factum, fratrúmque tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
*Te rapuit Theseus: *geminas Leucippidas illi:* *Phœben & Elairam sorores. Propert lib. 1. Eleg. 2.
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troica classis adest armis instructa, virisque:
Iam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per vrbes:
Téque nouam credet vulgus adesse Deam.
Quáque feres gressus, adolebunt cinnama flammæ:
Cæsáq; sanguineam victima planget humum.
Dona pater, fratrésque, & cum genetrice sorores,
Iliadésque omnes, totáque Troia dabit.
Hei mihi vix à me pars dicitur vlla futuri:
Plura feres, quàm quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur:
Concitet & vires Græcia tota suas.
Tot prius abductis, quænam est repetita per arma?
Crede mihi, vanos res habet ista metus.
*Nomine ceperunt Aquilonis *Erechthida Thraces:* * Orithyam Erechthei filiam.
Tuta tamen bello Bistonis ora fuit.

Phasida puppe nouâ vexit Pagaseus Iason:
Læsa nec est Colchâ Thessala terra manu.
*Te quoque qui rapuit: rapuit * Minoïda Theseus:*
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso maior solet esse periclo:
Quæq; timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen: si vis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm Paris, aut armis anteferendus erit.
Pænè puer cæsis abducta armenta recepi
*Hostibus: & causam * nominis inde tuli,*
Pænè puer iuvenes vario certamine vici,
In quibus Ilioneus, Deïphobúsque fuit.
Néue putes, non me nisi commimìs esse timendum:
Figitur in iusso nostra sagitta loco.
*Non potes hæc * illi primæ dare facta iuventæ:*
Instruere Atridem non potes arte mea.
Omnia si dederis, nunquam dubis Hectora fratrem:
Vnus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam, nescis: & te mea robora fallunt:
Ignoras cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetère tumultu:
Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indigner pro tanta sumere bellum
Coniuge: certamen præmia magna mouent.
Tu quoque, si totus de te contenderit orbis,
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modò non timida Dijs hinc egressa secundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

* Phædram & Ariadnam

* Alexander cognominatus, cum Paris dictus esset, quòd mortem intentatam effugerit, cum esset expositus.

* Menelao.

In decimamsextam Epistolam.

Argumentum.

Multi hanc Epistolam non esse Ouidij contendunt, asserentes Sabinum omnes responsales literas confinxisse. Quòd ipsius Ouidij testimonio comprobare nituntur, cùm in ſa-

secundo Elegiarum ita ad Marcum scribat:

Quam cito de toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptaq́; diuersis rettulit illa locis!
Candida Penelope signum cognouit Vlyssis:
Legit ab Hippolyto scripta nouerca suo.
Iam pius Æneas miſſa reſcripſit Elisæ:
Quodq́; legat Pyllus, ſi modò vnus, habet.
Triſtia ad Hypſipylen ab Iaſone littera venit:
Dat no ua Phœbo Lesbia amica lyram.

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cùm nullam interim de Helena mentionem faciat. Verùm ſtatim ſubiungit hos duos verſus.

Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen:
Et comes extincto Laodamia viro

Quibus facilè conuincuntur, niſi ad Sabinum referre malint. Sed cùm Ouidianis Epiſtolis reſponderit, quomodo poſſunt eſſe Sabini? Non enim Paris, nec Laodamia reſpondent, ſed ſcribunt. Nimirum hæ quoque Ouidianæ ſunt, & eodem pænè ſtylo ſcriptæ, quo reliquæ. Helenæ, autem, lecta Paridis Epiſtola, quaſi offenſa, primùm reſpondens obiurgat. Deinde, vt pudorem tutetur, Paridis ſuaſiones infringere conatur, quædam ſemma ſpargendo, ne omnino illius amorem negligere videatur. Et ſic apertè oſtendit mulebre ingenium varium eſſe, atque mutabile, iuxta illud Ouidianum in arte amandi: Fortiean & primò veniet tibi littera triſtis: Quæque roget, ne ſe ſolicitare velis. Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat vt inſtes. Poſtremo Paridis voluntatem implectura, vt honeſtius, ita tutius viſum eſt, ſi quid in deſiderio erit, non litteris mandare, ſed vt Clymene & Æthra comites fidiſſimæ exponerent ídque cùm feciſſent, cum Paride & Helena ad Troiam aduectæ ſunt.

Helena Paridi *reſpondet.*

NVne oculos tua cum violarit Epiſtola noſtros,
Non reſcribendi gloria viſa leuis.
*Auſus es hoſpitij * temeratis aduena ſacris,*
Legitimam nuptæ ſollicitare fidem?
Scilicet idcircò ventoſa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora ſuo?
Nec tibi, diuerſa quamuis à gente veniret,
Oppoſitas habuit regia noſtra fores?
Eſſet vt officij merces iniuria tanti?
Qui ſic intrabas, hoſpes, an hoſtis eras?

* Violato iure hoſpitij, quod ſub tutela erat Iouis τῶ ξενίε

Nec dubito, quin hæc, cùm sit tam iusta, vocetur
Rustica iudicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè, dum non oblita pudoris,
Dúmque tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est fictus vultus mihi tristis in ore:
Nec sedeo duris torua supercilijs:
Fama tamen clara est: & adhuc sine crimine vixi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror, quæ sit fiducia cœpto:
Spémque tori dederit quæ tibi causa mei.
An, quia vim nobis Neptunius * *attulit heros,* * Theseus.
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si * *delinita fuissem:* * Blanditijs illect.
Cùm sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen ex facto fructum tulit ille petitum:
Excepto rediy passa timore nihil.
Oscula luctando tantùm modò pauca protervus
Abstulit: vlterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non bis contexta fuisset:
Dij melius: similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam: minuítque modestia crimen:
Et iuvenem facti pœnituisse patet.
Ἐιρωνικῶς * *Thesea pœnituit, Paris vt succederet illi:* *Ἐιρωνικῶς
Ne quando nomen non sit in ore meum.
Nec tamen irascor: quis enim succenset amanti?
Si modò, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quòd fiducia desit:
Aut mea sit facies non bene nota mihi.
Sed quia credelitas damno solet esse puellis:
Verbáque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ: matronáque rara pudica est:
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quòd visa est tibi mater idonea, cuius
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso * *falsa sub imagine lusæ* * Sub imagine cycni.
Error inest: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec vllus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.

Illa benè errauit, vitiúmque auctore redemit.
Fœlix in culpa quo Ioue dicar ego?
Et genus, & proauos, & regia nomina iactas.
Clara domus satis hæc nobilitate sua est.
Iuppiter vt soceri proauus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareíq; genus:
Dat mihi Læda Iouem cycno decepta parentem:
Quæ falsam gremio credula fouit auem.
Jnnunc: & Phrygiæ claræ primor dia gentis,
Cumq; suo Priamo Laomedonta refer.
*Quos ego *suspicio: sed, qui tibi gloria magna est*
**Quintus, is à nostro sanguine primus erit.*
Sceptra tuæ quamuis rear esse potentia Troiæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si iam diutiys locus hic, numerúsque virorum
Vincitur: at certè barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit Epistola diues,
Vt possint ipsas illa mouere Deas.
Sed si iam vellem fines transire pudoris:
Tu maior culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuo samam sine labe tenebo:
Aut ego te potius, quàm tua dona, sequar.
Vtque eo non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.
Plus multò est, quòd amas, quòd sum tibi causa laboris:
Quòd tam per longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, apposita quæ nunc facis improbè mensa,
Quamuis experiar dissimulare, noto.
Tu modò me spectas oculis lasciue proteruis,
Quos vix in tantes lumina nostra ferunt.
Et modò suspiras: modò pocula proxima nobis
Sumis: quaq; bibi, tu quoq; parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notaui
Signa super cilio pænè loquente dari!
Et sæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non satis occultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi:
Nil pudet hunc: nec vox hæc mea falsa fuit.

* Veneror, admiror.
* Quintus à Ioue Priamus: Nam Iup. Dardanum: Dard. Erichthonium: Erich. Troen: Tros Laomedonta Priami patrem genuit.

Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
Quòd deducta mero littera fecit, AMO.
Credere me tamen hæc oculo renuente negaui,
Hei mihi, iam didici sic quoq; posse loqui.
His ego blanditijs, si peccatura fuissem,
Flectierer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoq;, confiteor, facies tibi rara: potestq;
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potius fœlix sine crimine fiat,
*Quàm cadat * extremo noster amore pudor.*
Disce meo exemplo formosis posse carere:
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quàm multos credis iuuenes optare, quod optas?
Qui sapiunt, oculos an Paris vnus habes?
Non tu plus cernis sed plus temerarius audes:
Non tibi plus cordis, sed minus oris inest.
* Al. exter. *Tunc ego te vellem celeri venisse carina,*
Cùm mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses:
Iudicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis, præreptaq; gaudia serus:
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Vt tamen optarem fieri tua Troïca coniux:
Inuitam sic me non Menelaus habet.
Desine molle precor verbis connellere pectus:
Néue mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine, quam tribuit fortem fortuna, tueri:
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est, & in alte vallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuêre Deæ.
Vnáque cum regnum, belli daret altera laudem:
Tyndaridis coniux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Vtque sit hoc verum: certè pars altera ficta est:
Iudicij pretium quâ data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, vt me
Maxima, este Deæ, dona fuisse putem.

Con-

Contenta eſt oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus eſt inſidioſa mihi.
Sed nihil infirmo: faueo quoque laudibus iſtis:
Nam mea vox quare, quod cupit, eſſe neget?
Nec tu ſuccenſe nimiùm mihi creditus ægrè:
Tarda ſolet magnis rebus inæſſe fides.
Prima mea eſt igitur Veneri placuiſſe voluptas:
Proxima, me viſam præmia ſumma tibi.
Nec te Palladios, nec te Iunonis honores
Auditis Helenes præpoſuiſſe bonis.
Ergo ego ſum virtus, ego ſum tibi nobile regnum:
Ferrea ſim, ſi non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non ſum: ſed amare recuſo
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.
Quid bibulam curno proſcindere littus aratro,
Sémque ſequi coner, quam locus ipſe negat?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
(Dij mihi ſunt teſtes) luſimus arte virum.
Nunc quóque, quòd tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera noſtra nouo.
Fœlices, quibus vſus adeſt: ego neſcia rerum
Difficilem culpæ ſuſpicor eſſe viam.
Ipſe malo metus eſt: iam nunc confundor: & omnes
In noſtris oculos vultibus eſſe reor,
Nec reor hoc falsò: ſenſi mala murmura vulgi:
Et quaſdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu diſſimula, niſi tu deſiſtere mauis:
Sed cur deſiſtas? diſſimulare licet.
Lude: ſed occultè: maior, non maxima nobis
Eſt data libertas, quòd Menelaus abeſt.
Ille quidem procul eſt, ita re cogente, profectus:
Magna fuit ſubitæ cauſa fuitque viæ:
At mihi ſic viſum eſt; ego cùm dubitaret an iret,
Quamprimùm dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oſcula: réſque, domúſque,
Et tibi ſit curæ Troïcus hoſpes, ait.
Vix tenui riſum: quem dum compeſcere luctor,
Nil illi potui dicere, præter erit

Vela quidem ventis Creten dedit ille secundis:
Sed tu non ideò cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest, vt me custodiat absens:
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quòque est oneri: nam quò constantius ore
Laudamur vestro, iustius ille timet.
Quæ iuvat, vt nunc est, eadem mihi gloria damno est:
Et melius famæ verba dedisse fuit.
Nec quòd ab. st, hîc me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit: vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit,
Tempora ne pereant vltrò data præcipis: vtque
Simplicis vtamur commoditate vici.
Et libet: & timeo: nec adhuc exacta voluntas
Est satis: in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis: & tu sine coniuge dormis:
Inque vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes: & iam sermone coïmus:
Et tu (væ miseram!) blandus & vna domus.
Et peream, si non inuitent omnia culpam:
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, vtinam bene cogere posses:
Sic mea rusticitas excutiendo foret.
Vtilius interdum est ipsis iniuria passis:
Sic certè fœlix ipsa coacta forem.
Dum nouus est, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parua sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor: errat, vt ipsi:
Cumq; nihil speres firmius esse, fugit.
Ariadne. *Hypsipyle testis: testis* Minoïa *virgo:*
In non exhibitis vtraq; iuncta toris.
Tu quoq; dilectam multos infide per annos
Diceris Oenonen deseruisse tuam,
Nec tamen ipse negas: & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde, quòd, vt cupias constans in amore manere
Non potes: expedient iam tua vela Phryges.

Dum

Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam iam tibi ventus erit.
Curſibus in medijs nouitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, vt ſuades, laudataq; Pergama viſam?
Pronurus & magni Laömedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia famæ,
Vt probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte? quid Achaïa tota?
Quid gentes Aſiæ? quid tua Troia loqui?
Quid Priamus de me? Priami quid ſentiet vxor?
Totq; tui fratres? Dardanieq; nurus?
Tu quoq;, qui poteris fore meſperare fidelem?
Et non exemplis anxius eſſe tuis?
Quicunq; Iliacos intrauerit aduena portus,
Is tibi ſolliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, adultera, dices,
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum?
Delicti fies idem reprehenſor, & auctor.
Terra, precor, vultus obruat antè meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuq; beato,
Donaq; promiſſis vberiora feram:
Purpura nempe mihi precioſaq; texta dabuntur:
Congeſtoq; auri pondere diues ero.
Da veniam fuſſæ. non ſunt tua munera tanti:
Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi lædar, Phrygijs ſuccurret in oris?
Vnde petam fratris? vnde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promiſit Iaſon:
Pulſa eſt Æſonia non minus illa domo.
Non erat Æëtes, ad quem deſpecta veniret,
Non ipſea parens Chalciopeq; ſoror.
Tale nihil timeo: Sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus inuenies, quæ nunc iactantur in alto,
Nauibus à portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoq; me terret, quam ſe peperiſſe cruentam
Ante diem partus eſt tua viſa parens.

Et fatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Vtq; fuet Cytherea tibi, quia vicit habetq;
Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
Sic illas vereor, quæ, si tua gloria vera est,
Iudice te causam non tenuêre duæ.
Nec dubito quin, te si persequar, arma parentur,
Ibet per gladios, hei mihi, noster amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
** Atracis Hæmonios Hippodamia viros?*
Tu fore tam lentum iusta Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumq; putas?
Quod bene te iactes, & fortia facta loquares:
A verbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes, tu Pari semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto:
*Militia est operis altera digna * tui.*
His ego, si saperem, paulóque audacior essem,
Vterer: vtetur, si qua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse pudore,
Et dabo conuictas tempore victa manus.
Quod petis, vt furtim præsentes ista loquamur:
Scimus, quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas: & adhuc tua messis in herba est:
Hæc mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum, furtiuæ conscia mentis
Littera, iam lasso pollice, sistat opus.
Cætera per socias Clymenen Æthrámque loquamur,
Quæ mihi sunt comites consiliúmque duæ.

* Thessalicæ ab Atrace Thessaliæ vrbe.

* al. tuis.

In decimamseptimam Epistolam.

Argumentum.

Hellespontiacum mare septem tantùm stadijs, teste Plinio, Europam ab Asia diuidens, Sestonin Europa, Herus patriam, & Abydon in Asia, ex qua fuit Leander, aduersas vrbes habet. Cùm autem Leander Abydenus Sestiam puellam Herô miserè deperiret, per Hellespontum noctu ad eam natare consuêuerat. Sed maris tempestate inter-

tercluſus, iam præteritis ſeptem diebus, ad amicam Herô, per audacem nauram ea tempeſtate Seſton nauigantem, hanc epiſtolam miſit. In qua primùm amorem ſuum firmum & ſtabilem eſſe oſtendit. Deinde queritur, quod natandi facultas, ob feruentiſſimum maris æſtum, ſibi ſit ablata. Demum verò pollicetur, ſe breuiſſimum: &, quamis mare non fuerit tranquillum, ſe tamen perculis potius commiſſurum, quàm illius iucundiſſimo conſpectu atque colloquio carſturum. Vnde de eo ſic cecinit Martialis.

Cùm peteret dulces audax Leander amores,
Et feſſus tumidis iam premeretur aquis:
Sic miſer inſtantes affatus dicitur vndas,
Parcite, dum propero: mergite, dum redeo.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem,
Si cadat vnda maris, Seſta puella, tibi.
Si mihi dÿ faciles & ſunt in amore ſecundi,
Inuitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non ſunt faciles, nam cur mea vota morantur?
Currere me nota non patiuntur aqua?
Ipſa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, pérque cauas vix adeunda rates.
Vnus & hic audax, à quo tibi littera noſtra
Redditur, à portu nauita mouit iter.
Aſcenſurus eram, niſi quòd, dum vincula proræ
*Solueret, in ſpeculis * omnis Abydos erat.* * Omnes Abydeni.
Non poterám celare meos, velut antè, parentes:
Quémque tegi volumus, non latuiſſet amor.
Protinus hæc ſcribens, fœlix ilittera, dixi:
Iam tibi formoſam porriget ille manum.
Forſitan admotis etiam tangêre labellis,
Rumpere dum niueo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea eſt.
Ah quantò mallem, quám ſcriberet, illa nataret,
Mèque per aſſuetas ſedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Eſt tamen & ſenſus apta miniſtra mei.

Sep-

Septima nox agitur, spacium mihi longius anno,
Sollicitum raucis quòd mare fernet aquis.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
Noctibus, insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliqua spectò tua littora tristis:
Et, quò non possum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam summa vigilantia turre
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis arena:
Ter graue tentaui carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum iuuenilibus æquor;
Mersit & aduersis ora natantis aquis.
At * tu de rapidis immansuetissime ventis
Quid mecum certa prælia mente geris?
Inme, si nescis, Borea, non æquora sæuis:
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm sis, non te tamen improbe quondam
* Ignibus Actæis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aercos aditus, quo pater êre modo?
Parce precor mouc facilem: que moderantius auram
Imperet * Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibúsque meis obmurmurat ipse:
Quásque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces vtinam mihi Dædalus alas,
Icarium quanuis hîc prope littus adest.
Quicquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
Tollere, quod dubia sæpe pependit aqua.
Interèa dum cuncta negant ventique fretúmque:
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas)
Cùm foribus patriÿ egerdiebar amans.
Nec mora: depositò pariter cum veste timore,
Iactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Vt comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, faueas ô candida, dixi:
Et subeant animo Latmia saxa tuo.

*Ad Boream apostrophe.

* Orithyæ Athenienſis amore.

*Æolus Hippotæ F. Mimante genitus.

Non

Non sinit Endymion te pectoris esse seueri:
Flecte precor vultus ad mea furta tuos.
Tu Dea mortalem cœlo delapsa petebas,
(Vera loqui liceat) quam sequor, ipsa Dea est.
Neu referam mores cœlesti pectore dignos:
Forma nisi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non est prior ulla, tuáque:
Néue meis credas vocibus, ipsa vide.
Quantò, cùm radijs fulges argentea puris,
Concedunt flammis sidera cuncta tuis?
Tantò formosis formosior omnibus illa est.
Si dubitas, cœcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diuersa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Vnda repercussæ radiabat imagine lunæ:
Et niter in tacita nocte diurnus erat.
Nullâque vox vnquam nostras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones solæ, memores Ceycis amati,
Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Iámque fatigatis humero sub vtroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Vt procul aspexi lumen: meus ignis in illo est:
*Illa meum, dixi littora * lumen habent.* *Numen.
Et subitò lassis vires redière lacertis:
Visaque quàm fuerat, mollior vnda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Quò magis accedo, propiora que littora fiunt,
Quoque minus restat, plus libet ire mihi.
Cùm verò possum cerni quoque: protinus addis
Spectatrix animos: vt valeámque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro:
Atque oculis iacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum:
Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quanuis retinebat euntem,
Ne fieret prima pes tuus vdus aqua.

Excipis amplexu, fœliciaque oscula iungis:
Oscula dijs magnis trans mare digna peti.
Déque tuis demptos humeris mihi tradis amictus:
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox & nos, & turris conscia nouit:
Quòdque mihi monstrat per vada, lumen, iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quàm maris alga potest.
Quò breuius spacium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
*Iámque fugatura * Tithoni coniuge noctem,*
Præuius auroræ Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine rapim
Et querimur paruas noctibus esse moras.
Atque ita contatus, monitu nutricis amaro
Frigida deserta littora turre peto.
*Digredimur flentes: repetóque ego * virginis æquor;*
Respiciens dominam, dum licet, vsque meam.
Si qua fides vero est, veniens huc, esse natator:
Cum redeo, videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis, ad te via prona videtur:
A te cum redeo cliuus inertis aquæ
Inuitus patriam repeto, quis credere posset?
Inuitus certè nunc moror vrbe mea.
Hei mihi, cur animis iuncti, secernimur vndis:
Vnáque mens, tellus non habet vna duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumet Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa leuis ventus obesse potest?
Iam nostros curui norunt Delphines amores,
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Iam patet attritus solitarum limes, aquarum,
Non alitur multa quàm via pressa rota.
Quòd mihi non esset, nisi sic, iterare, querebar:
At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
*Fluctibus immodicis * Athamantidos æquora canent:*
Vixque manet portu tuta carina suo.

* Aurora.

*Helles pontum ab Helle Phryxi sorore istic submersa.

*Helles Athamantis F.

Hoc

Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina mersa,
Quæ tenet, est nactum, tale fuisse puto.
Est satis amissa locus hic infamis ab Helle:
Vtque mihi parcat, nomine crimen habet.
nuidèo Frixo: quem per freta tristia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ouis.
*Nec tamen officium * pecoris, nauisque requiro:*
Dummodò, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nulla: detur modò copia nandi:
Idem nauigium, nauita, vector ero.
*Nec sequar aut Helicẽ, aut, quà Tyrus vtitur, * Arcton:*
** Publica non curat sidera noster amor.*
** Andromaden alius spectet, claramque * coronam,*
*Quæq; micat gelido Parrhasis * vrsa polo.*
*At mihi quod * Perseus, & cum * Ioue Liber amarunt,*
Indicium dubiæ non placet esse viæ.
Est aliud lumen multò mihi certius istis?
Non erit in tenebris quo duce noster amor:
Hoc ego dum spectem, Colchos atque vltima ponti,
*Quãque viam fecit Thessala * puppis, eam.*
Et iuuenem possim superare Palæmona nando:
** Miráque quem subitò reddidit herba Deum.*
Sæpe per assiduos languent mea brachia motus:
Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
Hus ego cùm dixi, pretium non vile laboris,
Iam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent: atque ad sua præmia tendunt:
*Vt celeri * Eleo cursore missus equus.*
Ipse meos igitur seruo, quibus vror, amores,
Téque magis cœlo digna puella sequor.
Digna quidem cœlo sed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad superos hinc mihi quà sit iter.
Hic es, & exiguùm misero contingis amanti:
Cúmque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Non minus hæc nobis tam breuis obstat aqua.
Num malim, dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longè spem quoque habere meam.

* Arietis, quo vectus est Phrixus.
* Cynosurã
* Quibus omnes vulgò vtuntur.
* Andromadæ Sidus.
* Ariadnæ Corona.
* Callisto.
* Andromaden significat.
* Callistonem vult.
* Argo.
* Glaucum significat, de quo 13. Metamorph.

* In Olympiaco certamine prope Elidem.

Quò

Quò propius nunc est, flamma propiore calesco:
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Pænè manu quod amo, tanta est vicinia, tango:
Sæpe sed, heu, lacrymas hoc mihi pænè mouet.
* Velle quid est aliud fugientia prendere poma?
Spémque sua refugi fluminis ora sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cùm volet vnda tenebo?
Et me fœlicem nulla videbit* hyems?
Cúmque minus firmum nil sit, quàm ventus & vnda,
In ventis & aqua spes mea semper erit?
Æstius adhuc tamen est: quid eum mihi læserit æquor,
* Pleias & Arctophylax, Oleniúmque pecus?
Aut ego non noui, quàm sim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
Néue putes id me quod abest promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per inuitas experiemur aquas.
Aut mihi continget fœlix audacia saluo:
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, vt partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim: tactúque meum dignabere corpus:
Et mortis, dices, huic ego causa fui.
Scilicet interitus offenderis omine nostri:
Litteráque inuisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri: sed, vt & mare finiat iram,
Accedant quæso fac tua vota meis.
Pace breui nobis opus est. dum transferor istuc:
Cùm tua contigero littora, perstet hyems.
Istic est aptum nostræ nauale carinæ,
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Istic me claudat Boreas, vbi dulce morari est:
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis conuicia fluctibus vlla:
Triste natanturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, teneríque lacerti:
Per causas istic impediárque duas.

* Alludit ad Tantali fabulam, de quo alib. Quærit aquas in aquis, & poena fugacia captat Tantal.

* Tempestas.

* Pleiades ortu, & occasu tempestates cient, sicut & Bootes & Capella.

Cùm patietur hyems, remis ego corporis vtar
Lumen in aspectu tu modò semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum:
Quam precor, vt minima persequar ipse mora.

In decimamoctauam Epistolam.

Argumentum.

Non satis constat, cuius hæc sit epistola cum præcedente duabùsque sequentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronem, nec quæ Herus ad Leandrum, nec quæ Acontij ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad Acontium, ab Ouidio vnquam scriptas fuisse, aut à Sabino, ipsemet comprobat in secundo Elegiarum, sic scribens ad Macum.

Et quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi
Scribimus, & lacrymis Tityrelicta tuis.
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iason,
Hypsipylæque parens Hippolytusque legant, &c.

Reliqua studiosis illic legenda relinquimus: satis est admonuisse. Hero accepta Leandri epistola respondet, id agens, vt se ardenter redamare significet, & ad mutuos amplexus amatorem aduocet. Desidiam verò interdum accusat, vt ostendat, quàm sincero & continuo amore semper amet. Aliquando in mare inuehitur. Nonnunquam timet, ne ob aliam fuerit destituta. Verum statim amoris suspicionem in amantium consuetudinem, qui omnia timent, transferendo, coniecturam imminuit. Demum suadet, vt non nisi tranquillo freto se committat.

Hero Leandro.

QVam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
Vt possim missam rebus habere, veni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam fassæ: non patienter amo.
Vrimur igne pari: sed sum tibi viribus impar:
Fortius ingenium suspicor esse viris.
Vt corpus teneris, sic mens infirma puellis:
Deficiam, parui temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
Vonitis in varia tempora longa mora.

Aut fora vos retinent, aut vnctæ dona palestræ:
Flectitis aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
Diluitur posito serior hora mero.
*His mihi * submotis, vel si minus acriter vrar,*
Quid faciam? superest, præter amare, nihil.
Quod superest facio téque, ô mea sola voluptas,
Plus quóque quàm credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum cara de te nutrice susurro:
Quæque tuum, miror, causa moretur iter.
Aut mare prospiciens, odioso concita vento
Corripio vrbis æquora sæpe tuis.
Aut vbi sæuitiam paulum grauis vnda remisit,
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dúmque queror, lacrymæ per amantia lumina manant:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui, specto, si sint in littore passus:
Impositas tanquam deleuet arena notas.
Vtque rogem de te, & scribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut, quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties do vestibus oscula, quas ut
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic vbi lux acta est & noctis amicior hora
Exhibuit pulsa sidera clara die:
Protinus in summa vigilanta lumina turre
Ponimus, assuetæ signa notámque viæ.
Tortáque versato ducentes stamina fuso,
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris:
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
Iámne putas exisse domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes, & timet ille suos?
Iámne suas humeris illum deponere vestes?
*Tingere iam pingui * Pallade membra putas?*
Annuit illa fere, non nostra quòd oscula curet:
Sed mouet obrepens somnus anile caput.
Póstque moræ nimium, iam certè nauigat, inquam:
Lentáque dimotis brachia iactat aquis.

* semotis,

* Oleo, cuius inuentrix fuit Pallas,

Paucas,

Paucaq; cùm * tacta perfeci stamina terra,
An medio possis quærimus esse freto.
Et modò prospicimus: timida modò voce precamur:
Vt tibi det faciles vtilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Aduentus strepitum credimus esse tui.
Sic vbi deceptæ pars est mihi maxima noctis
Acta, subit furtim lumina fessa sopor:
Forsitan inuitus, mecum tamen, improbe dormis:
Et quanuis non vis ipse venire, venis.
Nam modò te videor propè iam spectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis:
Nunc dare, quæ soleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc iuncto nostra fouere sinu.
Multaq; præterea lingua reticenda modesta:
Quæ fecisse iuuat, facta referre pudet.
Me miseram! breuis est hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes:
Nec careant vera gaudia nostra fide!
Cur ego tot vidua exegi frigida noctes?
Cur toties à me, lente natator, abes?
Est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea præterita est? cur non ventura timebas?
Tam bona cur perijt? nec tibi rapta via est?
Protinus vt similis detur tibi copia cursus:
Hôc melior certè, quò prior, ille fuit:
At citò mutata est iactati forma profundi.
Tempore, cùm properas, sæpe minore venis.
Hîc (puto) deprensus, nil quod quereris, haberes:
Méque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certè ego tunc ventos audirem læta sonantes:
Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen euenit, cursis metuentior vnde?
Contemptúmque prius, nunc vereare fretum?
Nam memini, cùm te seuum veniente minaci
Non minus, aut multo non minus, æquor erat.

* Producendo fila vsque ad terram.

Cùm tibi clamabam, sic tu temerarius esto,
Ne miseræ * virtus sit tua flenda mihi.
Vnde nouus timor hic? quóque illa audacia fugit?
Magnus vbi est spretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potius, quàm quod prius esse solebas:
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dum modò sis idem: dum sic, vt scribis, amemur:
Flammaq; non fiat frigidus illa cinis.
Non ego iam ventos timeo mea vota morantes:
Quam similis vento ne tuus erret amor:
Et ne sim tanti, supereuq; pericula causam:
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, * patria ne lædar & impar
Dicar Abydeni Sestia præda viro.
Ferre tamen possum patientius omnia, quàm si
Otia nescio qua pellice captus agas.
In tua si veniant alieni colla lacerti,
Sitque nouus nostri finis amoris amor:
Ab potius peream, quam crimine vulnerer isto:
Fatáque sint culpa nostra priora tua.
Nec, quia venturi dederis mihi signa doloris
Hæc loquor aut fama sollicitata noua.
Omnia sed vereor, (quis enim securus amauit?)
Cogit & absentes multa timere locus.
Fœlices illas, sua quas præsentia nosse
Crimina vera iuuat, falsa, timere vetat.
Nos tam vana mouet, quam facta * iniuria fallit:
Incitat & * morsus error vtérque pares.
O vtinam venias: aut hic ventusue, paterue,
Causáque sit tantæ fœminina nulla moræ!
Quod si quam sciero, moriar mihi crede, dolendo,
Iamdudum peccas, si mea fata petis.
Sed neque peccabis: frustráque ego terreor istis:
Quóque minus venias, inuida pugnat hyems.
Me miseram, quanto clanguntur littora fluctu!
Et latet obscura condita nube dies!
Forsitan ad pontum * mater pia venerit Helles:
Mersáque roratis nata fleatur aquis.

* Animositas, natandi audacia.
* Ne patriæ humilitas mihi fraudi sit.
* Alieni amoris suspicio.
* Curas pares.
* Nephele mater Helles & maris Nympha.

Aut

Aut mare ab inuiſo priuignæ nomine dictum
*Vexat in æquoream verſa * nouerca Deam.*
Non fauet, vt nunc eſt, teneris locus iſte puellis:
Hac Helle periit, hac ego ledar aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor.
Sed neque Amymone, nec laudatiſſima forma
** Criminis eſt Tyro fabula va tui.*
Lucidaque Alcyone, Circéque, & Alymone nata,
Et nondum nexis angue Meduſa comis:
Flauáque Laodice, cœlóque recepta Celeno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has ceriè, pluréſque canunt, Neptune, poëtæ
Molle latus lateri conſeruiſſe tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Aſſuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latóque mari tua prælia miſce:
*Seducit terras hæc breuis vnda * duas.*
Te decet aut magnas magnum iactare carinas:
Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe Deo pelagi inuenem terrere natantem:
Gloriáque eſt ſtagno quolibet iſta minor.
Nobilis ille quidem eſt, & clarus origine, ſed non
A tibi ſuſpecto duxit Vlyſſe genus.
Da veniam, ſeruáque duos: natat ille: ſed ijſdem
Corpus Leandri, ſpes mea, pendet aquis.
Interea lumen (poſito nam ſcribimus illo)
Perſtrepit, & nobis proſpera ſigna dedit.
Ecce merum nutrix fauſtas diſtillat in ignes,
Cras erimus plures, inquit, & ipſa bibit.
*Effice nos plures cuicta per æquora * laſſus,*
O pectus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi, ſocij deſertor amoris:
*Ponuntur * medio cur mea membra toro?*
Quod times, non eſt: auſo Venus ipſa fauebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet mediis ipſi mihi ſæpe per vndas:
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.

* Ino Athamant, vxor, Helles nouerca.

* Concubitus, ſtupri.

* Aſiam & Europam.

* Veſtus.

* Viduo lib. duo.

Nam cur hoc vectu Phrixo Phrixíque sorore,
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuis ne robora desint,
Aut nequeas gemini ferre laboris onus.
Aut nos diuersi mediumcoëamus in æquor:
Obuiáque in summis oscula demus aquis.
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad vrbes:
Exiguum. sed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic vinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res iunctæ, calor & reuerentia, pugnant:
Quid sequar in dubio est: hæc decet, ille iuuat.
Vt semel intrauit Colchos Pagasæus Iason,
Impositam celeri Phasida puppe tulit:
Vt semel Idæus Lacedæmona venit adulter, *Paris.*
Cum præda rediit protinus ille sua.
Tu quàm sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et, quoties graue sit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô iuuenis tumidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, vt vereare, fretum:
Arte laboratæ merguntur in æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare:
Exitus hic fractis puppibus esse solet,
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
Sisque, precor, monitis, fortior ipse meis.
Dummodò peruenias, excussáque sæpe per vndas,
Inýcias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obuertor ad vndas
Nescio quod pauidum frigore pectus habet.
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
Quamuis est sacris illa piata meis.
Namq; sub auroram, iam dormitante luceruna,
Tempore quo cerni somnia vera solent:
Stamina de digitis cecidêre sopore remissis:
Collá que pulmino nostra ferenda dedi.
Hac ego ventosas nantem delphina per vndas
Cernere non dubia sum mihi visa fide.

Quem

Quem postquam bibulis iniecit fluctus arenis,
Vnda simul miserum vitáque deseruit.
Quicquid id est, timeo: nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, delectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
*Spes tamen est fractis * vicinæ pacis in vndis:*
Tu placidas tuto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt:
Leniat inuisas littera missa moras.

* Proximæ tranquillitatis,

In decimamnonam Epistolam.

Argumentum.

Profectus ad sacra Dianæ Acontius, quæ in Delo insula maris Ægei omnium Cycladū clarissima, ex frequenti virginum conuentu celebrabantur, in amorem visæ Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cùm illam ob generis imparitatē non auderet in suum amorē solicitare, nouā cōmentus fraudē, in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus:

Iuro tibi sanè per mystica sacra Diana,
Me tibi venturam comitem, sponsamque futuram.

Atque illud ad pedes puellæ proiecit, quæ fraudis insciа, cum imprudens legeret, visa est se vxorū Acontio pacisci. Nam, quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere, lex erat. Cum autem paulò post pater, hutusce rei inscius, illam alij desponderet, subita febre correpta est. Quare hac epistola Acontius conatur persuadere, hunc morbum à Diana immissum esse, eò quod non impleuerit, quæ Dea præsente promiserat. Neverò dubitet iterū decipi, ab ea exorditur parte, qua maximè hæsitare poterat. Adducit deinde eum in odiū, cui desponsata fuerat cū dicat omnē ægritudinē accidere illius causa.

Acontius Cydippæ.

Accipe Cydippe despecti nomen Aconti,
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.
Pone metum: nihil hic iterum iurabis amanti:
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore languor ab isto:
Qui meus est, vllaparte dolente, dolor.
Quid pudor ora subit? nam, sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas eruhuisse genas.
Coniugium, pactámque fidem, non crimina posco:
Debitus vt coniux, non vt adulter, amo.

Verba licèt repetas, quæ demptus ab arbore fœtus
Pertulit ad castas me iaciente manus,
Inuenies illic id te spondere, quod opto,
Ni tibi cum verbis excidit illa fides.
Id metui, diuæ diffusa est ira, decebat
Te potius virgo, quam meminisse Deam.
Nunc quoque idem temeo: sed idem tamen acrius illud:
Assumpsit vires: auctáque flamma mora est.
Quique fuit nunquam paruus, vel tempore longo
Exspe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi creditur ardor:
Non potes hoc factum teste negare Dea.
Me tibi nupturam, fœlix eat omen Aconti,
Juro, quam colimus, Numina magna Deæ.
Adfuit: & præsens vt erat tua verba notauit:
*Et visa est mota dicta * tulisse coma.*
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
Dum fraudis nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petijt, nisi quo tibi iungerer vni?
Id me, quod quereris, conciliare potest.
Non ego natura, nec sum tam callidus vsu:
Solertem tu me, crede, puella facis.
Te mihi compositis, si quid tamen egimus, arte
Astrinxit verbis ingeniosus amor.
Dictatis ab eo feci sponsalia verbis:
Consultóque fui iuris amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicárque dolosus:
Si tamen est quod ames velle tenere, dolus.
En iterum scribo, mittóque rogantia verba:
Altera fraus hæc est, quódque queraris, habes,
Si noceo, quòd amo: fateor, sine sine nocebo:
Téque petam: caueas, tu licet, ipse petam.
*Per gladios alij * placitas rapuêre puellas:*
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Dij faciant, possim plures imponere nodos:
Vt tua sit nulla libera parte fides.
Mille modi restant: cliuo sudamus in vno:
Ardor inexpertum nil sinet esse meus.

* Accepisse, id quod capitis motu presæ tulit.

* Rigidas.

Aut

Sit dubium possisne capi: captabere certè:
Exitus in dys est: sed capiêre tamen.
Et partem effugias, non omnia retia falles:
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma:
Inq; tui cupido rapta ferêre sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam, qui vir, posset vt esse, fuit.
Nos quoque: sed taceo: mors huius pœna rapinæ
Vt sit: erit, quàm te non habuisse, minor.
Si tu esses formosa minus, peterêre modestè:
Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc, oculiq; tui, quibus ignea cedunt
Sidera: qui flammæ causa fuêre meæ.
Hoc faciunt flaui crines, & eburnea ceruix:
Quæq; precor, veniant in mea colla manus:
Et decor, & vultus sine rusticitate pudentes,
Et, Thetidis qualeis vix reor esse, pedes.
Cætera si possem laudare, beatior essem:
Nec dubito, totum quin * tua pars sit opus. * Tibi par.
Hæc ego compulsus, non est mirabile, forma,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captam tu te cogare fateri.
Insidiys esto capta puella meis.
Inuidiam patiar: passo sua præmia dentur.
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionem Telamon, Briseïda cepit Achilles:
Vtraque victorem nempe secuta * virum. * Suum lib. duo.
Quamlibet accuses, & sis irata licebit:
Irata liceat dum mihi posse frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram:
Sit modò placandæ copia parua tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus:
Et liceat lacrymis addere verba meis.
Vtque solent famuli, cùm verbera sæua verentur,
Tendere submissas sub tua crura manus.
Ignoras tua iura: voca: cur arguor absens?
Iamdudum dominæ more venire iube.

Ipsa

Ipſa meos ſcindas licèt imperioſa capillos,
Oráque ſint digitis liuida noſtra tuis:
Omnia perpetiar: tantùm fortaſſe timebo,
Corpore lædatur ne manus iſta meo.
Sed neque compedibus, nec me compeſce catenis:
Seruabor firmo inclusus amore tui.
Cùm benè ſe, quantumq; volet, ſatiauerit ira:
Ipſa tibi dices, Quàm patienter amat!
Ipſa tibi dices, cùm uidearis omnia ferre.
Tam bene qui ſeruit, ſeruiat iſte mihi.
Cur reus infœlix abſens agor? & mea, cum ſit
Optima, non ullo cauſa tuente perit?
Hoc, quod amor iuſſit, ſcriptum, eſt iniuria noſtra:
Quod de me ſolùm nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia: ſi non
Vis mihi promiſſum reddere, redde Deæ.
Affuit, & vidit, cùm tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant: nihil eſt violentius illa,
Cùm ſua, quæ nolit, numina læſa videt.
Teſtis erit Calydonis aper: nam ſcimus vt illo
Sit magis in * natum ſæua reperta parens.
Teſtis & Actæon, quondam fera creditus illis,
Ipſe dedit letho cum quibus antè feras.
* Quæq; ſuperba parens ſaxo per corpus oborto,
Nunc quoque * Mygdonia flebilis aſtat humus.
Hei mihi Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Ne videar cauſa falſa monere mea.
Dicendum tamen eſt: hoc eſt, mihi crede, quòd ægra
Ipſo nubendi tempore ſæpe iaces.
Conſulit ipſa tibi: ne uis periura laborat:
Et ſaluam ſalua te cupit eſſe fide.
Inde fit, vt, quoties * exiſtere perfida tentas,
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce mouere feros animoſæ virginis arcus:
Mitis adhuc fieri, ſi patiare, poteſt.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
Seruetur facies iſta fruenda mihi.

Ser-

* Althæa in Meleagrum fil. apro ſæuior.
* Niobe in ſaxum conuerſa.
* Bithynia Aſiæ minoris regione.
* Obſiſtere: al. inſiſtere.

Seruentur vultus ad nostra incendia nati:
Quique subest niueo lenis in ore rubor.
Hostibus, & si quis, ne fias nostra, repugnat,
Sic sit, vt inualida te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo vel te nubente, vel ægra:
Dicere nec possum, quid minus esse velim.
Macror interdum, quòd sim tibi causa doloris:
Téque mea lædi calliditate puto.
Inq; caput nostrum dominæ periuria quæso
Eueniant: pœna tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem quid agas, ad limina crebrò
Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim, famulumq; requirens,
Profuerint somni quid tibi, quidúe cibi.
Me miserum, quod non medicorum iussa ministro,
Astringoq; manus, insideoq; toro!
Et rursus miserum, quòd me procul inde remoui:
* Quem minimè vellem, forsitan alter adest.
Ille manus istas astringit, & assidet ægræ,
Inuisus superis, cum superisq; mihi.
Dumq; suo tentat * salientem pollice venam,
Candida per causam brachia sæpe tenet.
Contrectátque sinus, & forsitan oscula iungit:
Officio merces plenior ista suo est.
Quis tibi permisit nostras decerpere messes?
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis:
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, nostra futura est:
Postmodò, si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter:
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
Neu fallam dicas esse, * face ipsa legat.
Alterius thalamo, tibi nos tibi dicimus, exi:
Quid facis? hinc exi: non vacat iste torus.
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti,
Non erit idcircò par tua causa meæ.

* Illum cuspicatur cui Cydippe erat nuptura.
* Arterium.
* Fac illa.

Hæc

Hæc mihi se pepigit: pater hanc tibi: primus ab illa,
Sed propior certè quàm pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc, hæc adiurauit amanti:
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, sed & hæc periura vocari:
Num dubitas hic sit maior, an ille metus?
Denique vt amborum conferre pericula possis:
*Respice ad euentus: hæc * cubat, ille valet.*
Nos quoque dissimuli certamina mente subimus:
Nec spes par nobis, nec timor æquus adest.
Tu petis ex tuto: grauior mihi morte repulsa est:
Idq; ego iam, quod tu fors an amabis, amo.
Si tibi iustitiæ, si recti cura fuisset:
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
** Ad quid ydippe littera nostra redit?*
Hic facit vt iaceas, & sis suspecta Dianæ:
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sæua pericula vitæ:
Atque vtinam pro te, qui mouet illa, cadat.
Quem si reppuleris, nec, quem Dea damnat, amaris:
Et tu continuò, certè ego salvus ero.
Sistite metum virgo: stabili potiêre salute:
*Fac modo polliciti * conscia templa colas.*
Non bouc mactato cœlestia numina gaudent:
Sed, quæ præstanda est & sine teste fide.
Vt valeant, aliæ ferrumpatiuntur & ignes:
Fert alys tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantùm periuria vita:
Teq; simul serua, meq; datamq; fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Exciderant animo fœdera lecta tuo.
Admonita es modò voce mea, modòcasibus istis,
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
*Vt tibi Luciferas afferat * illa manus.*
Audiet hæc, repetens quæ sunt audita requiret
Ipsa, tibi de quo coniuge partus eat.

* In lecto & febri laborans.

* In quem vsum.

* Deam iurisiurandi tui conscium

* Diana, quæ & Lucina dicta est parturientibus, & Lucifera

Pro-

Promittes votum, scit te promittere falso:
Iurabis: scit te fallere posse Deos.
Non agitur de me: cura maiore laboro:
Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ.
Cur modò te dubij pauidam fleuêre parentes?
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ.
Et cur ignarant? matri licet omnia narres:
Nil tua Cydippe facta ruboris habent.
Ordine fac referas, vt sis mihi cognita primùm,
Sacra pharetratæ dum facis ipsa Deæ.
Vt te conspecta, subitò, si fortè notasti,
Restiterim fixis in tua membra * genis. * Oculis.
Et, te dum nimium miror, nota certa * furoris, * Amoris insani.
Deciderint humero pallia lapsa meo.
Post modò, nescio quà, venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sancta præsente Diana,
Esse tuam vinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret, scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet cui te bona numina iungunt:
Quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat quoniam placet antè Dianæ:
Talis erit mater, si modò mater erit.
Si tamen & quærat quis sim, qualisq; videto:
Inueniet nobis consuluisse Deam.
Insula Coryciys quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Ægæo nomine Cea mari.
Illa mihi patria est: nec, si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus auis.
Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Amplius vtq; nihil, me tibi iungit amor.
Appeteres talem vel non iurata maritum.
Iuratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis iaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere iussit amor. * Amoris siue Cupidinis.
E quibus * alterius mihi iam nocuêre sagittæ:
* Alterius noceant ne tibi tela, cauc. * Dianæ.

Iuncta

Iuncta salus nostra est: miserere mei que, tui que.
Quid dubitas vnam ferre duobus opem?
*Quod si contigerit: cum iam * data signa sonabunt:*
Tinctáque votiuo sanguine Delos erit:
Aurea ponetur mali fœlicis imago:
Causáque versiculis scripta duobus erit:
Effigie pomi testatur Acontius huius.
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset Epistola corpus,
Clausáque consueto sit tibi fine: Vale.

* Tubarum sonitu conuocabantur ad sacra Dianæ.

In vicesimam Epistolam.

Argumentum.

Cùm accepisset Cydippe, hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontij vota contra paternam voluntatem condescendere maluit, quàm diutius torqueri. Inprimis respondet, se non ausam fuisse Epistolam ipsius clara voce exprimere, ne, vt in pomo, iterum iuraret. Deinde narrando, qualiter insidiosum illud pomum acceperit, in ipsum Acontium inuehitur. Verùm illud non duxi silentio prætereundum, in hac Epistola addidisse aliquem quicquid sequitur post illum versiculum:

Quos vereor paucos ne velit esse mihi.

Quod non tolùm videtur adulterinum, immò tota Epistola: cùm nusquam constet, vt iam diximus, Ouidium vel Sabinum scripsisse Epistolas Leandri Heronis, Acontij Cydippes. Quas si Ouidius composuisset, ne suo labore priuaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas quæso, si benè cum Sabini stylo conueniant.

Cydippe Acontio.

PErtimui: scriptumq; tuum sine murmure legi:
Iuraret ne quos inscia lingua deos.
Et puto captasses iterum, nisi, vt ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem,
Aucta foret sæuæ forsitan ira Deæ.
Omnia cum faciam: cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen iusta plus tibi parte fauet.

Vtq;

Vtq; cupis credi, memori te vindicat ira:
Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius virgo fauisset virginis annis:
**Quos vereor paucos ne velit esse mihi.*
Languor enim causis non apparentibus hæret:
*Adiuvor & nulla *fessa medentis ope.*
Quàm tibi nunc gracilem vix hæc rescribere, quamq;
Pallida vix cubito membra leuare putas?
Nunc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix,
**Colloquij nobis sentiat esse vices.*
*Ante fores sedet hæc: quid agámque * rogantibus inter,*
Vt possim tutò scribere, dormit, ait.
Mox vbi secreti longè causa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora:
Iámque venire videt, quos non admittere durum est:
Excreat, & ficta dat mihi signa nota.
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo,
*Et tegitur trepido litera *cauta sinu.*
Inde meos digitos iterum repetita fatigat,
Quantus sis nobis, aspicis ipse, labor.
Quæ, peream, si dignus eras, vt vera loquamur:
Sed melior iusto, quamq; mereris, ero.
Ergo te propter, toties incerta salutis,
**Commentis pœnas doq;, dedicq; tuis,*
Hæc nobis formæ te laudatore superbæ
Contingit merces: & placuisse nocet.
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem:
Culpatum nulla corpus egeret ope.
*Nunc laudata gemo: nunc me *certamine vestro*
Proditis: & proprio vulneror ipsa bono.
Dum neq; tu cedis, nec se putat ille secundum:
Tu votis obstas illius, ille tuis:
Ipsa velut nauis iactor: quam certus in altum
Propellit Boreas: æstus & vnda refert.
Cumq; dies caris optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi coniugij tempus crudelis adipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores:

* Qui sequũtur deinceps versus, non extant in antiquis libris.
* Vi morbi defatigata atque exhausta.
*Per mutuas literas.
* τιμήσις. pro interrogantibus.
* Abscondita, cui cauetur: passiue.
*Dolis imposturis.
*Dum vterque vestrum magna me ambit contentione.

Iam

Iam pudet: & timeo, quamuis mihi conscia non sim;
Offensos videar ne meruisse Deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
Acceptum superis hunc negat esse virum.
Neue mihi credas in te quoque dicere famam,
Facta venefi|s parsputat ista meis.
Causa latet: mala nostra patent, vos pace mouetis
Aspera summota prælia: plector ego.
Dicam nunc, solitoq; tibi ne despice more:
Quid facies odio, sic vbi amore noces?
Si lædis, quod amas: hostem sapienter amabis.
Me, precor, vt serues, perdere velle velis.
Aut tibi iam nulla est sperate cura puellæ,
*Quam ferus indigna * labe perire suis:* * Febri.
Aut, Dea si frustra prome tibi sæua rogatur:
Quid mihi te iactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam:
Immemor es nostri: non potes: illa tui est.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Esset in Ægeis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore nauis:
Et fuit ad cœptas bora sinistra vias.
*Quo pede processi? quo me pede * limine moui?* * Domo egressa sum. Synecdoche
Picta meæ tetigi quopede texta ratis?
Bis tamen aduersa redierunt carbasa vento:
** Mentior ab demens: ille secundus erat:* * More amantium mentem variat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem:
Quiq; parum fœlix impedie|at iter.
Atque vtinam constans contra mea vela fuisset:
Sed stultum est venti de|uitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon:
Et facere ignaua puppe videbar iter.
Quàm sæpè, vt tardis, feci conuicia remis?
*Questaq; sum vento lintea parca * dare!* * Dari lib. duo.
Et iam transieram Myconen, iam Tenon, & Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat. * Sub vndis fluitas, vnde & Plotæ dicta est.
Quam procul vt vidi, quid me fugis, insula? dixi,
** Laberis in magno numquid, vt antè, mari?*

In-

Institeram terræ, cum iam prope luce peracta
Demere purpureis Sol iuga vellet equis.
Quos idem solitos postquam reuocauit ad ortus,
Comuntur nostræ, matre iubente, comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ, superis, quibus insula sacra est,
Flaua salutatis thura, merumq́; damus.
Dumq́; parens aras votiuo sanguine tingit,
Festaq́; fumosis ingerit exta focis:
Sedula me nutrix alias quoq; ducit in ædes:
Erramusq́; vago per loca sacra pede.
Et modò porticibus spatior: modò munera regum
Miror, & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram:
*Et de qua pariens * arbore nixa Dea est.*
Et quæ præterea (neque enim meminíue, libétue
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans à te spectabar, Aconti:
Visaq́; simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ:
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi iuraui nunc quoque pænè tibi.
Sustulit hoc nutrix: mirataq́; perlege, dixit:
Insidias legi, magne poëta, tuas.
Nomine coniugij dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis.
Luminaq́; in gremio veluti defixa tenebam:
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quíduc vir elusa virgine laudis habes?
*Non ego constiteram sumpta * peltata secure;*
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta, præda relata tibi est.
Verba quid exultas tua si mihi verba dederunt?
Sumq́; parum prudens capta puella dolis?

* Palmam intelligit, cui innixa Latona Apol. peperit.

* Pelta armata: quod scutum erat breue in modum lunæ διχοτόμου, Amazonib. vsitatum.

Cydippen pomum, pomum Sbœnēida cepit,
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
* Cupido. At fuerat melius, si te puer *iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces.
More bonis solito spem non corrumpere fraude:
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cùm peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius quàm persuadere volebas,
Si poteram audita conditione capi?
Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris?
Linguaq; præsentem testificata Deam?
* Cic. 3. Offic. Iuraui lingua, mentem iniuratam gero. * Quæ iurat, mens est: nil coniurauimus illâ:
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium, prudensq; animi sententia iurat:
Et, nisi iudicij, vincula nulla valent.
Si tibi coniugium volui promittere nostrum:
Exige polliciti debita iura tori.
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem:
Verba suis frustrà viribus orba tenes.
Non ego iurani: legi iurantia verba:
* Eras. Vir mihi non isto more legendus *eris.
Decipe sic alias: succedat Epistola pomo:
Si valet hoc, magnas diuitis aufer opes.
Faciurent reges sua se tibi regna daturos:
* Nuptiæ, * προσωποποιΐα. Sitq; tuum, toto quicquid in orbe places.
Maior es hac ipsa multò (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
* Defatigata toties accendendo, ac subinde resuscitando lumina extincta. Cùm tamen hæc dixi: cùm me tibi firma negaui:
Cùm benè promissi causa peracta mei est:
Confiteor, timeo sæuæ Latōidos iram:
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties *socialia sacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
* Hypallage, pro vix mota face ignes flamma corripit. * Ter mihi iam veniens positas hymenæus ad aures
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu *pigra toties infusa resurgunt
Lumina: *vix moto corripit igne faces.

Sept

Sæpe coronatis stillant vnguenta capillis:
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cùm tetigit limen, lacrymas mortisq; timorem
Cernit: & à cultu multa remota suo.
Proïcit ipse suas * deducta fronte coronas: * Demissa, tristi.
Spissaq; de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in tristi lætum consurgere turba:
Quiq; erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi væ miseræ torrentur febribus artus:
Et grauius iusto pallia pondus habent.
Nostraq; plorantes video super ora parentes:
Et face pro thalami fax mihi mortis adest.
* Parce laboranti pictæ Dea læta pharetræ: * Ad Dianã apostrophe.
Daq; salutiferam iam mihi fratris opem.
Turpe tibi est illum causas depellere lethi: * Apollin. fratrem.
Te contrà titulum mortis habere meæ.
Nunquid in vmbroso cùm velles fonte lauari,
* Imprudens vultus ad tua labra tuli? * Sicut Actæon.
* Prætereúne tuas de tot cœlestibus aras? * Quod Oeneas fecit.
Atque tua est nostra spreta parente * parens? * Latona à Niobe contempta.
Nil ego peccaui, nisi quòd periuria legi:
Inq; parùm fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feres: prosint, quæ nocuêre manus.
Cur, quæ succenset, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viua tibi sunt sperauda: quid aufert
Sæua mihi vitam, spem tibi diua, mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor vxor,
Ægra superposita membra fouere manu.
Assidet ille quidem, quantùm permittitur ipsi:
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Et quoque nescio quid de me sensisse videtur:
Nam lacrymæ causa sæpe latente cadunt.
Et minus audaciter blanditur: & oscula rara
Accipit: & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse: natis cùm prodar apertis, * Dextrum lib. tres.
In * lævum versor, cùm venit ille, latus.

Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus,
Captantem tactus eijcioq; manum.
Ingemit: & tacito suspirat pectore: meq;
Offensam, quamuis non mereatur, habet.
Si mihi, quod gaudes, & te iuvat ista voluptas:
Si mihi, quòd sensus sum tibi fassa meos,
Si mihi lingua foret, tu nostra iustius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, vt inualidum liceat tibi visere corpus,
Es procul à nobis, & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset,
*Quod saciat longè vulnus, * acumen habes.*
Certè ego conualui nondum de vulnere tali,
Vt iaculo scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sanè miserabile corpus,
Ingenij videas bina trophæa tui.
Concidimus macie: color est sine sanguine, qualem
*In pomo * refero mente fuisse tuo.*
Candida nec mixto sublucent ora rubore:
Forma noui talis marmoris esse solet.
**Argenti color est inter conuiuia talis,*
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, visam prius esse negabis:
Arte nec est, dices, ista petenda mea.
Promissiq; fidem, ne sim tibi vincta, remittes:
Et cupies illud non meminisse Deam.
Forsitan & facies iurem vt contraria rursus:
Quæq; legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aspiceres vellem, prout ipse rogabas:
Et discas sponsæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cum sit tibi pectus, Aconti,
*Tu veniam * nostris vocibus ipse petas.*
Ne tamen ignores, ope qua reualescere possim,
Quæritur à Delphis fata canente Deo.
Et quoque nescio quantum nunc vaga fama susurrat,
Neglectam queritur testis habere fidem.
Hoc Deus & vates, hoc & mea carmina dicunt.
At desunt voto carmina nulla tuo.

* ἀλόντιον, h.e. iaculum

* Recordor.

* Poculorum argenteorũ.

* Meis verbis, meo nomine.

Vnde

Vnde tibi fauor hic? nisi quòd nouа fortè reperta est,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Teq; tenente Deos, nomen sequor ipsa Deorum,
Doq; libens victas in tua vota manus.
Fassaq; sum matri deceptæ fœdera linguæ:
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
Cætera cura tua est, plus hoc quoque virgine factum,
Non timuit tecum quòd mea charta loqui.
*Iam satis inualidos calamo lassauimus * artus,*
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quod cupio me iam coniungere tecum,
Restat vt ascribat littera nostra? Vale.

* Articulos

In vicesimam primam Epistolam.

Argumentum.

Tradunt Suidas & Ælianus Græci scriptores, duas hoc nomine Sappho extitisse: quarum altera Erexia, poëtria percelebris, quæ Alcæi, & Pittaci, atque Tarquinij Prisci tempore claruit, quæ etiam plectrum prima adinuenit. Huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt. Altera Mytilenæa longe iunior, quæ psaltria & meretrix fuit. Scripsit multa & præclara apud Græcos poëmata, adeò vt decima Musa dicta sit. Quare autem in Phaonis amorem inciderit. Plinius herbæ tribuit, lib. 23. Sed Baptista Egnatius, vir nostræ tempestatis linguæ Græcæ atque Latinæ studiosissimus, hanc fabulam ab eodem è Græco in Latinum nuper traductum recitat. Ælianus omnimodæ historiæ lib. 12. describit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum: esse verò & alios, aliter qui scripserint, fuisse Phaonem ex eorum hominum genere, qui traijciendis vltrò citróque viatoribus nauigiolis impensiorem dantes operam, victum sibi diurnum quærita-rent: accessisse tandem & Venerem, quæ se, vt in alteram transportaret ripam, nulla interim promissa stipe, rogaret. Quod cùm ille libentius effecisset nescius, quam transueheret, Deam esse: tùm verò à Venere longè pretiosius accepisse munus, quàm si vel amplissimum manu pretium exegisset: (Alabastrum namque cum accepisset vnguine quodam plenum, quo semel perunctus, formosissimus repentè mortalium cunctorum apparuit) mulieres omnes Lesbias in eius exarsisse cupidinem, præ cæteris verò impatientissimè atque ardentissime à Sappho adamatum. Hæc ille. Cùm verò Phaon in Siciliam forte discessisset,

Sappho amoris ignibus incensa; & planè ardens, se ab illo sperni timens: statuit etiam capitis periculo furorem lenire, demisso in mare corpore ex Leucade Epiri promontorio. Sed antequam illuc accedat, per inconstantiam muliebrem tentans, quod desperauerat, hac Epistola eum aduocare studet, faciens absenti inuidiam suæ conditionis, & calamitatis, quam omnibus incommodis miserabilem ostendit. Denique omnes misericordiæ angulos excurrit: nec aliquid, quod moueat, prætermittit. Nulla autem in Epistola mitiores, ac lasciuiores, amoris affectus, quàm in ista expressit Ouidius, eò quòd supra muliebrem conditionem in amores arserit Sappho: cùm non modò virum perditè amauerit, sed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id est, insultando illas fricaret. Vnde ab Horatio mascula Sappho vocata est, Multi tamen putant hanc esse Sappho, quam diuinus Plato sapientem vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius:

Dulcia Mnemosyne demiram carmina Sapphûs,
Quæsiuit decima Pieris vnde foret.

Ausonius:

Lesbia Pierijs Sappho soror addita Musis:
Εἰμὶ δ' ἄυτη λυρικῶν μονίδων δεκάτη.

Papinius:

Stesichoruſq; ferox, saltuſq; ingressa virile,
Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Horatius:

Viuuntq; commissi calores,
Æoliæ fidibus puellæ.

Sappho Phaoni.

Docta. NVnquid vbi aspecta est * studiosæ littera dextræ,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisset auctoris nomina Sapphûs,
Hoc breue, nescires, vnde moueret opus?
Forsitan & quare mea sint alterna, requiris,
Carmina, cum Lyricis sim magis apta modis.

Flec-

Flendus amor meus est: elegëa flebile carmen:
*Non facit ad lacrymas * barbitos ulla meas.*
Vror vt, indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
*Arua Phaon celebrat diuersa * Typhoëdos Ætnæ:*
Me calor Ætneo non minor igne tenet.
Nec mihi, dispositis quæ iungam carmina neruis,
Proueniunt, vacuæ carmina mentis opus.
Nec mihi Pierides subeunt, Dryadésue puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba iuuat.
Vilis Amythone, vilis mihi candida Cydno:
Non oculis grata est Atthis, vt antè, meis.
Atque aliæ centum, quas hic sine crimine amani,
Improbe, multarum quod fuit, vnus habes.
Est in te facies: sunt apti lusibus anni:
O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem & pharetram, fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua, Bacchus eris.
*Et Phœbus Daphnem, & * Gnossida Bacchus amauit:*
Nec norat Lyricos illa, vel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Iam canitur toto nomen in orbe meum.
*Nec plus * Alcæus, consors patriæq; lyræq;,*
Laudis habet: quammis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negauit:
Ingenio formæ damna rependo meæ.
Nec me despicias, si sum tibi corpore parua,
Mensuram & breuis nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Sepheia Perseo
Andromede, patriæ fusca colore suæ.
Et varijs albæ iunguntur sæpè columbæ:
Et niger à viridi turtur amatur aue.
Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est: nulla futura tua est.
At mea cùm legeres, etiam formosa videbar:
Vnam iurabas vsque decere loqui.
Cantabam, memini, (meminerunt omnia amantes),
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.

* i. Vllum carmen Lyricum.
* Cui subiectus est Typhoeus gigas,
* Ariadnen.
* Alcæus poëta lyricus Mytilenæus.
* Turtures & Psittaci, pauones, & columbæ, merulæ & turdi aues amicæ inter se vt ait Plinius.

Hæc

Hæc quoq; laudabas, omniq; à parte placebam,
Sed tunc præcipuè, cùm fit amoris opus.
Tunc te plus solito lasciuia nostra iuuabat,
Crebraq; mobilitas, aptaq; verba *ioco.
Et quòd, vbi amborum fuerat confusa voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt noua præda puellæ:
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
O vos errorem tellure remittite nostrum
Nisiades matres, Sicelidesq; nurus.
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat antè mihi.
Tu quoq;, quæ montes celebras Erycina Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule diua tuæ.
An grauis inceptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales lerant: cùm lecta parentis,
Ante diem lacrymas ossa bibêre meas.
*Arsit inops frater victus meretricis amore:
Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peregit fleta cærula remo:
Quasq; * malè amisit, nunc * male quærit opes.
Me quoq;, quòd monui benè multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent,
Accumulat curas * filia parua meas.
Vltima tu nostris accedis causa querelis.
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce iacent collo sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Vestis tegor vili: nullum est in crinibus aurum:
Non Arabum nostri * rore capillus olet.
Cui colar infœlix? aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus, vt cius auctor abest.
Molle meum teneris cor est violabile telis,
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Sine ita nascenti legem dixêre * sorores:
Et data sunt vitæ fila seuera meæ.

* Charaxus, qui ob Δωρίκην meretricem ad paupertatem redactus est Athen. lib. 11.

* Dilapidauit meritriculæ causa.
* Piraticam exercendo.

* Cleis filia.

* Intelligit stacten i. guttam Myrrhæ, quæ ad crines vngendos erat potissima.
* Parcæ.

Sine

Siue abeunt studia in mores, artesq́; magistras:
Ingenium nobis molle Thaleia dedit.
Quia mirum, si me primæ lanuginis ætas
** Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?*
Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam:
Et faceres: sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe:
** Iussus erit somnos continuare Phaon.*
*Hunc Venus in cœlum curru vexisset * eburno:*
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc iuuenis, nec iam puer, vtilis ætas:
O decus, atque æui gloria magna tui!
Huc ades, inque sinus formose relabere nostros:
Non vt ames ore, verùm vt amore sinas.
Scribimus: & lacrymis oculi rorantur obortis:
Aspice, quàm sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses:
Et modò dixisses, Lesbi puella vale.
Non tecum lacrymas, non oscula summa tulisti:
Deniq́; non timui quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantùm iniuria: nec te
Admonuit, quamuis pignus amantis habes.
Non mandata dedi: neq́; enim mandata dedissem
Vlla, nisi vt nolles immemor esse mei.
Per tibi qui nunquam longè discedit amorem,
Perq́; nouem iuro numina nostra Deas.
Quum mihi nescio quis, fugiunt tua gaudia, dixit:
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lacrymæ deerant oculis, & lingua palato:
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor imminuit, mea pectora planxi,
Nec puduit ruptis exululare comis.
Non alitur quàm si nati pia mater adempti
*Portet ad extructos * corpus inane roges.*
*Gaudet, & è nostro crescit mœrore * Charaxus*
Frater & ante oculos itq́; reditq́; meos.
Vtq́; pudenda mei videatur causa doloris,
Quid dolet hæc? certè filia viuit, ait.

* In amorem pertraxit.

* Alludit ad Endymionem á Lunâ sopitum.

* Ebur Veneri, sicut argentum Lunæ, dedicatum est.

* Cadauer animæ expers.

* Quem carminibus prosciducat, propter Ροδωπιν meretricem: vel potius propter Doricam.

Non

Non veniunt in idem pudor atq; amor: omne videbus
Vulgus: eram lacero pectus * aperta sinu.

* Synecdoche, habens pectus apertum.

Tu mihi cura Phaon: te somnia nostra reducunt:
Somnia formoso candidiora die.
Illic te inuenio, quanquam regionibus absis:
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sepè tuos nostra ceruice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos.
Oscula cognosco: quæ tu committere linguæ,
Aptáq; consueras accipere, apta dare.

* Vigilare videntur,

Blandior interdum: veri sque simillima verba
Eloquor: & * vigilant sensibus ora meis.
Vlterius pudet hîc narrare: sed omnia fiunt:
Et iuuat, & sine te non licet esse mihi.
At quum se Titan ostendit, & omnia secum:
Tam citò me somnos destituisse queror.
Antra, nemusq; peto, tanquam nemus antraq; prosint:
Conscia deliciis illa fuêre meis.

* Thessaliæ: venefica siue maga.

Illuc mentis inops, vt quam furialis * Erichtho
Impulit, in collo crine iacente feror.

* Fornicata, arcuata.

Antra vident oculi scabro * pendentia topho.
Quæ mihi * Mygdonij marmoris instar erant.

* Phrygij.

Inuenio syluam, quæ sæpè cubilia nobis
Præbuit, & multa texit opaca coma.
Sed non inuenio syluæ dominámq; meumq;
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Cognoui pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curuum pondere gramen erat.
Incubui: tetigiq; locum qua parte fuisti:
Grata prius lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur,
Frondibus: & nullæ dulce queruntur aues.

* Progne.

Sola virum non vlta piè mœstissima mater
Concinit Ismarium * Daulias ales Itym.
Ales Itym, Sappho miseros deceantat amores:
Hactenus, vt media cætera nocte silent.
Est nitidus, vitróq; magis perlucidus amnis,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant.

Quem

Quem supra ramos extendit aquatica * lotos,
Vna * nemus, tenero cespite terra viret.
Hic, ego quum lassos posuissem flebilis artus,
Formosius puer est visus adesse mihi.
constitit & dixit, Quid nunc non ignibus æquis
Vreris? * Ambracia est terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor:
Actæum populi, Leucadiúmq; vocant.
Hinc se Deucalion Pyrrhæ succensus amore
Misit, & illæso corpore pressit aquas,
Nec mora iussus amans tetigit lætissima Pyrrhæ
Pectora: Deucalion igne leuatus erat.
Hanc legem locus ille tenet: pete protinus altam
Leucada: nec saxo desiluisse time.
Vt monuit cum voce abij, tego territa surgo:
Nec * grauidæ lacrymas continuêre genæ.
Ibimus, ô nymphæ: monstrataq; saxa petemus:
Sit procul insano victus amore timor.
Quicquid erit, melius quàm nunc erit: aura subito:
Et mea non magnum corpora pondus habent.
* Tu quoq; mollis amor pennas suppone cadenti:
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ,
Inde cheIyn Phœbo communia munera ponam:
Et sub ea versus vnus & alter erit.
Grata lyram posuit tibi, Phœbe, * poëtria Sappho:
Conuenit illa mihi, conuenit illa tibi.
Cur nunc Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cùm profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior vnda:
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô scopulis vndaq; ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
Ah quanto melius iungi mea pectora tecum,
Quam poterant saxis præcipitanda dari!
Hæc sunt illa Phaon, quæ tu laudare solebas:
Visaq; sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem: dolor artibus obstat:
Ingeniumq; meis substitit omne malis.

Arbor in Africa insignis.
* Arbor illa sola instar nemoris est.
* Vrbs in Epiro, hanc Augustus Nicopolim nominauit
* Oculi rorantes.
* Ad Cupidinem Apostrophe.
* Poëtica, h. e. studijs poëticis dedita.

Non

Non mihi respondent veteres in carmina vires:
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.
* Ἀποστρφὴ.
* *Lesbides æquoreæ nupturaq́, nuptaq́ proles,*
Lesbides, Æolia nomina dicta lyra:
* Lesbos, Lesbia, sila metropolis vrbium Æolicarum.
* *Lesbides, infamem quæ me fecistis, amatæ,*
Desinite ad citharás turba venire meas.
Abstulit omne Phaon quod vobis ante placebat:
Me miseram, dixi, quàm modò pæne, meus.
Efficite vt redeat: vates quoque vestra redibit:
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectúsne agreste mouetur?
Anriget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referent:
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Siue redis, puppíque tuæ votiua paramus
Munera: quid laceras pectora nostra mora?
Solue ratem Venus orta mari mare præstat eunti:
Aura dabit cursum: tu modò solue ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
Ipse dabit tenera vela legetq́ manu.
*Siue iuuat longè fugisse * Pelasgida Sappho:*
* Pelasgida, id est, Lesbiam.
Non tamen inuenies, cur ego digna fuga.
O saltem miseræ crudelis epistola dicat.
Vt mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

FINIS.

AVLI

AVLI SABINI POETÆ EPISTOLÆ TRES, ad *Ouidianas* Epistolas responsoriæ.

In primam Sabini Epistolam.

Argumentum.

Aulus Sabinus, imperante Octauio, atque Ouidij temporibus claruit. Ad Trisenam amicam Elegiarum librum dedit, Fastorum inchoatos reliquit. Scripsit etiam epistolas, quibus Vlysses Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Æneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Iason Hypsipylæ, Phaon Sapphoni respondent, Quæ omnes præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, seculorum ignauia perierunt. Vlysses, lecta Penelopes epistola, respondet, occurrens ad omnia, quæ illa obiecta uerat. Narrat insuper varios labores, quos omnes mira fortitudine tollerauerat. Demum à Tiresia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam sub mendici habitu se breui venturum prædicat. Quod cùm fecisset, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignominiosa quædam perpessus est. Verùm à Thelemacho filio & duobus subulcis adiutus, graui pugna eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat immisso in eum letifero telo occisus est.

IVL. SCALIG. Lib. sextus *Poet.*

Tres epistolæ, Vlyssis, Demophoontis, Paridis ad Oenonen, sanè paruj sunt momenti, quas propterea qui negant. Sabini esse, si Sabinus quantus fuerit nesciunt, quonam pacto negare audeant? non meminêre illo quoque seculo extitisse Marsos, Suffenos, Volusios, Banios, Meuios, Anseres. Cassij quoque Parmensis scripta minus accurata fuisse prodiderunt.

Vlysses Penelopæ.

PErtulit ad miserum tandem tua casus Vlyssem
Penelope chartis verba notata pijs.
Agnoui caramque manum, gemmasque fideles:
Solamen longis illa fuêre malis.

Arguis

Arguis vt lentum : mallem quoq; forsitan esse:
Quam tibi quæq; tuli dicere, quæq; feram.
Non hoc obiecit mihi Græcia, cum mea fictus
Detimuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Causaq; fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curæ, propereq; venire:
Dum propero, aduersi vela tulêre Noti.
Non me Troia tenet Grayis odiosa puellis:
Iam cinis, & tantum flebile Troia solum.
Deiphobûsque iacet, iacêt Asius & iacet Hector:
Et quicunque tui causa timoris erant.
Euasi & Thracum cæso duce prælia Rhesi,
In mea captiuis castra recuctus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce.
** Fatulis palmæ pignora capta tuli.*
Nec timui commissus equo: male sedula quamuis
*Clamabat * vates: vrite Troës equum:*
*Vrite: mendaci celantur * robore Achiui:*
Et Phrygas in miseros vltima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles:
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Dania tanto renuêre labori:
*Erepti precium corporis * arma tuli.*
*Quid refert * pelago sunt obruta: non mihi classes,*
Non socij superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus vnus
Durauit, patiens ad mala perstat amor.
*Illum non auidis canibus * Nereïa virgo*
Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis.
*Non ferus * Antiphates, nec in vno corpore discors*
** Parthenope, blandis infidiosa modis.*
*Non quòd * Colchiacas artes tentauerit herbis.*
*Non quòd * Syrenes, * altera diua toros.*
Vtraq; se nobis mortalia demere fila
Spondebat: Stygias vtraq; posse vias.
Te tamen hac etiam spreta mercede petiui,
Passurus terra tot mala, totq; mari.

* Fatalis victor. In fatis enim erat, tunc demum Troiam euersum iri, quum ablatum illinc esset Palladium.
* Cassandra.
* Equo ligneo.
* Achill. arma.
* Postquam naufragium feciisset Vlysses.
* Scylla Phorci. F.
* Antiphates Læstrygonum rex vnũ ex sociis Vlyssis comedit ac naues, viroſq; mersit, præter eam quæ Vlyssem vehebat.
* Syrenes, Species pro genere.
* Medeæ, h. e. magicas quas Circe tentauit.

Sed

Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæq; mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypsō:
Iamdudum ignoto sollicitêre metu.
Certè ego cùm Antinoum, Polyphemúq;, Medontaq; legi,
Heu toto sanguis corpore nullus erat.
Tot iuuenes inter, tot vina liquentia semper,
Heu mihi quid credam? * pignore casta manes.
Curue placent vlli, si sunt in fletibus ora?
Deperit & lacrymis non decor iste tibi?
Pacta quoq; es thalamo nisi mendax tela moretur,
Et cœptum * reuocas pallida semper opus.
Ars pia: sed quoties oculos frustrabere lana;
Successum toties ars dabit ista tibi.
Ah melius, Polypheme, tuo superatus in antro,
Finissem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cùm tenuêre rates.
Crudelémue illo satiassem tempore Ditem,
Quo redij Stygijs fata moratus aquis.
Vidi vbi, nequicquam quòd me tua littera celat,
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala: meq; querentem
Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
* Phylaciden vidi, contemptis sortibus, ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Fœlix laudata cum * coniuge: læta per vmbras
Illa suum fortè sit comitata virum.
Nec dum illi Lachesis dictos numerauerat annos:
Sed iuuat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuêre cadentes,
Deformem * Atriden (hei mihi) cæde noua.
Illum Troia virum non læserat: ille furentem
Nauplion * Euboicos transferat q; sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Iam reduci soluens debita vota Ioui.
Tyndaris hasilli lætas pro fœdere ponas
Struxerat, externos ipsa secuta viros.

* Cum pignore, cum Telemacho F.

* Noctu retexendo quod interdiu texisti.

* Protesilaum intelligit, à Phylace vrbe Thessaliæ, cui præfuit, sic dictum.

* Laodamia, quæ occiso marito superstes esse noluit.

* Agamemnonem

* Caphareũ Euboeæ promontorium, vbi Nauplius Palamed, pater, sublatis dolosè luminibus in magnum discrimen Græcos attraxit.

At

At mihi quid prodest, captiuas Teucridas inter
*Cum staret * coniux Hectoris atq; soror?*
Defectis Hecubam potui legisse sub annis:
Ne tibi suspectus, pellicis esset amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finiuit mœsta querelas:
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor:
Æolus infusis incubuitq; Notis.
Vagus hinc toto non fœlix differor orbe:
Et quacunque vocat fluctus & aura feror.
Sed si Tiresias tam læti prouidus augur,
Quàm verax vates in mala nostra fuit:
Et terra & pelago, quicquid mihi triste canebat,
Emensus fato iam meliore vagor.
Iam mihi nescio quo comitem se in littore iungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primùm Pallas verse post funera Troiæ
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quicquid & Oenides commiserat, omnibus vnus
Peccauit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te Tydide, cuius modò nouerat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
*Non Telamone satum * capta de coniuge Teucrum,*
Non ipsum pro quo mille fuêre rates.
*Fœlix * Plisthenides quacunque in sorte fuisti:*
Coniuge cum cara non grauis illa fuit.
Seu venti fecêre moras, siue æquora vobis:
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certè tenuêre, nec vndæ.
Promptáque in amplexus brachia semper erant.
Sic vtinam errarem: faceres tu mollia coniux
Æquora: te socia nil mihi triste foret.
Nunc quoq; Telemacho tecum mihi sospite tecto,
Omnia sunt animo iam leuiora mala.
Quem tamen infestas rursus quæror ire per vndas
Herculeam Spartem, Nestoreámque Pylon.

* Andromache & Cassandra.

* Thebanus vates, cuius consulendi gratia ad inferos descendit. cf. A.

* Hesione.

* Apostrophe ad Menelaum.

ingrata

Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam malè commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est: occursum in littore vates
Dixit: in amplexus care ferêre tuos.
**Noscendus soli veniam tibi: tu preme solers*
Lætitiam: & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum:
*Sic *cecinit *laurus ille monere suas.*
Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
Vltoris pharetris vtile tempus erit.
Et modò despectum subitò mirentur Vlyssem.
Hen precor, vt properet ille venire dies!
Antiqui renouet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias coniuge cara frui.

* Sui aduentus modum prædicit.

* Apollinem metonymicè.

In secundam SABINI Epistolam.

Argumentum

Hac epistola Demophoon suam perfidiam purgare nititur: & reditum, quem longè vltrà promissum retardauerat, excusare, varias causas afferendo. Interdum enim dicit, se a suis arceri, ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à nauigandi importunitate se defendit. Se autem breui, etiam contra omnem maris potestatem ad Phyllida nauigaturum promittit. Quod quidem adimplenit; sed tamen Phyllis amores imparientia, laqueo vitam finierat, eratque deorum miseratione in amygdalum sine foliis conuersa. Quæ Demophoontis amplexu, veluti sponsi sentiret aduentum, folia emisit. Quod ideò fingitur, quia amygdalus Græce *Phylla vocatur, in qua morienti Phyllidis nomen remansit. Quæ flante Zephyro, qui occidentalis est ventus, & in Thracas vadens per Articam regionem transitum facit, floret: cùm Zephyrus dicatur, quasi Zoëphoros, id est vitam ferens: quoniam habet plantis & graminibus fauere, vt germinent, & pullulent: & hinc fabulæ datus est locus, Phyllida scilicet lætati & florere redeunte ab Athenis amasio.

* Potius ob folia, nam φύλλα folia dicuntur.

Demophoon Phyllidi.

PHyllidi Demophoon patria demittit a vrbe:
Et patriam meminit mun eris esse tui.
Nec face Demophoon alia, nec coniuge captus:
Sed tam non fœlix, quàm tibi notus erat.

Thesea, quo socero nequicquam Phylli timebas,
** Impulerítne ignes forsitan ille tuos.*
*(Turpe pati nobis) regno ferus expulit * hospes.*
Hunc illi finem longa senecta dedit.
*Qui modò peltiferas fudit * Meotidas armis,*
Alcidæ magni non minor esse comes:
Qui socerum Minoa graui sibi fecit ab hoste,
*Mirantem * monstri cornua victa sui.*
Arguor exilij, quem credis? causa fuisse:
Nec tacitum frater, nec sinet esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos vrges,
Et tuus externus cessat in igne furor:
Fluxêre interea pede tempora lapsa fugaci:
Præuenítque tuas flebilis hora moras.
Forsitan & nondum factis occurrere rebus,
At poteras factis vtilis esse tamen:
Cùm potiora tibi Rhodopeïa regna fuêre:
Quæq́ magis regnis cara puella fuit.
Intonat his Athamas: eadem mox obijcit Æthra,
Infœlix functæ iam propè sortis anus.
*Et quòd non condant nati sua lumina * palmæ,*
Fecisse hîc nostras arguit vsque moras.
Non equidem infiteor: multùm clamauit vterq́,
Staret Threïciis quum mihi puppis aquis.
Poscunt, Demophoon, quid cessas? carbasa venti:
Demophoon patrios respice iure Deos.
Respice: & exemplum, qua gaudes, Phyllida sume:
Sic amat, vt terra nolit abire sua.
Vtq́ redire velis, non vt comitetur euntem,
Te rogat: & præsert barbara regna tuis.
Me tamen hîc inter tacitum conuicia sæpe
Aduersis memini vota tulisse Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gauisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri.
Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dices: non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec preceps vela ferenda dedi.

* h.e. ne forte amores tuos auertérit.
* Mnestheus.
* Amazones ad Mæot. Scythiæ palud. incolentes.
* Minotauri.
* Manus Thesei F.

Et

Et fleui: & flentem ſolando ſæpe remanſi,
Cum ſtaret curſus iam mihi certa dies.
Deniq; Threïcia veni rate: nec dare Phyllis
Quam potuit iuſſit tardius ire ratem.
*Ignoſce & faſſo: memor es * Minoidos ipſe*
Antiquus nec dum pectore ceſſit amor. * Ariadnes.
Et quoties oculis circumdat ſidera, dixit,
Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
Illum dilecta Bacchus ſibi cedere iuſſit
Coniuge: deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemploq; patris periurus dicor & ipſe:
Nec quæris cauſas, Sithoni dura, moræ.
Nec ſatis ampla putas rediturî pignora, ſi me
Non amor alterius, non amor vllus habet.
Nullane fama tibi turbatos Phylli penates
Theſeos, & miſeræ rettulit acta domus?
Non laqueos audis cari me flere parentis?
Flebilior laqueis hei mihi cauſa ſubeſt!
Non fratrem Hippolytum? cecidit miſerabilis ille
Preceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus: licet vndiq; fata
Accumulent cauſas: tempora parua peto.
Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non ſine honore decens.
Da ſpacium, veniamq; peto: non perfidus abſum:
Nec mihi iam terra tutior vlla tua eſt.
Quicquid mite fuit poſt diruta Pergama: quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuêre moræ:
Sola fuit Thrace, patria quoque iactor in illa:
Auxilium ſupereſt caſibus vna meis.
Si modò mens eadem, nec, quòd ſit iam mihi diues
Regia Cecropia non minor arce, mouet.
*Nec patris offenduat caſus, nec crimina * matris,* * Phædræ, quæ ſeipſam interemit poſt accuſatum falsò Hippolytum
Nec iam non fœlix omine Demophoon.
Quid, ſi Phœbeam peterem te coniuge Troiam?
Perq; annos ſequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis? toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leue facta tori.

Illa piæ (sic rumor ait) mendacia telæ.
Struxit & instantes distulit arte toros.

* Interdiu siue coram procis.
* Noctu.

*Cùm properata * palam reuocaret stamina * noctu:*
Atq; iterum in lanas omne rediret opus.
At, tua ne fugiant spreti connubia Thraces,
Phylli timens vlli nubere dura potes?
Estq; tibi pectus cuiusquam accedere tedas?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ?
O tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aspicies cùm mea vela procul!
Damnabisq; tuos serò temeraria questus:
Demophoon dices, hei mihi! fidus erat.
Demophoon rediit, & sæuos forsitan Euros
Passus, & hybernas dum quóque currit aquas
Ah cur nescio quam properauimus, hei mihi! culpam?
Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
Sic tamen, ah potius sic perstes: quam mihi de te
Vlterior tangat pectora Phylli dolor.
Quos tibi (me miserum) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
Parce precor: flammámque domus mihi crimen
Perfidiæ, gemina ne preme dura nota. (habentis
Excusset patrem fatis in parte relicta

* Ariadne.

** Gnossis: non merui, cur ferar ipse nocens.*
Nunc venti mea verba ferant qui vela tulerunt.
Est animus reditus: sed pia causa tenet.

In tertiam SABINI Epistolam.

Argumentum.

Epistola hæc responsiua Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quod argumentum ex Oenones epistola dependet, Paris autem, quia coniugij iura violauerat, dum vxore dimissa Helenam duxerat in principio statim iniuriam Oenonæ se fecisse fatetur. Deinde, cum sui excusatione crimen rejicit in Cupidinem, cui non facilè resistitur, sed qui sine vlla ratione in ea quæ cupit, amantes trahit: & in fatorum seriem, quæ sibi Helenam, antequàm illam nouisset, destinauerat. Ferunt autem Oenonen tanto Paridis amore flagrasse, vt cùm à Philoctete sagittis Herculeis confossus ad eam ferretur, ipsa cadauer complexa, fouens vulnera, expirauerit, & in Cebria Troadis vrbe sepultos fuisse.

PARIS OENONÆ.

Quæ satis apta tibi tam iustè nympha querenti
Rescribam, fateor quærere verba manum.
Quærit: nec subeunt: sentit sua crimina tantum:
*Soluere, quæ sentit, non sinit * alter amor.* * Helenæ.
Si leuat hic iras, ipso me iudice damnor.
*Quid refert? causa tu meliore * cares.* * Fortass. cades.
Damnatúmque tibi me sub sua iura Cupido
Retrahit: alterius sic quoque præda sumus.
Prima meis tu pacta toris: fassúsque iuuentam
Te primum accepta est coniuge noster amor
Nondum tantus eram, quo me genitore superbum.
Arguis: hoc dominus tunc retinendus eram.
Non ego Deïphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm pastor agerem, te comitante, greges.
Reginámque Hecuben non matris nomine noram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor: te consule, Nympha:
Læsa es, & Læsam scribus amare tamen.
Cúmque patant Satyri connubia, cùm tua Panes:
Deiectæ memor es tu tamen usque facis.
Adde, quod his fatis amor est aditus: & illum
*Præscia venturi viderat antè * soror.* * Cassandra.
Nondum Tyndaridos nomen mihi fecerat aure:
Nec cecicint Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides: superant mea vulnera tantùm:
Vtq; tuam supplex poscere cogar opem.
Te penes arbitrium nostræ vitæq; necisque:
Victuri iam nunc pectora sume tibi.
Fleuisti, memini tamen hac in voce canentis:
Et mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamuis,
Vt possim Oenone perdere læsa Parim.
Tot superare metus qui me, ne credere cogit:
(Ignoscas) idem te quoque fallit amor.
Imperat ille Deus: cùm vult, in cornua tauri, * Cupido.
Cùm vult, in pennas instruit ille louem.

Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris, heu flammis nata puella meis!
Si sua non cygno mutasset Iuppiter ora,
*Fluxerat in Danaes * aureus ante sinus.*
*Piniferámque Iden falsus lustrauerat * ales:*
Inter Agenoreas constiterátque boues.
Victorem Alciden domina quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ:
*Illa Clenæo tecta * leone fuit.*
Te mimini Phœbum Oenone (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consolere tamen digna tui pellice damna.
Quam tibi prætulimus, nata puella Ioue est.
Sed, quòd nata Ioue est, minimum me tangit in illa:
Quòd non est facies pulcrior vlla, nocet.
Atque vtinam formæ iudex incallidus essem
*Creditus Idæis * Pegasi nympha iugis.*
Non mihi Iunonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quòd Cytherea meis.
Diuidit hæc alijs flammas celeresq; paresq;:
*Vt libitum est * nati temperat ipsa faces.*
Non tamen eualuit vitare domestica tela,
Quos alijs arcus, & sibi dura tulit.
*Deprehensam * coniux illam in Mauorte dolebat,*
Testibus hic diuis cum Ioue questus erat.
Iam dolet & Mauors: terras vltroq; reliquit,
Prætulit Anchisen hunc abitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visáque post latam iacuit vlta Deam.
Quod mirum est, potuisse pari succurrere amori,
In tanto sub quo non fuit ipse Paris?
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amaui,
Adijice non læso quod comes ipsa fuit.
Et magnos video cogi mihi rapta tumultus:
Armataq; petunt Pergama mille rates.

* Sub specie imbris aurei.
* In aquilam conuerius.
* Pelle leonis Cleonæi, qui & Nemeæus.
* Apostrophe ad Oenonen.
* Cupidinis.
* Vulcanus.

Non

Non vereor, belli ne non sit causa probanda?
Est illi facies digna mouere duces.
Si mihi nulla fides, amatos respice Atridas.
Quam sibi sic reperunt, sic retinenda mihi est.
Quòd si vertendæ spem mentis concipis huius,
Cur cessant herbæ? carmnia cúrue tua?
Cùm te nec Phœbi solertior artibus vlla est:
**Phœbeæq; Hecates somnia vera vides.*
Tecum sideribus tecum deducere Lunam,
Nubibus & memini surripuisse diem,
Pascebam tauros: interq; armenta leones,
Obstupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retrò Xanthum, retrò Simoënta vocatum,
Adijciam cursus non tenuisse suos?
Ipse pater, ceu rem natæ malè tutus haberet.
Cantatas quoties restitit inter aquas?
Nunc locus Oenone est, nunc illas tende: parabit
Siue tuos ignes pellere, siue meos.

* Ex Hecate Oceani filia Phœbus genuit Oetam, & Circen, vt placet Hesiodo. Sed Homerus ex Persa Oceani filia natam scribit.

Responsionum *Auli Sabin.*

FINIS.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM SIVE AMORVM Liber I.

IVL. CAES. SCALIG. In *Hypercritico.*

Amores ipse suos olim castigauit. Libros enim quinque ad trium redegit compendium. Multa arguta multa culta, multa lasciua, luxuriantia, effusa: multa, in quibus omnia præter licentiam à nobis desiderantur. noluimus tamen laborare, quum pigeret libelli. Longe vero magis læsit animum ars illa amatoria. Nihil enim aliud, quam nugæ.

ELEGIA I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis, amores scribere coactus sit.

QVi modò Naſonis fueramus quinq; libelli,
Tres ſumus: hoc illi prætulit auctor opus.
* Micyllus qui priores hos quatuor verſus titulum operis huius eſſe putat. Vt * iam nulla tibi non ſit legiſſe voluptas.
At lenior demptis pœna duobus erit.
Arma * graui numero, violentaque bella parabam
Edere, materia conueniente modis.
* Verſu hexico. Par erat inferior verſus riſiſſe Cupido
Dicitur, atque vnum ſurripuiſſe pedem.
Quis tibi ſæue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum Vates, non tua turba ſumus.
Quid, ſi præripiat flauæ Venus arma Mineruæ?
Ventilet accenſas flaua Minerua faces?
Quis probet in ſyluis Cererem regnare iugoſis?
* Dianæ. Lege * phareträtæ virginis arua coli?
* Intonſum. * Crinibus inſignem quis acuta cuſpide Phœbum
Inſtruat, Aoniam Marte mouente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiúmque potentia regna.
Cur opes affectas ambitioſe, nouum?
An, quòd vbique, tuum eſt? tua ſunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo iam lyra tuta ſua eſt.
* Numero ſcil. ſublimiori. Cùm benè * ſurrexit verſu noua pagina primo:
* Attenuat nerues protinus ille meos.
Nec mihi materia eſt numeris leuioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
* ἰσχνῶ χαρακτῆρι qui proprius eſt elegiaci carminis. Queſtus eram: pharetra cum protinus ille ſoluta,
Legit in exitium ſpicula facta meum,
* In cornua curuauit. * Luxauitque genu ſinuoſa in fortiter arcum:
Quodque canas vates, accipe, dixit opus.
Me miſerum, certas habuit puer ille ſagittas!
Vror: & in vacuo pectore regnat amor.
* Deſinat in pentametr. incipiendo ab hexam. Sex mihi ſurgat opus, numeris, in quinque * reſidat:
Ferrea cum veſtris bella valete modis.
Cingere littorea flauentia tempora myrto
Musa per vndenos emodulanda pedes.

ELEGIA

ELEGIA II.

Quòd primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

ESse quid hoc dicam, quòd tam mihi dura videntur
Strata? nec in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quàm longa, peregi?
Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore:
An subit? & tacita cassidis arte nocet?
Sic erat: hæserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem? * Gnome.
Cedamus: leue fit, quòd benè fertur, onus.
Vidi ego iactatas mota face crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos iuvat vsus aratri,
Detrectant pressi dum iuga prima boues.
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
Fræna minus sentit, quisquis ad arma facit.
Acrius inuitos multoq; ferocius vrget,
Quàm qui seruitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua sum nona præda Cupido:
Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello: veniam pacémque rogamus:
Non tibi laus, armis victus inermis ero.
Nectite comam myrto: maternas iunge columbas:
*Qui deceant, currus * vitricus ipse dabit.* * Mars.
Inq; dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis: & adiunctas arte mouebis aues.
Ducentur capti iuvenes, captæq; puellæ: * προσωποποιία Mentis & Pudoris.
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modò vulnus habebo:
Et nona captiua vincula mente feram.
Mens bona ducetur manibus post tergа reuinctis: * Verba solennia militum Imperatori triumphanti acclamantium.
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent:
*Vulgus * Io magna voce * triumphe canet.*

Plan-

Blanditiæ comites tibi erunt, Terrorq́, Furorq́:
Assiduè partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas homineſq́ Deoſq́:
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet, & appositas sparget in ora rosas.
Tu penna pulchros gemina variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoq́ non paucos (si te bene nouimus) vres.
Tunc quoq́ præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licèt ipse velis) cessare sagittæ:
Feruida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra:
Tu grauis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergo, cùm possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati fœlicia Cæsaris arma:
Qua vicit, victos protegit ille manu.

* Indiæ periphrasis.

ELEGIA III.

Ad Amicum.

IVsta precor: quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
Ah nimium volui: tantùm patiatur amari.
Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deseruiat annos:
Accipe, qui pura norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina: si nostri sanguinis auctor eques:
Nec meus innumeris renouatur campus aratris:
Temperat & sumptus parcus vterque parens:
At Phœbus, * *comiteſque nouem, vitiſq́ repertor,*
Hoc faciunt, &, me qui tibi donat, amor.
Et non cessuri, nisi Dijs, sine crimine mores,
Nudaq́ simplicitas, purpureusq́ pudor.
Non mihi mille placent: non sum desertor amoris:
Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Viuere contingat, teq́ dolente mori.

* Apollo Musæ, & Bacchus Poëtarum numina.

Te mihi materiam fœlicem in carmina præbe:
Prouenient causa carmina digna tua.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io,
*Et quam fluminea luſit * adulter aue.*
** Quæque ſuper pontum ſimulato uecta iuuenco,*
Virginea tenuit cornua falſa manu.
Nos quoq; per totum pariter cantabimur orbem:
Junctaq; ſemper erunt nomina noſtra tuis.

* Iupiter in cygnum conuerſus.
* Europa.

ELEGIA IV.

Amicam, qua arte, quibuſue nutibus, in cœna præſente viro, uti debeat, admonet.

VIr tuus eſt epulas nobiſcum aditurus eaſdem:
Vltima cœna tuo ſit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantùm conuiua puellam
Aſpiciam? tangi quem iuuet, alter erit?
Alteriúſque ſinu dextram ſubiecta fouebis?
Jnijciet collo, cum uolet, ille manum?
Deſine mirari: poſito quòd candida uino,
** Atracis ambiguas traxit in arma uiros.*
Nec mihi ſylua domus, nec equo mea membra coharet:
Vix à te uideor poſſe tenere manus:
Quæ tibi ſunt facienda tamen, cognoſce: nec Euris
Da mea, nec tepidis uerba ferenda Notis.
Antè ueni, quàm uir: nec quid, ſi ueneris antè,
Poſſit agi uideo: ſed tamen antè ueni.
Cùm premet ille torum, uultu comes ipſa modeſto
Ibis, vt accumbas: clam mihi tange pedem.
Me ſpecta, nutúſque meos, uultúmque loquacem:
Excipe furtiuas & refer ipſa notas.
Verba ſupercilijs ſine uoce loquentia dicam:
Verba leges digitis, uerba notata mero.
Cum tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ:
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit de me tacita quod mente loquaris:
Pendeat extrema mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicámue, placebunt:
Verſetur digitis annulus vſq; tuis.

* Hippodamia Centauros & Lapithas commiſit 12. Metamorph.

Tange

* Precantes mensam tangebant.

Tange * manu mensam, tangunt quo more precantes,
Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, cibat ipse iubeto:
Tu puerum leuiter posce, quod ipsa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam,
Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos præguſtauerit ipse:
Reyce libatos illius ore cibos.
Nec premat ille ſuis ſinito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec ſinus admittat digitos, babileſue papillæ:
Oſcula præcipue nulla dediſſe velis.
Oſcula ſi dederis, fiam manifeſtus amator:
Et dicam, mea ſunt: inyciámque manus.
Hæc tamen aſpiciam: ſed, quæ benè pallia celant;
Illa mihi cæcicauſa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære;
Nec tenerum duro cum pede iunge pedem.
Multa miſer timeo, quia feci multa proterue;
Exemplique metu torqueor ipſe mei.
Sæpe mihi, dominæq; meæ properata voluptas,
Veſte ſub iniecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: ſed ne feciſſe puteris,
Conſcia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat vſq; roga: precibus tamen oſcula deſint:
Dumq; bibet, furtim (ſi potes) adde merum:
Si benè compoſitus ſomno vinoq; iacebit:
Conſilium nobis reſq; locusq; dabunt.
Cùm ſurges abitura domum, ſurgemus & omnes:
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me inuenies, aut inuenieris in illo:
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miſerum monui, paucas quod poſit in horas:
Separor à domina, nocte iubente, mea.
Nocte vir includet: lacrymis ego mœſtus obortis,
Quà licet ad ſæuas perſequar vſq; fores.
Oſcula iam ſumet, iam non tantùm oſcula ſumet,
Quod mihi das furtim, iure coacta dabis.

Verùm

Verùm inuita dato (potes hoc) similiſq; coactæ,
Blanditiæ taceant ſitq; maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil iuvet, opto:
Sin minus, at certè te iuvet inde nihil.
Sed quæcunq; tamen noctem fortuna ſequatur,
Cras mihi conſtanti voce dediſſe nega.*

*Tuicopiã feciſſe.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

ÆStus erat, mediamq; dies exegerat horam:
Appoſui medio membra leuanda toro.
Pars ad aperta fuit, pars altera clauſa feneſtræ:
Quale ferè ſyluæ lumen habere ſolent.
Qualia ſublucent fugiente crepuſcula Phœbo:
Aut vbi nox abijt, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux eſt præbenda puellis:
Qua timidus latebras ſperet habere pudor.
Ecce Corinna venit tunica velata recincta,
Candida diuidua colla tegente coma.
Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe
Dicitur, & multa Lais amata procis.*
Deripui tunicam, nec multùm rara nocebat:
Pugnabat tunica ſè tamen illa tegi.
Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa eſt non ægrè proditione ſua.
Vt ſtetit antè oculos poſito velamine noſtros:
In toto nuſquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi, tetigiq; lacertos!
Forma papillarum quàm fuit apta premi!
Quàm caſtigato planus ſub pectore venter!
Quantum & quale latus! quàm iuvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam preſſi corpus ad vſq; meum.
Cætera quis neſcit? laſſi requieuimus ambo:
Proueniant medij ſic mihi ſæpe dies.

* Prop. Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

ELE-

ELEGIA VI.

Ad ianitorem, vt fores sibi aperiat.

IAnitor indignè dura religate catena,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est: aditu fac ianua paruo,
Obliquum capiat semi-apertа latus.
Longus amor tales corpus teniauit in vsus:
Aptaq; subducto * corpore membra dedit.
Ille per excubias custodum lenitur ire
Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem simulacráque vana timebam:
Mirabar tenebris si quis iturus erat.
Risit, vt audiuit, tenera cum matre Cupido:
Et leuiter, fieri tu quoq; fortis, ait.
Nec mora, venit amor: non vmbras nocte volantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Teximium timeo lentum: tibi blandior vni:
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Aspice, vt inuideas, inimicáq; claustra relaxa,
Vda sit vt lacrymis ianua facta meis
Certè ego, cùm posita stares ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo quæ valuit pro te quoq; gratia quondam,
(Hei facinus) pro me nunc valet illa parum.
Redde vicem meritis: grato licet esse, quod optas:
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Excute: sic nunquam dura religere catena:
Nec tibi perpetuò, * serua bibatur aqua.
Ferreus orantem ne quicquam ianitor audis:
Roboribus duris ianua falta riget.
Vrbibus obsessis clausæ munimina portæ
Prosunt: in media pace quid arma times?
Quid faceres hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt, * excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, & armis.
Solus eram, si non sæuus adesset amor.
Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possem,
Ante vel à membris diuidar ipse meis.

Ergo

* Nole carnis subtracta.

a Quæ seruis bibenda est.

b Olim enim seræ erant exemptiles.

Ergo amor, & modicum circum mea tempora vinum
Mecum est: & madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obuius illis?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Lentus es? an somnus, qui te malè præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulsa tua?
At (memini) primò cum te celare volebam,
Peruigil in mediæ sidera noctis eras.
Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica,
Heu melior quantò sors tua sorte mea est!
Dum modo sic, in me duræ transite catenæ:
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes,
Raucaq; concussæ signa dedêre fores?
Fallimur: impulsa est animoso ianua vento:
Hei mihi quàm longè spem tulit aura meam!
Si satis es raptæ Borea memor Orithyiæ,
Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
Vrbe silent tota, vitreoq; madentia rore
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Aut ego iam ferroq;, igniq; potentior ipso,
** Quam, face, sustineo, tecta superba petam.* * h.e. ædes succendam.
Nox, & amor, vinúmq; nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat: Liber, Amórque metu.
Omnia consumpsi: nec te precibusq; minisq;
Mouimus, es foribus durior ipse tuis.
Nec te firmosæ decuit seruare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.
Iámque pruinosos molitur Lucifer axes:
Inq; suum miseros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura super tota limina nocte iace.
Tu dominæ, cùm te proiectam manè videbit,
Temporis absumpti tam malè, testis eris.
Qualiscúnque vale, sentíque abeuntis amorem:
Lente, nec admisso turpis amante, vale.
Vos quoq; crudeles rigido cum limine postes,
Duraq; conserta ligna valete fores.

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberauerat.

ADde manus in vincla meas: meruêre catenas:
Dum furor omnis abest, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia mouit:
Flet mea vesana læsa Puella manu.
Tunc ego vel caros potui violare parentes:
Sæua vel insanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Aiax
Strauit deprensos lata per arua greges?
Et vindex in matre, patris malus vltor Orestes
*Ausus in * arcanas poscere tela Deas?*
Ergo ego digestos potui laniare capillos,
Nec dominam motæ dedecuêre comæ.
*Sic formosa fuit: talem * Schœneïda dicam,*
Mænalias arcu sollicitasse feras.
Talis periuri promissaq́; velaq́; Thesei
Fleuit præcipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vitatis quòd erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerua tuo.
Quis mihi non demens? quis non mihi barbare dixit?
Ipsa nihil: pauido lingua retenta metu est.
Sed taciti fecêre tamen conuicia vultus:
Egit me lacrymis ore silente reum.
Antè meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Vtilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires?
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiscum cædis scelerumq́; ministræ?
Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam ius mihi maius erit?
Pessima Tydides scelerum monumentar eliquit:
Ille Deam primus perculit: alter ego.
Et minus ille nocens: me quam profitebar amare,
*Læsi: Tydides sævus in * hoste fuit.*
I nunc, magnificos victor molire triumphos:
Cinge comam lauro, votaq́; redde Ioui,

* Eumenides, quas ipse solus videbat.

* Atalantam Arcadicam Iasij F. quæ venatrix fuit: nam altera Bœotica Schœnei F. cursu celebris extitit.

* Venere inimica, ἐλέ.

Quæ

Quæque tuos currus comitantum turba sequetur,
Clamet: Io forti victa puella viro est.
Ante eat effuso tristis captiua capillo:
Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis fuerat liuere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Deniq; si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcáque me prædam fecerat ira suam.
Nónne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summa deducere turpiter ora?
Vt mediam mediæ zona tulisset opem?
At nunc sustinui raptis à fronte capillis
Ferreus ingenuas vngue notare genas.
Astitit illa gemens albo & sine sanguine vultu,
Cæduntur Parijs qualia saxa iugis.
Exanimes artus & membra trementia vidi:
Vt cùm populeas ventilat aura comas.
Vtq; leui Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summáue cùm tepido stringitur vnda Noto.
Suspensæque diu lacrymæ fluxêre per ora:
Qualiter obiecta de niue manat aqua.
Tunc ego me primùm cœpi sentire nocentem:
Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen antè pedes, volui procumbere supplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, ne dubita (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus vnguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis:
Quamlibet infirmas adiuvat ira manus.
Néue mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam suam meretriciâ arte instruebat.

EST quædam (quicunque volet cognoscere lenam,
Audiat) est quædam nomine Dipsas anus.

Ex re nomen habet: nigri non illa* parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas artes, * Ææâque carmina nouit:
Inq; caput liquidas arte recuruat aquas.
Scit benè quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia: quid valeat * virus amantis equæ.
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo:
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi.
Purpureus lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas versam volitare per vmbras
Suspicor: & pluma corpus anile tegi.
Suspicor: & fama est * oculis quoq; : pupula duplex
Fulminat: & geminum lumen ab orbe venit.
Euocat antiquis proauos atauósque sepulchris:
Et solidam longo carmine findit humum:
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit: illa monebat
Talia: me duplices occuluêre fores.
Scis bera te, mea lux, iuueni placuisse beato:
Hæsit: & in vultu constitit vsque tuo.
Et cur non placeas? nulli tua forma secunda est:
Me miseram, dignus corpore * cultus abest.
Tam fœlix esses, quam formosissima, vellem:
Non ego, te facta diuite, pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis:
Mars abyit: signo nunc Venus apta tuo est.
Prosit & aduenies, en aspice, diues amator,
Te cupit: curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi:
Si te non emptam vellet emendus erat.
Erubuit, decet alba quidem pudor ora: sed isti,
Si simules, prodest: verus obesse solet.
Cum benè deiectis gremium spectabis ocellis:
Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan inculta Tacio regnante Sabinæ
Noluerint * habiles pluribus esse viris.

* Auroram.
* Medeæ incantationes, ab Æâ Colchorum oppido.
* Hippomanes.
* Plin. l. 7. c. 2 Fœminas quidem omnes vbique visu nocere, quæ duplices pupillas habeant.
* Ornatus.
* Haberi à pluribus viris.

Nunc Mars externis animos exercet in armis:
Et Venus Æneæ regnat in vrbe sui.
Ludunt formosæ: casto est, quam nemo rogauit:
Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quóque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires iuuenum tentabat in arcu:
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallítque volatilis ætas:
Et celer admissis labitur annus equis.
*Æra nitent vsu: vestis bona quærit * haberi:* * Gerigostari.
Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo excercente senescit:
Nec satis effectus vnus & alter habet.
Certior è multis: nec tam inuidiosa rapina est:
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iste tuus, præter noua carmina, vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, palla spectabilis aurea,
Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero:
(Crede mihi) res est ingeniosa dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,
Despice gypsati nomen inane pedis.
*Nec te decipiant veteris quinquatria * ceræ.* * Imag. cerearum.
Tolle tuos tecum pauper amator anos.
Qui, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem:
Quod det, amatorem flagitet ante suum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis:
Ne fugiant: captos legibus vre tuis.
Nec nocuit simulatus amor: sine credat amari:
Et caue, ne gratis hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem: capitis modò finge dolorem:
*Et modò, quæ causas præbeat, * Isis erit.* * Isidis sacra.
Mox recipe: vt nullum patiendi colligat vsum,
Néue relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua ianua: laxa ferenti:
Audiat excluſi verba receptus amans.

Et, quasi læsa prius, nonnunquam irascere læso:
Vanescat culpâ culpa repulsa tua.
Sed nunquam dederis spacioſum tempus in iram:
Sæpe ſimultates ira morata facit.
Quin etiam diſcant oculi lacrymare coacti:
Et faciant vdas ille vel ille genas.
Nec, ſi quem fallas, tu periurare timeto.
Commodat illuſis numina ſurda Venus.
Servus, & ad partes ſollers ancilla parentur,
Qui doceant, aptè quid tibi poſſit emi.
Et ſibi pauca rogant: multos ſi pauca rogabunt,
Poſt modò de ſtipula grandis acervus erit.
Et ſoror & mater nutrix quoq; carpat amantem:
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poſcendi munera cauſæ:
Natalem libo teſtificare tuum.
Ne ſecurus amet nullo rivale caveto:
Non benè, ſi tollas prælia, durat amor.
Ille viri videat toto veſtigia lecto,
Factáque laſciuis linida colla notis.
Muneraque præcipuè videat, quæ miſerit alter.
Si tibi nil dederit, * Sacra roganda via eſt.
Cùm multa abſtuleris, vt nox tamen omnia donet:
Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
Lingua iuvet, mentémque tegat: blandire, nocéque:
Impia ſub dulci melle venena latent.
Hæc ſi præſtiterus vſu mihi cognita longo,
Nec tulerint voces ventus & aura meas:
Sæpe mihi dices, Viuas bene: ſæpe rogabis:
Vt mea defuncta molliter oſſa cubent.
Nox erat in curſu: cùm me mea prodidit vmbra:
At noſtræ vix ſe continuêre manus,
Quin albam ravámque comam, lacrymoſáq; vino
Lumina, rugoſas diſtraherémque genas.
Dÿ tibi dent nulloſq; lares, inopémque ſenectam,
Et longas hyemes, perpetuámque ſitim.

* Interrogandus eſt, quæ merce veneant in via ſacra.

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

Militat omnis amans: & habet sua castra Cupido:
Attice (crede mihi) militat omnis amans.
Qua bello est habilis, Veneri quoq; conuenit ætas:
Turpe senex miles: turpe senilis amor.
Quos petiêre duces annos in milite forti:
Hos petit in socio bella puella viro.
Peruigilant ambo: terra requiescit vterq;:
Ille fores dominæ seruat, at iste ducis.
Militis officium longa est via: mitte puellam;
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in aduersos montes, duplicataque nimbo
Flumina: congestas conteret ille niues.
*Nec * freta pressus tumidos causabitur Euros:* * Nauigaturus.
Aptáque vertendis sidera quæret aquis.
Quis, nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre niues?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
In riuali oculos alter vt hoste tenet.
Ille graues vrbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos inuadere profuit hostes,
Cædere & armata vulgus iuerme manu.
Sic fera Threïcij ceciderunt agmina Rhesi:
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis vtuntur amantes:
Et sua sopitis hostibus arma mouent.
Custodem transire manus, vigilúmque cateruas,
Militis, & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius: nec certa Venus: victiq; resurgunt:
Quósque neges vnquam posse iacere, cadunt.
Ergo desidiam quicunq; vocabit amorem,
Desinat: ingenij est experientis amor.
Ardet in abducta Briseïde magnus Achilles:
Dum licet: Argiuas frangite Troës opes.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma,
Et galeam capiti quæ daret, vxor erat.
*Cassandra *Summa ducum Atrides, visa * Priameïde fertur,*
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctáque in ocia natus:
Mollierant animos lectus & vmbra meos.
Impulit ignavum formosæ cura puellæ:
Iussit & in castris æra merere suis:
Inde vides vigilem, nocturnáque bella gerentem.
Qui non vult fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Ad puellam, ne pre amore præmia poscat.

*Qualis ab * Europa Phrygys aducta carinis,*
Coniugibus belli causa duobus erat:
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falsa lusit adulter aue:
Qualis Amymone siccis errauit in agris,
Cùm premeret summi verticis vrna comas:
Talis eras: aquilámque in te taurúmque timebam;
Et quicquid magno de Ioue fecit amor.
Nunc timor omnis abest: animique euanuit ardor:
Nec facies oculos iam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amaui:
Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus amor: sine sordibus annos,
Et nullas vestes, vt sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare iubetis?
Quo pretium condat, non habe ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:
Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuiuis mercabilis ære:
Et miseras iusso corpore quærit opes.
Deuouet imperium tamen hæc lenonis anari:
Et quod vos facitis sponte, coacta facit.

* Eurota Lacon. fc. fluuio.

Sumite

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
Turpe erit, ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
Non aries placidam munere captat ouem.
Sola viro mulier spolij exultat ademptis:
Sola locat noctes: sola locanda venit.
Et vendit quod vtrúmque iuvat, quod vterq; petebat:
Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi sit damno? tibi sit lucrosa voluptas?
Quam socio motu fœmina virq; ferunt?
Non bene conducti vendunt periuria testes:
*Non benè * selecti iudicis arca patet.* * Seorsum ducti.
Turpe reos empta miseros defendere lingua:
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.
Turpe tori reditu census augere paternos:
Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemptis:
Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor soluit: mercede soluta
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formosæ pretium pro nocte pacisci:
Non habet euentus sordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
*Vt premerent * sacræ virginis arma caput.* * Tarpeiæ, quæ Vestalis fuit.
Ex quibus exierat, traiecit viscera ferro
** Filius, & pœnæ causa monile fuit.* * Alcmæon, qui Eriphylen matrem occidit ob aureum torquem.
Nec tamen indignum est à diuite præmia posci,
Munera poscenti quæ dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus vuas:
*Præbeat * Alcinoi poma benignus ager.* * Prouerbialiter, sicut & Alcinoi mensa.
Officium numerat pauper, studijsq;, fideq; :
Quod quis habet dominæ conferat omne suæ.
Est quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea: quam volui, nota fit arte mea.
Scindentur vestes, gemmæ frangentur & aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

Nec

Nec dare, sed pretium posci dedignor, & odi;
Quod nego poscenti, desine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, vt paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda Nape:
Inq; ministeriys furtiuæ cognita noctis
Vtilis, & dandis ingeniosa notis,
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti sæpe reperta mihi,
Accipe: & ad dominam peraratas manè tabellas
Perfer: & obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi simplicitas ordine maior inest.
Credibile est & te sensisse Cupidinis arcus:
In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret quid agam: spe noctis viuere dices:
Cætera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit: vacuæ bene redde tabellas:
Verùm continuò fac tamen ipsa legat.
Aspicias oculos, mando, frontemq; legentis:
Ex tacito vultu scire futura licet.
Nec mora: perlectis rescribat multa iubeto:
Odi, cùm latè splendida cera vacat.
Comprimat ordinibus versus: oculosq; moretur
Margine in extremo litera rasa meos.
Quid digitos opus est graphium lassare tenendo?
Hoc habeat scriptum tota tabella, Veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.
Subscribam: Veneri, fidas sibi, Naso, tabellas
Dedicat: at nuper vile fuistis æer.

* Solebant in tabulis ceratis olim verba exarare

* Tinerarum seriem coarctet, vt tabula plures capiat.

* Anathema sine donarium.

ELEGIA XII.

Tabellas, quas miserat, exeeratur, quod amica noctem negabat.

FLete meos casus: tristes rediêre tabellæ:
Infœlix hodie littera posse negat.
Omina sunt aliquid, modo cùm discedere vellet,
Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum lumen transire memento
Cautius, atq; altè sobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ:
Tuq; negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle sub infami * Corsica misit apis.
At, tanquam minio penitus medicata, rubebas:
Ille color verè sanguinolentus erat.
Proiectæ in triuijs iaceatis inutile lignum:
Vosque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in vsum,
Contincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus vmbras:
Vulturis in ramis, & strigis oua tulit.
His ego commisi nostros insanus amores?
Molliaq; ad dominam verba ferenda dedi?
Aptius hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cogniter ore legat
Inter ephemeridas melius, tabulasq; iacerent,
In quibus absumptas fleret auarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi:
Auspicij numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos carioſa senectus
Rodat, & immundo cera sit alba situ.

* Corsicum mel inuisum propter amaritudinem.

ELEGIA XIII.

Ad auroram, ne properet.

IAm super Oceanum venit à seniore marito,
Flaua pruinoso quæ vehit axe diem.

Quò

Quò properas Aurora? mane, sic Memnonis vmbris
Annua solenni cæde parentet auis.
Nunc iuuat in teneris dominæ iacuisse lacertis,
Si quando lateri nunc bene iuncta meo est.
Nunc etiam somni pinguis, nunc frigidus aër,
Et liquidum tenui gutture cantat auis.
Quò properas ingrata virus ingrata puellis?
Roscida purpurea supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sidera seruat
Nauita, nec media nescit an erret aqua.
Te surgit (quamuis tassus) veniente viater,
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima subire vides oneratos arua colonos,
Prima vocas tardos sub iuga panda boues.
Tu pueros somno fraudas tradisq; magistris,
Vt subeant teneræ verbera sæua manus.
Atq; eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Vnius vt verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu iucunda diserto es:
Cogitur ad lites surgere vterq; nouas.
Tu, ne fœminei possint cessare lacerti,
Lanificam reuocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer: sed surgere mane puellas
Quis, nisi cui non est villa puella, ferat?
Optaui quoties, ne nox tibi cedere vellet:
Nec fugerent vultus sidera mota tuos.
Optaui quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spisso nube retentus equus.
Inuida quò properas? quòd erat tibi* filius ater.
Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrasset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret,
Fœmina non cœlo turpior vlla foret.
Illum dum refugis, longo quod marcet ab æuo,
Surgis ad inuisas à sene manè rotas.
At si quem Cephalum manibus complexa teneres,
Clamares, Lente currite noctis equi,

*Memnon Vlig & nigri Memnonis arma.

Cur

cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos sommos iuuenci donarit amato
Luna, nec illius forma secunda tuæ est.
Ipse Deûm genitor (ne te tam sæpe videret)
Commisit noctes in sua vota duas.
Jurgia finieram, scires audisse, rubebat,
Nec tamen est solito tardior orta dies.

ELEGIA XIV.

Puellam consolatur, cui præ nimiâ curâ comæ deciderant.

DIcebam Desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis iam tibi nulla coma est.
At, si passa fores quid erat speciosius illis?
Contigerant imum, quà patet vsq; atus,
Quid, quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cum leue deserta sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus ille:
Sed quamuis neuter, mixtus vterque color.
Qualem cliuosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos:
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata: nec vnquam
Brachia direptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis mane capillis
Purpureo iacuit semisopita toro.
Tum quoq; erat neglecta decens, vt Thracia Bacche
Cùm temerè in viridi gramine lassa iacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar,
Heu mala vexatæ quanta tulêre comæ!
Quàm se præbuerant ferro patienter, & igni!
Vt fieret torto nexilis orbe sinus.

Cla-

Clamabam, Scelus est, istos scelus vrere crines,
Sponte decent, capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remoue, non est qui debeat vri,
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periòre comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione*
Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid malè compositos quereris perÿsse capillos?
Quid speculum mœsta ponis inepta manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis,
Vt placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ,
Non anus Æmoniâ perfida lauit aquâ.
*Nec tibi vis morbi nocuit, * procul omen abesto*
Nec minuit densas inuida langua comas.
Facta manu culpáque tuâ dispendia sentis;
Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captiuos mittet Germania crines,
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm sæpe comas aliquo mirante rubebis!
Et dices, Empta nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc ipse Sicambram,
Fama tamen memini cùm fuit ista mea.
Me miserum, lacrymas malè continet, oraq́; dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio spectatq́; capillos,
Hei mihi non illo munera digna loco!
Collige cum vultu mentem: reparabile damnum est,
Postmodo natiua conspiciere coma.

* Venus.

* His verbis auersabantur omina dira & tristia.

ELEGIA XV.

Ad inuidos, quod fama poëtarum sic perennis.

QVid mihi liuor edax ignauos obÿcis annos?
Ingenÿq́; vocas carmen inertis opus?
Non me, more patrum, dum strenua sustinet ætas,
Præmia militiæ puluerulenta sequi?
Nec me verbosas leges ediscere, nec me
Ingrato voces prostituisse fòro?

Mortale

Mortale est, quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur: vt toto semper in orbe canar.
Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ide:
Dum rapidas Simois in mare voluet aquas.
*Viuet & * Ascræus, dum mustis vua tumebit:* * Hesiodus.
Dum cadet incurua falce resecta Ceres.
Battiades toto semper cantabitur orbe: * Callimachus.
Quamuis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno:
Cum solo & luna semper Aratus erit.
Dum fallax seruus, durus pater, improba lena
Vixerit, & meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primamque ratem quæ nescit ætas?
Aureaque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitia terras cùm dabit vna dies.
Tytius & segetes, Æneïaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcusque Cupidinis arma,
Discentur numeri culte Tibulle tui.
Gallus & Hesperijs, & Gallus notus Eoïs,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergò cùm silices, cum dens patientis aratri
Deperant quo: carmina mortè carent.
Cedant carminibus reges, regumque triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus: mihi flauus Apollo
Pocula Castaliâ plena ministret aquâ.
Sustineamque comâ metuentem frigora myrtum,
Atque ita sollicito multus amante legar.
Pascitur in viuis liuor: post fata quiescit:
Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.
Ergo etiam cum me supremus adusserit ignis,
Viuam: parsque mei magna superstes erit.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM SIVE AMORVM.

LIBER II.

ELEGIA I.

Quod pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

HAec quoq; cõposui Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso poëta meæ.
Hoc quoq; iussit amor, procul hinc procul este seueri:
Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non * frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atq; aliquis iuuenum, quo nunc ego saucius arcu
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratusq; diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus este poëta meos!
Ausus eram, memini * cœlestia dicere bella,
Centimanumq; Gygen: & satis oris erat:
Cum malè se Tellus vlta est: ingestaq; Olympo
Ardua deuexum Pelion Ossa tulit.
Iuppiter in manibus, & cum Ioue fulmen habebam:
Quod bene pro cœlo mitteret ille suo.
Clausit amica fores: ego cum Ioue fulmen omisi:
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter ignoscas: nil me tua tela iuuabant:
Clausa tuo maius ianua fulmen habet.
Blanditias, elegosq; leues mea tela resumpsi:
Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ,
Et reuocant niueos Solis euntis equos.
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues:
Ingq; suos fontes uersa recurrit aqua.

* Amore ardens, Liprote vel Antiphrasis.

* Gigantomachia.

Car-

Carminibus cessêre fores: insortaq; posti,
Quanuis robur erat, carmine victa sera est.
Quid mihi profuerit velox Cantatus Achilles?
Quid pro me Aiaces alter & alter ageni?
**Quiq; tot erraudo, quot bello perdidit annos?* *Periphrasis Vlyssis.
Raptus & Æmonys flebilis Hector equis?
At facies teneræ vt laudata est sæpe puellæ,
Ad Vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina, non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea formosos vultus adhibete puellæ
Carmina purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, vt custodiam puellæ sibi commissæ laxiorem habeat.

QVem penes est dominam seruandi cura, Bagoë,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vacu
Hesternâ vidi spatiantem luce puellam,
Illâ, quâ Danai porticus agmen habet.
Protinus vt placuit, misi: noctemq; rogaui:
Rescripsit trepidâ, Non licet illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita causa est:
Quod nimium dominæ cura molesta tua est.
Si sapis ô custos, odium (mihi crede) mereri
Desine: quem metuit, quisq; perisse cupit.
Vir quoq; non sapiens: quid enim seruare laboret
Vnde nihil, quanuis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
Et castam, multis quæ placet, esse putet.
Huic furtiua tuo libertas munere detur:
Quam dederis illi, reddat vt illa tibi.
Conscius esse velis, domina est obnoxia seruo:
Conscius esse times, dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem scripsisse putato.
Venerit ignotus: postmodò notus eat.
Ibit vt affectam, quæ non languebit, amicam
Visat, & indicijs ægrasit illa tuis.

Si faciet tarde: ne te mora longa fatiges,
Imposito gremio stertere fronte potes:
Nec tu Niligenam fieri quid possit ad Isim
Quæsieris: nec tu curua theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores:
Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?
Ille placet: versatq; domum: nec verbera sentit:
Ille potens dominæ, cætera turba iacet.
Huic, veræ vt lateant causæ, finguntur inanes:
Atq; ambo domini, quod probat vna, probant.
Cùm bene vir traxit vultum, rugasq; coëgit,
Quod voluit fieri blanda puella facit.
Sed tamen interdum tecum quoq; iurgia nectat:
Et lacrymas simulet: carnificemq; vocet.
Tu contra obijcies, quæ tutò diluat illa:
In vero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet:
Hæc face: & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
Argus. Dum nimiùm seruat* custos Iunonius Iô:
Ante suos annos occidit: Illa Deo est.
Vidi ego compedibus liuentia crura gerentem,
Vnde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit: famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamuis audiat illa, iuuant.
Seu tepet, indicium securas prodis ad aures:
Siue amat, officio sit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamuis manifesta, probatur:
Iudicis illa sui tuta fauore venit.
Vi deritipse licet, credet tamen ille neganti,
Damnabitq; oculos, & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lacrymas, plorabit & ipse,
Et dicet, pœnas garrulus iste dabit.

Quid

Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
Adsunt, in gremio iudicis illa sedet.
Non scelus aggredimur, non ad misenda coimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus.
Quærimus vt tutò per te possimus amare:
Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum, seruantem dominam.

HEi mihi, quod dominam nec vir nec femina seruas
Mutua nec Veneris gaudia nosse potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium facilisq; rogantibus esses,
Si tuus in quauis præteriisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus vtilis armis,
Bellica non dextræ conuenit hasta tuæ.
Ista marcs tractant: tu stes depone viriles:
Sunt tibi cum dominâ signa ferenda tua.
Hanc imple meritis, huius tibi gratia prosit,
Si careas illâ, quis tuus vsus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni,
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamuis habeare molestus:
Non caret effectu, quod voluêre duo.
Aptius vt fieret precibus tentasse, rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IIII.

Quod amet mulieres, cuiuscunque formæ sint.

NOn ego mendosos auſim defendere mores,
Falsaq; pro vitijs arma mouere meis.
Confiteor, si quid prodest delicta fateri:
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi: nec possum cupiens non esse, quod odi:
Heu quam, quòd studeas ponere, ferre graue est!
Nam desunt vires ad me mihi iusque regendum:
Auferor vt rapidâ concita puppis aquâ.
Non est certa meos quæ forma inuitet amores:
Centum sunt causæ cur ego semper amem.

Siue aliqua eſt oculos in me deiecte modeſtos:
Vror: & inſidiæ ſunt pudor ille meæ.
Siue procax vlla eſt, capior, quia ruſtica non eſt:
Spemque dat in mollí mobilis eſſe toro.
Aſpera ſi viſa eſt, *rigidaſque imitata Sabinas: * Seueras, difficiles, morosas.
Velle, ſed ex alto diſſimulare puto.
Siue eſt docta: placet rara docta per artes:
Siue rudis, placida eſt ſimplicitate ſuâ.
Eſt, quæ Callimachi præ noſtris ruſtica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipſa placet.
Eſt etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam ſuſtinuiſſe femur.
Molliter incedit: motu caput, altera dura eſt;
At poterit tacto mollior eſſe viro.
Hæc quia dulce canet, flectitq; facillima vocem:
Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas;
Tam doctas quis non poſſit amare manus?
Illa placet geſtu, numeroſaq; brachia ducit:
Et teneram molli torquet ab arte latus:
Vt taceam de me, qui cauſâ tangor ab omni:
Illic Hippolytum pone. Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroidas æquas,
Et potes in toto multa iacere toro.
Hæc habilis breuitate ſuâ eſt: corrumpor vtráque
Conueniunt voto longa breuiſque meo.
Non eſt culta: ſubit quid cultæ accedere poſſit:
Ornata eſt: dotes exhibet ipſa ſuas:
Candida me capiet, capiet me flaua puella:
Eſt etiam in fuſco grata colore Venus.
Seu pendent niueâ pulli ceruice capilli:
Læda fuit nigrâ conſpiciendacomâ.
Seu flauent: placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus hiſtoriys ſe meus aptat amor.
Me nouafollicitat, me tangit ſeriorætas:
Hæc melior ſpecie, moribus illa placet.
Deniq; quas totâ quiſquam probat vrbe puellas,
Noſter in has omnes ambitioſus amor.

ELEGIA

ELEGIA V.

Ad Amicam corruptam.

NVllus amor tanti est, abeas pharetrate Cupido,
Vt mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cum te peccâsse recordor.
Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi decepte nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtiuè munera crimen habent.
O vtinam arguerem. sic vt non vincere possem:
Me miserum, quare tam bona causa mea est?
Fœlix qui, quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiumq; suo saucet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuêre tui, conscriptaque vino.
Mansa, nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnoui (quid non videatur amanti?)
Verbaque pro certis iussa valere notis.
Iamque frequens erat mensâ conuiua relictâ:
Compositi iuuenes vnus & alter erant.
Improba tum verò iungentes oscula vidi:
Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana seuero,
Sed tulerit cupido mollis amica viro.
Qualia credendum est non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis? exclamo, quo nunc mea gaudia differs?
Inyciam dominas in mea iura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum,
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæq; dolor linguæ dictauit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum *Tithoni coniuge cœlum
Subrubet, aut sponso visa puella nouo.

*Aurora.

Qualeroſæ fulgent inter ſua lilia mixtæ,
Aut vbi cantatis Luna laborat equis.
Aut quod, ne longis flaueſcere poſſit ab annis,
Mæonis Aſſyrium femina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille ſimillimus horum,
Et nunquam caſu pulcrior illa fuit.
Spectabat terram: terram ſpectare decebat.
Mœſta erat in vultu: mœſta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem vidi, fortes cecidêre lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſæuus eram, ſupplex, vltroq; rogaui:
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Ioui.
Torqueor infœlix, ne tam bona ſenſerit alter:
Et volo non ex hâc, illa fuiſſe notâ.
Hæc quoq; quam docui, multò meliora fuerunt:
Et quiddam viſa eſt addidiciſſe noui.
Quod nimium placuêre, malum eſt: quod tota labellis
Lingua tua eſt noſtris noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc vnum doleo: non oſcula tantùm
Iuncta queror: quanuis hæc quoq; iuncta queror:
Illa niſi in lecto nunquam potuere doceri,
Neſcio quis precium grande magiſter habet.

ELEGIA VI.

In mortem Pſittaci.

PSittacus Eoïs ales mihi miſſus ab Indis
Occidit: exequias ferte frequenter aues.
Ite piæ volucres & plangite pectora pennis:
Et rigido teneras vnguenotate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longâ reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Iſmarij quereris Philomela tyranni?
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in raræ miſerum diuertite funus:
Magna, ſed antiqua eſt, cauſa doloris Itys.

Omnes

Omnes, quæ liquido libratis in aere pennas,
Tu tamen anteà alias iurtur amice dole.
Plena fuit vobis omni concordia vita:
Et stetet ad finem longa, tenaxq; fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocæus Oresti:
Hoc tibi, dum licuit, Psittace iurtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid iuuat, vt datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infœlix auium gloria semper aces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es inuidiâ: non in fera bella mouebas
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter sua prælia viuunt:
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras mitto: nec præ sermonis amore,
In multos poterunt ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, causæque papauera somni:
Pellebat q; sitim simplicis humor aquæ.
Viuit edax vultur: ducit q; per aëra gyros
Miluius, & pluuiæ gracculus auctor aquæ.
Viuit, & armiferæ cornix inuisa Mineruæ.
Illa quidem seclis vix moritura nouem.
Occidet ille loquax humanæ vocis imago
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris:
Implentur numeris deteriora suis.
Tristia * Phyllacidæ Thersites funera vidit: * Protesil.
Iamque cinis, viuis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procellosoper mare rapta Noto?
Septima lux aderat non exhibitura sequentem:
Et stabat vacuâ iam tibi Parca colo.
Nec tamen ignauo stupuerunt verba palato:
Clamauit moriens lingua, Corinna vale.

Colle

Colle ſub Elyſio nigrâ nemus ilice frondet:
Vdaq́; perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubijs, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obſcœnæ quo prohibentur aues.
Illic innocui latè paſcuntur olores:
Et vinax phœnix vnica ſemper auis.
Spectat & ipſa ſuas ales Iunonia pennas:
Oſcula dat cupido banda columba mari.
Pſittacus has inter nemorali ſede receptus
Conuertit volucres in ſua vota pias.
Oſſa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.
Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulchro.
Ora fuëre mihi plus aue docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ ſe purgat, quod ancillam non amet.

ERgo ego ſufficiam reus in noua crimina ſemper?
Vt vincam, toties dimicuiſſe putet.
Siue ego marmorei reſpexi ſumma theatri:
Eligis è multis vnde dolore velis.
Candida ſeu tacito vidit me femina vultu:
In vultu tacitas arguis eſſe notas.
Si quam laudaui, miſeros petis vngue capillos:
Si culpo, crimen diſſimulare putas.
Siue color bonus eſt, in te quoq́; frigidus eſſe:
Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conſcius eſſe:
Æquo animo pœnam, qui meruêre ferunt.
Nunc temerè inſimulas: credendoq́; omnia fruſtra
Ipſa vetas iram pondus habere tuam.
Aſpice, vt aurigæ miſeranda ſortis aſellus
Aſſiduo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum ſolers caput exornare Cypaſſis,
Obijcitur dominæ contemeraſſe torum.
Dij melius, quàm me, ſi ſit peccâſſe libido,
Sordida contemptæ ſortis amica iuuet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergaq́; complecti verbere ſecta velit?

Adde,

Adde, quod ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Si licet ancillam, quæ sit tibi fida, rogarem?
Quid, nisi vt indicio iuncta repulsa foret?
Per Venerem iuro, puerique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

ELEGIA VIII.

Ad Cypassim ancillam Corinnæ.

COmendis in mille modos perfecta capillis,
Comere sed solas digna Cypassi Deas,
Et mihi iucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi:
Quis fuit inter nos sociati corporis index.
Sensit concubitus vnde Corinna tuos?
Non tamen erubui: nec verbo lapsus in vllo
Furtiuæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quòd in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit:
Serua Mycenæo est Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec forti maior Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Vt tamen iratos in te defixit ocellos,
Sensit te totis erubuisse genis.
At quanto, si fortè refert, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu Dea, tu iubeas animi periuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos
Pro quibus officijs precium mihi dulce repende,
Concubitus hodie fusca Cypassi tuos.
Quid renuis? fingisq; nouos ingrata timores?
Est vnum è dominis promeruisse satis.
Quòd si stulta negas, index anteacta fatebor.
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco fuerim tecum, quotiesque Cypassi
Narrabo dominæ, quotque, quibusque modis.

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer:
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Ludis? & in castris vulneror ipse tuis?
Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere maior erat.
Quid non Æmonius quem cuspide perculit heros
Confossum medicâ postmodò iuuit ope?
Venator sequitur fugientia: capta relinquit,
Semper & inuentis vlteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid iuuat in nudis hamata recondere tela
Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ:
Hinc tibi cum magnâ laude triumphus eat.
Roma, nisi immensum vires promôsset in orbem,
Stramineis esset nunc quoq; densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros:
Tutoq; deposito poscitur ense, rudis,
Longaq; subductam celant naualia pinum:
Mittitur in saltus carcere liber equus.
Me quoq; qui toties merui sub amore puellæ,
Defunctum placidè viuere tempus erat.
Viue, Deus posito si quis mihi dicat amore,
Deprecer: vsque adò dulce puella malum est?
Cum benè pertæsum est, animiq; reuanuit ardor,
Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Vt rapit in præceps dominum spumantia frustra
Frena retentantem, durior oris equus.
Vt subitus propè iam prensâ tellure carinam,
Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic mesæpe refert incerta Cupidinis aura:
Notaq; purpureus tela resumit Amor.
Fige puer: positis nudus tibi præbeor armis:
Hîc tibi sunt vires: hîc tua dextra valet.

Hic

Huc tanquam iussæ veniunt iam sponte sagittæ :
Vix ullis præme nota pharetra tua est.
Infœlix, totâ quicunq; quiescere nocte
Sustinet : & somnos præmia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago ?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Ne modò decipiant voces fallacis amicæ :
Sperando certè gaudia magna feram.
Et modò blanditias dicat : modò iurgia nectat.
Sæpe fruar dominâ : sæpe repulsus eam.
Quòd dubius Mars est, per te prinigne Cupido est :
Et mouet exemplo victricus arma tuo.
Tu levis es : multoq; tuis ventosior alis :
Gaudiaq; ambiguâ dasque negasque fide.
Si tamen exandis pulchrâ cum matre Cupido :
Indeserta meo pectore regna gere
Accedant regno nimium vaga turba puellæ,
Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

Ad Græcinum, quòd eodem tempore duas amet.

TV mihi tu certè (memini) Græcine negabas
Vno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior : per te deprensus inermis :
Esce duas vno tempore solus amo.
Vtraq; formosa est : operosæ cultibus ambæ :
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hâc illa est : hæc est quoq; pulchrior illâ :
Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errat, vt à ventis discordibus acta phaselus,
Diuiduumq; tenent alter & alter amor.
Quid geminas Erycina meos sine fine dolores.
Non erat in curas vna puella satis ?
Quid folia arboribus? quid pleno sidera cœlo ?
In freta collectas alta quid addis aquas ?
Sed ta nen hoc melius, quàm si sine amore iacerem ?
Hostibus eueniat vita seuera meis.
Hostibus eueniat vacuo dormire cubili :
Et medio latè ponere membra toro.

At mihi sæuus amor somnos abrumpat inertes:
Simq; mei lecti non ego solus onus.
Me mea dispердat nullo prohibente puella:
Si satis una potest: si minus una, duæ.
Sufficiant: graciles non sunt sine viribus artus:
Pondere, non nervis corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
Decepta est operâ nulla puellâ mea.
Sæpe ego lasciuæ consumpsi tempora nocti:
Vtilus, & forti corpore mane fui.
Fœlix, quem Veneris certamina mutua perdunt:
Dy faciant lethi causa sit ista mei.
Induat aduersis contraria pectora telis
Miles: & æternum sanguine nomen emat:
Quærat auarus opes: &, quæ lassârit undo
Æquora, periuro naufragus ore bibat:
At mihi contingat Veneris languescere motu,
Cùm moriar, medium soluar & inter opus.
Atq; aliquis nostro lacrymans in funere dicat:
Conueniens vitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam nauigantem.

PRima malas docuit mirantibus æquoris vndas
Peliaco pinus vertice cæsa vias.
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fuluo vellere vexit ouem.
O vtinam, ne quis remo freta longa moueret,
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notumque torum patriosque penates:
Fallaceſq; vias ire Corinna parat.
Quid tibi me miserum Zephyros, Euroſq; timebo?
Et gelidum Boream præcipitemq; Notum?
Non illic vrbes, non tu mirabere syluas:
Vna est iniusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictosque lapillos.
Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signanda puellæ:
Hactenus est tutum cetera cæca via est.

Et

Et vobis alij ventorum prælia narrent,
Quas Scylla infestet, quasue Charybdis aquas.
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis,
Quo lateant Syrtes magna minorq; sinu.
Hoc alij referant, at vos quod quisque loquetur,
Credite, credenti nulla procella nocet.
Serò respicitur tellus, vbi funè soluto
Currit in immensum panda carina salum.
Nauita sollicitus iam ventos horret iniquos,
Et propè tam lethum, quam prope cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperat vndas,
Quàm tibi sit toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fœcundæ fidera Ledæ,
Et, fœlix, dicas, quem sua terra tenet.
Tutius est fouisse thorum, legisse libellos,
Threïcium digitis increpuisse lyram.
At si vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis iactura puellæ,
Nereïdesq; Deæ, Nereïdumq; pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo:
Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tunc mare in hæc magnus declinet littora Nereus,
Huc venti spectent, huc agat æstus aquas.
Ipsa roges. Zephyri veniant in linteapleni:
Ipsa tuâ moueas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Nostros aduehit ista Deos.
Excipiamq; humeris: & multa sine ordine carpam
Oscula: pro reditu victima vota cadet.
Inq; thori formam molles sternentur arenæ:
Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
Illic apposito narrabis multa Lyæo:
Pene sit vt medijs obruta nauis aquis:
Dumq; ad me properas, nec iniquæ tempora noctis
Nec tepræcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit:
Cur ego non votis blandiar ipse meis?

Hæc

Hæc mihi quàm primùm cœlo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat quòd amicâ potitus sit.

ITe triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus: in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quam custos, quam ianua firma, tot hostes
Seruabant, ne quâ posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
In quâ, quæcunq; est sanguine præda caret.
Non humiles muri, non paruis oppida fossis
Cincta: sed est dubiu capta puella meo
Pergama cùm caderent bello superata biluſtri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea seposita est: & abomni milite discors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui:
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
Huc ades ô curâ parte triumphe meâ.
Nec belli est noua causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax Asiæq; foret.
Fœmina syluestres Lapithas, populumq; biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit in regno, iuste Latine, tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc vrbe recenti
Immisit soceros, armaq; sæua dedit.
Vidi ego pro niueâ pugnantes coniuge tauros:
Spectatrix animos ipsa iuuenca dabat.
Me quoq; cum multis, sed me sine cæde, Cupido.
Iussit militiæ signa mouere suæ.

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, vt patientem Corinnam iuuet.

DVm labefactat onus grauidi temeraria ventris,
In dubio vitæ lassa Corinna iacet.
Illa quidem, clam me tantum molita periclu,
Irâ digna mea est: sed cadit ira metu.

Seâ

Sed tamen aut ex me conceperat: aut ego credo:
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi, Paretonium, genet aliaq; arua Conopi
Quæ colis & Memphin palmiferamq; Pharon:
Quaq; celer lato Nilus delapsus ab alueo
Per septem portus in maris exit aquas:
Per tua sacra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
Pigraq; labatur circum donaria serpens:
Et comes in pompâ corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus: & in vnâ parce duobus,
Nam vitam dominæ tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
Quâ cingit laurus Gallica turma tuas.
Tuq; laborantes vtero miserata puellas;
Quarum tarda latens corpora tendit onus:
Lenus ades, precibusq; faue Lucina puellæ.
Digna est quàm iubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris:
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Abyciam titulum, seruatâ Naso Corinnâ.
Tu modò fac titulo muneribusq; locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore:
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA. XIV.

In amicam, quòd abortiuum ipsa fecerit.

QVid iuuat immunes belli cessare puellas?
Nec fera peltatas agmina velle sequi?
Si sine Marte suis partiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros conuellere fœtus,
Militiâ fuerat digna perire suâ.
Scilicet, vt careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem:
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quiq; iterum iaceret generis primordia nostri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.

Quis

Quis Priami fregisset opus, si numen aquarum
Iusta recusásset pondere ferre Thetis?
Ilia si cumulo geminos in ventre necasset,
Casurus dominæ conditor vrbis erat.
Si Venus Æneam grauidâ teneràsset in aluo,
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoq; cum posses nasci formosa, perîsses:
Tentásset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego cùm fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos matre necante dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus vuis?
Pomaq; crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura suâ, sine crescere nata:
Est pretium paruæ non leue vita moræ.
Vestra quid effoditis subiectis viscera telis?
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Atq; sua cæsum matre queruntur Itym.
Vtraque sæua parens: sed tristibus vtraq; causis,
Iacturâ socij sanguinis, vlta virum est.
Dicite: quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicitâ corpora vestra manu?
Hæc neq; in Armenijs tigres fecêre latebris:
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impunè, puellæ:
Sepe, suos vtero quæ nècat, ipsa perit.
Ipsa perit: ferturq; rogo resoluta capillos:
Et, meritò clamant, qui modo cunque vident.
Ista sed æthereas vanescant dicta per auras:
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dij faciles, peccâsse semel concedite tutò:
Et satis est: pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule formosæ digitum vincture puellæ.
In quo censendum nil, nisi dantis amor.
Munus eas gratum: te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.

Tam

Tam bene conuenias, quàm mecum conuenit illi:
Et digitum iusto commodus orbe teras.
Fœlix à dominâ tractaberis annule nostrâ:
Inuideo domus iam miser ipse meis.
Obtinam subitò fieri mea munera possem
Artibus * Æeæ, * Carpathij q; senis. * Circe. * Proteus.
Tunc ego te cupiam dominæ tetigisse papillas:
Et læuam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quanuis angustus, & hærens:
Inque sinum mirâ lapsus ab arte cadam.
Idem ego, vt arcanas possim signare tabellas,
Nèue tenax ceram siccaque membra trahat,
Humida formosæ tangam prius ora puellæ.
Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor vt condar loculis, exire negabo:
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futurus:
Quòduc tener digitus ferre recuset onus.
Me gere, cùm calidis perfundes imbribus artus:
Damnaque sub gemmâ perfer euntis aquæ.
Sed puto te visâ mea membra libidine surgent:
Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid voueo? paruum proficiscere munus:
Illa datam tecum sentiet esse fidem.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, vt ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris,
Parua, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licet admoto tellurem sidere findat,
Et miset Icarij stella proterua Canis:
Arua peruerrantur Peligna liquentibus vndis:
Et viret in tenere fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multoq; feracior vuis:
Dat quoq; bacciferam Pallada rarus ager.
Perq; resurgentes riuis labentibus herbis
Gramineus madidam cespes obumbrat humum
At meus ignis abest, verbo peccauimus vno:
Quæ mouet ardores, est procul: ardor adest.

Non

Non ego, si medius Polluce & Castore ponar,
In cæli sine te parte fuisse velim.
Solliciti iaceant, terrâq; premantur iniquâ,
In longas orbem qui secuêre vias.
Aut iuuenum comites iussissent ire puellas,
Si fuit in longas terra secanda vias.
Tunc mihi, si premerem ventosas horridus Alpes
Durum cum dominâ molle fuisset iter.
Cum dominâ Libycas ausim perrumpere Syrtes:
Et dare non æquis vela ferenda Notis.
Non quæ virgineo portenta sub inguine latrant,
Nec timeam vestros curua Malea sinus.
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Tundit, & effusas ore receptat aquas.
Quod si Neptuni ventosa potentia vincat,
Et subventuros auferat vnda Deos:
Tu nostris niueos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero iuvenis tranauerat vndas:
Tunc quôque tranâsset, sed via cæca fuit.
At sine te quamuis operosi vitibus agri
Me teneant, quamuis amnibus arua notant:
Et vocet in ritus currentem rusticus vndam;
Frigidáque arboreas mulceat aura comas:
Non ego Pelignos videor celebrare salubres,
Non ego natalem rura paterna locum.
Sed Scythiam Cilicasq; feros, viridesq; Britannos,
Quæque Prometheo saxa cruore madent.
Vlmus amat vites: vitis non deserit vlmum:
Separor à dominâ cur ego sæpe meâ.
At mihi te comitem iurabas vsque futuram,
Per me, perque oculos, qui rapuêre, tuos.
Verba puellarum foliis leuiora caducis:
Irritaq; vt visum est, ventus & aura ferunt.
Si qua mei tamen est in te pia cura relicta,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Parua quam primum rapientibus esseda mannis,
Ipsa per admissas concute lora iubas.

At

At vos, quà venient, tumidi subsidite montes:
Et faciles curvis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.

Quòd Corinnæ soli sit seruiturus.

SI quis erit, qui turpe putet seruire puellæ:
Illo conuincar iudice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatius vrat:
Quæ Phaon & fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque vtinam dominæ mitis quoq; præda fuissem,
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos: facie violenta Corinna est.
Me miserum, cur est tam bene nota sibi?
Stilicet a speculi sumuntur imagine fastus:
Nec nisi compositam se prius, illa videt:
Non tibi si faciès nimium dat in omnia regnum,
(O faciet oculos docta tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphæ mortalis amore Calypso
Capta, recusantem detinuisse virum.
Credimus æquoream Phœbo Nereida regi,
Egeriam iusto concubuisse Numæ:
Vulcano Venerem, quamuis incude relicta
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen apte
Iungitur herous cum breuiore modo.
Tu quoq; me, mea lux, in quas libet accipe leges:
Te decet, in medio iura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætêre remoto.
Non erit hic nobis inficiandus amor.
Sunt mihi pro magno fœlicia carmina censu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Noui aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam:
Vt fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diuersi ripâ labuntur eâdem,
Frigidus Eurotas, populifer q; Padus.
Nec, nisi tu, nostris cantabitur vlla libellis.
Ingenio causas tu dabis vna meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quòd de amoribus scribat.

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primaq; iuratis induis arma viris:
Nos Macer ignauæ Veneris cessamus in umbrâ:
Et tener ausuros grandia frangit amor.
Sæpe mea dixi, tandem discede, puellæ:
In gremio sedit protinus illa meo.
Sæpe, pudet, dixi lacrymis vix illa retentis,
Me miseram, cur te, dixit amare pudet?
Implicuitq; suos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor & ingenium sumptis reuocatur ab armis:
Resq; domi gestas & mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi: curáque Tragœdia nostra.
Creuit: & huic operi quamlibet aptus eram.
Risit Amor, pallamq; meam, pictósque cothurnos,
Sceptraq; priuatâ tam citò sumpta manu.
Hinc quoq; me dominæ numen deduxit iniquæ,
Deq; cothurnato Vate triumphat Amor.
Quod licet: aut partes teneri profitemur amoris:
Hei mihi præceptis torqueor ipse meis!
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi,
Scribimus: & lacrymas Phylli relicta tuas:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusq; legant:
Quodq; tenes strictum Didо miserabilis ensem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm citò de toto redyt, meus orbe Sabinus!
Scriptáque diuersis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognouit Vlyssis:
Legit ab Hippolito scripta nouerca suo.
Iam pius Æneas miseræ rescripsit Elissæ:
Quodque legat Phyllis, si modo viuit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit,
Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quà tutum, vati Macer arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.

Et

Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen:
Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te noui, non bella libentius iſtis
Dicis, & à veſtris in mea caſtra redis.

ELEGIA XIX.

Ad riualem, cui vxor curæ non erat.

SI tibi non opus eſt ſeruatâ ſtulte puellâ:
At mihi fac ſerues, quò magis ipſe velim.
Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius vrit:
Ferreus eſt ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Speremus pariter: pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulſa locum.
Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere poſſit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium verſuta Corinna:
Quoque capi poſſem, callida norat opem.
Ah quoties ſani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo iuſſit abire pede.
Ah quoties finxit culpam: quantumq; licebat,
Inſontis ſpeciem præbuit ipſa nocens.
Sic vbi vexârat, tepidóſque refouerat ignes:
Rurſus erat votis comis & apta meis.
Quæ mihi blanditias, quam dulcia verba parabat?
Oſcula (Dij magni) qualia, quotque dabat!
Tu quoque, quæ noſtros rapuiſti nuper ocellos,
Sæpe face inſidias: ſæpe rogata nega.
Et ſine me ante tuos proiectum in limine poſtes
Longa pruinoſâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longóſque adoleſcit in annos,
Hoc iuuat: hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiúmque potens, in tædia nobis
Vertitur, & ſtomacho, dulcis vt eſca nocet.
Si nunquam Danaën habuiſſet ahenea turris,
Non eſſet Danaë de Ioue facta parens.
Dum ſeruat Iuno mutatam cornibus Iô,
Facta eſt, quàm fuerat gratior ipſa Ioui.
Quod licet, & facile eſt, quiſquis cupit arbore frondes
Carpat, & è medio flumine ſumat aquam.

Si qua volet regnare diu, deludat amantem,
Hen mihi ne monitis torquear ipse meis!
Quodlibet eueniat: nocet indulgentia nobis:
Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.
At tu formosa nimium secure puellæ.
Ineipe iam primâ claudere nocte domum.
Incipe, quis furtim toties tua limina pulset,
Quærere: quid latrent nocte silente canes.
Quò ferat & referat solers ancilla tabellas:
Cur toties vacuo secubet illa toro.
Mordeat ista tuas, aliquando cura medullas:
Detq; locum nostris materiamq; dolis.
Ille potest vacuo furari in littore arenas,
Vxorem stulti si quis amare potest.
Famq; ego præmoneo: nisi tu seruare puellam
Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa, diuq; tuli: sperauisæpe futurum,
Cum bene seruâsses, vt bene verba darem.
Lentus es: & pateris nulli patienda marito:
At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infœlix nunquam prohibebor abire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies cur te iure perisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta iuuet patientia, quære:
Me tibi rivalem si iuuat esse, veta.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM SIVE AMORVM.

LIBER III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poëtæ, vtrum elegos pergat scribere, an potius tragœdias.

STat vetus, & multos incidua sylua per annos:
Credibile est illi numen inesse loco. (dens:
Fons sacer in medio, spelũcaq; pumice pen-
Et latere ex omni dulce queruntur aues.
Hic ego dum spatior tectus nemoralibus vmbris,
Quod mea quærebam Musa moueret opus:
Venit odoratos Elegeia nexa capillos:
Et putopes illi longior alter erat.
Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis:
In pedibus vitium causa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia passu,
Fronte comæ toruâ: palla iacebat humi.
Læua manus sceptrum latè regale tenebat:
Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, Ecquis erit, dixit tibi finis amandi?
O argumenti lente poëta tui!
Nequitiam vinosa tuam conuiuia narrant:
Narrant in multas compita secta vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem:
Atque ait, Hic hic est, quem seruus vrit amor.
Fabula (nec sentis) totâ iactaris in vrbe:
Dum tua post posito facta pudore refers.
Tempus erat thyrso dudum grauiore moueri,
Cessatum satis est: incipe maius opus.
Materiâ premis ingenium: cane facta virorum:
Hæc animo, dices, area digna meo est.

Quod teneræ tantent, lusit tua musa, puellæ:
Primaq; per numeros acta iuuenta suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen:
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & mouit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie terque quaterque caput.
Altera (nam memini) limus obrisit ocellis.
Fallor? an in dextrâ myrtea virga fuit?
Quid grauibus, verbis animosa Tragœdia, dixit,
Me premis? an nunquam non grauis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moueri:
In me pugnasti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris:
Obruit exiguas regia vasta fores.
Sum leuis, & mecum leuis est mea cura Cupido:
Non sum materiâ fortior ipsa meâ.
Rustica sit sine me lasciui mater Amoris:
Huic ego proueni lena comésque Deæ.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno.
Hæc est blanditijs ianua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu posse, ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis obstructi sollicitare forem:
Delabíque toro tunicâ velata recinctâ,
Atq; impercussos nocte mouere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me, memini, dum custos sæuus abiret,
Ancillæ miseram delituisse sinu.
Quid, cum me munus natali misit? at illa
Rupit, & appositâ barbara mersit aquâ.
Prima tuæ mouit felicia semina mentis:
Munus habet, quod te iam petit ista, meum.
Desierat: cæpi, per vos vtrasq; rogamus,
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altóque cothurno:
Iam nunc contracto magnus in orbe sonor.

Altera

Altera das nostro victurum nomen amori:
Ergo ades: & longis versibus adde breues.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus,
Tu labor æternus, quod petit illa, breue est.
Mota dedit veniam, teneri properentur amores,
Dum vacat, à tergo grandius vrget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, cursum equorum spectantem.

NOn ego nobilium venio spectator equorum:
Cui tamen ipsa faues, vincat vt ille precor.
Vt loquerer tecum veni, tecumq; sederem:
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursum spectes, ego te: spectemus vterque
Quod iuuet: atque oculos pascat vterque suos.
O cuicunq; faues fœlix agitator equorum:
Ergo illi curæ contigit esse tuæ.
Hoc mihi contingat: sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo: modò verbere terga notabo:
Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:
Deq; meis manibus lora remissa fluent.
Ah quam pæne Pelops Pisæo concidit axe,
Dum spectat vultus Hippodamia tuos.
Nempe fauore suæ vicit tamen ille puellæ.
Vincamus dominæ quisq; fauore suæ.
Quid frustra refugis? cogit nos linea iungi:
Hæc ex lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen à dextra quicunque es, parce puellæ,
Contactu lateris lædatur ista tui.
Tu quoque qui spectas post nos, tua contrahe crura
Si pudor est, rigido nec prime terga genu.
Sed nimium demissa iacent tua pallia terræ,
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Inuida vestis eras, quæ tam bona crura tegebas,
Quoq; magis spectes, inuida vestis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optauit manibus sustinuisse suis.

Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
Cùm sequitur fortes fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi: quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcescere ventos,
Quos faciant nostra mota flagella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris, æstus?
Captaq; fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor: alba nigro sparsa est tibi puluere vestis,
Sordide de niueo corpore puluis abi.
Sed iam pompa venit: linguis animisq; fauete:
Tempus adest plausus, aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis:
Huc ades atq; meus, fac Dea, vincat amor,
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis,
Nil mihi cum pelago, me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles, nos odimus arma:
Pax iuuat, & media pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit.
Artifices in te verte Minerua manus.
Ruricolæ Cereri, tenerоq; assurgite Bacchо:
Pollucem pugiles, Castora placet eques:
Nos tibi blanda Venus, puerisq; potentibus armis
Plaudimus: incœptis annue diua meis.
Daq; nouam mentem dominæ, vt patiatur amari,
Annuit: & motu signa secunda dedit.
Quod dea promisit, promittas ipsa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu Dea maior eris.
Per tibi tot iuro testes, pompamq; Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura: potes, si fortè iuuabit,
Carcellis primos inseruisse pedes.
Maxima iam vacuo præco spectacula Circo.
Quadriuges æquo carcere misit equos.
Cui faueas video: vincet cuicunq; fauebis:
Quid cupias, ipsi scire videntur equi.

Mi

Me miserum, metam spatioso circuit orbe:
Quid facis? admoto proximus axe subi.
Quid facis infœlix? perdis bona vota puellæ:
Tende precor valida lora sinistra manu.
Fauimus ignauo: sed eum reuocate Quirites:
Et date iactatis vndiq; signa togis.
En reuocant, at ne turbet toga mota capillos.
In nostros abdas te licet vsque sinus.
Iamq; patent iterum reserato carcere postes:
Et volat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera: spatioque insurge patenti:
Sint mea, sint dominæ facta vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ: mea vota supersunt:
Ille tenet palmam: palma petenda mihi est.
Risit: & argutis quiddam promisit ocellis:
Hoc satis est: alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

De amica quæ peierauerat.

ESse Deos credamne? fidem iurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit antè, manet.
Quàm longos habuit nondum iurata capillos,
Tam longos, postquam numina læsit, habet.
Candida, candorem roseo suffusa rubore,
Antè fuit: niueo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis est aptissima forma:
Longa decensque fuit, longa decensq; manet.
Argutos habuit: radiant vt sydus ocelli:
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æterni falsum iurare puellis
Dij quoq; concedunt: formáque numen habet.
Perque suos illum nuper iurasse recordor,
Perque meos oculos: & doluêre mei.
Dicite Dij: si vos impunè fefellerit illa:
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non inuidiæ vobis Cepheia virgo est,
Pro malè formosa iussa parente mori.
Non satis est, quòd vos habuit sine pondere testes:
Sed mecum lusos ridet inulta deos.

Vt sua per nostram redimat periuria pœnam:
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re Deus est nomen, fruſtraq; timetur:
Et stulta populos credulitate mouet:
Aut si quis Deus est, teneras amat ille puellas:
Et nimium solas omnia posse iubet.
Nobis fatifero Mauors accingitur ense:
Nos petit inuicta Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curuantur Apollinis arcus:
In nos alta Iouis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi:
Atque vltrò, quæ se non timuêre, timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certè plus animi debet inesse viris.
Iuppiter igne suo lucos iaculatur, & arces:
Missaq; periuras tela ferire vetat.
Tot meruêre pati: Semele miserabilis arsit:
Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti:
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror? & toto facio conuicia cœlo?
Dij quoque habent oculos, Dij quoq; pectus habent.
Si Deus ipse forem, numen sine fraude liceret
Fœmina mendaci fallerit ore meum.
Ipsa ego iurarem verum iurasse puellas:
Et non de tetricis dicerer esse Deis.
Tu tamen illorum moderatius vtere dono:
Aut oculis certè parce puella meis.

ELEGIA IV.

Ad virum seruantem coniugem.

DVre vir, impositò teneræ custode puellæ,
Nil agis: ingenio quæq; tuenda suo est.
Si qua metu dempto casta est, ea, denique casta est:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Vt iam seruaris bene corpus, adultera mens est:
Nec custodiri, ni velit, vlla potest.
Nec mentem seruare potes, licet omnia claudas,
Omnibus exclusis intus adulter erit.

Cui

Cui peccare licet, peccat minus: ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vinces aptius ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contra sua frena tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, vt primùm concessas sensit habenas,
Frenaq; in effusas laxa iacere iubas.
Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus, & hos vnus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danaë saxo ferroq; perenni
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
Penelope mansit, quamuis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quicquid seruatur, cupimus magis, ipsaq; furem
Cura vocat: pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet ipsa sua, sed amore mariti,
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non proba sic, quam ver seruat, sed adultera, cara est.
Ipse timor precium corpore maius habet.
Indignere licet, iuuat inconcessa voluptas;
Solæ placet, timeo, dicere si qua potest
Non tamen ingenuam ius est seruare puellam,
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet vt possit custos ego discere feci,
In laudem serui casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem lædit adultera coniux,
Et notos mores non satis vrbis habet.
In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati,
Romulus Iliades, Iliadesque Remus.
Quid tibi formosa, si non nisi casta placebat:
Non possunt vllis ista coire modis.
Si sapis, indulge dominæ: vultuq; seueros
Exue: nec rigidi iura tuere viri.
Et cole quos dederit: multos dabit vxor amicos.
Gratia sic minimo magna labore venit.

Sic

Sic poteris iuuenum conuiuia semper inire:
Et, quæ non tuleris, multa videre domi.

ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limosis obsite ripas,
Ad dominam propero: siste parumper aquas:
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concaua traiecto cymba rudente vehat.
Paruus eras: (memini) nec te transire refugi:
Summaq; vix talos contigit vnda meos.
Nunc ruis apposito nimbis de monte fontis:
Et turpi crassas gurgite voluis aquas.
Quid properasse iuuat? quid pauca dedisse quieti,
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hîc standum est? sinon datur artibus vllis,
Vlterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego, quas habuit pennas Danaëius heros,
Terribili densum cùm tulit angue caput:
Nunc opto currum, de quo Cerealia primùm
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum:
Non tulit hæc vnquam, nec feret vlla dies.
Tu potius ripis effuse capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris inuidiæ torrens (mihi crede) ferendæ:
Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent inuenes in amore iuuare,
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troia fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diuersis currere terris,
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoq; promissam Xantho Penee Neæram
Phittiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens:

Cornua

Cornua si tua sunt vbi nunc, Acheloe, requiram:
Herculis irata fracta quærere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti,
Vna tamen tanti Deianira fuit:
Ille fluens diues: septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ non benè cælat aquæ,
Fertur in Euadne collectam Æsopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus vt amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere iussit aquam: iussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per caua saxa volutus.
Tyburis Argæi spumifer arua rigas.
Ilia cui placuit, quamuis erat horrida vultu,
Vngue notata comas, vngue notata genas.
Illa gemens patruiq; nefas, delictaq; Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab vndis.
Raucaq; de medijs sustulit ora vadis.
Atq; ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genas?
Quò cultus abiêre tui? quid sola vagaris?
Vittanec euinctas impedit alba comas?
Quid fles? & teneros lachrymis corrumpis ocellos?
Pectoraq; insana planguis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lachrymas latus in ore videt.
Illia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Teq; colent amnes: Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures inter dominabere nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent:
Nec me sperne (precor) tantum Romana propago
Munera promissis vberiora feres.
Dixerat, illa oculos in humum deiecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam: ter ad altas restitit vndas:
Currendi vires eripiente metu.
Sæua tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos.

O vtinam mea tecta forent, patrioq; sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas inuitor ad vllas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis aegnor adultera vulgi:
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & vestem timidus pretendit ocellis:
Atq; ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & socij iura dedisse tori:
Te quoq; credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora & syluae crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increuit latis spatiosius vndis,
Nec capit admissas alueus altus aquas.
Quid mecum furiose tibi? Quid mutua differs
Gaudia? quid coeptum, rustice, rumpis iter?
Quid, si legitimum flueres, si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum niuibus collecte caducis:
Nec tibi sunt fontes: nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluuiasque, niuesque solutas
Quas tibi diuitias pigra ministrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
Aut premis arentem puluerulentus humum,
Quis te vnquam potuit sitiens haurire viator?
Quis dixit grata voce, perennis eas?
Damnosus pecori curris: damnosior agris:
Forsitan haec alios, me mea damna mouent.
Huic ego, ne demens, narraham fluminum amores.
Iactasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quid spectans, Acheloon & Inachoon amnes,
Et patrij nomen Nile referre tuum.
At tibi pro meritis opto non candide torrens
Sint rapidi soles, siccaq; semper hyems.

ELEGIA VI.

Quod ab amica receptus, cum ea coire non potuit, conqueritur.

AVt non formosa est, aut non bene culta puella,
Aut, puto, non votis sæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui male languidus vsus,
Sed iacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puella,
Inguinis effœti parte iuuante frui.
Illa quidem nostro subiecit eburnea collo
Brachia, Sithonia candidiora niue.
Osculaque inseruit cupidè luctantia linguis:
Lascium femori suppositq; femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumq; vocauit:
Et quæ præterea publica verba iuuant.
Tacta tamen gelida veluti mea membra cicuta,
Segnia propositum destituêre meum.
Truncus iners iacui, species, & inutile lignum:
Nec satis exactum est, corpus an vmbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem est ventura senectus?
Cùm desit numeris ipsa iuuenta suis?
Ah pudet annorum, quod me iuuenemque, virumque,
Nec iuuenem, nec me sensit amica virum!
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit: & à charo fratre verenda soror.
At nuper bis flaua Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angusta nocte Corinnam,
Et memini numeros sustinuisse nouem.
Num mea Thessalico languent deuota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagáue punicea defixit nomina cera?
Et medium tenues in iecur vrget acus?
Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Illicibus glandes, cantataque vitibus vua
Decidit: & nullo poma mouente fluunt.

Quid

Quid vetat & neruos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti: pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitij causa secunda mei:
At qualem vidi, qualem tetigique puellam:
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attactu Pylius inuenescere posset:
Tithonusque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat: sed non vir contigit illi:
Quas nunc concipiam per noua vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter vsus,
Munera oblati pœnituisse deos.
Optabam certè recipi: sum nempe receptus:
Oscula ferre, tuli: proximus esse, fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna sine vsu?
Quid mihi possedi diues auarus opes.
Sic aret medijs taciti vulgator in vndis:
Pomaque quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit manè puella,
Protinus vt sanctos possit adire Deos.
Sed non blanda puto, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitauit ope.
Illa graues potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditys saxa mouere suis.
Digna mouere fuit certè diuosque viroque:
Sed neque tunc vixi: nec vir, vt ante, fui.
Quid iuuat ad surdas si cantet Phemius aures!
Quid miserum Thamyram picta tabella iuuat?
At quæ non tacita formaui gaudia mente?
Quos ego non finxi dispositique modos?
Nostra tamen iacuêre, velut præmortua, membra
Turpiter hesterna languidiora rosa.
Quæ nunc ecce vigent intempestiua, valentque:
Nunc opus exposcunt, militiamque suam.
Quin istic pudibunda iace vana pessima nostri:
Sic sim pollicitis captus vt antè tuis.
Tu dominum fallis: per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.

Hanc

Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas consurgere posse per artes,
Immemoremque sui procubuisse videt:
Quid me ludis, ait? quis te malè sane iubebat
Inuitum nostro ponere membra toro?
Aut te traiectis Æea venefica ramis
Deuouet, aut alio lassus amore venis.
Nec mora: dissiluit tunica velata recincta,
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Neue suæ possent intactam scire ministræ,
Dedecus hoc sumpta dissimulauit aqua.

ELEGIA VII.

Quòd ab amica non recipiatur, dolet.

EN quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes?
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
Cùm puchrè nostri dominæ placuêre libelli:
Quò licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm benè laudauit, laudato ianua clausa est:
Turpiter hic illuc ingeniosus eo.
Ecce recens dives parto per vulnora censu
Præfertur nobis sanguine factus eques.
Hunc potes amplecti formosis, stulta, lacertis?
Huius, in amplexu, stulta, iacere, potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat:
Ense latus cinctum, quod tibi seruit, erat.
Leua manus, cui nunc serum malè conuenit aurum,
Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Quâ periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heus vbi mollities pectoris illa tui est?
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ:
Quæsitum est illi corpore, quicquid habet.
Forsitan & quoties hominem iugulauerit, ipse
Indicet: hoc fassus tangis ab ira manus?
Ille ego Musarum purus Phœbique sacerdos
Ad rigidas canto carmen inane fores.

Discite, qui sapitis, non hæc, quæ scimus inertes
Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
Proque bono versu primum deducite pilam:
Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Iuppiter admonitus nil esse potentius auro,
Corruptæ precium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat, durus pater, ipsa severa,
Ærati postes, ferrea turris erat.
Sed postquam sapiens in munera venit adulter:
Præbuit ipse sinus: & dare iussa, dedit.
At cùm regna senex cœli Saturnus haberet,
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraq; & argentum, cumq; auro pondera ferri
Manibus admorat: nullaq; massa fuit.
At meliore dabat: Curuo sine vomere fruges,
Pomaq; & in quercu mella reperta cava.
Nec valido quisquam terram scindebat aratro:
Signabat nullo limite fossor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi:
Vltima mortali tum via littus erat.
Contra te solers hominum natura fuisti,
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus vrbes?
Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quà licet, affectas cœlum quoque: templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modo Cæsar habent.
Eruimus terra solidum pro frugibus aurum:
Possidet inuentas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat sensus honores:
Inde grauis iudex, inde severus eques.
Omnia possideant: illis campusq; forumque
Seruiat: hi pacem sæuaque bella gerant:
Tantum ne nostros auidi lucrentur amores:
Et satis est, aliquam pauperis esse suam.
At nunc exæquet tetricas licet illa Sabinas:
Imperat vt captæ, qui dare multa potest.

Me

Me prohibet custos: in me timet ille maritum:
Si dederim, tota cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam malè quæsitas pulueret mutet opes.

ELEGIA VIII.
Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater plorauit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas:
Flebilis indignos Elegeia solue capillos:
Ab nimis ex uero nunc tibi nomen erit?
Ille tui uates operis, tua fama, Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer ueneris fert eucrsamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice, demissis ut eat miserabilis alis:
Pectoraque infesta tundat apertat manu.
Excipiunt lachrymas sparsa per colla capilli:
Oraq; singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris, pulcher Iule, tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo:
Quàm iuueni rupit cum ferus inguen aper.
At sacri uates, & diuûm cura uocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putant.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
Omnibus obscuras inijcit ille manus.
Quid Pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid uictas obstupuisse feras?
Et Linon in syluis idem pater abditus altis
Dicitur inuicta concinuisse lyra.
Aspice Mæonidem, à quo, cen fonte perenni,
Uatum Pierijs ora rigantur aquis.
Hunc quoque summa dies nigro summersit Auerno
Effugiunt auidos carmina sola rogos.
Durat opus uatum, Troiani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit.
Altera cura recens, altera primus amor.

Quid nos sacra iuuant? quid nunc Ægyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cùm rapiant mala fata bonos: (ignoscite fasso)
Sollicitor nullos esse putare Deos.
Viue pius moriere tamen: cole sacra, colentem
Mors tamen à templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis: iacet ecce Tibullus
Vix manet è toto parua quod vrna capit.
Téne sacer vates flammæ rapuêre rogales?
Pectoribus pasci nec timuêre tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Vrere, quæ tantum sustinuêre nefas.
Auertit vultus Erycis quæ possidet arces:
Sunt quoque qui lachrymas continuisse negant.
Sed tamen hoc melius, quàm sic Phæacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hic certe manibus fugientis pressit ocellos
Mater, & in cineres vltima dona tulit.
Hic soror in partem miseræ cùm matre doloris
Venit inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque
Oscula nec solos destituere rogos.
Delia discedens, fœlicius, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram:
Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sunt mea damna dolori.
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen, & vmbra
Restat, in Elysia valle Tibullus erit.
Obuius huic venies, hedera iuuenilia cinctus
Tempora, cum Caluo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes vmbra tua est, si qua est modò corporis vm-(bra
Auxisti numero, culte Tibulle pios.
Ossa quieta, precor, tuta requiescite in vrna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

E-

ELEGIA IX.

Ad Cererem, conquerens quod eius sacris eum amicæ concumbere, non permittatur.

ANua venerunt Cerealis tempora sacri:
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te Deam munificam gentes vbicumque loquuntur:
Nec minus humanis inuidet vlla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant:
Hæc cibus, & teneri cespitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris:
Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima iugis tauros supponere colla coëgit:
Et veterem curuo dente reuellit humum.
Hanc quisquam lachrymis lætari credat amantum?
Et benè tormentis secubituque soli?
Nec tamen est, quamuis agros amet ille feraces,
Rustica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes, nec fingunt omnia Cretes:
Cretes nutrito terra superba Ioue.
Illic, sideream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi: testis laudatur alumno:
Fassuram certe crimina nota puto.
Viderat Iasium Cretæa diua sub Ida
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit: &, vt teneræ flammam rapuêre medullæ,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor: sulcos arere videres,
Et sata cum minima parte redire sui.
Cùm benè iactati pulsarunt aruâ ligones:
Ruperat & duram vomer aduncus humum:
Seminaque in latos ierant æqualiter agros:
Irrita decepti vota colentis erant:

Diua potens frugum syluis errabat in altis,
Deciderant longæ spicea serta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno:
Omnia, qua tulerat se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum cantabat frugibus Idæ:
Et ferus in sylua farra metebat aper.
Optauit Minos similes sibi legifer annos:
Optauit Cereris longus vt esset amor.
Quid tibi secubitus tristes, Dea flaua, fuisse
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis: cùm sit tibi nata reperta?
Regnaq; quàm Iuno, sorte minora regat?
Festa dies Veneremq; vocat, cantusq; merumq;:
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA X.

Ad amicam, à cuius amore discedere non potest.

MVlta diuq; tuli: vitys patientia victa est:
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet asserui iam me: fugiq; catenas:
Et quæ non puduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus: & domitum pedibus calcamus amorem:
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim:
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.
Ergo ego sustinui foribus tam sæpe repulsus
Ingenuum dura ponere corpus humo!
Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clausam, seruus vt, ante domum!
Vidi ego, cum foribus lassus prodiret amator,
Inualidum referens emeritumq; latus.
Hoc tamen est leuius, quàm quòd sum visus ab illo:
Euenias nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi?
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas:
Causa fuit multis nostra amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ?
Et periuratos in mea damna Deos?

Quid

Quid iuuenum tacitos inter conuiuia nutus?
Verbaq; compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, amensq; cucurri,
Veni & riuali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duraui sæpi ferendis,
Quære alium pro me, qui velit ista pati.
Jam mea votiua puppis redimita corona
Lætatumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere: non ego sum stultus, vt antè fui.
Luctantur: pectusq; leue in contraria ducunt
Hâc amor, hâc odium: sed puto vincet amor.
Odero, si potero: si non, inuitus amabo:
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio: fugientem forma reducit:
Auersor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum viuere possum:
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minus, aut minùs improba vellem:
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium: facies exorat amorem:
Me miserum, vitijs plus valet illa suis!
Parce per, ô lecti socialia iura, per omnes
Qui dant fallendos se tibi sæpe Deos.
Perq; tuam faciem magni mihi numinis instar,
Perq; tuos oculos, qui rapuêre meos
Quicquid eris, mea semper eris, tu selige tantum,
Me quoq; velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dem potius, ventisq; ferentibus vtar,
Vt quanuis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicam suam ita suis carminibus immotuisse, vt riuales multos sibi parârit.

QVis fuit ille dies, quo triſtia ſemper amanti
Omina non albæ concinuiſtis aues?
Quòdue putem ſydus noſtris ocurrere votis?
Quóſue deos in me bella mouere querar?

Quæ modo dicta mea est: quam cœpi solus amare;
Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est: ingenio prostitit illa meo
Et meritò: quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpa facta puella mea est.
Me lenone placet: duce me perductus amator:
Ianua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est: nocuerunt carmina certè,
Inuidiæ nostris illa fuêre bonis.
Cùm Thebæ, cum Troia foret, cùm Cæsaris acta:
Ingenium monit sola Corinna meum.
O vtinam aduersis tetigissem carmina Musis:
Phœbus & inceptum destituisset opus.
Nec tamen vt tesles mos est audire Poëtas,
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusq; canes.
Nos pedibus pennas dedimus: nos crinibus angues:
Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum iaculantem mille lacertis:
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus vtribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem: de virgine fecimus vrsam:
Concinit Odryssum Cecropis ales Itym.
Iuppiter aut in aues, aut se transformat in aurum,
Aut secat imposita virgine taurus aquas.
Protea quid referam? Thebanaq; semina dentes?
Qui vomerent flammas ore fuisse boues?
Flere genis auriga suis electra sorores?
Quæq; rates fuerant, nunc maris esse Deas?
Auersumq; diem mensis furialibus Atrei?
Dictaq; percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fœcunda licentia vatum:
Obligat historica nec sua verba fide.

Et

Et mea debuerat falsò laudata videri.
Fœmina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XII.

De Iunonis festo.

CVm mihi pomiferis coniux foret orta Phaliscis,
Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Casta sacerdotes Iunoni festa parabant,
Et celebres ludos, indigenamq́; bouem.
Grande moræ precium ritus cognoscere quamuis
Difficilis cliuis hunc via præbet iter.
Stat vetus, & densa prænubilus arbore lucus:
Aspice: consedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votiuaq́; thura piorum:
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hic vbi personuit solenni tibia cantu:
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niueæ populo plaudente iuuencæ:
Quas aluit campis herba Phalisca suis.
Et vituli nondum metuenda fronte minaces
Et minor ex humili victima porcus hara:
Duxq́; gregis cornu per tempora dura recurua:
Inuisa est dominæ sola capella Deæ.
Illius induio syluus inuenta sub altis
Dicitur incœptam destituisse fugam.
Nunc quoq́; per pueros iaculis incessitur index:
Et precium auctori vulneris ipsa datur.
Qua ventura Dea est, iuuenes, timidæq́; puellæ,
Præbuerant latas veste iacente vias.
Virginei crines auro gemmaq́; premuntur:
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore fauent populi tunc, cum venit aurea pompa:
Ipsa sacerdotes subsequiturq́; suas.
Argiua est pompæ facies. Agamemnone cæso,
Et scelus, & patrias fugit Halesus opes.
Iamq́; per erratis profugus terraq́; mariq́;
Mœnia fœlici condidit Ita manu.

Ille

Ille suos docuit Iunonia sacra Phaliscos:
Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, si peccatura est, vt occultè peccet.

NOnego ne pecces, cum sis formosa, recuso:
Sed ne sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra iubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, vt tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcunq; potest peccasse negare:
Solaq; deformem culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et, quæ clàm facias, facta referre palam.
Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti,
Opposita populum submouet ante sera.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi peràges iudiciumq; tui?
Sit tibi mens melior, saltemq; imitare pudicas:
Teq; probam, quamuis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito: tantum fecisse negato:
Nec pudeat coràm verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Delicijs imple: sit procul inde pudor.
Hinc simul exieris, lasciuia protinus omnis
Absit: & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam cibi sit posuisse pudori:
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis:
Inq; modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba iuuantia cessent:
Spondaq; lasciua mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscœnum difficeatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem:
Et liceat stulta credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
Cur pressus prior est interiorque torus?
Cur plus quàm somno turbatos esse capillos?
Collaque conspicio dentis habere notam?

Tantum

Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos:
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccasse fateris:
Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi frustra, quod amare necesse est:
Tunc ego, sed tecum mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram: nec, quæ cælare parabis,
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
Et fuerint oculis probra videnda meis:
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato:
Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
Sit modò, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm benè contingat verbis superare duobus,
Et, si non causa, iudice vince tuo.

ELEGIA. XIV.

Ad Venerem, quod eligis finem imponat.

QVæ nouum vatem tenerorum mater amorum:
Traditur hæc elegis vltima meta meis.
Quos ego composui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuêre meæ.
Si quid id est, vsq; à proauis vetus ordinis hæres,
Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coëgerat arma:
Cum timuit socias anxia Roma manus.
Atq; aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia, quà campi iugera pauca tenent.
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poëtam,
Quantula cunq; estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo,
Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso grauiore Lyæus:
Pulsanda est magnis arca maior equis:
Imbelles elegi, genialis Musa, valete,
Post mea mansurum fata superstes opus.

FINIS.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI,

Liber I.

SI quis in hoc artẽ populo non nouit amãdi,
hoc legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ veloq; rates, remoq; reguntur:
Arte leues currus, arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisque erat aptus habenis:
Tiphys in Æmonia puppe Magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys, & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, ætas mollis, & apta regi.
Phillyrides puerum citharæ præfecit Achillem,
Atq; animos molli contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus iussas præbuit ille manus.
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris:
Sæuus uterq; puer, natus uterq; Dea.
Sed tamen & tauri ceruix oneratur aratro,
Frænaq; magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor: quamuis mea vulneret arcu
Pectora: iactatas excutiatq; faces.
Quò me fixit amor, quò me violentius vsit:
Hoc melius facti vulneris vltor ero.
Non ego Phœbe datas à te mihi mentiar artes:
Nec nos aëriæ voce monemur auis.
Non mihi sunt visæ Clio, Cliúsque sorores,
Seruanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Vsus opus mouet hoc, vati parete perito:
Vera canam: cœptis mater amoris ades.

Este

Este procul vitæ tenues, insigne pudoris:
Quæque tegis medios instita longa pedes.
Nos Venerem tutam, concessaq; furta canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui noua nunc primùm miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placitam exorare puellam
Tertius, vt longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissa meta terenda rota.
Dum licet: & loris passim potes ire solutis:
Elige cui dicas, tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis vbi retia tendat:
Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Nouit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoq; materiam longo qui quæris amori,
Ante, frequens, quo sit, disce puella loco.
Non ego quærentem ventis dare vela iubebo:
Nec tibi, vt inuenias, longa terenda via est.
Andromeden Perseus nigris portauit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graia puella viro.
Tot tibi namque dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, vt dicas quicquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos:
Æquore quot pisces, fronde teguntur aues:
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ constat in vrbe sua.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis:
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Siue petis iuuenem: iuuenes tibi mille placebunt:
Cogéris votus nescius esse tui.
Seu te fortè iuuat sera & sapientior ætas:
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen eris.
Tu modo Pompeia lentus spaciare sub vmbra,
Cum sol Herculei terga Leonis adit.

Aut,

Aut, vbi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore diues opus.
Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis,
Porticus, auctoris Liuia nomen habet.
Quæq; parare necem miseris patruelibus ausæ
Bilides, & stricto barbarus ense pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis:
Cultaq; Iudæo septima sacra viro.
Neu fuge Niligenæ Memphitica sacra iuuencæ:
Multas illa facit, quod fuit ipsa Ioui.
Et fora conueniunt (quis credere posset?) amoris
Flammaque in arguto sæpe reperta foro est.
Subdita quæ Veneris facto de marmore templo,
Appias expressis ærea pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore:
Quique alijs cauit, non cauet ille sibi.
Illo sæpe loco desunt sua verba diserto:
Resque nouæ veniunt, causaque agenda sua est:
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, videt:
Qui modò patronus iam cupit esse cliens.
Sed tu præcipuè curuis venare theatris:
Hæc loca sunt votis fertiliora tuis.
Illic inuenies, quod ames: quod ludere possis:
Quodque semel tangas: quodque tenere velis.
Vt redit, itque frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum dum vehit ore cibum:
Aut vt apes saltusque suos, & olentia nactæ
Pascua, per flores & thyma summa volant:
Sic ruit in celebres cultissima fœmina ludos:
Copia iudicium sæpe morata meum est.
Spectatum veniunt: veniunt spectentur vt ipsæ:
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos,
Cum iuuit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic quas tulerant nemorosa palatia, frondes
Simpliciter positæ, scena sine arte fuit.

Ingradibus sedit populus de cespite factis:
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit, & tacito pectore multa mouent.
Dumque rudem præbente modum tibicine Thusco
Lydius æquatam ter pede pulsat humum:
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exiliunt animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas inyiciuntque manus.
Vt fugiunt aquilas timidissima turba columbæ
Vtque fugit visos agna nouella lupos:
Sic illæ timuêre viros sine lege ruentes:
Constitit in nulla qui fuit ante color.
Nam timor vnus erat, facies non vna timoris:
Pars laniat crines: pars sine mente sedet.
Altera mœsta silet: frustrà vocat altera matrem:
Hæc queritur: stupet hæc: hæc fugit: illa manet.
Ducuntur raptæ genialis præda puellæ,
Et potuit multas ipse decere pudor.
Si qua repugnabat nimiùm, comitemque negabat:
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, quid teneros lachrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater est: hoc tibi, dixit, ero.
Romule militibus scisti dare commoda solus:
Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo solennia more theatra
Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus ad dominam nullo prohibente sedete:
Iunge tuum lateri, quam potes vsque latus.
Et bene te cogit, si nolit, linea iungi:
Qua tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socij sermonis origo:
Et moueant primos publica verba sonos.

Cuius

Cuius equi veniant, facito studiose requiras:
Nec mora quisquis erit, cui fauet illa, faue.
At cùm pompa frequens certantibus ibit ephœbis,
Tu Veneri dominæ plaude fauente manu.
Vtq; fit, in gremium puluis si fortè puellæ
Decideret, digitis excutiendus erit.
Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
Quælibet officio causa sit apta tuo.
Pallia si terræ nimium demissa iacebunt:
Collige, & immunda sedulus effer humo.
Protinus officij precium, patiente puella,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice præterea post vos quicunque sedebit,
Ne premat oppositio mollia terga genu.
Parua leues capiunt animos: fuit vtile multis,
Puluinar facili composuisse manu.
Profuit & tenui ventos mouisse flabello:
Et cauta sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus Circusque nouo præbebit amori,
Sparsaque sollicito tristis arena foro.
Illa sæpe puer Veneris pugnauit arena:
Et, qui spectauit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manu poscitque libellum:
Et quærit, posito pignore, vincat vter:
Saucius ingemuit, telumq; volatile sensit:
Et pars spectati, vulneris ipse fuit.
Quid modò cum belli naualis imagine Cæsar,
Perfidæ induxit. Cecropiasque rates?
Nempe ab vtroque mari iuuenes, ab vtroque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in vrbe fuit
Quis non inuenit turbâ quod amaret, in illa?
Eheu quàm multos aduena torsit amor!
Ecce parat Cæsar, domito quod defuit orbi?
Addere: nunc Oriens vltime noster eris.
Parthe dabis pœnas: Crassi gaudete sepulti:
Signaq; barbaricas non bene passa manus.
Vltor adest primisque dator se profitetur in annis:
Bellaq; nonpuero tractat agenda puer.

Parcite

Partite natales timidi numerare Deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleste suis velocius annis
Surgit, & ignauæ fert male damna moræ.
Paruus erat, manibusque suis Tirynthius angues
Pressit: & in cunis iam Ione dignus erat.
Nunc quoq; qui puer es, tantus tum Bacche fuisti,
Cum timuit thyrso, India victa tuos!
Auspicijs, animisque patris puer arma mouebis,
Et vinces animis auspicijsque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes,
Nunc iuuenum princeps, deinde future senum.
Cum tibi sint fratres, fratres vlciscere læsos:
Cumque pater tibi sit, iura tuere patris.
Præbuit arma tibi genitor patriæque tuisque:
Hostis ab inuito regna parente rapit.
Tu pia tela feres: scelerata illa sagittas:
Stabit pro signis iusque piumque tuis.
Vincuntur Parthi causa: vincantur & armis:
Eoas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater, Cæsarq; pater data numen eunti:
Est Deus è vobis alter, & alter erit.
Augurer: en vinces: votiuaq; carmina reddam:
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consules: aciemque meis hortabere verbis:
O desint animis ne mea verba tuis.
Tergaq; Parthorum: Romanaq; pectora dicam:
Telaque ab aduersa quæ iacit hostis equo:
Quid fugis, vt vincas? quid victos Parthe relinquis?
Parthe, malum iam nunc Marstuus omen habet.
Ergo erit illa dies, qua tu pulcherrime rerum,
Quattuor in niueis aureus ibis equis.
Ibunt antè duces onerati colla catenis:
Ne possint tuti, quaprius esse fuga
Spectabant iuuenes læti, mistæque puellæ:
Diffundètque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæue ferantur aquæ.

Omnia respondē: nec tantum si qua rogabit:
Et quæ nescieris, vt bene nata refer.
Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc est Danaëia Persis:
Vrbs in Achemenys vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces, & erunt quæ nomina dicas,
Si poteris, verè: si minus apta tamen.
Dant etiam positis aditum conuiuia mensis.
Est aliquid præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic positus, teneris abducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit amor.
Vinaque cùm bibulas sparsēre cupidinis alas:
Permanet & capto stat grauis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit vndas:
Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
Cura fugit multo: diluiturque mero.
Tunc veniunt risus: tunc pauper cornua sumit:
Tunc dolor, & curæ, nugaq; frontis abit.
Tunc aperit mentes æuo variissima nostro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Ille sæpe animos iuuenum rapuēre puellæ:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ
Iudicio formæ noxq; mendumque nocet.
Luce Deas, cœloq; Paris spectauit aperto:
Cùm dixit Veneri, vinci vtramque Venus.
Nocte latent mendæ: vitioque ignoscitur omni:
Horaq; formosam quamlibet illa facit:
Consule de gemmis, de tincta murice lana:
Consule de facie corporibusque diem.
Quid tibi fœmineo cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias? prætextaq; littora velis?
Et, quæ de calido sulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
Non hæc (vt fama est) vnda salubris erat.

Ecce

Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaq; per gladios regna nocente manu.
Illa quòd est virgo, quòd tela cupidinis odit:
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas
Præcipit imparibus vecta Thaleia modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas sit capienda per artes,
Dicere præcipuæ mollior artis opus!
Quisquis ubiq; viri faciles aduertite mentes,
Pellicitisque fauens vulgus adeste meis.
Prima tuæ menti veniat, fiducia, cunctas
Posse capi: capies: tu modò tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ.
Mænalius lepori det sua terga canis:
Fœmina quàm iuuenì blandè tentata repugnet:
Hæc quoque quam poteris credere nolle, volet.
Vtque viro furtiua Venus, sic grata puellis:
Vir male dissimulat: rectius illa cupit.
Conueniet maribus, ne quam nos ante rogemus:
Fœmina iam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi semper adhinuit equo.
Parciùs in nobis, nec tam furiosa libido est:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam? vetito quæ fratris amore
Arsit: & est laqueo fortiter vlta nefas.
Myrrha patrem, sed non vt filia debet, amauit:
Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius lachrymis, quas arbor fundit odora,
Vngimur, & dominæ nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemerosæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat,
Signatus tenui media inter cornua virga:
Vna fuit labes: cætera lactis erant.
Illum Gnossiades, Sidoniadesque iuuencæ
Optârunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
Inuida fœminea oderat illa boues.

Nota cano: non hoc, quæ centum sustinet vrbes,
Quamuis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa nouas frondes, & prata tenerrima tauro,
Fertur in assueta subsecuisse manu.
It comes armentis: nec iturâ cura moratur
Coniugis, & Minos a boue victus erat.
Quid tibi Pasiphaë pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis inepta comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse inuencam,
Quam cuperes fronti cornua nata tuæ?
Siue placet Minos, nullus quæratur adulter.
Siue virum mauis fallere, falle viro.
In nemus & saltus thalamo regina relicto
Fertur vt Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam spectauit iniquo?
Et dixit, Domino cur placet ista meo?
Aspice, vt ante ipsum teneris exultat in herbis
Nec dubito, quin se stulta placere putet.
Dixit: & ingenti iamdudum de grege duci
Iussit: & immeritam sub iuga curua trahi:
Aut cadere ante aras commentaq; sacra coëgit:
Et tenuit lata pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placauit numine cæsis!
Atq; ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modò se fieri Europam, modò postulat Jó:
Altera quod bos est, altera vecta bouc.
Hanc tamen implenit vacca deceptus aceruna
Dux gregis, & partu proditus auctor erat.
Cressa Thyestæo si se abstinuisset amore:
(Ah quantum est vni posse placere viro!)
Non medium rapuisset iter: currumq; retorto
Auroram versis Phœbus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos.
Puppe cadens celsa, facta refertur auis.
Altera Scylla maris monstrum, medicamine Circes
Pube premit rabidos inguinibusq; canes.

Qui

Qui mortem terris, Neptunum effugit in vndis,
Coniugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyreæ flamma Creusæ?
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Fleuit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineia lumina natis?
Pœna reuersura est in caput ista tuum.
Omnia fœminea sunt ista libidine mota:
Atrior est nostra: plusque furoris habet.
Ergo age ne dubita cunctas superare puellas:
Vix erit è multis quæ neget vna tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogata:
Vt iam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cum sit nona grata voluptas?
Et capiant animos plus aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinumque pecus grandius vber habet.
Sed prius ancillam captatæ nosse puellæ
Cura sit: accessus molliet ista tuos.
Proxima consilijs dominæ sit vt illa videto:
Nèue parum tacitis conscia fida iocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres,
Illa leget tempus (medici quoq; tempora seruant)
Quo facilis dominæ mens sit, & apta Capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætissima rerum,
Vt seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore,
Ipsa patent: blanda tum subit arte Venus.
Tum cum tristis erat, defensa est Ilion armis:
Militibus grauidum læta recepit equum.
Tum quoq; tentanda est, cum pellice læsa dolebit:
Tunc facies, opera ne sit inulta tua.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat,
Vt puto, non poteris ipsa referre vicem.

Tunc de te narret: tunc persuadentia verba
Addat: & insano iuret amore mori.
Sed propera, ne vela cadant: iræq́, resídant:
Vt fragilis glacies, interit ira mora.
Quæris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc ad concubitum fit sedula, tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat, illa sibi.
Casus in eventu est: licet hic indulgeat ausis,
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
Nec iuuenum quisquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat recipitq́, tabellas,
Corpore, non tantùm sedulitate, placet:
Fac domina potiare prius: comes illa sequetur:
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc vnum moneo (si quid modò creditur arti,
Ne mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquam tentes, aut perfice: tollitur index
Cum semel in partem criminis illa venit.
Non auis vtiliter viscatis effugit alis:
Non benè de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo:
Opprime tentatam, nec, nisi victor, abi.
Tunc neq́, te prodet communi noxia culpa,
Factaque erunt dominæ, dictaq́, nota tibi.
Sed benè cæletur: benè si cælabitur index:
Notitiæ fuberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arua,
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus aruis,
Nec semper viridi concaua puppis aquæ:
Nec teneras tutum est semper captare puellas:
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Siue dies fuberit natalis, siue calendæ,
Quas Venerem Marti continuasse iuuat:
Siue erit ornatus, non vt fuit antè sigillis,
Sed regum postas Circus habebit opes:

differ

Differ opus: tunc tristis hyems: tunc Pleiades instant,
Tunc & in æquorea mergitur Hædus aqua.
Tunc bene desinitur: tunc, si quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, qua flebilis Allia luce
Vulneribus Latÿs sanguinolenta fuit.
Quaque die redeunt rebus minus apta gerendis
Cuncta Palæstino septima festa viro.
Magna superstitio tibi sit natalis amicæ:
Quaq; aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cùm bene vitaris, tamen auferet: inuenit artem
Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes:
Institor ad dominam veniet descinctus emacem:
Expediet merces teq; sedente suas.
Quas illa, inspicias, sapere vt videare, rogabit:
Oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos inrabit in annos:
Nunc opus esse sibi nunc benè, dicet, emi.
Si non esse domi, quos des, causabere nummos:
Littera poscetur, nec didicisse iuuat.
Quid, quasi natali cùm poscit munera libo?
Et quoties opus est, nascitur illa sibi?
Quid, cùm mendaci damno mœstissima plorat?
Elapsu/q; cana fingitur aure lapis?
Multa rogant tradenda sibi, data reddere nolunt.
Perdis: & in damno gratia nulla tuo est.
Non mihi sacrilegas meretricum vt persequar artes,
Cum totidem linguis sint satis ora decem.
Cera vadum tentet rasis insusa tabellis:
Cera tuæ primum conscia mentis erit.
Blanditias ferat illa tuas, imitataq; amantum
Verba: nec exiguas, quisquis es adde preces.
Hectora donauit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere ledit?
Pollicitis dives quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.

Fecideris quicquam, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdideritq; nihil.
Et, quod non dederis semper videare daturus?
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic ne perdiderit, non cessat perdere lusor:
Et revocat cupidas alea sæpè manus.
Hoc opus, hic labor est: primum sine munere iungi:
Si dederit gratis, quæ dedit usque dabit.
Ergo eat, & blandis peraretur littera verbis:
Exploretq; animos, primáque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Insciáque est verbis capta puella suis.
Discite bonas artes (moneo) Romana iuuentus:
Non tantum trepidos vt tueare reos.
Quàm populus, iudexque grauis, lectúsque senatus
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires: nec sis in fronte disertus:
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odij littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaq; verba:
Blanda tamen præsens vt videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectumque remittet:
Lecturam spera: propositumq; tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra iuuenci:
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus vsu:
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? Quid mollius vnda?
Dura tamen molli saxa cauantur aquâ.
Penelopen ipsam, perstes modò, tempore vinces:
Capta vides ferò Pergama, capta tamen.
Legerit, & nolit rescribere: cogere noli:
Tu modò blanditias fac legat ipse tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis:
Per numeros veniunt ista gradusque suos:
Forsitan & primò veniet tibi littera tristis:
Quæque roget, ne se sollicitare velis.

Quod

Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat vt insles:
Insequere: & voti pestmodo compos eris.
Interea siue illa toro resupina feratur:
Lectica dominæ dissimulanter adi.
Néue aliquis verbis odiosas afferat aures,
Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
Porticus: hîc socias tu quóque iunge moras.
Et, modò præcedas, facito: modò terga sequaris,
Et modò festines: & modò lentus eas.
Nec tibi de medijs aliquot transire columnas
Sit pudor, & lateri continuasse latus.
Nec sine te curuo sedeat speciosa theatro.
Quod spectes, humeris afferet illa suis:
Illam respicias, illam mirêre licebit:
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo saltante puellæ:
Et faueas illi, quisquis agatur amans.
Cùm surgit, surgas: donec sedet illa, sedeto:
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista iube faciant, quorum Cybeleia mater
Concinitur Phrygijs exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoida Theseus
Abstulit à nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amauit:
Cura deæ, syluis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuscentur corpora campo:
Sit bene conueniens, & sine labe toga.
Linguaque nec rigeat: careant rubiginc dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec malè deformet rigidos tonsura capillos:
Sit coma, sit docta barba resecta manu.
Et nihil emineant, & sint sine sordibus vngues:
Inque caua nullus stet tibi nare pilus.
Nec malè odorati sit tristis anhelitus oris:
Nec lædat nares virq; paterque gregis.

Cætera

Cætera lasciuæ faciant concede puellæ :
Et si quis malè vir quærit habere virum.
Ecce suum vatem Liber vocat : hic quoq; amantes
Adiuuat : & flammæ, qua calet ipse, fauet.
Gnossis in ignotis amans errabat arenis,
Qua breuis æquoreis Dia feritur aquis.
Vtque erat è somno tunica velata recincta,
Nuda pedem, croceas irreligata comas :
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatq; simul : sed vtrumque decebat :
Nec facta est lachrymis turpior illa suis.
Iamq; iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abyt, quid mihi fiet ? ait.
Quid mihi fiet ? ait : sonuerunt cymbala toto
Littore & attonita tympana pulsa manu.
Excidit illa metu : rupitque nouissima verba :
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis,
Ecce leues Satyri præuia turba Dei.
Ebrius ecce senex pando Silenus asello
Vix sedet, & pressas continet arte iubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntq; petuntq;
Quadrupedem ferula dum malus vrget eques.
In caput aurito cecidit delapsus asello :
Clamarunt Satyri, Surge, age, surge pater.
Iam Deus in curru, quem summum texerat vuis,
Tigribus adiunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiere puellæ,
Terq; fugam petyt, terq; retenta metu est.
Horruit, vt steriles, agitat quas ventus aristæ :
Vt leuis in madida canna palude tremit :
Cui Deus : En adsum tibi cura fidelior, inquit :
Pone metum, Bacchi Gnossias vxor eris.
Munus habe cœlum, cœlo spectabere sydus
Sæpe reges dubiam Cressa puella ratem.
Dixit : & è curru, ne tigres illa timeret,
Desilit : imposito cessit arena pede.

Impli-

Implicitamq; sinu (neq; enim pugnare valebat)
Abstulit: vt facile est omnia posse Deo.
Pars Hymenæe canunt: pars altera Euoe clamant:
Sic coeunt sacro nupta deusq; toro.
Ergo, vbi contigerint positi tibi munera Bacchi,
Atq; erit in socij fœmina parte tori:
Nyctelium q; patrem, nocturnaque sacra precare:
Ne iubeant capiti vina nocere tuo.
Hic tibi multa licet sermone latentia tecto
Dicere, quæ dici sentiat illa sibi.
Blanditiasq; leues tenui præscribere vino:
Vt dominam in mensa se legat illa tuam:
Atq; oculos oculis spectare fatentibus ignem:
Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula: quodque bibit parte puella, bibas.
Et quemcunque cibum digitis libauerit illa,
Tu pete: dumq; petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota, viro placuisse puellæ:
Vtilior votis factus amicus erit.
Huic, si fortè bibas, sortem concede priorem:
Huic detur capiti missa corona tuo.
Siue sit inferior, seu, par, prior omnia sumat:
Ne dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequensq; via est, per amici fallere nomen:
Tuta frequensq; licet sit via, crimen habet.
Inde propinator nimirum multa propinet,
Et sibi mandatis plura bibenda putet.
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi.
Officium præstent mensq; pedesque suum.
Iurgia precipuè vino stimulata caueto:
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stultè data vina bibendo:
Aptior est dulci mensa merumque ioco.
Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
Et quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas vt vera nocet. sic ficta iuuabit:
Fac titubet blæso subdola lingua sono.

Et

Et quicquid dices, faciesuè proteruius æquo,
Credatur nimium causa fuisse merum.
Et bene dic dominæ: bene, cum quo dormiet illa:
Sed male sit, tacita mente precare, viro.
At, cùm discedit mensa conuiua relicta,
Ipsa tibi accessus turba, locumque dabit.
Insere te turbæ: leuiterque admotus eunti
Velle latus digitis: & pede tange pedem.
Colloquij iam tempus adest. fuge rustice longè
Hinc pudor: audacem sorsq; Venúsq; iuuant:
Non tua sub nostras veniet facundia leges:
Fac tantùm cupias, sponte disertus eris.
Est & agendus amans, imitandáque vulnera verbis;
Hîc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credidi labor est: sibi quæq; videtur amanda:
Pessima sit, nulli non suo forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit simulator amare
Sæpe, quod incipens, finxerat esse, fuit.
Quò magis ô faciles imitantibus este puellæ:
Fiet amor verus, qui modò fictus erat.
Blanditijs animum furtim dependere fas est,
Vt pendens liquida ripa subitur aqua.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam castas præconia formæ:
Virginibus curæ, grataq; forma sua est.
Nam cur in Phrigijs Iunonem & Pallada syluis
Nunc quoque iudicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostendit auis Iunonia pennas:
Si tacitus spectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina cursus,
Depexaque iubæ, plausaque colla iuuant.
Nec timide promitte: trahunt promissa puellas
Pollicitis testes quoslibet adde Deos.
Iuppiter ex alto periuria ridet amantum,
Et iubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Iunoni falsò iurare solebat:
Iuppiter: exemplo nunc fauet ille suo.

Expedit

Expedit esse Deos: &, vt expedit, esse putemus:
Dentur in antiquos thura merumque focos.
Nec sesura quies illos, similisque sopori
Detinet: innocui viuite, numen adest.
Reddite depositum: pietas sua fœdera seruet:
Fraus absit: vacua cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impune puellas:
Hac minus est vna fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magna parte profanum.
Sunt genus: in laqueos, quos posuêre cadant.
Dicitur Ægyptus caruisse iuuantibus arua
Imbribus, atque annos sicca fuisse nouem:
Cum Thrasius Busirin adit, monstratque piari
Hospitis effuso sanguine posse Iouem.
Illi Busiris: fies Iouis hostia primus,
Inquit: & Ægypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infœlix imbuit author opus.
Iustus vterque fuit: neque enim lex iustior vlla est,
Quàm necis artifices arte perire sua.
Ergo vt periuras merito periuria fallant:
Exemplo doleat fœmina læsa suo.
Et lachrymæ prosunt: lachrymis adamanta mouebis:
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lachrymæ (neque enim veniunt in tempora semper)
Deficiunt, vda lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det, non data sume tamen.
Pugnabit primò fortassis, & improbe dicet:
Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantùm ne noceant teneris male rapta labellis:
Nè ue queri possit dura fuisse, caue.
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit,
Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno post oscula voto?
Hei mihi rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licet appellent: grata est vis ista puellis:
Quod iuuat, inuitæ sæpe dedisse volunt.

Quæ-

Quæcunque est Veneris subita violata rapina,
Gaudet: & improbitas muneris instar habet.
At quæ, cùm posset cogi, non tacta recessit:
Cùm simulet vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe: vis est illata sorori:
Et gratus raptus raptor vterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Æmonio victa puella viro.
Iam Dea laudatæ dederat malæ præmia formæ
Colle sub Idæo vincere digna Venus.
Iam nurus ad Priamum diuerso venerat orbe:
Grataque in Iliacis mœnibus vxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti:
Nam dolor vnius publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
Veste virum longa dissimulatus erat.
Quid facis Æacide? non sunt tua munera lanæ:
Tu titulos alia Palladis arte pete.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo:
Pensa quid in dextra, qua cadat Hector, habes?
Reïce succinctos operi sola stamine fusos:
Quassanda est ista Pelias hasta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem:
Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est: (ita credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, mane, dixit, cum iam properaret Achilles:
Fortia nam posita sumpserat arma colo.
Vis vbi nunc illa est? quid blanda voce moraris
Auctorem stupri Deidameia tua?
Scilicet, vt pudor est, quandam cœpisse priorem:
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ iuuenis fiducia formæ,
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas molliter illa preces.
Vt potiare, roga: tantùm cupit illa rogari:
Da causam voti principiumque tui.

Iuppiter

Iuppiter ad veteres supplex heroïdas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Iouem.
Si tamen à precibus tumidos accedere fastus
Senseris, inceptæ parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odêre, quod instat:
Lenius instando tædia tolle tui.
Nec spes est Veneris semper profitenda roganti
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, victus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris vnda
Debet & à radijs syderis esse niger.
Turpis, & agricolæ, qui vomere semper adunco,
Et grauibus rastris sub Ioue versat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama corenæ,
Candida si fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans: color est hic aptus amanti:
Hoc decet: hoc multi non valuisse putant.
Pallidus in Lyricen syluis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naiade Daphnis erat.
Arguet & macies vultum: nec turpe putaris
Pileolum nitidis imposuisse comis.
Attenuant iuuenem vigilatæ corpora noctes,
Curaq; & immenso qui sit amore, dolor.
Vt voto potiare tuo, miserabilis esto.
Vt, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar? an moneam? mixtum fas esse nefasque?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum est, quod ames, laudare sodali:
Cum tibi laudanti credidit: ille subit.
At non Actorides lectum temerauit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionem Pylades, quo Palladа Phœbus, amauit:
Quodque tibi geminus Tyndari castor, erat.
Si quis idem sperat: laturas poma myricas
Speret & è medio flumine nulla petat.
Nil, nisi turpe, iuuat, cura est sua cuique voluptas:
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.

Hæc

Heu facinus, non est hostis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge, tutus eris.
Cognatum fratremque cave, fidumque sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Bœniturus eram: sed sunt diuersa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia, vitibus illa
Conuenit, hæc oleis, hic bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Vtque leuis Proteus modò se tenuabat in undas:
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.
Hi iaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hoc cana contento retia fune trahunt.
Nec tibi conueniet cunctos modus vnus ad annos:
Longius insidias curua videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansue pudenti:
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde sit vt, quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris erat.
Pars superat cœpti: pars est exhausta laboris,
Hic tenear nostras anchora iacta rates.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI, LIBER II.

Dicite iò Pæan: & iò bis dicite Pæan:
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palma:
Præferor Ascræo Mæonioque seni.
Talis ab armiferis Priamcius hospes Amyclis
Candida cum rapta coniuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamcia rotis.
Quid properas iuuenis? medijs tua pinus in vndis
Nauigat: & longè, quem peto, portus abest.
Non satis inuenisse tibi est me vate puellam:
Arte mea capta est: arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic: hic erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, puer & Cytherea fauete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas possit amor remanere per artes,
Dicere: tam vasto per vagus orbe puer.
Et leuis est, & habet geminis, quibus euolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præcluserat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus vt clausit conceptum crimine matris
Semibouemque virum, semiuirumque bouem,
Sit modus exilio, dixit, iustissime Minos.
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et quoniam in patria satis agitatus iniquis
Viuere non potui, di mihi posse mori.
Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce seni.

Dixerat hæc: sed & hæc, & multo plura licebat
Dicere: at ergessus non dabat ille viro.
Quod simulat sensit, nunc nunc ô Dædale, dixit,
Materiam, qua sis ingeniosus, habes.
Possidet & terras, & possidet æquora Minos:
Nec tellus nostræ: nec patet vnda fugæ.
Restat iter cœli: cœlo tentabimus ire:
Da veniam cœpto Iuppiter alme meo.
Non ego sydereas affecto tangere sedes:
Qua fugiam dominum, nulla nisi ista via est.
Per Styga detur iter: Stygias transibimus vndas:
Sunt mihi naturæ iura nouanda meæ
Ingenium mala sæpe mouent, quis crederet vnquam
Aërias hominem carpere posse vias?
Remigium volucrum disponit in ordine pennas:
Et lene per lini vincula nectit opus:
Imaque pars ceris astringitur igne solutis:
Finitusq; noua iam labor arte erat.
Tractabat ceramque puer, pennasq; renidens:
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater, his, inquit, patria est adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope est.
Aëra non potuit Minos, alia omnia clausit:
Qua licet, inuentis aëra rumpe meis.
Sed tibi non virgo Tegæa, comesque Bootes,
Ensifer Orion aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis: ego præuius ibo:
Sit tibi cura sequi: me duce tutus eris.
Nam siue ætherias vicino sole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit:
Siue humiles propiore freto iactabimus alas:
Mobilis æquoreis penna madescit aquis.
Inter vtrumque vola: ventos quoque, nate, caueto.
Quaque ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monstratque moueri:
Erudit infirmas: vt sua mater aues.
Inde suis factas humeris accommodat alas:
Perque nouum timidus corpora librat iter.

Iamque

Iamque volaturus paruo dedit oscula nato:
Nec patriæ lachrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc dota sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et monet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus & cursus suslinet vsque suos.
Iamque nouum delectat iter: positoque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
Vidit: & incœptum dextra reliquit opus.
Iam Samos à læua fuerat Naxosque relictæ,
Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, syluisque vmbrosa Calydne
Cinctaque piscosis Astypalæa vadis.
Cùm puer, incautis nimium temerarius annis,
Altius egit iter, deseruitque patrem.
Vincla labant: & cera Deo propiore liquescit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cœlo:
Nox oculis pauido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ, nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat: nec, quo sustineatur, habet.
Decidit: atque cadens, pater ô pater auferor, inquit:
Clausernnt virides ora loquentis aquæ.
At pater infœlix, non iam pater, Icare clamat:
Icare, clamat vbi es? quóue sub axe volas?
Icare clamabat: pennas aspexit in vndis:
Ossa tegit tellus: æquora nomen habent:
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
Ipse Deum volucrem detmuisse paro.
Fallitur, Æmonias si quis decurrit ad artes:
Datque quod à teneri fronte reuellit equi.
Nonfacient vt viuat amor Mediedes herba:
Mixtaq, cum magicis Marsa venena sonis.
Phasias Æsoniden, Circe tenuisset Vlyssem:
Si modo seruari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Sit procul omne nefas: vt ameris, amabilis esto:
Quod tibi non faciet, sola dabit forma.
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naïadumque tener crimine raptus Hylas.
Vt dominam teneas, nec te mirêre relictum:
Ingenij dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est: quantumq; accedit ad annos
Fit minor: & spacio carpitur illa suo.
Nec semper violæ, nec semper lilia florent:
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi iam venient cani formose capilli:
Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Iam molire animum qui duret, & adstrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec leuis ingenuas pectus coluisse per artes
Cura sit: & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses:
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigioque aptas esse negauit aquas!
Hæc Troiæ casus iterumque iterumque rogabat:
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore consiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odryſij facta cruenta ducis.
Ille leui virga, (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Hic (inquit) Troia est: (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat, (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparsimus: Æmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonij fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reuersus equis.
Plura aque pingebat: subitus cùm Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cùm duce castra suo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi cedis ituro;
Perdiderint vndæ nomina quanta, vides?
Ergo age fallaci timidè confide figuræ,
Quisquis es, atq; aliquid corpore pluris habe.

Dex-

Dextera præcipue capit indulgentia mentes:
Asperitas odium sæuaque bella mouet.
Odimus accipitrem, quia viuit semper in armis:
Et pauidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidijs hominum, quia mitis hirundo est:
Quæsque colat turres, Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæq; viros, nuptasq; mariti:
Inq; vicem credunt rem sibi semper agi.
Hoc decet vxores: dos est vxoria, lites:
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis iussu lectum venistis in vnum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, aureq; iuuantia verba
Affer, vt aduentu læta sit ipsa tuo.
Non ego diuitibus venio præceptor amandi,
Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
Secum habet ingenium, qui, cum libet, accipe, dicit:
Cedimus: inuentis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum: quia pauper amaui:
Cum dare non possem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
Multaque diuitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbasse capillos:
Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies!
Nec puto, nec sensi tunicam laniasse: sed ipsa
Dixerat: & pretio est illa redempta meo.
At vos (si sapitis) vestri peccata magistri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum culta pax sit amica:
Et iocus, & causas quicquid amoris habet.
Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amica:
Perfer, & obdura: postmodò mitis erit.
Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus:
Franges, si vires experière tuas.
Obsequio tranantur aquæ: nec vincere possis
Flumina, si contrà, quàm rapit vnda, nates.

Obsequium tigresque domat, tumidosq; leones
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus immitia facta puellæ
Flesse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit iusso fallentia retia collo:
Sæpe fera toruos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylæi contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere syluas?
Nec iubeo collo retia ferre tuo.
Corpora nec missis iubeo præbere sagittis:
Artis erunt cautæ mollia iussa meæ.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis:
Fac modò, quas partes illa iubebit, agas.
Arguet, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quoddicit, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride: si flerit, flere memento:
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosq; manu iactabit eburnos:
Tu male iactato: tu bene iacta dato.
Seu iaciet tales, victam ne pœna sequatur,
Damnosi facito stent tibi sæpe canes.
Siue latrocinij sub imagine calculis ibit:
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distincta suis vmbracula virgis,
Ipse face in turba, quà venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
Et teneroso leam deme vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quanuis horrebis & ipse,
Algentis manus est calsacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quamuis sit turpe) placebit
Ingenua speculum sustinuisse manu.
Ille fatigatæ vincendo monstra nouercæ
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit.
Interloniacas calathum tenuisse puellas
Creditur: & lanas excoluisse rudes.

Parui

Paruit imperio dominæ Tirynthius heros:
I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit.
Iussus adesse foro, iussa maturius hora
Fac semper venias: nec, nisi serus, abi.
Occurras aliquò tibi dixerit: omnia differ:
Curre, nec incœptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit,
Tunc quoque pro seruo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet venias, (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec graue te tempus, sitiens vecanicula tardet:
Nec via per iactas candida facta niues.
Militiæ species amor est: discedite segnes:
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hyems, longæq; viæ, sæuique labores
Mollibus hic castris, & dolor omnis adest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum:
Frigidus in nuda sæpe iacebis humo:
Cynthius Admeti vaccas pauisse per æstus
Fertur: & in parua delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitumque negabitur ire,
Atque erit: opposita ianua fulta sera:
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtiuas alta fenestra vias,
Læta erit, vt causam tibi se sciet esse periclo:
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tua poteras Leandre carere puella:
Tranabas, animum nosset vt illa tuum.
Nec pudor ancillas, vt quæque erit ordine prima;
Nec tibi sit seruos demeruisse pudor.
Nomine quenque suo (nulla est iactura) saluta:
Iunge tuas humiles ambitiose preces.
Sed tamen & seruo (leuis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parua tuæ.
Porrige & ancillæ, quæ pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.

Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illa
Ianitor, & thalami qui iacet ante fores.
Nec dominam iubeo precioso munere dones:
Parua, sed è parvis callidus apta dato.
Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant,
Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa.
Illa: tibi in sacra sunt licet empta via.
Afferat aut uuas, aut quæ Amaryllis amabat;
Et nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quin etiam turdoque licet, missaque corona,
Te memorem dominæ testificêre tuæ.
Tu piter his emitur spes mortis, & orba senectus:
Ah pereant, per quos munera crimen habent?
Quid tibi præcipiam tenèros quoque mittere versus?
Hei mihi non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur: sed munera magna petuntur:
Dummodò sit dives barbarus, ille placet:
Aurea sunt verè nunc sæcula: plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licet venias Musis comitatus Homere:
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Sunt tamen & doctæ rarissima turba puellæ:
Altera, non doctæ turba, sed esse volunt.
Vtraque laudetur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacunque sono.
His ergo, atque illis, vigilatum carmen in ipsas.
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, & vtile credis.
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum:
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam seruo, si vincula sæua remittis:
Quòd facturus eras, debeat illa tibi.
Vtilitas tua sit: titulus donetur amicæ:
Perde nihil: partes illa petentis agat.
Sed tu cuicunq; est retinendæ cura puellæ,
Attonitum forma fac putet esse sua.

Sine

Siue erit in Tyrijs, Tyrios laudabis amictus:
Siue erit in Cois, Coa decere puta.
Aurata est: ipso tibi sit precioſior auro:
Gauſapa, ſi ſumit, Gauſapa ſumpta proba.
Aſtiterit tunicata: moues incendia, clama:
Sed timida cauſat frigora, voce roga.
Compoſitum diſcrimen erit, diſcrimina lauda:
Torſerit igne comam, torte capille places.
Bracchia ſaltantis, vocem mirare canentis:
Et cum deſierit, verba querentis habe.
Ipſos concubitus, ipſum venerêre licebit
Quod iuuat: & quædam gaudia vocis habe.
Si fuerit torua violentior ipſa Meduſa:
Fiet amatori lenis & æqua ſuo.
Tantum nè pateas verbis ſimulator in illis,
Effice: nec vultu deſtrue verba tuo.
Si latet ars, prodeſt: affert deprenſa pudorem:
Atque adimit meritò tempus in omne fidem.
Sæpe ſub autumnum, cùm formoſiſſimus annus,
Plenaque purpureo ſubrubet vua mero:
Cùm modo frigoribus premimur, modò ſoluimur æſtu:
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: ſed ſi male firma cubabit,
Et vitium cœli ſenſerit ægra tui:
Tunc amor & pietas tua ſit manifeſta puellæ:
Tunc ſere quæ plena poſtmodo falce metas.
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi:
Perque tuas fiant, quæ ſinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tædeat oſcula ferre:
Et ſicco lachrymas combibat ore tuas.
Multa voue ſed cuncta palàm: quotieſque licebit,
Quæ referas illi, ſomnia læta vide.
Et veniat quæ luſtret annus lectumq́, locumq́:
Præferat & tremula ſulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ:
In thalamos multis hæc via fecit iter.
Ne tamen officijs odium quæratur ab ægra,
Sit tuus in blanda ſedulitate modus.

Neue

Neue cibos præbe: nec amari poculi succi
Porrige: rivalis misceat illa tuus.
Sed non, quo dederas à littore carbasa, vento
Vtendum, medio cùm potiare freto.
Dum nouus errat amor, vires sibi colligit vsu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis vitulum mulcere solebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
Quáque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat: nihil assuetudine maius,
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te semper videat: tibi semper præbeat aures:
Exhibeat vultus noxque dieſque tuos.
Cum tibi maior erit fiducia posse requiri:
Tunc procul absenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:
Terraque cœlestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophœ præsens moderatius vsit:
Exarsit vetus acrius illa datis.
Penelopen absens solers torquebat Vlysses:
Phyllacides aberat Laodamia tuus.
Sed mora tuta brevis, lentescunt tempore curæ:
Vanescitque absens, & nouus intrat amor.
Dum Menelaus abest, Helene, ne sola iaceret,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Quis stupor hic Menalae fuit? tu solus abibas,
Iisdem sub tectis hospes & vxor erant.
Accipitri timidas credis furiose columbas:
Plenum montano credis ouile lupo:
Nil Helene peccat: nil hic committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis ad alterium dando tempusque locumque:
Quo, nisi consilio est vsa puella tuo?
Quid faciat? vir abest, & adest non rusticus hospes:
Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine soluo:
Vsa est humani commoditate viri.

Sed

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes:
Nec lea, cum catulis lactentibus vbera præbet:
Nec breuis ignaro vipera læſa pede:
Fœmina quàm, ſocij deprenſa pellice lecti,
Ardet: & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammaſque ruit: poſitoque decôre
Fertur, vt Aonij cornibus icta Dei.
Coniugis admiſſum, violataque iura mariti,
Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.
Altera dira parens (hæc eſt, quam cernis, hirundo)
Aſpice, ſignatum ſanguine pectus habet.
Hoc bene compoſitos, hoc firmos rumpit amores
Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.
Nec mea vos vni donat cenſura puellæ:
Dij melius: vix hoc nupta tenere poteſt.
Ludite: ſed furto cæletur culpa modeſto:
Gloria peccati nulla pedanda tui eſt.
Nec dederis munus, cognoſſe quod altera poſſit:
Et ſint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, ne te capiat latabris ſibi fœmina notis,
Non vno eſt ſemper conuenienda loco.
Et, quoties ſcribis, totas prius ipſe tabellas
Inſpice: plus multæ, quàm ſibi miſſa, legunt.
Læſa Venus iuſta arma mouet, telumque remittit:
Et modò quòd queſta eſt, ipſe querare facit.
Dum fuit Atrides vna contentus, & illa
Caſta fuit: vitio eſt improba facta viri.
Audierat laurumque manu, vatiſque ferentem
Pro nata Chryſen non valuiſſe ſua.
Audierat Lyrneſi tuos abducta dolores:
Bellaque per turpes longius iſſe moras.
Nec tantùm audierat: Priamieda viderat ipſa:
Victor erat prædæ præda pudenda ſuæ.
Inde Thyeſtiaden animo thalamoque recepit:
Et malè peccantem Tyndaris vlta virum eſt.
Quæ benè cælaris, ſiqua tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tu tamen vſque nega.

Thomas Stodman

Tu neque subiectus, solito neque blandior este:
Hæc animi multùm signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo: pax omnis in illo est:
Concubitu prior est inficienda Venus.
Sunt qui præcipiant herbas satureia nocentes
Sumere: iudicijs ista venena meis.
Aut piper urticæ mordacis semine miscent:
Tritaque in annoso flaua pyrethro mero.
Sed Dea non patitur sic ad sua munera cogi:
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoë qui mittitur urbe Pelasga
Bulbus: & ex horto quæ venit herba salax:
Quaque sumantur, nec non humentia mella,
Quasque tulit folio vinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato diuerteris artes?
Interior curru meta tenenda meo est.
Qui modo cælabas monitu tua crimina nostro,
Flectle: iter & monitu dirige furta meo.
Nec lenitas mea culpanda est: nec semper eodem
Impositos vento panda carina vehit.
Nam modò Threicio Borea, modò currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe noto.
Aspice, vt incurru modó det fluitantia rector
Lora modò admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingrata timida indulgentia seruit:
Et, si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis:
Nec facile est æqua commoda mente pati.
Vt lenis absumptis paulatim viribus ignis
Ipse latet: summo candet in igne cinis.
Sed tamen extinctas admoto sulphure flammas
Inuenit: & lumen quod fuit ante, redit.
Sic, vbi pigra citu, securaq; pectora torpent:
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te: tepidamq; recalface mentem:
Pallea sit indicio criminis illa tui.
O quantum, & quoties numero comprendere non est
Pœlicem, de quo læsa puella dolet!

Quæ

Quæ simul inuitas crimen peruenit ad aures.
Excidit, & miseræ vox q; color q; fugit.
Ille ego sim, cuius laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat vngue genas.
Quem videat lachrymans, quem toruis spectet ocellis
Quo sine non possit viuere, posse velit.
Si spatium quæras, breue sit, quo læsa queratur
Ne vires lenta colligat ira mora.
Candida iamdudum cingantur colla lacertis,
Inque tuo flens est accipienda sinu.
Oscula da flenti: Veneri da gaudia flenti:
Pax erit: hoc vno soluitur ira modo.
Cùm benè sæuierit, cum certa videbitur hostis:
Tunc pete concubitus fœdera: mitis erit.
Illic depositis habitat concordia telis:
Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modò pugnarunt, iungunt sua rostra columbæ
Quarum blanditias verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
Vnaque erat facies sydera, terra, fretum. (est:
Mox cœlum impositũ est terris: humus æquore cincta
Inq; suas partes cessit inane Chaos.
Sylua feras, aër volucres accepit habendas:
In liquida pisces dilituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabit in agris:
Hisque meræ vires, & rude corpus erat.
Sylua, domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Iamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur molliisse voluptas:
Constiterant vno fœmina virq; toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicêre magistro:
Arte Venus nulla dulce peregit opus.
Ales habet quod amet: cum quo sua gaudia iungat,
Inuenit in media fœmina pisce aqua.
Cerua parem sequitur: serpens serpente tenetur:
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ouis: tauro queque læta iuuenca est:
Sustinet immundum sima capella marem.

Ju

In furias agitantur equæ spatioque remota
Per loca, diuiduos amne sequuntur equos.
Ergò age, & irati medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem sola doloris habet.
Illa Machaonios superant medicamina succos:
His, vbi peccaris, restituendus eris.
Hæc ego cùm canerem, subito manifestus Apollo
Mouit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: sacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus adest.
Is mihi, lasciui, dixit, præceptor amoris,
Duc age discipulos ad mea templa tuos.
Est vbi diuersum fama celebrata per orbem
Littera, cognosci quæ sibi quemque iubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit:
Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
Cui color est, humero sæpe patente cubet.
Qui sermone placet, tacituma silentia vitet:
Qui canit arte: canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti:
Nec sua vesanus scripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti:
Certa Dei sacro est huius in ore fides.
Ad propiora vocor, quisquis sapienter amabit,
Vincet: & è nostra quod petet, arte feret.
Credita non semper sulci cum fœnore reddunt:
Nec semper dubias adiuuat aura rates:
Quod iuuat, exiguum est: plus est, quod lædit amantes:
Proponant animo multa ferenda suo.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cærula quot baccas Pallados arbor habet:
Littore quot conchæ: tot sunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
Isse foras, & te falsa videre puta.
Clausa tibi fuerit promissa ianua nocte:
Perfer, & immunda ponito corpus humo.

Forsitan

Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, quid nostras obsidet iste fores?
Postibus & duræ precibus blandire puellæ
Et capiti demptas limine pone rosas.
Cùm volet, accedes: cum te vitabit, abibis:
Dedicet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est: quare tibi possit amica
Dicere, non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe: nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in paruis? animus maioribus instat:
Magna canam: toto pectore vulgus ades.
Ardua mollimur, sed nulla nisi ardua vincunt.
Difficilis nostra poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Iouis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere, nil istis ars mea maius habet
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
Vnde libet, veniat: quoque licebit, eat.
Hæc in legitima præstant vxore mariti,
Cùm tener ad partes tu quoque somne venis.
Hæc ego, confiteor, non sum perfectus in arte:
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Méne palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula quæstus
Sum data: barbaries nostra abundat amor.
Non simul hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est,
Quo veniunt alij conciliante viri.
Sed melius nescisse fuit: sine furta tegantur:
Nec fugiat victo falsus ab ore pudor.
Quò magis ô iuuenes deprendere parcite vestras:
Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis: vbi par fortuna duorum est,
In causam damni perstat vterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo,
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.

Mars

Mars pater insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior vlla est)
Rustica Gradiuo difficilisque fuit.
Ah quoties lasciua pedes ristisse mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus.
Marte palàm simul est Vulcanum imitata, decebat:
Multaque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primò cælare solebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere posset?
Cognita Vulcano coniugis acta suæ.
Quàm mala Sol exemplu moues! pete munus ab ipsa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit habet.
Mulciber obscuros lectum circaque superque,
Desponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus vterque iacent.
Conuocat ille Deos: præbent spectacula capti:
Vix lachrymas Veneremcontinuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hîc aliquis ridens, in me fortissime Mauors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiua resoluit
Corpora: Mars Cretem occupat illa Paphon.
Hoc tibi protulit Vulcane: quod antè tegebant,
Liberius faciunt: & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè feciss fateris:
Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hoc vetui: vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias in vos, quas, tulit ipsa, dare.
Nec vos riuali laqueos disponite: nec vos
Excipite arcana verba notata manu.
Illa viri capiant, si iam captanda putabunt:
Quos faciet iustos ignis & vnda viros.
En iterum testor: nil hic, nisi lege remissum:
Luditur in nostris insita nulla iocis.

Qui

Quis Cereris ritus audet vulgare profanus?
Magnaque Threïcia sacra reperta Samo?
Eximia est virtus præstare silentia rebus:
At contrà grauis est culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quod frustra captatis arbore pomis,
Tantalus in media garrulus aret aqua?
Præcipuè Cytherea iubet sua sacra taceri:
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis:
Nec caua vesanis ictibus æra sonant.
Attamen inter nos medio versantur in vsu:
Sed sic inter nos vt latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur læua semire ducta manu.
In medio passimque coit pecus: hoc quoque viso
Auertit vultus sæpe puella suos.
Conueniunt thalami furtis & ianua nostris:
Parsque sub iniecta veste pudenda latet.
Etsi non tenebras aut quiddam nubis opacæ
Quærimus, est aliquid luce patente minus.
Tum quoque cum solem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat:
In nemore atque antris, non sub Ioue iuncta voluptas.
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes, vbi quæque puella est.
Cuilibet vt dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Nec desint, quas tu digitis ostendere possis.
Vt quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parua queror: fingunt quidam quæ vera negarent:
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt quæ possunt: nomina tangunt:
Famaque non facto crimine crimen habet.
Inunc, claude fores custos odiose puellæ:
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, vbi nominis extat adulter?
Et credi, quod non contigit esse, cupit?

Nos etiam veros parcè profitemur amores:
Tectaq; sint solida mystica furta fide.
Parcite præterea vitia exprobrare puellis:
Vtile quæ multis dissimulasse fuit.
Nec suus Andromedæ color est obiectus, ab illo,
Mobilis in gemina cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Vnus qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers assuesce: feres benè, multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum nouus in viridi coalescit cortice ramus;
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis spatio durata resistit,
Firmaque adoptiuas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas:
Quodque fuit vitium, desinit esse mora.
Ferre nouæ nares taurorum terga recusant:
Assidue domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illirica cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis, si flaua Mineruæ:
Sit gracilis, macie quæ malè visa sua est.
Dic agilem, quæcunque breuis: quæ turgida plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sic nata require
Consule: quæ rigidus muneracensor habet.
Præcipuè si flore caret, melius q; peractum est
Tempus, & albentes iam ligat illa comas.
Vtilis ô iuuenes, aut hæc, aut serior ætas:
Iste feret segetes, iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
Iam veniet tacito curua senecta pede.
Aut mare nauigÿs, aut vomere scindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus & vites, operamq; afferte puellis:
Hæc quoque militia est: hæc quoque fecit opes.
Adde quòd est illis operum prudentia maior,
Solus & artifices qui facit, vsus adest:

Illa

Illæ munditijs annorum damna rependunt:
Et faciunt cura, ne videantur anus.
Vtque velis, Venerem iungunt per mille figuras:
Inuenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritate voluptas:
Quod iuuat, ex æquo fœmina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non vtrinque resoluunt;
Hoc est, cur pueri tangar amore minus:
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse:
Siccaque de lana cogitat ipsa sua
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire iuuat sua gaudia fassas:
Vtque moror me me, sustineamque, roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos:
Langueat, & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura iuuentæ,
Quæ citò post septem lustra venire solent:
Qui properant, noua musta bibāt, mihi fundet auitum
Consulibus priscis condita testa morum.
Nec platinus, nisi sera, potest obsistere ventis:
Et lædunt nudos prata nouella pedes.
Scilicet Hermionen, Helenæ præponere posses?
Et melior Gorge, quām sua mater, erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram,
Si modò duraris, præmia digna feres.
Consciusecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte sua sine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læua iacebit iners.
Inuenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula tingit amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector:
Non solùm bellis vtilis ille fuit.
Fecit & incapta Lyrnesidemagus Achilles,
Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Briseï iubebas,
Imbutæ Phrygia quæ nece semper erant.

Ansuit hoc ipsum, quod te lasciua iuuaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas:
Sed sensim tarda perficienda mora.
Cùm loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet,
Non obstet, tangas quò minus illa, pudor.
Aspicies oculos tremulo fulgore micantes:
Vt sol in liquida sæpe refulget aqua.
Accedant questus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaque verba ioco.
Sed neque tu dominam velis maioribus vsus
Desere, nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul. tunc plena voluptas,
Cùm pariter victi fœmina virq; iacent.
Hic tibi seruandus tenor est, cùm libera dantur
Ocia: furtiuum nec timor vrget opus.
Cùm mora non tuta est, totis incumbere remis
Vtile & admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi: palmam date grata iuuentus:
Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podaliri us arte medendi:
Æacides dextra: pectore Nestor erat:
Quantus erat Calchas extis: Telamonius armis:
Antomedon curru: tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit vt ille datis.
Sed quicunque meo superarit Amazona ferro,
Inscribat spolijs: Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ:
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI, LIBER III.

PRima dedi Danais in Amazonas arma: supersunt
Quæ tibi dem & turbæ, Penthesilea, tuæ.
Itein bella pares: vincant, quibus alma Dione
Fauerit, & toto qui volat orbe puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis: cur virus in angues.
Adijcis & rapidæ tradis ouile lupæ?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis:
Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenèsq; sororem,
Quo premat Atrides crimine maior habet:
Si scelere Oeclides Talaoniæ Eryphiles
Viuus, & in viuis ad Styga venit equis:
Est pia Penelope lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden: & quæ comes isse marito
Fertur, & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ coniux Pagasæa redemit:
Proq; viri est vxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit
Iphias: in medios desiluitque rogos.
Ipsa quoq; & cultu est & nomina fœmina virtus:
Nec mirum populo, si placet ipsa suo.
Non tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte:
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil, nisi lasciui per me discuntur amores:
Fœmina præcipio quo sit amando modo.
Fœmina nec flammas, nec sæuos excutit arcus:
Parcius hæc video tela nocere viris.

Sæpe viri fallunt, teneræ non sæpe puellæ:
Paucaque, si quæras, crimina fraudis habent:
Phasiadem matrem fallax dimisit Iason:
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinus
Pauit, in ignoto sola relicta loco.
Quære nouem cur isse vices dicatur, & audi
Depositis sylvas Phyllida flesse comis.
Et famam pietatis habent: tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis, Elisa tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: nescistis amare:
Defuit ars vobis, arte perennat amor
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
Iussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruêre puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illes artifices gemini fecêre libelli:
Hæc quoq; pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat antè maritæ:
Mox cecinit laudes prosperiore lyra.
Si bene te nosti, cultas ne lede puellas:
Gratia, dum viuis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) foliũm, granaq; pauca dedit.
Sensimus acceptum numen quoq; : purior æther
Fulsit: & e toto pectore cessit onus.
Dum fauet ingenium, petite hinc præcepta puellæ:
Quas pudor, & leges, & sua iura sinunt.
Venturæ memores iam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, rursum reuocabitur vnda:
Nec quæ præteriit, hora, redire potest.
Vtendum est ætate, cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent fruticos, violaria vidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.

Tempus

Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida deserta nocte iacebis anus.
Nec tua frangetur nocturna ianua rixa:
Sparsa nec inuenies limina manè rosa.
Quam citò (me miserum!) laxantur corpora rugis!
Et perit, in nitido qui fuit ore, color!
Quasque fuisse tibi canas à virgine iuras:
Spargentur subitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas:
Nec faciunt ceruos cornua iacta senes.
Vestra sine auxilio fugiunt bona: carpite florem:
Qui nisi captus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quod & partus faciunt breuiora iuuentæ
Tempora: continua messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi Luna rubori:
Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Vt taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni:
Vnde habet Æneam, Hermionenq́, Venus?
Ite per exemplum genus ô mortale Dearum:
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Vt iam decipiant: quid perditis? omnia constant:
Mille licet sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum: silices tenuantur ab vsu:
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetit opposito lumen de lumine sumi?
Quisve cauum vastas in mare seruet aquas?
Et tamen vlla viro mulier non expedit (inquit)
Quid, nisi quam sumis, dic mihi perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti maioris iturum,
Dum sumus in portu, prouehat aura leuis.
Ordiar à cultu: cultis bene Liber ab vnis
Prouenit: & culto stat seges alta solo.
Formæ Dei munus: forma quotaquæq́, superbit?
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit:
Idaliæ similis sit licet illa Deæ.

Corpora si veteres non sic coluêre puellæ:
Nec veteres cultus sic habuêre viri:
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
Quid mirum? duri militis vxor erat.
Scilicet Aiaci coniux ornata veniret:
Cui tegmen septem terga fuere boum.
Simplicitas rudis ante fuit: nunc aurea Roma est:
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæq; fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Jouis.
Curia consilij nunc est dignissima tanti:
De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc sub Phœbo, ducibusq; palatia fulgent,
Quid, nisi arraturis pascua bobus erant?
Prisca iuuent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor: hæc ætas moribus apta meis.
Non, quia nunc terræ lentum subducitur aurum:
Lectaq; diuerso littore concha venit:
Nec, quia decrescunt effosso marmore montes:
Nec, quia cæruleæ mole fugantur aquæ:
Sed quia cultus adest: nec nostros manstt in annos
Rusticitas, priscis illa superstes auis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis:
Quos legit in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graues insuto vestibus auro:
Per quas nos petitis, sæpe fugatis opes.
Munditijs capimur; nec sint sine lege capilli:
Admotæ formam dantq; negantq; manus.
Nec genus ornatus vnum est: quod quamq; decebit
Eligat: & speculum consulat ante suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatus Laodamia comis.
Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
Vt pateant aures, ora rotunda volunt,
Alterius crines humero iactentur vtroque:
Talis es assumpta, Phœbe canore, lyra.
Altera succinctæ religetur mora Dianæ:
Vt solet, attonitas cùm petit illa feras.

Ha. u

Hanc decet inflatos laxè iecisse capillos:
Illa sit astrictis impedienda comis.
Hanc decet ornari testudine Cyllenea:
Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neq; ramosa numerabis in ilice frondes:
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ:
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas est:
Adycit ornatus proxima quæque dies.
At neglecta decet multas coma: sæpe iacere
Hesternam credas: illa repexa modò est.
Ars casum simulet: sic capta vidit in vrbe
Alcides Iolen: hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus euæ,
Sustulit in currus Cnossi relicta suos.
O quantum indulget vestro natura decori!
Quarum sunt multis damna pianda modis.
Nos malè detegimur: raptiq; ætate capilli,
Vt Borea frondes excutiente cadunt:
Fœmina Canitiem Germanis inficit herbis:
Et melior vero quæritur arte color:
Fœmina procedit densissima crinibus emptis
Proq; suis alios efficit ære suos.
Nec pudor est emissa palam: veniisse videmus
Herculis antè oculos, virgineumq; chorum.
Quid de veste loquar? non iam segmenta requiro
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.
Cùm tot prodierint precio leuiore colores,
Quis furor est census corpore ferre suos?
Aëris ecce color, tum cùm sine nubibus aer:
Nec tepidus pluuias concitat Auster aquas.
Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon & Hellen
Diceris Inois eripuisse dolis.
Hic vndas imitatur, habet quoq; nomen ab vndis:
Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat: crocco velatur amictu
Roscida luciferos cum Dea iungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureos amethistos:
Albentesue rosas: Threiciamq; gruem.

Nec

Nec glandes Amarylli tuæ, nec amygdala desunt:
Et sua velleribus nomina cera dedit:
Quod noua terra parit flores, cùm vere tepenti
Vitis agit gemmas pigraque fugit hyems:
Lana tot, aut plures succos bibit: elige certos,
Nam non conueniens omnibus vnus erit.
Pulla decet niueas: Briseïda pulla decebat:
Cum rapta est, pulla tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis Cephei placebas:
Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quàm sæpe admonui, ne trux caper iret in alas:
Neue forent duris aspera crura pilis.
Sed non Caucaseo doceo de rupe puellas:
Quæque bibunt vndas Myse Caice tuas.
Quid, si præcipiam, ne fuscet inertia dentes?
Oraque suscepta manè lauentur aqua?
Scitis & inducta candorem quærere cera:
Sanguine quæ verò non rubet, arte rubet.
Arte supercilij confinia nuda repletis:
Paruaque sinceras velat alnta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare fauilla:
Vel propè te nato lucide Cydne croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Paruus, sed cura grande, libellus opus.
Hinc quoq; præsidium læsæ petitote puellæ:
Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensa deprendat amator
Pyxidas, ars faciem dissimulata iuuent.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesypa quid redolent, quamuis mittantur Athenis.
Demptus ab immundæ vellere succus ouis?
Nec coràm mistas ceruæ sumpsisse medullas,
Nec coram dentes perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem: sed erunt deformia visu:
Multaq; cum fiunt, turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duraque massa fuit.

Annulus

Annulus vt fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum,
Nuda Venus madidas exprimit vmbre comas.
Tu faciem cura, dum te dormire putemus:
Aptius à summa conspiciêre manu.
Cur mihi nota tui causa est splendoris in ore?
Claude fores thalami, quæ rude cogis opus.
Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatre
Inspice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec nisi summotis forma paranda viris.
At non, pectendos coram præbere capillos,
Vt iaceant fusi per tua colla, veto.
Illo præcipuè, ne sis morosa, caueto
Tempore: nec nexas sæpe resolue comas.
Tuta sit ornatrix: odi, quæ sauciat ora
Vnguibus: & rapta brachia figit acu.
Deuouet: & tangit dominæ caput illa: simulq́;
Plorat ad inuisas sanginolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat:
Ornetúrue Bonæ semper in æde deæ.
Dictus eram subitò cuidem venisse puellæ.
Turbida peruersas induit illa comas.
Hostibus eueniat tam fœdi causa pudoris:
Inq́; nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpis sine gramine campus:
Et sine fronde frutex: & sine crine caput.
Non mihi venistis Semele Ledeque docendæ:
Perque fretum falso Sidoni vecta bouc:
Aut Helene: quam non stultè, Menelaë, reposcis:
Tu quoque non stulte Troïce raptor habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræq́; puellæ:
Pluraque sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minus artis opem, præceptaq́; quærunt:
Est illis sua dos forma sine arte potens.

Cùm

Cùm mare compositum est, securus nauita cessat:
Cùm tumet, auxilijs assidet ille suis.
Rara tamen menda facies caret: occule mendas:
Quaque potes, vitium corporis abde tui.
Si breuis es, sedeas: ne stans videare sedere:
Inque tuo iaceas quantulacumque toro.
Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis,
Iniecta lateant sac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat sua corpora virgis:
Nigrior ad Pharij confuge piscis opem.
Pes malus in niuea semper cælatur aluta:
Arida nec vinclis crura resolue tuis.
Conueniunt tenues scapulis analectides altis:
Augustum circà fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu, quodcunque loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber vnguis erit.
Cui grauis oris odor, nunquam ieiuna loquatur:
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi, ridendo maxima damna feret.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus: sint paruæ vtrinque lacunæ:
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leue nescio quid fœmineumque sonent.
Est, quæ peruerso distorqueat ora cachinno,
Cum risit: læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum quiddam, atque inamabile ridet:
Vt rudit à scabra turpis asella mola.
Quòd non ars penetrat? discunt lachrymare decenter:
Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
Quid cùm legitima fraudatur littera voce?
Blæsáq; fit iusso lingua coacta sono?
In vitio decor est, quædam male reddere verba:
Discunt posse minus, quàm potuêre loqui.

Omnibus

Omnibus his, quando prosunt, impendite curam:
Discite fœmineo corpora ferre gradu.
Est & in incessu pars non temnenda decoris:
Alligat ignotos illa fugetq; viros.
Hæc mouet arte latus: tunicisque fluentibus auras
Excipit: extensos fertq; superba pedes.
Illa velut coniux Vmbri rubicunda mariti
Ambulat: ingentes varica fertq; gradus.
Sed sit vt in multis, modus hic quoque rusticus, alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui pars summa lacerti
Nuda sit, à læua conspicienda manu.
Hoc vos præcipuè niueæ decet: hoc vbi vidi,
Oscula ferre humero, quà patet vsque libet.
Monstra Maris Sirenes erant, quæ voce canora,
Quaslibet admissus detinuêre rates.
His sua Sisyphides auditus pæne resoluit
Corpora: nam socijs illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ:
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris,
Et modò Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
Nesciat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa feraſque lyra mouit Rodopheius Orpheus,
Tartareosq; lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu vindex iustissime matris.
Fecerunt muros officiosa nouos.
Quamuis mutus erat, voci fauisse putatur
Piscis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Discite etiam duplici genialia nablia palma
Vertere: conueniunt dulcibus illa iocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poetæ
Sit quoque Vinosi Teia Musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lasciuius illa?
Cuique patet vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Propertî:
Siue aliquid Galli, siue Tibulle tuum:

Dictaque

Dictaque Varroni fulcris insignia villis
Vellera, germanæ Phrixe quærenda tuæ:
Et profugum Æneam, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis.
Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atq; aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina, qui partes instruit ille duas.
Dèuc tribus libris, titulus quos signat amorum,
Elige: quos docili molliter ore legas.
Vel tibi composita cantetur epistola voce:
Ignotum hoc alijs, ille nouauit opus.
O ita Phœbe velis, ita vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, nouemque Deæ.
Quis dubitat quin scire velim saltare puellam?
Vt moueat posito brachia iussa sono?
Artifices lateris, scenæ spectacula amentur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parua monere pudet: talorum dicere iactus
Vt sciat: & vires tessera missa tuas.
Et modo treis iactet numeros: modò cogitet aptè,
Quam subeat partem callida, quamque vocet.
Cautaq; non stultæ latronum prœlia ludat:
Vnus cum gemino calculus hoste perit.
Bellatorq; suo prensus sine compare bellet,
Æmulus incœptum sæpe recurrat opus.
Reticuloque pilæ læues fundantur aperto:
Net, nisi quam tollas, vlla mouenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula, quot menses lubricus annus habet.
Parua tabella capit ternos vtrinque lapillos,
In qua vicisse est, continuasse suos.
Mille, fac esse iocos: turpe est, nescire puellam
Ludere: ludendo sæpè parater amor.
Sed minimus labor est sapienter iactibus vti:
Maius opus mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti, studioq; aperimur in ipso:
Nudaq; per lusus pectora nostra patent.

Ira

Ira subit, deforme malum, lucriq; cupido,
Iurgiaq;, & rixæ, sollicitusq; dolor.
Crimina dicuntur: resonat clamoribus æther:
Inuocat iratos & sibi quisque deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
Et lachrymis vidi sæpe madere genas.
Iuppiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus est vlli cura placere viro.
Hos ignauia iocos tribuit natura puellis:
Materia ludunt vberiore viri,
Sunt illis celeresq; pilæ, iaculumq; trochiq;,
Armaq;, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidissima Virgo:
Nec Thuscis placidis deuehit amnis aquis.
At licet, & prodest Pompeias ire per vmbras
Virginis æthereis cum caput ardet equis.
Visite laurifero sacrata palatia Phœbo,
Ille Paretonias mersit in alta rates.
Quæque soror coniuxq; ducis monumenta pararunt,
Naualiq; gener cinctus honore caput.
Visite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectetur tepido maculatæ sanguine arenæ:
Metaque feruenti circumeunda rota.
Quod latet, ignotum est: ignoti nulla cupido:
Fructus abest, facies cùm bene teste caret,
Tu licet & Thamyram superes atque Orphea cantu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nunquam pinxisset Apelles,
Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantùm fama, poëtis?
Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regumq; poëtæ:
Præmiaque antiqui magna tulêre chori,
Sanctaque maiestas, & erat venerabile nomen
Vatibus, & largæ sæpè dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni Scipio magne tibi.

Nunc

Nunc hederæ sine honore iacent, sparataq; doctis
Cura vigil Musis, nomen inertis habet.
Sed famæ inuigilare iuuat, quis nosset Homerum,
Ilias æternum si latuisset opus?
Quis Danaen nosset, si semper clausa fuisset,
Inque sua turri si latuisset anus?
Vtilis est vobis formosæ cura puellæ,
Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oues, prædetur vt vnam:
Et Iouis ad multas deuolat ales aues:
Se quoq; det populo mulier speciosa videndam:
Quem trahit è multis, forsitan vnus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi:
Et curam tota mente decoris agat.
Casus vbi q; valet: semper tibi pendeat hamus:
Quo minimè credis gurgite, piscis erit.
Sæpe canes frustra nemorosis montibus errant.
Inq; plagas nullo ceruus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit sperare reuincta,
Quàm lachrymas vlli posse placere suas?
Funere sæpè viri, vir quæritur ire: solutis
Crinibus, & fletus non tenuisse decet.
Sed vitate viros cultum formamque profitos:
Vnique suas ponunt in statione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis:
Errat, & in nulla sede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cùm vir sit leuior ipsa?
Forsitan & plures possit habere viros.
Vix mihi credetis, sed credite: Troia maneret,
Præceptis Priami si foret vsa senis.
Sunt qui mendaci specie grassantur amoris:
Perq; aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo:
Nec breuis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima: nec si,
Annulus in digitis alter, & alter erit.
Forsitan ex horum numero cultissimus ille
Fur sit, & vratur vestis amore tuæ.

Redde

Redde meum, clamant spoliatæ sæpè puellæ:
Redde meum: toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro:
Læta videt lites, Appiadesque deæ.
Sunt quoq; non dubia quædam mala nomina fama;
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis.
Ianua fallaci nec sit aperta viro.
Parcite Cecropides iuranti credere Theseo,
Quos faciet testes, fecit & antè Deos.
Et tibi Demophoon Theseï criminis hæres,
Phyllide decepta, nulla relicta fides.
Si benè promittent, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestæ,
Et rapere è templis, Inachi, sacra tuis,
Et dare mista viro tritis aconita cicutis:
Accepto Venerem munere si qua negat.
Fert animus propius consistere: supprime habenas:
Musa: nec admissis exsultiare rotis.
Verba vadum tentent alienis scripta tabellis:
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice: dumque leges, ex ipsis colligeverbis:
Fingat, an ex animo, sollicitusque roget.
Postque breuem rescribe merâ, mora semper amantes
Incitat: exiguum si modò tempus habet.
Sed neq; te facilem inueni promitte roganti:
Nec tamen edurè, quod petet ille, nega.
Fac timeat sperétq; simul: quotiesque remittes,
Spes magis hinc veniet certa, minorque metus.
Munda, sed è medio. consuetaque verba, puellæ,
Scribite: sermonis publica forma placet.
Ah quoties dubijs scriptis exarsit amator:
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamuis vitæ careatis honore,
Est vobis vestros fallere cura viros:
Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas,
Pignora nec inueni credite vestra nouo.

Vidi ego pallentes isto terrore puellas,
Seruitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora seruat,
Sed tamen Ætnæi fulminis instar habet.
Iudice me, fraus est concessa, repellere fraudem:
Armaq; in armatos sumere iura sinunt.
Ducere consuescat multas manus vna figuras:
Ah pereas per quos ista monenda mihi.
Nec, nisi deletis, tutum est rescribere, ceris:
Nec timeat geminas vna tabella manus.
Fœmina dicatur scribentis semper amator:
Illa sit in vestris, quisquis ille, notis.
Si licet à paruis animum ad maiora referre,
Plenaq; curuato pandere vela sinu.
Pertinet ad faciem rabidos compescere mores:
Candida pax homines, trux decet ire feras.
Ora tument ira: nigrescunt sanguine venæ.
Lumina Gorgoneo sæuius angue micant.
Procul hinc, dixit, non es mihi tibia tanti,
Vt vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si media speculum spectetis in ira,
Cognoscet faciem vix satis vlla suam.
Nec minus in vultu damnosa superbia vestro:
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) fastus?
Sæpe tacens odij semina vultus habet:
Spectantem specta: ridenti mollia ride:
Innuit, acceptas tu quoque redde notas.
Sic vbi præluserit rudibus puer ille sagittis,
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus & mœstas. Tecmessam diligat Aiax:
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquã ego te Andromache, nec te Tecmessa rogarem,
Vt mea de vobis altera, amica foret.
Credere vix video, nisi cogat credere partus,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Aiaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea, quæq; solent verba iurare viros.

Quis vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere? nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit iure regendos:
Huic equites, illi signa tuenda dedit.
Vos quoque de nobis quem quisq; erit aptus in vsum
Inspicite: & certo ponite quenq; loco.
Munera det diues: ius qui profitebitur, adsit
Facundus causam sæpè clientis agat,
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum:
Nam chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placidi, lautæ præconia formæ:
Nomen habet Nemesis, Cynthia nomen habet.
Vesper, & Eoæ nouêre Lycorida terræ:
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quód insidiæ sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores, ars quoq; nostra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor vrget habendi:
Contempto colitur lectus & vmbra foro
Sed facile hæremus: validoque perurimur æstu:
Et nimium certa scimus amare fide
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte:
Et studio mores conuenienter eunt.
Vatibus æonys faciles estote puellæ:
Numen in est illis, Pieridesque fauent.
Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli:
Sedibus æthereis spiritus ille venit.
A doctis precium scelus est sperare poetis:
Me miserum, scelus hoc nulla puella timet!
Dissimulate tamen, nec prima fronte rapaces
Este: nouus viso casse resistet amans.
Sed neque rector equum qui nuper sensit habenas
Comparibus frænis artificemque regit:
Nec stabiles animos annis, viridemque iuuentam
Vt capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis et castris nunc primùm notus amoris.
Qui tetigit thalamos præda nouella tuos.
Te solam norat: tibi semper inhæreat vni.
Cingenda est altis sepibus ista seges.

Effuge riualem: vinces, dum sola tenebis:
Non benè cum socijs regna Venúsque manent.
Ille vetus miles sensim & sapienter amabit:
Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget postes: nec sæuis ignibus vret;
Nec dominæ teneras appetet vngue genas.
Nec scindet tunicas suesuas, tunicasue puellæ:
Nec raptus flendi causa capillus erit.
Ista decent pueros ætate & amore calentes:
Hic fera compositæ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis vretur, vt humida teda,
Vt modò montanis sylua recisa iugis.
Certior hic amor est: brevis, at fœcundior ille:
Quæ fugiunt celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur: portas reserabimus hosti.
Vt sit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili longum malè nutrit amorem,
Miscenda est lætis rara repulsa iocis.
Ante fores iaceant: crudelis ianua, clament:
Multaque submissè, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus: succo renouatur amaro:
Sæpè perit ventis obruta cymba Iuis.
Hoc est, vxores quod non patiatur amari:
Conueniunt illas, cùm voluêre, viri.
Claude fores: duro dicat tibi ianitor ore:
Non pateris: exclusum te quoque tanget amor.
Ponite iam gladios hebetes: pugnetur acutis:
Non dubito telis, quin petar ipse meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator,
Solum se thalamos speret habere tuos.
Post modò riualem, partitaque fœdora lecti
Sentiat: has artes tolle, senescit amor.
Tunc benè fortis equus reserato carcere currit,
Cùm quos prætercat, quò sue sequatur habet.
Quælibet extinctos iniuria suscitat igne.
En ego, confiteor, non nisi lasus amo.
Causa tamen nimium ne sit manifesta doloris:
Pluráque fictitius quàm sciat, esse putet.

Incitet

Incitet & ficti tristis custodia serni:
Et nimium curi cura molesta viri.
Quæ venit ex tuto, minus est accepta voluptas:
Vt sis liberior Thaïde, finge metus.
Cùm melius poteris, admitte fenestra:
Inque tuo vultu verba timentis habe,
Callida prosiliat, dicatque ancilla, perimus:
Tu iuuenem trepidum quolibet abde loco.
Admiscenda tamen Venus est secreta timori
Nec tanti noctes non putet esse tuas.
Qua vafer eludi possit ratione maritus,
Quæque vigil custos præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata sit custodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, iusque pudorque iubent:
Te quoque seruari, modo quam vindicta redemit,
Quis ferat? vt fallas, ad mea sacra veni.
Tot licet obseruent, modò sit tibi grata voluptas
Quot fuerant Argo lumina, verba dabis.
Scilicet obstabit custos ne scribere possis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conscia cùm possit scriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepida fascia lata sinu?
Cùm possit solea chartas cælare ligatas?
Et vincto blandas sub pede ferre notas?
Cauerit hoc custos: pro charta conscia tergum
Præbeat, inq; suo corpore verba ferat.
Tuta quoq; est, fallitq; oculos è lacte recenti
Littera: carbonis puluere tange, leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrisio seruandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa suo crimine fecit auum.
Quid faciet custos? cum sint tot in vrbe theatra:
Cùm spectet iunctos illa libenter equos:
Cùm sedeat Phariæ sacris operata iuuencæ:
Quoq; sui comites ire vetantur, eat,:
Cùm fugeat à templis oculos Bona diua virorum:
Præterquam si quos illa venire iubet:

Cùm custode foris tunicam seruante puellæ,
Cælent furtiuos balnea multa iocos:
Cùm, quoties opus est, fallax ægrotat amica:
Tollat & in lectum quemlibet illa suum:
Nomine cùm doceat quid agatur, adultera clavis
Quasque petes, non det, ianua sola vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit vua iugo.
Sunt quoq; quæ faciant altos medicamina somnos:
Victaque Lethæa lumina nocte premant.
Nec malè delitijs odiosum conscia tardis
Detinet: & longa iungitur illa mora.
Quid iuuat ambages præceptaque parua monere?
Cum minimo custos munere possit emi?
Munera (crede mihi) placant hominesq; Deosque:
Placatur donis Iuppiter ipsa datis.
Quid faciet sapiens? stultus quoque munere gaudet:
Ipse vir accepto munere mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in æuum:
Sæpè dabit, dederit quas semel, ille manus,
Questus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent:
Et lupus hic alijs exagitatus erit.
Hæc quoq; quæ præbet lectum studiosa locumq;
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quò feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor? & indicio prodor ab ipse meo?
Non auis aucupibus monstrat, qua parte petatur:
Non docet infestos currere cerua canes.
Viderit vtilitas: ego cœpta fideliter edam:
Lemniadum gladios in mea damna dabo.
Efficile & facile est, vt nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabilius iuuenem, & suspiret ab imo
Fœmina: tam serò cur veniatq; roget.

Accedant

Accedant lachymæ, dolor & de pellice victus:
Et laniet digitis illius ora suis.
Iamdudum persuasus erit: miserebitur vltrò:
Et dicet, cura carpitur ipsa mei.
Præcipuè si cultus erit, speculóq; placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunq; est, moderatè iniuria turbet:
Nec sis audita pellice mentis inops.
Nec citò crediderís: quantùm citò credere lædat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.
Est propè purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer; & viridi cespite mollis humus.
Sylua nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
Rosmaris, & Laurus, nigraq; myrtus olent.
Nec densum fólys buxum, fragilesque myricæ,
Nec tenues cytisi, cultaq; pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris, auraq; salubri,
Tot generum frondes, herbaq; summa tremit.
Grata quies Cephalo: famulis canibusq; relictis
Lassus in hac iuuenis sæpe resedit humo.
Quæq; meos leuues æstus, cantare solebat:
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Coniugis ad timidas aliquis malè sedulus aures
Auditos memori detulit aure sonos.
Procris vt accepit nomen, quasi pellicis, auræ
Excidit: & subito mota dolore fuit.
Pallnit vt sera, lectis de vite racemis,
Palleſcunt frondes, quas noua læsit hyems.
Quæq; suos curuant matura cydonia ramos:
Cornaq; adhuc nostris non satis apta cibis.
Vtque animus redijt, tenues à pectore vestes
Rumpit: & indignas sauciat vngue genas.
Nec mora: per medias sparsis furibunda capillis
Euolat, vt thyrso concita Baccha, vias.
Vt propè peruentum est: comites in valle relinquit:
Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm sic malè sana latercs
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?

Iam iam venturam, quæcunque erat aura, putabas
Scilicet: atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget (neq; enim deprendere velles)
Nunc iuuat incertus pectora versat amor.
Credere quæ iubeant, locus est, & nomen, & index,
Et, quia mens semper, quod timet esse, putat.
Vidit vt oppressam vestigia corporis herbam,
Pulsantur trepide corde micante sinus.
Iamque dies medius tenues contraxerit vmbras:
Inq; pari spatio vesper & ortus erant:
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia syluis:
Oraque fontana feruida spargit aqua.
Auxia Procri lates: solitas iacet ille per herbas:
Et Zephiri molles, auraq; (dixit) ades.
Vt patuit miseræ iucundus nominis error:
Et mens, & redyt verus in ora color.
Surgit: & oppositas agitato corpore frondes
Mouit, in amplexus vxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus, iuueniliter arcum
Corripit: in dextra tela fuêre manu.
Quid facis infœlix? non est fera: supprime tela:
Me miseram, iaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi, conclamat, fixisti pectus amicum:
Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nulla pellice læsa:
Hoc faciet positam te mihi terra leuem.
Nomine suspectam mihi spiritus exit in auram:
Iam morior: cara lumina conde manu.
Dixit: & incauto paulatim pectore lapsus
Excipitur miseri spiritus ore viri.
Ille sinu dominæ morientia pectora mœsto
Sustinet: & lachrymis vulnera sæua leuat.
Sed repetamus iter: nudis mihi rebus agendum est,
Vt tangat portus fessa carina suos.
Scilicet expectas, vt te in conuiuia ducam:
Et quæris monitus hac quoque parte mees.
Sera veni: positaque decens incede lucerna:
Grata mora venies, maxima lana mora est.

Et, si turpis eris, formosa videbere cunctis:
Et latebras vitijs nox dabit illa tuis.
Carpe cibos digitis: est quidem gestus edendi:
Ora nec immunda tota perunge manu.
Nèue diu præsume dapes, sed desine citrà
Quàm cupias, paulò quàm potes esse minus.
Priamides Helenen auidè si spectet edentem:
Oderit, & dicet stulta rapina mea est.
Aptius est: decet atq; magis potare puellas.
Cum Veneris puero non malè Bacche facis:
Hoc quoq;, qua patiens caput est: animusque pedesq;
Constant: nec quæ sint singula, bina vide.
Turpe iacens mulier multo madefacto Lyæo:
Digna est concubitus quoslibet illa pati:
Nec somno tutum est posita succumbere mensa:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Vlteriora pudet docuisse: sed alma Dione
Præcipuè nostrum est quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæq;: modos a corpore certos
Sumite: non omnes vna figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina iaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
Parua vehatur equo: quòd erat longissima nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulùm ceruice reflexa
Fœmina per longum conspicienda latus.
Cui femur est iuuenile, carent quoq; cætera mendo:
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, vt Phylleïa mater
Soluere: & effusis colla reflecte comis.
Tu quoque cui rugis vterum Lucina notauit:
Vt celer auersis vtere Parthus equis.
Mille modi Veneris: simplex, minimique laborus,
Cùm iacet in dextrum semisupina latus.
Sed neq; Thœbei tripodes, nec corniger Ammon
Vera magis vobis, quàm mea Musa canet.

Si

Si qua fides arti, quam longo fecimus vsu:
Credite, præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat eximis Venerem resoluta medullis
Fœmina: & ex æquo res iuuet ista duos:
Nec blandæ voces, iucundaque murmura cessent
Nec taceant medijs improba verba iocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negauit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infœlix, cui torpet hebes locus ille, puella:
Quo pariter debent fœmina virque frui:
Tantùm, cum finges, ne sis manifesta, caueto:
Effice per motum, luminaque ipsa fidem.
Quòd iuuet, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptius in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: cycnis discedere tempus:
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
Vt quodam iuuenes, ita nunc mea turba puellæ
Inscribant spolijs: Naso magister erat.

P. OVIDII NASONIS
DE REMEDIO AMORIS
Liber I.

Legerat huius amor titulũ nomenq; libelli:
Bella (mihi video) bella parantur, ait.
arce tuũ vates sceleris damnare Cupido:
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego ydides, à quo tua saucia mater
In liquidum redyt æthera Martis equis.
Sæpè tepent alij iuuenes: ego semper amaui:
Et si quid faciam, nunc quoq; quæris, amo.
Quin etiam docui, qua posses arte parari:
Et, quæ nunc ratio est, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec noua præteritum Musa retexit opus
Si quis amat quod amare iuuat, fœliciter ardet:
Gaudeat: & vento nauiget ille suo.
At, si quis malè fert indignæ regna puellæ:
Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Inuidiam cædis pacis amator habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est:
Desinat, & nulli funeris auctor eris.
Et puer es, nec te quicquam, nisi ludere, oportet:
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras vti nudis ad bella sagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladijs & acuta dimicet hasta:
Et victor multa cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus vtimur, artes:
Et quarum vitio nulla sit orba parens.
Effice, nocturna frangatur ianua rixa:
Et tegat ornatas multa corona fores:

Fœ

Fac coëant furtim iuuenes timidæq; puellæ :
Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modò iurgia posti
Dicat : & exclusus flebile cantet amans.
His lachrymis contentus eris sine crimine mortis :
Nec tua fax auidos digna subire rogos.
Hæc ego : mouit Amor gemmatas aureus alas :
Et mihi, propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti iuuenes præcepta venite :
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare :
Vna manus vobis vulnus opemq; feret.
Terra salutiferas herbas, eademque nocentes
Nutrit : & vrticæ proxima sæpè rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite : diuersis partibus arma damus.
E quibus, ad vestros si quid non pertinet vsus,
Attamen exemplo multa docere potest.
Vtile propositum est sæuas extinguere flammas
Nec seruum vitys pectus habere suum.
Vixisset Phyllis, si me foret vsa magistro ;
Et per quod nouies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
Dardanias ventis vela dedisse rates.
Nec dolor armasset contrà sua viscere matrem,
Quæ soçij damno sanguinis vlta virum est.
Ante mea Tereus, quamuis Philomela placeret,
Perfacinus fieri non meruisset auis.
Da mihi Pasiphaën, iam tauri ponet amorem :
Da Phædran, Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit :
Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos
Hæsisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce, damnosas homines compescite curas :
Rellaq; cum socijs, me duce, nauis eat.

Naso

Naſo legendus erat tunc, quum didiciſtis amare:
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor, vitijs ſuppreſſa leuabo
Pectora: vindictæ quiſque fauete ſuæ.
Te precor, ô vates, adſit tua laurea nobis:
Carminis, & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Et pariter vati, pariter ſuccurre medenti:
Vtraque tutelæ ſubdita cura tuæ eſt.
Dum licet, & medici tangunt præcordia motus:
Si piget, in primo liminæ ſiſte pedem.
Opprime, dum noua ſunt ſubitii mala ſemina morbi:
Et tuus, incipiens, ire, reſtat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit vuas:
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpaciantibus vmbras,
Quæ poſita eſt primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli:
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id quod amas, celeri circumſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla iugo.
Principijs obſta: ſerò medicina paratur:
Dum mala per longas conualuêre moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.
Verba dat omnis amans, reperitq; alimenta morando:
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina magna vides paruis de fontibus orta:
Plurima colle&is multiplicantur aquis.
Si citò ſenſiſſes quantum peccare parabas,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primo ſanabile vulnus.
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere fructus,
Dicimus aſſiduè, cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ:
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilij perierunt tempora primi:
Et vetus in capto pectore ſedit amor.

Main

Maius opus superest; sed non, quia serior ægro
Aduocor, ille mihi destituendus erit.
Qua læsus fuerat, partem Pæantius heros
Debuerat celeri præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modò nascentcis properabam pellere morbos:
Admoneo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut noua, si possis sedare incendia tentes:
Aut vbi pro vires procubuêre suas.
Dum furor in cursu est, currenti cede furori;
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus ab obliquo, qui cùm discedere possit,
Pugnat in aduersas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum, cùm sua vulnera tangi
Iam sinit: & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco est.
Cùm dederit lachrymas, animumq; expleuerit ægrum
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet: data tempora prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando:
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergò, vbi visus eris nostra medicabilis arte:
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, vt ames, faciunt: hæc, quæ fecêre, tuentur:
Hæc sunt iucundi causa cibusq; mali.
Ocia si tollas, periêre Cupidinis arcus:
Contemptæque iacent & sine luce faces.
Quàm platanus riuo gaudet, quam populus vnda,
Et quàm limoso canna palustris humo:
Tam Venus ocia amat, finem qui quæris amori,
Cedit amor rebus: res age, tutus eris.
Languor, & immodici sub nullo vindice somnis
Aleaq;, & multo tempora quassa mero.

Eripiunt

Eripiunt omnes animo sine vulnere vires:
Affluit in cautis insidiosus amor.
Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacuæ menti quo teneatur, opus.
Sunt fora, sunt leges, & quos tuearis amici:
Vade per vrbanæ splendida castra togæ.
Vel tu sanguinei iuuenilia munera Martis
Suscipe: deliciæ iam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nona causa triumphi,
Iam videt in campis Cæsaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter, Parthasq; sagittas:
Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Vt semel Ætola Venus est à cuspide læsa:
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quæritur, Ægisthus quare iam sit factus adulter:
In promptu causa est, desidiosus erat.
Pugnabant alij tardis apud Ilion armis:
Quò tulerat vires Græcia tota suas.
Siue operam belli vellet dare, nulla gerebat:
Siue foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: ne nil ageretur, amauit.
Sic venit ille puer, sic puer ille manet.
Rura quoq; oblectant animos, studiumque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura potest.
Colla iube domitos oneri supponere tauros:
Sauciet vt duram vomer aduncus humum.
Obrue versata Cerealia semina terra,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aspice curuatos pomorum pondere ramos:
Vt sua quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aspice labentes iucundo murmure riuos:
Aspice tondentes fertile gramen oues.
Ecce petunt rupes, præruptaque saxa capellæ,
Vt referant hœdis vbera plena suis.
Pastor inæquali modulatur arundine carmen,
Nec desunt comites, sedula turba, canes.
Parte sonant alia sylvæ, mugitibus altæ,
Et queritur vitulum mater abesse suum.

Quid

Quid cùm suppositos fugiunt examina fumos?
Vt releuent dempti vimina curua fani.
Poma dat autumnus: formosa est messibus æstas:
Ver præbet flores: igne leuatur hyems.
Temporibus certis maturam rusticus vuam
Colligit: & nudo sub pede musta fluunt.
Temporibus certis desectas aligat herbas:
Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantam defigere in hortis:
Ipse potes vinos ducere lenis aquæ.
Venerit insitiuus, fac ramum ramus adoptet:
Stetq; peregrinis arbor operta comis.
Cùm semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi studium cole, sæpe receſſit
Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci:
Nunc in frondosis retia tende iugis.
Aut pauidos terræ varia formidine cernos:
Aut cadat aduersus cuspide fossus aper:
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ
Excipit: & dulci membra quiete leuat.
Lenius est studium, prodest tamen, alite capta,
Aut lino, aut calamis, præmia parua sequi.
Vel quæ piscis edax auido male deuoret ore,
Abdere supremis erat recurua cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tamen, & quanuis firmis retinebere vinclis,
Procul: & longas carpere perge vias.
Flebis: & occurret desertæ nomen amicæ:
Stabit & in media pes tibi sæpè via.
Sed quantò minus ire voles, magis ire memento:
Perfer: & inuitos currere coge pedes.
Nec pluuius opta: nec te peregrina morentur
Sabbata: nec damnis allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi, quære, supersint
Millia: nec maneas, nec propè finge moras.

Tempora

Tempora nec numera: nec crebrò respice Romam:
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse: sed, vt valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quanuis inuitus, amaros
Æger: & oranti mensa negata mihi est.
Vt corpus redimas ferrum patieris & ignes:
Arida nec sitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
Ac precium pars hæc corpore maius habet.
Sed tamen est artis trisissima ianua nostræ:
Et, labor est vnus, tempora prima pati.
Aspicis, vt prensos vrant iuga prima iuuencos?
Vt noua velocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patrijs exire pigebit:
Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te lar patrius, sed amor reuocabit amicæ:
Prætendes culpæ splendida verba tuæ.
Cùm semel exieris, centum solatia, curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt:
Nec satis esse putes discedere: lentus abesto
Dum perdat vires, sitque sine igne cinis.
Qui nisi firmata properaris mente reuerti:
Inferet arma tibi sæua rebellis amor.
Quicquid eras, fueris: sitiens, auidusque redibis.
Et spatium damno cesserit omne tuo.
Fallitur Æmoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse iuuare putas:
Ista veneficijs vetus est via: noster Apollo
Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce, non tumulo prodire iubebitur vmbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex alijs alios transibit in agros:
Nec subitò Phœbi pallidus orbis erit.
Vt solet, equoreas ibit Tyberinus in vndas:
Vt solet, in niueis Luna vehetur equis.

Nulla recantatas deponent pectora curas:
Nec fugiet viuo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ iuuerunt gramina terræ,
Cùm cuperes patria, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerint, Circe Perscides herbæ,
Cùm tibi Neritias abstulit aura rates?
Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret:
Ille dedit certæ lintea plena fugæ:
Omnia fecisti, ne te fœtus vreret ignis:
Longus at inuito pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras:
Non poteras animi vertere iura tui.
Diceris his etiam, cùm iam discedere vellet:
Dulichium verbis detinuisse ducem:
Non ego, quod primùm (memini) sperare solebam,
Iam precor, vt coniux tu meus esse velis:
Et tamen, vt coniux essem tua, digna videbar:
Quòd Lea quòd magni filia Solis eram.
Ne properes oro: spacium pro munere posco:
Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides: & debes illa timere:
Vtilior velis postmodò ventus erit.
Quæ tibi causa fugæ? non hîc noua Troia resurgit:
Non aliquis socios rursus ad arma vocat.
Hîc amor, & pax est, in qua malè vulnerer vna:
Totaq; sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur: nauem soluebat Vlysses:
Irrita cum velis verba tulêre Noti.
Ardet, & assuetas Circe tendebat ad artes:
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte:
Deme venefiçijs carminibusq; fidem.
Si te causa potens dominæ retinebit in vrbe:
Accipe, consilium quod sit in vrbe meum.
Optimus ille fuit video, lædentia pectus
Vincula qui rapit, dedolnitq; semel.

Sed,

Sed, cui tantum animi est, illum mirabor & ipse,
Et dicam, monitis non egit iste meis.
Tu modò, qui, quod amas, ægrè dediscis amare,
Nec potes, & velles posse docendus eris.
Sæpe refer tecum scelerata facta puellæ:
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet nec ea contenta rapina est:
Sub titulum nostras misit auara lares.
Sic mihi iurauit: sic me iurata fefellit:
Ante suas quoties passa iacere fores?
Diligit ipsa alios: à me fastidit amari
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus:
Hæc refer hinc odij semina quære tui.
Atq; vtinam posses etiam facundus in illis
Esse: dole tantùm, sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puella:
Conueniens animo non erat illa meo.
Curabar proprijs æger Podalirius herbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit assidue vitijs insistere amicæ:
Idq; mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala, dicebam, nostræ sunt crura puellæ!
Nec tamen, vt verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ!
Nec tamen, vt verum confiteamur, erant.
Quàm breuis est! nec erat: quæ multũ poscit amantẽ!
Hinc odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes, ix peius dotes deflecte puellæ:
Iudiciumq; breui limite falle tuum.
Turgida, si plena est: si fusca est: nigra vocetur:
Ingracili, macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
Et poterit dici rustica, si qua proba est.

Quic

Quin etiam, quacunque caret tua dote puella:
Hanc moueat, blandis vsq; precare sonis.
Exige quod cantat, si qua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit si qua mouere pedem.
Barbara sermone est: fac tecum multa loquatur:
Non didicit chordas tangere: posce lyram.
Durius incedit: fac vt ambulet. omne papillæ
Pectus habent tumidæ: fascia nulla tegat.
Si malè dentata est, narra quod rideat illa:
Mollibus est oculis: quod fleat illa refer.
Proderit & subitò, cùm se non finxerit vlli,
Ad dominam celeres manè tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auroq; teguntur
Omnia pars: minima est ipsa puella sui.
Sæpè, vbi sit, quod ames, inter tam multa requiras
Decipit hac oculos ægide diues amor.
Improuisus ades: deprendes tutus inermem:
Infœlix vitijs excidet illa suis.
Non tamen hinc nimium præcepto credere tutum est:
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tu quoq; compositis suacùm linit ora venenis.
Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas,
Pyxidas inuenies, & rerum mille colores:
Et fluere in tepidos œsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas:
Non semel est stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemus in vsu:
Eloquar: est omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
Ingenio verbis concipe plura mea.
Nuper enim nostros quidam carpsêre libellos:
Quorum censura Musa proterua mea est.
Dummodò sic placeam, dum toto canter in orbe:
Qui volet, impugnet vnus & alter opus:
Ingenium magni liuor detrectat Homeri:
Quisquis es, ex illo, Zoile nomen habes.

Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguæ:
Pertulit huc victos quo duce Troia Deos.
Summa petit liuor: perflant altissima venti:
Summa petunt dextra fulmina missa Iouis.
At tu quicunq; es, quem nostra licentia lædit:
Si sapis ad numeros exige quæq; suos.
Fortia Mæonia gaudent pede bella referri:
Delicijs illic quis locus esse potest?
Grande sonant Tragici: Tragicos decet ira cothurnos:
Versibus è medijs siccus habendus erit.
Liber in aduersos hostes stringatur Iambus:
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores:
Et lenis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achillis.
Cydippe non est oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaïda partes?
Peccat in Andromache, Thaïda si quis agat.
Thais in arte mea est: lasciuia libera nostra est.
Nil mihi cùm nupta: Thais in arte mea est.
Si mea materiæ respondet Musa iocosæ:
Vicimus, & falsi criminis acta rea est.
Rumpere liuor edax: magnum iam nomen habemus:
Maius erit, tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: viuam modò plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam iuuat & studium famæ mihi crescit honore:
Principio cliui noster anhelat equus.
Tantum se nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE REMEDIO AMORIS LIBER II.

HActenus inuidiæ respondimus attrahe lora
Fortius, & gyro curre poëta tuo.
Ergo vbi concubitus, & opus iuuenile petetur,
Et propè promissæ tempora noctis erunt:
Gaudia ne dominæ pleno si corpore sumes.
Te capiant: ineas quamlibet antè velim.
Quamlibet inuenias, in qua tua prima voluptas
Desinat à prima proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima: frigore soles,
Sole iuuant vmbræ: grata fit vnda siti.
Et pudet, & dicam, Veneris quoq; iunge figuras,
Quas minimè iungi, quasue decere putes.
Nec labor efficere est, raræ tibi vera fatentur:
Et nihil est, quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam iubeo totas aperire fenestras:
Turpiaq; admisso membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas:
Lassaq; cum tota corpora mente iacent:
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam:
Tacturusq; tibi non videare diu:
Tunc animo signa, quæcunq; in corpore menda est:
Luminaq; in vitijs illius vsque tene.
Forsitan hæc aliquis (vam sunt quoque) parua vocabit:
Sed, quæ non prosunt singula, multa iuuant:
Parua necat morsu spacioſum vipera taurum:
Aut cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna: preceptaque in vnum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.

Sed

Sed quia sunt totidem mores, totidemq; figurae:
Non sunt iudicijs omnia danda meis.
Quo tua non possunt offundi pectora facto:
Forsitan hoc, alio iudice, crimen erit.
Ille quòd obscœnas in aperto corpore partes
Viderat: in cursu qui fuit, hæsit amor.
Ille, quòd à Veneris rebus surgente puella
Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis ô si quos potuerunt ista iuuare,
Afflarent tepidæ pectora vestra faces.
Attrahat ille puer contentos fortius arcus:
Saucia maiorem turba petetis opem.
Quid, qui clam latuit reddente obscœna puella?
Et vidit, quæ mox ipsa videre vetat?
Dy melius, quàm nos moneamus talia quenquam:
Vt prosint, non sunt experienda tamen.
Hortor, & vt pariter binas habeatis amicas:
Fortior est, plures si quis habere potest.
Secta bipartito cum mens, discurrit vtroq;:
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina riuos:
Magnaq; subducto stipite flamma perit.
Non satis vna tenet ceratas anchora puppes:
Nec satis est liquidis vnicus hamus aquis.
Qui sibi iampridem solatia bina parauit:
Iampridem summa victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ male creditus vni,
Nunc saltem nouus est inueniendus amor.
Pasiphaës Minos in Prygaide perdidit ignes;
Cessit ab Idæa coniuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonem summos tenuisset in annos,
Si non Nebalia pellice læsa foret.
Coniugis Odrysio placuisset forma tyranno:
Sed melior clausæ forma sororis erat.

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore nouo vincitur omnis amor.
Parcius è multis mater desiderat vnum,
Quàm quæ flens clamat, Tu mihi solus eras.
Et, ne fortè putes noua me tibi condere iura:
(Atq; vtinam inuenti gloria nostra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille videret,
Cuius in arbitrio Græcia tota fuit?)
Martc suo captam Chryseida victor amabat:
At senior stultè flebat vbiq; pater.
Quid lachrymas odiose senex? bene contigit illi:
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Jusserat: & patria est illa recepta domo:
Atrides ait, Est illius proxima forma,
Et, si prima sinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat per se concedat Achilles:
Sin minus, imperium sentiet ille meum.
Quod si quis vestrum factum hoc incusat Achiui:
Est aliquid validas sceptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiat illa,
In mea Thersites regna licebit dat.
Dixit: & hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est cura, cura repulsa noua.
Ergò assume nouas auctore Agamemnone flammas:
Et tuus in binio detineatur amor.
Quæris, vbi inuenias: artes tu perlege nostras:
Plena puellarum iam tibi nauis erit.
Quod si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
Vtile mortales edocet ore meo:
Quanuis infœlix media torreberis Ætna:
Frigidior dominæ sac videare tuæ.
Et sanum simula, nec si quid fortè dolebis,
Seniat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te iubeo medias abrumpere flammas:
Non sunt imperij tam fera iussa mei.

Quod

Quod non est, simula: positosque imitare furores:
Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpè ego, ne biberem, volui dormire videri:
Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simularat amare:
In laqueos auceps decideratque suos.
Intrat amor mentes vsu: dediscitur vsu:
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit vt venias pacta tibi nocte, venito:
Veneris, & fuerit ianua clausa: feres.
Nec dic blanditias, nec dic conuicia posti:
Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit: careant tua verba querelis
Et nulla in vultu signa dolentes habe.
Jam ponet fastus, cùm te languere videbit:
Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
Te quoq; fallet amor, dum sit tibi finis amandi:
Propositis frænis sæpè repugnat equus.
Vtilitas lateat, quod non profitebere, fiet.
Quæ nimis apparent retia, vitat auis.
Nec tibi tam placeat, quòd eam contemnere possis:
Sume animos, animis cedat vt illa tuis.
Ianua fortè patet: quamuis reuocabere, transi:
Est data nox: dubita, nocte venire data.
Posse pati facile est: tibi ne patientia desit:
Protinus ex facili grandia ferre licet.
Et præcepta potest quisquam mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes:
Mille mali species: mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto:
Auxilium multis succus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctusque teneris,
Et tua sæuus amor sub pede colla premit:
Desine luctari: referant tua carbasa venti:
Quaq; vocant fluctus, hâc tibi remus eat.

Ex-

Explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes:
Cedimus: e mediis iam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam quàm quod præcordia poscunt:
Gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
Et fruere vsque tuo nulla prohibente puella:
Illa tibi noctes auferat: illa dies,
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem,
Iam quoque cùm credas posse carere, mane.
Dum bene tu cumulas, tibi copia tollit amorem:
Et fastidita non libet esse domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit:
Hunc si tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, vt sua sit, ne quis tibi subtrahat illam:
Ille machaonia vix ope sanus erit
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
Procuius reditu, quòd gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic lethæus amor: qui pectore sanat:
Inque suas gelidam lampadas addit aquam:
Illic & iuuenes votis obliuia poscunt:
Et si qua est duro capta puella viro.
Is mihi sic dixit: (dubito verusne cupido,
An somnus fuerit: sed puto somnus erat)
O, qui sollicitos modò das, modò demis amores:
Adjice præceptis hoc quoque Naso, tuis.
Ad mala quisque animum referat sua: ponet amorem:
Omnibus ille Deus plusue minusue dedit.
Qui Puteal, Ianumque timet, celereque calendas:
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui durus pater est, vt voto cætera cædant.
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotata pauper cum coniuge viuit:
Vxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis vuæ
Vinea: ne nascens vsta sit vua, time.

Ille

Ille habet in reditu nauem : mare ſemper iniquum
Cogitet : & damno littera ſæua ſua.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat :
Et quis non cauſas mille doloris habet ?
Vt poſſes odiſſe tuam, Pari funera fratrum
Debueras animo ſæpe referre tuo.
Plura loquebatur placidè puerilis imago,
Deſtituit ſomnus, ſi modo ſomnus erat.
Quid faciem ? media auem Palinurus in vnda
Deſerit : ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, loca ſola nocent : loca ſola caueto :
Quo fugis ? in populo tutior eſſe potes.
Nam tibi ſecreto augent ſecreta furores :
Eſt opus auxilio : turba futura tibi eſt.
Triſtis eris ſi ſolus eris dominæque relictæ
Ante oculos facies ſtabit, vt ipſa tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quàm tempora Phœbi :
Quæque leuet luctus turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium : nec ſit tua ianua clauſa :
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oreſtem :
Hic quoque amicitiæ non leuis vſus erit.
Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſiluæ ?
Certa necis cauſa eſt, incomitata fuit.
Ibat, vt Aonio referens trieterica baccho
Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modò, quà poterat, latum ſpectabat in æquor :
Nunc in arenoſa laſſa iacebat humo.
Perfide demophoon ſurdas clamabat ad vndas :
Ruptaque ſingultu verba loquentis erant.
Limes erat tenui longa ſubnubilus vmbra :
Quò tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Noua terebatur miſeræ via : viderit, inquit :
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Aſpicit, & ramos : dubitat, refugitq; quod audet :
Et timet & digitos ad ſua colla refert.

Sithoni

Sithoni tunc certè vellem, né sola fuisses:
Non fleſſet poſitis Phyllida, ſilua comis.
Phillidis exemplo nimium ſecreta cauete,
Læſa vir a domina, læſa puella viro.
Præſtiterat iuuenis quicquid mea muſa iubebat:
Iné, ſuo portu pæne ſalutis erat.
Decidit, vt cupidos inter deuenit amantes:
Et, quæ decideràt tela, reſumpſit amor.
Si quis amas, nec vis: facias contagia vites:
Hæc etiam pecori ſæpè nocere ſolent.
Dum ſpectant læſos oculi, læduntur & ipſi:
Multaque corporibus tranſitione nocent.
In loca nonnunquam ſiccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Alter item iam ſanus erat: vicinia læſit:
Occurſum dominæ non tulit ille ſuæ:
Vulnus in antiquam redyt malè ſana cicatrix:
Succeſſumq; artes non habuêre meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis:
Nec, quæ ferre ſolet ſpatiantem porticus illam,
Te ferat, officium néue colatur idem.
Quid iuuat admonitu tepidam recaleſcere mentem?
Alter, ſi poſſis, orbis habendus erit.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa:
Et multùm ſaliens incitat vnda ſitim.
Non facilè eſt taurum viſa retinere iuuenca:
Fortis equus viſæ ſemper adhinnit equæ.
Hæc vbi præſtiteris, vt tandem littora tangas,
Non ipſam ſatis eſt deſeruiſſe tibi.
Et ſoror, & mater valeant, & conſcia nutrix,
Et quiſquis dominæ pars erit vlla tuæ.
Nec veniat ſeruus: nec fles ancillula fictum
Supplicitèr dominæ nomine dicat aue.

Nec

Nec, si scire voles quid agat, tamen ipse rogabis,
Perfer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque, qui causam fugitiui quæris amoris,
Deę tua domina multa quærenda refers.
Parce queri, melius sic te vlciscêre tacendo?
Dum desideriys effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te desisse loquaris:
Qui nimiùm multis non amo dicit, amat,
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis:
Quàm subitò lentè desine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altius ire:
Sed tamen hæc breuis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues euanidus exeat auras:
Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modó dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingeniys conuenit ille ferus.
Nec curandus adest, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut ægrè desinet esse miser.
Turpe, vir & mulier iuncti modo, protinus hostes:
Non istas lites Appias ipsa probat.
Sæpé reas faciunt, & amant vbi nulla simultas
Incidit, admonitu liber oberrat amor.
Forté aderat iuuenis: dominam lectica tenebat:
Horrebant sæuis omnia verba minis.
Iamq; vadaturus, Lectica prodeat, inquit:
Prodierat: visa coniuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidêre tabellæ:
Venit in amplexus, atq; ita Vincis, ait.
Tutius est, aptumq; magis discedere pace:
Quàm petere à thalamis ligitiosa fora.
Munera quæ dederas, habeat sine lite iubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quod si vos aliquis casus conducat in unum:
Mente memor tota, quæ damus arma, tene.
Hîc opus est armis: hîc ô fortissime pugna:
Vincenda est telo Pentheſilea tuo.

Nunc

Nunc tibi riualis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant medijs irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm sis venturus ad illam:
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit, vt placeas alienæ cura puellæ:
Iam face vt ê multis illa sit vna tibi.
Sed, quid præcipuè vestris conatibus obstet,
Eloquar: exemplo quenq; docente suo:
Desinimus tardè: quia nos speramus amari:
Cùm sibi quisque placet, credula turba sumus,
At tu nec voces (quid enim fallacius illis!)
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Néue puellarum lachrymis moueare caueto:
Vt flerent, oculos erudiêre suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum,
Vt lapis æquoreis vndique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare diuortia malis:
Nec dic quid doleas, clàm tamen vsque dole.
Nec peccata refer, ne diluat ipsa caueto:
Vt melior causa, causa sit illa tua.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichias furiali more sagittas,
Nec raptos ausim tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas:
Nec facer arte mea laxior arcus erit.
Consilium est, quodcunque cano: parete monenti,
Vt faueas cœptis, Phœbe saluber ades.
Phœbus adest sonuêre lyræ: sonuêre pharetræ.
Signa Deum nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amycleis medicatum vellis aheuis
Murice cùm Tyrio, turpius illud erit.
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
Incipiet dominæ quenque pudere suæ.
Vtraquæ formosæ Paridi potuêre videri:
Sed tibi collatam vincis vtramque Venus.

Nec

Nec solam faciem, mores quoque confer, & artes:
Tantum iudicio ne tuus obstet amor.
Exiguum est quod deinde canam: sed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipse fui.
Scripta cane relegas blandæ seruata puellæ:
Constantes animos scripta relecta mouent:
Omnia pone feros (quanuis inuitus) in ignes:
Et dic, Ardoris sit rogus iste mei.
Thestias absentem succendit stipite natum:
Tu timidè flammis perfida verba dabis?
Si potes, & ceras remoue, quid imagine muta
Carperis? hoc periit Laodomaia modo.
Et loca sæpè nocent: fugito loca conscia vestri
Concubitus: causas illa doloris habent.
Hîc fuit, hîc cubuit: thalamo dormiuimus illo:
Hîc mihi lasciua gaudia nocte dedit.
Admonitu reuocatur amor: vulnusque nouatum
Scinditur: & firmus causa pusilla nocet.
Vt pænè extinctum cinerem si sulphure tangas,
Viuet: & ex minimo maximus ignis erit:
Sic, nisi vitaris quicquid reuocabit amorem,
Flamma reardescet, quæ modò nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugisse Capharea puppes,
Teq; senex luctus ignibus vlte tuos.
Præterita cautus Nisæide nauita gaudet:
Tu, loca quæ nimium grata fuêre, caue.
Hæc tibi sint Cyrtes: hæc Crocreaunia vita:
Hîc vomit epotas diua charybdis aquas.
Sunt, quæ non possunt aliquo cogente iuberi:
Sæpè tamen casus facta leuare solent.
Perdat opes Phædra: parces Neptune nepoti:
Nec faciet pauidos taurus auitus equos.
Gnossida fecisses inopem, sapienter amasset:
Diuitijs alitur luxuriosus amor.
Cur nemo est Hecalem? nulla est quæ ceperit Frumen?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

Non

Non habet vnde suum paupertas pascat amorem:
Non tamen hoc tanti est, pauper vt esse velis.
At tanti tibi sit non indulgere theatris:
Dum benè de vacuo pectore cedat amor.
Eneruant animos citharæ, cantusque, lyræque,
Et vox, & numeris brachia mota suis.
Illic assiduè ficti cantantur amantes:
Quid caueas actor, quid iuuat arte docet,
Eloquar inuitus: teneros ne tange poëtas:
Summoueo dotes impius ipse meas.
Callimachum fugito non est inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoque Coe noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Tëia Musa dedit.
Carmina quis potuit tutó legisse Tibulli?
Vel tua cuius opus Cinthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmine tale sonant,
Quód nisi dux operis vatem frustatur Apollo:
Æmulus est nostri maxima causa mali.
At tu riualem noli tibi fingere quenquam:
Inque suo solam crede iacere toro.
Acrius Hermionen idcó dilexit Orestes:
Esse quod alterius cœperat illa viri.
Quid Menelaë doles? ibas sine coniuge Cretam:
Et poteras nupta lætus abesse tua.
Vt Paris hanc rapuit, tum demum vxore carere
Non potes: alterius creuit amore tuus.
Hoc & in abducta Briseïde flebat Achilles:
Illam Plisthenio gaudia ferre viro.
Nec frustra flebat: fecit (mihi credite) Atrides:
Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certè ego fecissem, nec sum sapientior illo:
Inuidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, sibi quod nunquam tactam Briseïda iurat
Per sceptrum, sceptrum non putes esse Deos.

Dij faciant, possis dominæ transire relictæ
Limina, propositò sufficiantque pedes.
Et poteris, modò velle tene, nunc fortiter ire:
Nunc opus est sceleri subdere calcar equo.
Illo Lotophagas: illo Sirenas in antro
Esse puta, remis adyce vela tuis.
Hunc, quo vel nimiùm quondam riuale dolebat,
Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certè, quamuis odio remanente, saluta:
Oscula cum poteris iam dare, sanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quosue sequáre dabo,
Daunius an Libycis bulbus tibi missus aboris:
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minas erucas aptum est vitare solaces:
Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
Vtilius sumus acuentes lumina rutas:
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe breuius monitus, experiêre meos.
Vina parant animos Veneri, nisi plurima sumas,
Et stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritus vento, vento distinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit vt tibi curas
Eripiat: si qua est inter vtrunque, nocet.
Hoc opus exegi fessæ date serta carinæ:
Contigimus portum, quò mihi cursus erat.
Postmodo reddetis sacro pia vota poetæ,
Carmine sanati fœmina virque meo.

FINIS.

DE NVCE
ELEGIA.

NVx ego iuncta viæ, cùm ſim ſine crimine vitæ,
A populo ſaxis prætereunte petor.
Obruere iſta ſolet manifeſtos pœna nocẽtes?
Pulica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccaui: niſi ſi peccare fatemur
Annua cultori poma referre ſuo.
At prius arboribus, tunc cùm meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores ſertis ornare ſolebant
Agricolæ, fructu prouenientis Deos.
Sæpè tuas igitur Liber miratus es vuas:
Mirata eſt oleas ſæpè Minerua ſuas.
Promaq; læſiſſent matrem niſi ſubdita ramo
Longa laboranti furca tuliſſet opem.
Quin etiam exemplo parierat fœmina noſtro:
Nullaq; non illo tempore mater erat.
At poſtquam platanis ſterilem præbentibus vmbram,
Vberior quauis arbore venit honor:
Nos quoq; fructiferæ (ſi nux modo ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos naſcuntur poma per annos:
Vnaque læſa domum, læſaque bacta venit.
Nunc vterus vitio eſt, quæ vult formoſa videri:
Raraq; in hoc æuo eſt, quæ velit eſſe parens.
Certè ego ſi nunquam peperiſſem tutior eſſem:
Iſta Clytem noſtra digna querela fuit.
Si ſciat hoc vitis, naſcenteis ſupprimet vuas:
Orbaq;, ſi ſciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque tyroq;:
Deſtituent ſiluas vtraq; poma ſuas.
Quæq; ſibi vario diſtinguit, poma colore,
Audiat hoc ceraſus, ſtipes inanis erit.
Non equidem inuideo: nunquam tamen vlla feritur,
Quæ ſterilis ſola eſt conſpicienda coma.

Cernite

Cernite synceros omnes ex ordine truncos:
Qui modò nil quare percutiantur, habent.
At mihi sæua nocent mutilatis vulnera ramis:
Nudaque decerpto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes inducta rapinæ:
Sustineant aliæ poma: querentur idem.
Sic reus ille ferè est, de quo victoria lucro
Esse potest: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias; qui se scit ferre viator
Quod timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor: soli quia causa petendi est:
Frondibus intactis cœtera turba viret.
Nam quòd habent frutices aliquando proxima nobis
Fragmina; quòd læso vimine multa iacent:
Non istis sua facta nocent, vicinia damno est:
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idq; fide careat, si non, quæ longius absunt,
Natiuum retinent inuiolata decus.
Ergo, si sapiant, & mentem verba sequantur:
Deuoueant vmbras proxima quæq; meas.
Quàm miserum est, odium damnis accedere nostris,
Meq; ream nimiæ proximitatis agi!
Sed puto magna mei est operoso cura colono:
Inueniat, dederit quid mihi, præter humum,
Sponte mea facilis contempto nascor in agro:
Parsq; loci, quo sto, publica pæne via est,
Me, sata ne lædam: quoniam sata lædere dicor:
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat vmbras:
Duratam renouat non mihi fossor humum.
Sole licet, siccaq; siti peritura laborem:
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cùm maturas fisso noua cortice rimas:
Nux agit ad partes pertica sæua venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis:
Nec possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt mensis non interdicta secundis:
Et condit lectas parca colona nuces.

Has puer aut certo rectas diuerberat ictu:
Aut prenas digito bisue semelue petit.
Quatuor in nucibus, non amplius, alea tota est:
Cùm sibi suppositis additur vna tribus.
Per tabulæ clinium labi iubet alter: & optat
Tangat vt è multis quælibet vna suam.
Est etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar:
Vt diuinatas auferat augur opes.
Fit quoque de creta qualem cœleste figura
Sidus & in Graecis littera quarta gerit.
Hæc vbi distincta est gradibus, quæ constitit intus
Quot tetigit virga, tot capit inde nuces
Vas quòq; sæpè cauum spatio distante locatur:
In quod missa leui nux cadat vna manu.
Fœlix secreto quæ nata est arbor in agro:
Et soli domino ferre tributa potest.
Nox hominum strepitus audit, non illa ruturum:
Nox á vicina puluerulenta via est.
Illa suo, quæcunque tulit, dare dona colono:
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus:
Ante diemq; meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc, tenero est in lacte, quod intra est:
Nec mala sunt vllis nostra futura bono.
Jam tamen inuenias, qui me iaculentur, & ictu
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti:
Maiorem domini parte viator habet.
Sæpè aliquis folys vbi nuda cacumina vidit:
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Æstibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris inuisa colonis,
Nec ventus fraudi, solue, gelúne fuit.
Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quæque fuit multis, est mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi, præda nefandæ
Coniugis Aonium misit in arma virum.

Hesperij

Hesperij regis pomaria tuta fuissent:
Vna sed immensas arbor habebat opes.
At rubus, & sentes tantummodò lædere natæ,
Spinaque vindicta cætera tuta sua est.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis:
Missa petunt auida saxa proterua manu.
Quid, si non aptas solem fugientibus vmbras,
Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid, nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
Non expectata cum venit imber aqua?
Omnia cum faciam: cum præstem sedula cunctis
Officium: saxis officiosa petor.
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est:
Causabor, quare sit lapidosus ager
Dumq; repurgat humum, collectaq; saxa remittit:
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inuisa alys, vni mihi frigora prosunt:
Illo me tutam tempore præstat hyems.
Nuda quidem tunc sum: nudam tamen expedit esse:
Nec spolium de me, quod petat hostis, habet.
At simul induimus nostris sua vellere ramis:
Saxa nouos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hîc aliquis dicat, quæ publica tangunt,
Carpere concessum est: hoc via iuris habet.
Si licet hoc, oleas distringite: cædite messes:
Improbe vicinum carpe viator olus.
Intret & vrbanas eadem petulantia portas:
Sitq; tuis muris, Romule, iuris idem.
Quilibet argentum primæ de fronte taberne
Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos:
Et quascunque potest tollere tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæsar,
Incolumis tanto præside raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit,
Auxilium toto sparsit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, media si luce, palamq;
Verberor? & tutæ non licet esse nuci?

Ergo nec nidos foliÿs hærere, nec vllam
Sedibus in noſtris ſtare videtis auem.
Vt lapis in ramo ſedit quicunque bifurco,
Hæret, & vt capta victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuêre admiſſa negari:
Et crimen vox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos iniuria ſucco.
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profectura dextra lauatur aqua.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optaui quoties auida facta mori.
Optaui quoties aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti.
Atque vtinam ſubitæ raperent mea poma procellæ:
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.
Sic vbi detracta eſt à te tibi cauſa pericli:
Quod ſupereſt, tutum Pontice Caſtor habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cùm ſumit tela viator,
Atque oculis plagæ deſtinat antè locum?
Nec vitare licet moto fera vulnera trunco:
Quem ſub humo radix, vinclaque curua tenent.
Corpora præbemus plagis: vt ſæpè ſagittis,
Cùm populus manicas depoſuiſſe vetat:
Vt ve grauem pauida eſt vbi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuiſſe putaſtis:
Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens, excidite ferro:
Noſtraq; fumoſis vrite membra focis.
Si merui, videorque, nocens, imponite flammæ:
Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Sine cur vrar, nec cur excidar habetis:
Surgite: ſic cœptum perficiatis iter.

DE MEDICAMINE FAGIEI ELEGIA.

Discite, quæ faciem commendet cura puellæ:
Et quo sit vobis forma tuenda modo:
Cultus humum quondam Cerealia pendere iussit
Munera: mordaces interière rubi.
Cultus & imponis succos emendat acerbos:
Fissaq; adoptiuas accipit arbor opes.
Culta placent: auro sublimia tecta linuntur:
Nigra sub impositio marmore terra latet.
Vellera sæpè eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile delicijs India præbet ebur,
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quam se, rura paterna coli.
Cùm matrona premens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaque claudebat, quos filia pauerat, agnos:
Ipsa dabat virgas cæsaque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperêre puellas:
Vultis in auratæ corpora veste tegi.
Vultis adornatos positu variare capillos:
Conspicuas gemmis vultus habere manus.
Induitis collo lapides Oriente petitos:
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi:
Cùm comptos habeant sæcula nostra viros.
Fœminea vestri potiuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat habet.
Per se quæq; paret, & quos venetur amores,
Refert: munditia crimina nulla meret.
Rure iacent finguntque comas: licet arduus illas
Calet Athos: cultas altus habebit Athos.

Est etiam placuisse sibi quotacunque voluptas:
Virginibus cordi grataque forma sua est.
Laudatas homini volucris Iunonia pennas
Explicat: & forma muta superbit auis,
Sic potius nos tangat amor, quàm fortibus herbis:
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo:
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes vnda supina suos.
Et quanuis aliquis Temesæa remouerit æra:
Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela: puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum est, formam populabitur ætas:
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit:
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in æuum:
Perq; suos annos hinc bene pendet amor.
Discite cum teneros somnus dimiserit artus:
Candida quò possint ora nitere modò.
Ordea quæ Libyci ratibus misêre coloni,
Exue de palea tegminibusq; suis.
Par crui mensura decem madefiat ab ouis:
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc vbi ventosas fuerint siccata per auras:
Lenta inbe scabra frangat asella mola.
Et quæ prima cadant viuaci cornua ceruò
Contere: in hæc solida sexta face assis eat.
Namque vbi puluereæ fuerint confusa farinæ:
Protinus innumeris omnia cerne cauis.
Adyce Narcissi bis sex sine cortice bulbos:
Strenua quos puro marmore dextra terat.
Sextantemque trahat gummi cum semine Thusco,
Et nouies tanto plus tibi mellis eat:
Quacunq; afficiat tali medicamine vultum:
Fulgebit speculo læuior ipsa suo.

Nec

Nec tu pallentes dubita nudare lupinos:
Et simul inflantis corpora frange fabæ.
Vtraq; sex habeant æquo discrimine libras:
Vtraque de nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyrica quæ venit iret humo.
Da validis iuuenum pariter subigenda lacertis:
Sed iustum tristis uncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina nido:
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant:
Pondere si quæris quo sim contentus in illis:
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Vt coëant, optéq; lini per corpora possint:
Adiyce de flauis Attica mella fauis.
Quanuis thura Deos, irataque numina placent:
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus vbi miscueris radenti tubera nitro,
Ponderibus iustis fac sic vtrumque trahens.
Parte minus quarta direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
Hæc vbi contrieris, per densa foramina cerne:
Puluis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis:
Quinque parent marathi scrupula, myrrha nouem.
Arentisque rosæ quantum manus vna prehendat,
Cumque Ammoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt, illis infunde cremorem:
Æquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore sit paruo mulier licet illita vultum:
Hærebit tota nullus in ore color.
Vidi quæ gelida madefacta papauera lympha
Contereret, teneris illineretque genis.

Cætera desiderantur.

DE

DE PVLICE ELEGIA, QVAM SATIS CONSTAT NON ESSE OVIDII NEC GVISQVAM ERVDITORVM.

PArue pulex, & amara lues inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus tenerum, duriſſime, morſu:
Cuius cum fuerit plena cruore cutis:
Emittis maculas nigro de corpore fuſcas:
Læuia membra quibus commaculata rigent.
Cùmque tuum lateri roſtrum defigis acutum,
Cogitur è ſomno ſurgere virgo graui.
Perq; ſinus errас: tibi peruia cætera membra:
Is quocunque placet, nil tibi ſæue latet.
Ah piget, & dicam, cum ſtrata puella recumbit,
Tu femur auellis: cruraq; aperta ſubis.
Auſus es interdum per membra libidinis ire:
Et turbare locis gaudia nata ſuis.
Diſperiam, niſi iam cupiam fieri meus hoſtis,
Promptior vt fieret ad mea vota via.
Si ſineret natura mihi, quòd verterer in te:
Et quòd ſum natus, poſſe redire daret:
Vel ſi carminibus poſſem mutarier vllis:
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, ſi plus medicamina poſſunt,
Vellem naturæ iura nouare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
Contulerint: res eſt notificata ſatis.
His ego mutatus, ſi ſic mutabilis eſſem:
Hærerem in tunicæ margine virgineæ.

Inde

Inde means per crura meæ ſub veſte puellæ,
Ad loca, quæ vellem, me citò ſurriperem.
Cumque illa dudum, lædens nil, ipſe cubarem:
Donec de pulice rurſus homo fierem:
Sed ſi fortè nouis virgo perterrita monſtris
Exciret famulos ad mea vincla ſuos.
Aut tentata meis precibus ſuccumberet illa:
Aux mox ex homine verterer in pulicem,
Rurſus mutatus funeſque precamina mille,
Afferrem cunctos in mea vota Deos.
Illam dum precibus, vel vi ſuperator haberem,
Et iam nil mallet, quam ſibi me ſocium.

DE

DE PHILOMELA ELEGIA, NEC EA QVIDEM OVIDII.

Dulcis amica veni noctis solatia præstans,
Inter aues etenim nulla tibi similis.
Tu Philomela potes vocum discrimina mille:
Mille potes varios ipsa referre modos.
Nam quamuis aliæ volucres modulamina tentent:
Nulla potest modulis æquiualere tuis.
Insuper est auium spacys garrire diurnis:
Tu cantare simul nocte dieque potes.
Parus enim quanuis per noctem tinniet omnem:
At sua vox nulli iure placere potest.
Dulce Palara sonat, quam dicunt nomine Drosiam:
Sed fugiente die nempe quieta silet.
Et merulus modulans tam pulchrus concinit odis:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente nouos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tuns mitilans.
Dum Turdus tritulat, Sturnus tunc pisitat ore:
Sed quòd mane canunt, vespere non recolunt.
Cacabat hinc perdix: hinc gratitat improbus anser:
Et castus turtur, atque columba gemunt.
Plausitat arborea clamans de fronde palumbes:
In fluuiysque natans sorte tetrinit anas.
Grus gruit: inq; glomis cycni prope flumina drensant:
Accipiter pipat: miluus bianſque lipit.
Cucurrire solet gallus: gallina gracillat:
Pupillat pauo: drinsat hirundo vaga.
Dum clangunt aquilæ, vultur pulpare probatur:
Et crocitat coruus: graculus at frigulat,
Glotorat immenso de turre ciconia rostro:
Pessimus at passer tristia flendo rapit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas,
Atque suo domino χαῖρε valeque sonat.

Pica

Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurrili strepitu, quicquid & audit, ait.
Et cuculi cuculant: fritinint rauca cicada:
Bombilat ore legens munera mellis apes.
Bubulat horrendum ferali carmine bubo,
Humano generi tristia fata ferens.
Strix nocturna sonans, & vespertilio stridunt:
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Ast vlulant vlulæ lugubri voce canentes:
Inque paludiferis butio bubit aquis.
Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Consimili modulo zinzilulare sciunt.
Scribere me voces auium Philomela coëgit,
Quæ cantu cunctas exuperat volucres
Sed iam quadrupedum fari discrimina vocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tigrides indomitæ raucant: rugiuntque leones:
Panther caprit amans: Pardus hiando felit.
Dum lynces orcando fremunt, vrsus ferus vncat:
Ast lupus ipse vlulat: frendet agrestis aper.
Et barras barrit: cerui glocitant & onagri:
Ast taurus mugit, & celer hinnit equus
Quirritat verres: tardus rudit, oncat asellus:
Blatterat hic aries, & pia balat ouis.
Sordida sus pascens suis per gramina grunnit:
At mutire capris hirce petulce soles.
Ritè canis latrat: fallax vulpecula gannit:
Glaucitat & catulus: at lepores vagiunt.
Mus auidus mintrat: velox mustellaque dintrit:
Et grillus grillat: destricat inde sorex:
Ecce venenosus serpendo sibilat anguis:
Garrula limosis rana coaxat aquis:
Has volucrum voces, descripsi quadrupedumque,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas species animantum nemo notauit,
Atque sonos ideo dicere quis poterit?
Cuncta suo domino depromunt munera laudum:
Seu semper silcant, siue songre queant.

FRAG-

FRAGMENTVM OVIDII NASONIS SIVE SONNIVM, REPERTVM NVPER IN VETVSTISSIMO CODICE EX Epigrammatis.

NOx erat: & somnus lassos submisit ocellos,
Terruerant animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat: & in ramis multa latebat auis.
Arca gramineo suberat viridissima prato,
Humida de guttis lenè sonantis aquæ.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum:
Fronde sub arborea sed tamen æstus erat.
Ecce, petens varijs immistas floribus herbas,
Constitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior niuibus, tunc cùm cecidere recentes:
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior quod adhuc spumis stridentibus albet,
Et modò siccatam lacte relinquit ouem.
Taurus erat comes huic, fœliciter ille maritus:
Cumque sua teneram coniuge pressit humum.
Dum iacet, & lentè reuocatas ruminat herbas,
Atque iterum pasto pascitur antè cibo:
Visus era: somno vires adimente ferendi
Corniger um terra deposuisse caput.
Huc leuibus cornix pennis delapsa per auras
Venit, & in viridi garrula sedit humo.
Terque bouis niueæ petulanti pectore rostro
Fodit: & albentes abstulit ora notas.
Illa locum, taurumque diu cunctata reliquit:
Sed niger in vaccæ pectore liuor erat.

Vtq;

Vtq; procul vidit carpentes pabula tauros:
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc se rapuit, gregibusque immiscuit illis:
Et petijt herbæ fertilioris opem.
Dic age, nocturnæ quicunque es imaginis augur
Si quid habent veri, visa quid ista ferant.
Sic ego: Nocturnæ sic dixit imaginis augur
Excudens animo singula dicta suo.
Quem tu mobilibus solys vitare solebas,
Sed malè vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est: raptus color ille puellæ:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectore quòd rostro cornix fodiebat acuto:
Ingenium dominæ lena mouebat anus.
Quòd cunctata diu taurum sua vacca reliquit:
Frigidus in vidua destituêre toro.
Liuor: & aduerso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterij labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox stetit alta meos.

EIVSDEM EX EPIgrammatis.

QVantum Virgilius magno concessit Homero:
Tantum ego Virgilio Naso poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëtam:
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notaui,
Errorem ignarus ne quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
Æneidos totum corpus vt esse putent.
Affirmans grauitate mea, me carmine nullo,
Linore titulum præposuisse tibi.

Vir

Vir manus bello, nulli pietate secundus,
Æneas odio Iunonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in vndis
Naufragus: & tandem Libycas dimissus ad ortus,
Ignarusque loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognouit Elissæ
Quin etiam nebula septus peruenit ad vrbem,
Abreptos vndis socios cum classe recepit.
Hospitioque vsus Didûs per cuncta benignæ,
Excidium Troiæ iussus narrare parabat.

FINIS